

Journal of Chandrakasemsarn จันทร์เกษมสาร

ปีที่ 26 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2563)

Vol.25 No.1 [July - December 2020]

ISSN (Online) : 2651-1975, ISSN (Print) : 0858-0006

เนื่องในโอกาส ครบรอบ 80 ปี
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

วารสารจันทร์เกษมสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

ปีที่ 26 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2563

บรรณาธิการแถลง

วารสารจันทร์เกษมสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ปีที่ 26 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2563 ฉบับนี้ มีการนำเสนอบทความทางสังคมศาสตร์ ที่หลากหลาย บทความชิ้นหนึ่งที่น่าสนใจ คือ บทความวิชาการเชิงประวัติศาสตร์ เรื่อง “เจดีย์คู่ของศาสนสถานสมัยอยุธยา” รวมถึงกลุ่มบทความที่ว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน และการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาของภาครัฐ ได้แก่ บทความเรื่อง “การพัฒนาของไทยตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน” และบทความเรื่อง “ความหลากหลายของแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่กับแนวโน้มการจัดการภาครัฐในอนาคต”

นอกจากนี้ บทความอีกกลุ่มหนึ่งที่เป็นส่วนใหญ่ในฉบับนี้นำเสนอเนื้อหาหลักสองประเด็นที่น่าสนใจ คือ ประเด็นทางการศึกษาและประเด็นทางด้านธุรกิจ ซึ่งประเด็นทางการศึกษามีบทความวิชาการที่น่าสนใจที่เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนการสอน ได้แก่ บทความเรื่อง “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเทคนิคการสอนแบบร่วมมือ (Learning Together: LT) สำหรับการเรียนการสอนวิชาการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมทางธุรกิจ ในยุคไทยแลนด์ 4.0” บทความเรื่อง “รูปแบบการบริหารการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร” บทความเรื่อง “ผลของการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบบทบาทสมมติเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในเด็กปฐมวัย” และบทความเรื่อง “การประเมินโครงการกิจกรรมเพื่อสังคมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้การประเมินแบบ CIPP Model โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) นนทบุรี” สำหรับประเด็นที่เกี่ยวข้องกับด้านธุรกิจ ประกอบด้วย บทความเรื่อง “แนวความคิดการมุ่งเน้นตลาดกับการสร้างนวัตกรรมการให้บริการของธุรกิจการกีฬาประเภทฟิตเนสเซ็นเตอร์ในประเทศไทย” บทความเรื่อง “การตัดสินใจที่จะประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพของเจนเนอเรชัน Y ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก” และบทความเรื่อง “การจัดการร้านค้าปลีกที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล”

อนึ่ง ในวันที่ 17-18 สิงหาคม 2563 มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมเชิงวิชาการระดับชาติและระดับนานาชาติ “ราชภัฏวิจัย” ครั้งที่ 6 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม จึงขอเรียนเชิญนักวิชาการและผู้สนใจเข้าร่วมการประชุมเชิงวิชาการดังกล่าวด้วย ซึ่งกิจกรรมครั้งนี้มีประเด็นการนำเสนอที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ครอบคลุมองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น การผลิตและพัฒนาครู การยกระดับคุณภาพการศึกษา และการพัฒนาระบบบริหารจัดการ

ท้ายนี้ ทางกองบรรณาธิการขอขอบคุณเจ้าของบทความทุกท่านที่ได้อนุเคราะห์นำสาระองค์ความรู้ของท่านมาเผยแพร่ใน วารสารจันทร์เกษมสาร นับเป็นคุณูปการทางวิชาการที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติที่ควรสืบสานและพัฒนาต่อยอดให้เกิดความก้าวหน้าต่อไป

พิชิต ธิอิน

บรรณาธิการประจำฉบับ

สารบัญ

หน้า

บทความวิชาการ

แนวความคิดการมุ่งเน้นตลาดกับการสร้างนวัตกรรม การให้บริการของธุรกิจการกีฬาประเภทฟิตเนสเซ็นเตอร์ ในประเทศไทย	<i>Market Orientation and Service Innovation of Sport Business: Fitness Center in Thailand</i>	1
การพัฒนาของไทยตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน	<i>Thailand's Development on Sustainable Development Goals</i>	16
ความหลากหลายของแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ กับแนวโน้มการจัดการภาครัฐในอนาคต	<i>A variety of New Public Management concepts and the Future of Public Management</i>	31
เจดีย์คู่ของศาสนสถานในสมัยอยุธยา	<i>The Double Pagodas in Ayutthaya Period</i>	45

บทความวิจัย

พัฒนาการผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเทคนิคการสอน แบบร่วมมือ (Learning Together: LT) สำหรับการเรียนรู้ การสอนวิชาการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมทางธุรกิจ ในยุคไทยแลนด์ 4.0	<i>The Development of Academic Achievement through Learning Together Teaching Techniques for Creativity and Business Innovation Subject of Thailand 4.0</i>	61
การตัดสินใจที่จะประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพของ เจนเนอเรชัน Y ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก	<i>Decision-making in Start-up Business of Generation Y at the Eastern Economic Corridor</i>	74
การจัดการร้านค้าปลีกที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อ สินค้าของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล	<i>Retail Management Influencing Consumers' Purchasing Decision in Bangkok and Metropolitan Area</i>	88
การประเมินโครงการกิจกรรมเพื่อสังคมตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้การประเมินแบบ CIPP Model โรงเรียนดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) นนทบุรี	<i>Assessment of Social Activities Based on the Philosophy of Sufficiency Economy Project Using CIPP Model Bodindecha (Sing Singha Seni) Nonthaburi School</i>	103
ผลของการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบบทบาท สมมติ เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในเด็กปฐมวัย	<i>The Effects of Storytelling with Role Play Activity Provision to Promote Citizenship in Young Children</i>	117
รูปแบบการบริหารการพัฒนาเพื่อเสริมสร้าง ความพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร	<i>Administrative Model for The Development of Sufficiency for Junior High School Students under Bangkok Metropolitan Administration</i>	131

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาบทความ

หลักเกณฑ์การลงตีพิมพ์ในวารสารจันทร์เกษมสาร

แบบส่งบทความลงตีพิมพ์วารสารจันทร์เกษมสาร

คำแนะนำการเตรียมต้นฉบับ

แนวความคิดการมุ่งเน้นตลาดกับการสร้างนวัตกรรมการให้บริการของธุรกิจ การกีฬาประเภทฟิตเนสเซ็นเตอร์ในประเทศไทย

กรธวัฒน์ สกลคฤหเดช¹

¹สาขาวิชาการบริหารจัดการกีฬา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นบทความทางวิชาการ ทำการวิเคราะห์เกี่ยวกับแนวความคิดการมุ่งเน้นตลาดที่จะนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมการให้บริการในธุรกิจฟิตเนสเซ็นเตอร์ ซึ่งเป็นธุรกิจที่มีความสำคัญต่อการจ้างงานในหลากหลายวิชาชีพในธุรกิจการกีฬาของประเทศไทย และยังเป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ อัตราการขยายตัวของฟิตเนสเซ็นเตอร์ในประเทศไทยมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ทำให้การแข่งขันเพิ่มสูงขึ้น การพัฒนานวัตกรรมในการให้บริการจึงเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินธุรกิจฟิตเนสเซ็นเตอร์

การมุ่งเน้นตลาดให้ความสำคัญกับการที่ธุรกิจมีความสามารถในการค้นหาข้อมูล การบูรณาการข้อมูลและการตอบสนองข้อมูลนั้นกลับไปตลาดหรือกลุ่มลูกค้า กระบวนการมุ่งเน้นตลาดเป็นปัจจัยที่จะสร้างนวัตกรรมให้กับธุรกิจฟิตเนสเซ็นเตอร์ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด กล่าวคือ เป็นนวัตกรรมที่เป็นเชิงพาณิชย์ ทั้งในด้านสภาพแวดล้อม การสร้างนวัตกรรม การพัฒนานวัตกรรมแบบเฉียบพลันเพื่อตอบสนองตลาดให้เร็วที่สุดและการพัฒนานวัตกรรมแบบค่อยเป็นค่อยไปเพื่อสร้างนวัตกรรมทางการแข่งขันในระยะยาว

คำสำคัญ: การมุ่งเน้นตลาด นวัตกรรมการให้บริการ ธุรกิจการกีฬา

Market Orientation and Service Innovation of Sport Business: Fitness Center in Thailand

Khorntawatt Sakhonkaruhatdej¹

¹Program in Sports Management, Faculty of Liberal Arts, Thailand National Sports University Chonburi

Abstract

This article is an academic article discussing the concepts of market orientation that could lead to the service innovation in the fitness center business which is considered an important sector providing employment opportunity through a variety of professions in sports business. In Thailand, sport business could also be regarded as one of the national economy driver. The growth rate of fitness centers in Thailand has been rather stable, resulting in higher competition. Development of service innovation is thus important to the fitness center business.

Major consideration that should be included in market focus are concerning availability of information in response to customers' search, and the integration of information in order to feed the information back to potential customers. The marketing orientation concerning innovative market communication is hence considered an important factor leading to appropriate positioning of the fitness center according to demand in the market. That is to say, this commercial innovation is related to both market orientation regarding contextual and innovative development. In terms of immediate innovation development, the major aim is on prompting the market with immediate responses while gradual innovative development is focusing on long term competition.

Keywords: Market Orientation, Service Innovation, Sport Business

บทนำ

ตั้งแต่ปี 2520 ประเทศไทยมีการเติบโตและขยายตัวของกีฬาระหว่างประเทศ จนกลายเป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการกีฬามากมาย ทั้งในด้านของธุรกิจอุปกรณ์การกีฬา ธุรกิจเครื่องแต่งกายและรองเท้ากีฬา ธุรกิจสนามกีฬา และธุรกิจโทรทัศน์ รวมถึงการจัดตั้งสโมสรของประเภทกีฬาต่าง ๆ ในยุคปัจจุบันการแข่งขันกีฬามีใช้เรื่องของการออกกำลังกายเพื่อพลานามัยเพียงอย่างเดียวอีกต่อไป พฤติกรรมของผู้เล่นกีฬา ธุรกิจกีฬาที่มีส่วนสนับสนุนการกีฬาได้แปรเปลี่ยนรูปแบบของกีฬากลายเป็นเชิงธุรกิจ กระบวนการแปรการแข่งขันกีฬาให้เป็นธุรกิจผ่านตัวสินค้าที่เกี่ยวข้องกับการกีฬา (Commodification) เป็นผลของการเติบโตของเศรษฐกิจแบบทุนนิยมและผลของกระบวนการโทรทัศน์วงจร (Televisualization Process) กีฬาหลายประเภทมีการพัฒนาขึ้นเป็นกีฬาสากลหรือกีฬาระดับโลก โดยที่มีผู้บริโภคจากหลากหลายมุมโลกเป็นผู้ชมกีฬานี้ การจัดการกีฬาในระดับสากลจึงต้องมีการจัดการด้านการตลาด โดยช่องทางการสื่อสารของธุรกิจการกีฬาต้องอาศัยข้อมูลทางตลาดเพราะมีความเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์จำนวนมาก ซึ่งเป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพการดำเนินงานธุรกิจการกีฬา (รังสรรค์ ณะพรพันธุ์, 2544)

กระแสรักสุขภาพเป็นแรงผลักดันธุรกิจการกีฬาให้มีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2561 ธุรกิจการกีฬามีมูลค่าตลาดรวมไม่ต่ำกว่า 100,000 ล้านบาท และในแต่ละปีจะมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 4 ถึง 5 ในจำนวนนี้ยังไม่นับรวมถึงธุรกิจอาหารเสริมสำหรับผู้ออกกำลังกาย คนดูแลสุขภาพที่มีมูลค่าตลาดอยู่ที่ 50,000 ล้านบาท ปัจจัยสนับสนุนของความนิยมการกีฬาที่มีมากขึ้นทั้งฟุตบอล วอลเลย์บอล การวิ่ง และกีฬาประเภทอื่น ๆ ทำให้คนไทยให้ความสำคัญกับสุขภาพมากขึ้นเรื่อย ๆ จนกลายเป็นความนิยม จนทำให้ธุรกิจที่เกี่ยวข้องมีอัตราการเจริญเติบโตตามพฤติกรรมดังกล่าว (ประชาชาติธุรกิจ, 2562)

จากกระแสรักสุขภาพ ทำให้ธุรกิจฟิตเนสเซ็นเตอร์เป็นหนึ่งในธุรกิจที่เข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมากต่อผู้บริโภค เนื่องด้วยวิถีชีวิตที่เร่งรีบ ค่านิยมการดูแลสุขภาพ บุคลิกภาพ และการเข้าสังคม ทำให้ตลาดฟิตเนสในประเทศไทยมีอัตราการเติบโตอย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 10 ถึง 15 ข้อมูลจาก ผู้จัดการออนไลน์ (2562) แสดงให้เห็นว่าการขยายตัวของแฟรนไชส์ฟิตเนสเซ็นเตอร์มีการขยายสาขามากมายทั้งในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล รวมถึงการขยายตัวของฟิตเนสเซ็นเตอร์ท้องถิ่นตามต่างจังหวัดเพื่อรองรับความต้องการของคนในพื้นที่ ทำให้เกิดการจ้างงานในวิชาชีพต่าง ๆ กระจายไปทั่วประเทศไทย จึงกลายเป็นธุรกิจที่สำคัญที่สร้างให้เกิดการจ้างงานและการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในระดับจุลภาคและมหภาค (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2561)

ดังนั้น ธุรกิจบริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ต้องสร้างความแตกต่างหรือนวัตกรรม (Innovation) ให้เกิดขึ้นในผลิตภัณฑ์และบริการเพื่อให้เกิดความสามารถในการแข่งขัน (สมคิด จาตุศรีพิทักษ์, 2559)

บริการในแต่ละอย่างที่ไม่สามารถสร้างให้เกิดความใหม่ขึ้นมาได้ ก็ไม่สามารถแข่งกับคู่แข่งได้ ดังนั้นนวัตกรรมจึงสำคัญในทุกอุตสาหกรรม ในสภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน การแข่งขันทางธุรกิจมีความรุนแรงและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งในด้านรูปแบบของการบริการที่ส่งผลให้อายุของการบริการในท้องตลาดสั้นลง และมีการบริการอื่นของคู่แข่งมาแทนที่เร็วขึ้น นั้นส่งผลให้เป็นที่ผู้ประกอบการต้องมาทบทวนและหาวิธีให้ผลิตภัณฑ์ของตนเองอยู่ในท้องตลาดได้นานขึ้น หรือตอบโจทย์ผู้บริโภคได้อย่างตรงประเด็น ประกอบกับปัจจัยหลายอย่างทั้งปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน ล้วนส่งผลถึงการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคทั้งสิ้น ฉะนั้น เพื่อเป็นการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืน (Ilic, Ostojic & Damjanovic, 2014) ให้กับธุรกิจนั้น นวัตกรรมจึงเป็นกุญแจสำคัญในการอยู่รอดของธุรกิจ นวัตกรรมทางธุรกิจมีความสำคัญกับธุรกิจเป็นกระบวนการในการเปลี่ยนจากตัวผลิตภัณฑ์และบริการให้เป็นกำไร (Street & Cameron, 2007) และยังมีบทบาทในการสร้างความแตกต่าง และส่งผ่านคุณค่าของผลิตภัณฑ์ไปสู่กลุ่มลูกค้าเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น การเข้าใจตลาดผ่านแนวความคิดการมุ่งเน้นตลาด จึงเป็นตัวแปรสำคัญที่จะขับเคลื่อนธุรกิจการกีฬาของไทยให้สามารถสร้างนวัตกรรมในการบริการใหม่ ๆ ขึ้นมาแข่งขันได้ ซึ่งจะเป็นธุรกิจอีกหนึ่งประเภทที่จะสร้างเม็ดเงินจำนวนมหาศาลให้กับเศรษฐกิจไทย บทความวิชาการนี้จึงได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับแนวความคิดการมุ่งเน้นตลาดของธุรกิจฟิตเนสเซ็นเตอร์ของไทย นำไปสู่การสร้างนวัตกรรมการให้บริการของฟิตเนสเซ็นเตอร์ของประเทศไทย

แนวความคิดการมุ่งเน้นตลาดกับธุรกิจฟิตเนสเซ็นเตอร์

แนวความคิดการมุ่งเน้นตลาดนั้นเป็นแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการกิจกรรมหลักที่ทำให้ธุรกิจบรรลุเป้าหมายตามความต้องการของลูกค้า และเป็นแนวความคิดที่มีอิทธิพลต่อผลประกอบการของธุรกิจ กล่าวอีกทางหนึ่งกลุ่มลูกค้า คือ ตลาดนั่นเอง เป็นการตอบสนองความต้องการของตลาดและสร้างสิ่งที่ลูกค้าพึงพอใจได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ธุรกิจกีฬามีประสิทธิภาพมากกว่าคู่แข่ง การพัฒนาธุรกิจให้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ให้เกิดการมุ่งเน้นตลาดนั้น ได้ถูกอธิบายไว้ว่า พฤติกรรมมุ่งเน้นตลาดที่สามารถกำหนดทิศทางตลาดในระยะยาว และทำให้ธุรกิจกีฬามีผลประกอบการที่เพิ่มขึ้นได้ โดยมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการมุ่งเน้นการตลาดจากนักวิชาการต่าง ๆ แบ่งได้เป็นสองกลุ่มใหญ่ที่นักวิชาการส่วนใหญ่ใช้ในการอ้างอิงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการมุ่งเน้นตลาดนั้น คือ

กลุ่มแรก จากการศึกษาของ Narver & Slater (1990) พบว่า การมุ่งเน้นตลาดเป็นเหมือนวัฒนธรรมธุรกิจกีฬาที่ประกอบด้วย 3 ด้าน โดยได้รับการสนับสนุนจาก Hooper (2006) และนอกจากนี้ยังได้ทำการพัฒนาตัวชี้วัดดังกล่าว ภายในชื่อ Measure of Market Orientation: MKTOR

โดยอธิบายถึงแนวคิดการมุ่งเน้นตลาดว่า ครอบคลุมทั้งสามองค์ประกอบ: การมุ่งเน้นลูกค้า การมุ่งเน้นคู่แข่ง และการประสานงานระหว่างหน่วยงาน แม้ว่าทั้งสามองค์ประกอบจะครอบคลุมอยู่ใน MKTOR แต่จากงานของ Gauzente, (1999) วิเคราะห์ว่า MKTOR นั้นมุ่งเน้นไปที่ตัวชี้วัดทิศทางของลูกค้าเป็นส่วนใหญ่

1. การมุ่งเน้นลูกค้า (Customer Orientation) ความเข้าใจในลูกค้ากลุ่มเป้าหมายเพื่อที่จะสร้างคุณค่า ที่ลูกค้าจะได้รับอย่างเหมาะสมมากขึ้นและยั่งยืน และสามารถระบุความต้องการของลูกค้าและการรับรู้ของลูกค้าในปัจจุบัน หรือที่ลูกค้ามีศักยภาพได้

2. การมุ่งเน้นคู่แข่ง (Competitor Orientation) เป็นการเข้าใจและทำความเข้าใจกับทางเลือกใหม่ ๆ ที่จะสร้างคุณค่าให้กับลูกค้าเพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันในระยะยาว ในแง่ของคู่แข่งต้องสามารถระบุจุดแข็ง จุดอ่อน แผนการดำเนินงานทั้งในปัจจุบันและอนาคต พร้อมทั้งวิเคราะห์กลยุทธ์ของคู่แข่งได้ด้วย

3. การประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน (Inter-functional Coordination) จำเป็นอย่างยิ่งเพื่อให้ข้อมูลสามารถไหลสื่อสารกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และเข้าถึงผู้ที่รับผิดชอบได้โดยตรง ซึ่งถูกสนับสนุนโดยงานของ Cambra-Fierro, et al. (2011)

กลุ่มที่สอง เป็นการศึกษาของ Kohli & Jaworski (1990); Selnes, Jaworski & Kohli (1995) และ Sukato (2014) เสนอการวัดผลการมุ่งเน้นตลาดตามพฤติกรรมประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ

1. ระบบการจัดการข้อมูล (Intelligence Generation) หมายถึง การรวบรวมข้อมูลทางการตลาด หรือการกลั่นกรองข่าวสารเกี่ยวกับลูกค้าคู่แข่งและตัวแทนอื่น ๆ ข้อมูลจากลูกค้าในธุรกิจกีฬาเองและข้อมูลจากปัจจัยภายนอกอื่น ๆ

2. การกระจายข้อมูล (Intelligence Dissemination) เป็นการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางการตลาดไปทั่วทั้งธุรกิจกีฬา

3. การตอบสนองต่อตลาด (Responsiveness) การตอบสนองและประสานงานระหว่างกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการออกแบบและแก้ไขปัญหาสำหรับข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับมา

โดยที่ Kohli & Jaworski (1990) มีความเห็นที่แตกต่างกับ Narver & Slater และพัฒนาตัวชี้วัดภายใต้ชื่อ MKTOR โดยกล่าวถึงมิติของวัฒนธรรม แต่ในบางส่วนก็มีความคลึงกันเช่นกัน และกล่าวอีกว่า มิติของธุรกิจกีฬานั้นมีความสำคัญ และยังชี้ให้เห็นว่าการมุ่งเน้นตลาดนั้นไม่เพียงแต่จะดูแค่ปัจจุบันเท่านั้น แต่ยังต้องมองไปถึงความต้องการของลูกค้าในอนาคตอีกด้วย กล่าวคือ MARKOR มุ่งเน้นที่การมุ่งเน้นตลาดด้านธุรกิจกีฬา และ MKTOR มุ่งเน้นในมิติของลูกค้า (Gauzente, 1999) นอกจากนี้ การมุ่งเน้นตลาดยังมีความสัมพันธ์กับการสนับสนุนของผู้บริหาร

ระดับสูง การใช้ระบบการให้รางวัลที่เชื่อมโยงกับการจ่ายค่าตอบแทนของพนักงานกับการตอบสนองความต้องการของลูกค้า การเชื่อมโยงของแผนกต่าง ๆ ภายในธุรกิจกีฬา และการตัดสินใจแบบกระจายอำนาจ งานวิจัยที่สนับสนุนแนวคิดนี้ ได้แก่ Peters & Waterman (1982), Porter (1980) และ Egeren & O'Connor (1998) แนวคิดด้านการตลาดนั้นเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดค่านิยมและนโยบายหลักของธุรกิจกีฬาในด้านการสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าในระยะยาวเพื่อสร้างกำไรสูงสุดให้แก่ธุรกิจกีฬา

ต่อมานักวิชาการอื่น ๆ อีกหลายคนได้นำองค์ประกอบของแนวความคิดการมุ่งเน้นตลาดของ Kohli & Jaworski (1990) และ Narver & Slater (1990) ไปประยุกต์ใช้ในงานวิจัย ข้อค้นพบจากงานวิจัยทั้งสองไม่มีความแตกต่างกันมากและจากการทบทวนวรรณกรรมยังพบอีกว่าการมุ่งเน้นตลาดมีผลเชิงบวกในทางตรงต่อความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรม และนวัตกรรมก็ส่งผลเชิงบวกในทางตรงกับผลการดำเนินงานของบริษัทอีกด้วย (ปรารธนา หลีกภัย, 2555) การมุ่งเน้นตลาดถูกกำหนดเป็นกิจกรรมพื้นฐาน 3 ประการคือ ข้อมูลทางการตลาดของธุรกิจกีฬาเกิดมาจากการรวบรวมข้อมูลจากลูกค้าและปัจจัยอื่น ๆ ที่เกิดจากภายนอกด้วย มีการเผยแพร่ข้อมูลทางการตลาดถูกส่งผ่านไปในธุรกิจกีฬา และการออกแบบและการดำเนินงานต้องสอดคล้องกับข้อมูลทางการตลาดดังกล่าว (Kohli & Jaworski, 1990) การมุ่งเน้นตลาดนั้นเป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการกิจกรรมหลักที่ทำให้ธุรกิจกีฬาบรรลุเป้าหมายตาม ความต้องการของลูกค้า กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ กลุ่มลูกค้าคือตลาดนั่นเอง เป็นการตอบสนองความต้องการของตลาดและสิ่งที่สร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ธุรกิจกีฬามีประสิทธิภาพมากกว่าคู่แข่ง การพัฒนาธุรกิจกีฬาให้เกิดการมุ่งเน้นตลาดนั้นได้ถูกอธิบายไว้ว่า พฤติกรรมมุ่งเน้นตลาดที่สามารถกำหนดทิศทางตลาดในระยะยาว และทำให้ธุรกิจกีฬาที่มีผลประกอบการที่เพิ่มขึ้นได้ (Narver & Slater, 1990; Hooper, 2006)

ดังนั้น ในสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ธุรกิจฟิตเนสเซ็นเตอร์จึงต้องสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความต้องการของลูกค้าทั้งในปัจจุบันและอนาคตอย่างต่อเนื่องและต้องการเผยแพร่ข้อมูลนี้แก่ทุกแผนก เพื่อการตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าอย่างรวดเร็ว และในระยะสั้นผู้ประกอบการจะต้องให้ความสำคัญกับการมุ่งเน้นตลาดสิ่งนี้จะส่งผลให้ลูกค้าเกิด ความพึงพอใจและซื้อซ้ำธุรกิจ และส่งผลต่อการดำเนินงานทางธุรกิจให้ดีที่สุด (Oktem, 2000) แสดงให้เห็นได้ว่า ธุรกิจกีฬาที่ให้ความสำคัญกับการมุ่งเน้นตลาดนั้นจะเป็นธุรกิจกีฬาที่พยายามที่จะหาวิธีที่ดีที่สุด เพื่อที่จะสร้างคุณค่าที่เพิ่มขึ้นให้แก่ลูกค้าในปัจจุบันและในอนาคต พร้อมทั้งค้นหาการสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขันอย่างยั่งยืนอีกด้วย รวมไปถึงการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างหน่วยงานและธุรกิจกีฬาเพื่อรักษาผลกำไรในระยะยาว

ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Narver & Slater (1990) ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการทางการตลาด (Jaworski, & Kohli, 1993)

จากการทบทวนวรรณกรรมทั้ง 2 แนวคิดข้างต้นทำให้ทราบว่า ในการศึกษาวิจัยเหล่านี้เน้นว่าส่วนประกอบต่าง ๆ ทั้งในแนวคิดของ Narver & Slater (1990) ควรจะรวมถึงการสร้างและเผยแพร่ข้อมูลตลาด และการตอบสนองของผู้บริหารต่อข้อมูล ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าวิธีการของ Kohli & Jaworski (1990) และของ Narver & Slater (1990) มีส่วนเสริมซึ่งกันและกัน (Aldas-Manzano, Kuster & Vila. 2005) จากเหตุผลดังกล่าวทางผู้เขียนจึงบูรณาการแนวคิดของทั้งสองแนวคิดเข้าด้วยกัน เพื่อจะทดสอบและหาโมเดลแนวคิดการมุ่งเน้นตลาด (Market Orientation) ที่เหมาะสมสำหรับธุรกิจฟิตเนสเซ็นเตอร์ในประเทศไทย แนวคิดมุ่งเน้นตลาดจึงสามารถสรุปได้ว่าเป็นพฤติกรรมของกิจการที่จะมุ่งเน้นตลาด โดยการค้นหาความต้องการของตลาดทั้งที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนและที่ถูกละเลยอยู่โดยการเข้าใจถึงกลุ่มตลาดหรือลูกค้าของกิจการที่จะนำมาซึ่งข้อมูลที่จะสร้างให้เกิดการพัฒนาสินค้าและบริการที่เหนือกว่าคู่แข่งในอุตสาหกรรม และนำมาซึ่งผลประโยชน์ที่เพิ่มสูงขึ้นในอนาคต โดยในส่วนต่อไปจะเป็นการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับตัวชี้วัดพฤติกรรมมุ่งเน้นตลาด เพื่อให้สามารถอธิบายลักษณะดังกล่าวได้ชัดเจนขึ้น

แนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมการให้บริการของฟิตเนสเซ็นเตอร์ในประเทศไทย

ธุรกิจฟิตเนสเซ็นเตอร์ในประเทศไทยดั้งเดิมพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ ทำให้เกิดรูปแบบการแข่งขันใหม่จากการคิดค้นนวัตกรรม เป็นลักษณะของการทำลายที่สร้างสรรค์ (Creative Destruction) ที่มีการคิดสิ่งใหม่ ๆ ที่ทำลายสิ่งที่มีอยู่เดิม โดยทั้งหมดนี้มีเป้าหมายเพื่อสร้างกำไรเพิ่มขึ้นให้กับธุรกิจกีฬา (Nohria & Gulati, 1996) นวัตกรรมเป็นตัวช่วยให้สามารถสร้างความแตกต่างให้กับธุรกิจกีฬาได้ (Shoonhoven, Eisenhardt & Lyman, 1990) และยังหมายถึงความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ และสามารถนำความรู้นั้นไปปฏิบัติให้เกิดผลลัพธ์ใหม่ ๆ ขึ้นได้จริง เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในธุรกิจกีฬา หรือตอบสนองผู้บริโภคได้ (พยัต วุฒิรงค์, 2557) ความคิดรูปแบบใหม่ที่เกิดความรู้ใหม่ และนำความรู้ใหม่เพื่อมาพัฒนาขึ้นนวัตกรรมใหม่ ๆ ในธุรกิจกีฬา ไม่ว่าจะเป็นนวัตกรรมผลิตภัณฑ์หรือบริการ นวัตกรรมกระบวนการ (ธนุตร์ เอี่ยมอร่าม, 2560)

Drucker (1985) นวัตกรรมในมุมมองของธุรกิจฟิตเนสเซ็นเตอร์เป็นเครื่องมือสำหรับผู้ประกอบการในการแสวงหาผลประโยชน์และโอกาสจากการเปลี่ยนแปลง เพื่อสร้างสินค้าและบริการที่แตกต่างจากคู่แข่ง และยังเป็นกิจกรรมที่สำคัญมากในธุรกิจเพื่อก่อให้เกิดความสามารถในการแข่งขันและยังเป็นเครื่องมือของการสร้างความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืนให้ผู้ประกอบการในธุรกิจ

Tuan & Yoshi (2010) กล่าวว่า นวัตกรรมเป็นสิ่งที่ใหม่ที่เกิดจากการต่อยอด จากของเดิมที่มีอยู่แล้ว (Incremental Innovation) หรือการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ หรือวิธีการใหม่ ๆ โดยไม่ได้รากฐานจากเดิม (Radical Innovation) ซึ่งทั้งสองส่วนนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อแก้ไขปัญหาให้ธุรกิจก็พาก่อนให้เกิดมูลค่าเพิ่มและประโยชน์ให้กับทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งในผลิตภัณฑ์หรือธุรกิจก็พาซึ่งไม่ได้มุ่งเน้นเพียงแค่เทคโนโลยีเพียงอย่างเดียว แต่รวมไปถึงกระบวนการ วิธีการ นโยบายหรือการดำเนินงาน ทักษะในการทำงานด้วย (ธนุตร์ เอี่ยมอร่าม, 2560) คำว่า นวัตกรรม มีการให้นิยามและคำจำกัดความที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละประเทศ เช่น นวัตกรรมตามนิยามของคณะกรรมการการยุโรป คือการสร้างสินค้าและบริการใหม่ กระบวนการผลิตใหม่ การบริหารจัดการ การจัดธุรกิจก็พารูปแบบใหม่ รวมทั้งทักษะฝีมือแรงงานใหม่และเงื่อนไขในการทำงานใหม่ นอกจากนี้ ในการตอบสนองต่อความต้องการของตลาดอย่างรวดเร็ว สำหรับธุรกิจอุตสาหกรรมการก็พานั้นปัจจุบัน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในสภาพแวดล้อมทางธุรกิจวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์และบริการสั้น ๆ และการแข่งขันระดับโลก ดังนั้น การดึงดูดความสนใจจากลูกค้า นอกจากในการใช้เวลาว่างในการออกกำลังกายตามสถานที่ต่าง ๆ แล้วยังมีการออกกำลังกายเพื่อสร้างความสัมพันธ์ นวัตกรรมจึงเป็นวิธีที่ดีและทางลัดเพื่อความสำเร็จสำหรับธุรกิจก็พา (Parng, Chen & Chung, 2014)

ความสำคัญของนวัตกรรมในการดำเนินธุรกิจฟิตเนสเซ็นเตอร์ที่มีในแง่มุมมองของการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างยั่งยืนให้แก่ธุรกิจก็พาจะเห็นว่า นวัตกรรมซึ่งยากต่อการเลียนแบบโดยไล่ลำดับจากคุณภาพ บริการ ต้นทุนที่ต่ำ ความรวดเร็ว นวัตกรรม และการเรียนรู้ เป็นเหตุผลที่ว่านวัตกรรมทางธุรกิจจึงสำคัญในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันเป็นอย่างยิ่ง

แนวทางการสร้างนวัตกรรมการให้บริการของธุรกิจฟิตเนสเซ็นเตอร์

นวัตกรรมการให้บริการของธุรกิจฟิตเนสเซ็นเตอร์ในแต่ละมิติเกี่ยวข้องกับแหล่งความคิดสร้างสรรค์และความรู้โดยเฉพาะประเด็นเรื่องธุรกิจก็พาและการจัดการนวัตกรรมบริการมากมายเกี่ยวข้องกับการรวมกันของทั้งสามมิติเหล่านี้ ตัวอย่างเช่น มิติไอทีใหม่ (New Technology Dimension) ถูกใช้เพื่อให้ลูกค้าได้ใช้บริการด้วยตนเองโดยผ่านเว็บไซต์หรือเครื่องเปิดเงินสดอัตโนมัติ (Automatic Teller Interface Dimension) หรือการบริการให้ลูกค้าสามารถกำหนดตำแหน่งของการจัดส่งสินค้าด้วยตนเองโดยผ่านการบริการขนส่งสินค้า (Transportation Dimension)

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของนวัตกรรมบริการในมุมมองของธุรกิจการกีฬา

องค์ประกอบ	ลักษณะขององค์ประกอบ
ด้านการมุ่งเน้นลูกค้า	วิธีการที่เน้นลูกค้าเป็นศูนย์กลางเพื่อให้บริการเกินความคาดหวังของลูกค้า เทคโนโลยีหรือวิธีการใหม่ ๆ ที่ช่วยเพิ่มประสบการณ์ที่ดีให้ลูกค้า
ด้านการมุ่งเน้นกระบวนการ	การใช้เทคโนโลยีหรือกระบวนการเพื่อนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงขั้นตอนในการบริการ และส่งผลต่อคุณภาพของบริการที่ลูกค้าได้รับ
ด้านการพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง	แสวงหาวิธีการในการให้บริการที่ดีใช้งานง่ายแก่ลูกค้าอย่างต่อเนื่อง
ต่อเนื่อง	การปรับปรุงประสบการณ์ของลูกค้าอย่างต่อเนื่อง

ที่มา: Walker, et al., (2017)

ปัจจัยที่สร้างแรงผลักดันให้ธุรกิจการกีฬาต้องมีการพัฒนานวัตกรรม คือ ความต้องการของลูกค้าที่เปลี่ยนไปและการพัฒนาการบริการของคู่แข่ง ทำให้ต้องมีการพัฒนารูปแบบของบริการตามและความจำเป็นของตัวธุรกิจเองเพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพของการบริการ เพื่อเป็นการรักษาสถานะตำแหน่งของผลิตภัณฑ์ (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2557)

Lovelock & Writz (2011) ได้แยกระดับของการนำเสนอบริการใหม่ที่ใช้นวัตกรรมมาเกี่ยวข้องในธุรกิจบริการ (A Hierarchy of New Service Categories) ไว้ 7 ระดับ ดังนี้

1. การปรับเปลี่ยนรูปแบบ (Style Change) เป็นนวัตกรรมที่เกิดขึ้นง่ายที่สุด ซึ่งโดยปกติแล้วจะไม่มีผลกระทบในกระบวนการหรือประสิทธิภาพใด ๆ ในการทำงาน แต่หากเป็นนวัตกรรมที่มักจะมองเห็นได้อย่างชัดเจนสร้างความแปลกใหม่ และอาจทำหน้าที่ในการสร้างแรงกระตุ้นพนักงาน

2. การพัฒนากระบวนการให้บริการ (Service Improvements) เป็นประเภทของนวัตกรรมที่พบมากที่สุด เป็นนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อยในประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์ในปัจจุบัน รวมทั้งการปรับปรุงผลิตภัณฑ์หลักหรือบริการเสริมที่มีอยู่

3. นวัตกรรมการให้บริการเสริม (Supplementary Service Innovations) เป็นการเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกหรือสร้างบริการใหม่เสริมบริการ บริการหลักที่มีอยู่หรือการปรับปรุงบริการหลักอย่างมีนัยสำคัญ นวัตกรรมที่เคยมีอาจล้าสมัย ทำให้ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าที่ซับซ้อนมากขึ้นได้ การพัฒนาบริการในด้านต่าง ๆ ส่งผลต่อการรับรู้ถึงประสบการณ์ใหม่ ๆ ของผู้บริโภค ถึงแม้ว่าจะอยู่บนพื้นฐานของการบริการเดิมก็ตาม

4. การนำเสนอกระบวนการใหม่ ๆ (Process Line Extensions) มีความเป็นนวัตกรรมน้อยกว่านวัตกรรมกระบวนการ แต่จะนำเสนอรูปแบบใหม่ที่โดดเด่นในการนำเสนอผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ ไม่ว่าจะเป็นเพื่อให้ความสะดวกสบายและประสบการณ์ใหม่ที่แตกต่างสำหรับลูกค้าปัจจุบัน

หรือการดึงดูดลูกค้าใหม่ ๆ ที่การให้บริการแบบเดิม ๆ ไม่สามารถดึงดูดได้ โดยทั่วไปจะเกี่ยวข้องกับการเพิ่มช่องทางการจำหน่ายให้เข้าถึงลูกค้าได้สูงขึ้น

5. การนำเสนอสินค้าหรือบริการการใหม่ ๆ (Product Line Extensions) เป็นการออกผลิตภัณฑ์ใหม่เพิ่มเติมของบริษัท ถ้าบริษัทไหนเป็นเจ้าของในตลาดที่เสนอผลิตภัณฑ์ดังกล่าวก็จะถูกมองว่า เป็นผู้ริเริ่ม คนอื่น ๆ เป็นเพียงผู้ติดตาม บริการใหม่เหล่านี้อาจมีการกำหนดเป้าหมายที่ลูกค้าที่มีอยู่เพื่อตอบสนองความต้องการที่กว้างขึ้นหรือออกแบบมาเพื่อดึงดูดลูกค้ารายใหม่ ๆ ที่มีความต้องการแตกต่างกัน (หรือทั้งสองอย่าง)

6. นวัตกรรมกระบวนการในการนำเสนอผลิตภัณฑ์หลัก (Major Process Innovations) คือ กระบวนการในการนำเสนอผลิตภัณฑ์หลักที่มีอยู่โดยผ่านวิธีการใหม่พร้อมทั้งเพิ่มสิทธิประโยชน์ที่มากขึ้น ส่วนมากจะเกิดขึ้นกับโมเดลธุรกิจบนอินเทอร์เน็ต

7. การนำเสนอผลิตภัณฑ์หลักสำหรับตลาดที่ยังไม่เคยมีมาก่อน (Major Service Innovations) เป็นผลิตภัณฑ์หลักสำหรับตลาดที่ยังไม่เคยมีมาก่อน รวมถึงลักษณะการให้บริการใหม่ ๆ และกระบวนการใหม่

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรารธนา หลีกภัย (2555) ที่พบว่า ธุรกิจบริการของประเทศไทย มีนวัตกรรมผลิตภัณฑ์และบริการเกิดขึ้นมากที่สุด โดยที่นวัตกรรมของธุรกิจบริการที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่ คือ การปรับปรุงสิ่งสนับสนุนการให้บริการใหม่ และการเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกภายในให้มากขึ้น การที่นวัตกรรมสินค้าและบริการเกิดขึ้นมากที่สุด เนื่องจากนวัตกรรมสินค้าและบริการเกิดขึ้นได้ง่าย ไม่มีความยุ่งยาก และจากงานของ ธิติรัตน์ ลิลาวัฒน์ (2557) ได้จำแนกประเภทของนวัตกรรมในภาคธุรกิจกีฬาประเภทฟิตเนสเซ็นเตอร์ ตามลักษณะดังต่อไปนี้

1. นวัตกรรมที่ใช้เทคโนโลยีและไม่ใช้เทคโนโลยี
2. จำแนกตามลักษณะของนวัตกรรม คือ นวัตกรรมผลิตภัณฑ์หรือนวัตกรรมกระบวนการ นวัตกรรมธุรกิจกีฬาหรือนวัตกรรมทางการตลาด
3. จำแนกตามลักษณะของความเปลี่ยนแปลงและความต่อเนื่องของนวัตกรรม คือ นวัตกรรมแบบก้าวกระโดดและนวัตกรรมแบบค่อยเป็นค่อยไป

ความสัมพันธ์ระหว่างการมุ่งเน้นตลาดกับการพัฒนานวัตกรรมบริการให้บริการของฟิตเนสเซ็นเตอร์ในประเทศไทย

ความสัมพันธ์ระหว่างการมุ่งเน้นตลาดและนวัตกรรมบริการในกลุ่มธุรกิจฟิตเนสเซ็นเตอร์ได้รับความสนใจ เนื่องจากความต้องการของบริษัทที่จะบรรลุผลของประสิทธิภาพในการทำงานที่เหนือกว่า มีพื้นฐานมาจากความพยายามที่จะพัฒนาความได้เปรียบทางการแข่งขัน

ของธุรกิจกีฬา ทำให้แนวคิดการมุ่งเน้นตลาด จึงถือเป็นส่วนสำคัญในการเรียนรู้และปรับตัวของธุรกิจกีฬา (Baker & Sinkula, 1999) และเนื่องจากธุรกิจกีฬาได้รับแรงผลักดันของการเปลี่ยนแปลงของตลาดและต้องการเน้นความต้องการของลูกค้า (Jaworski, Kohli & Sahay, 2000) ในขณะที่ Slater & Narver (1995) กล่าวว่า บริษัทมุ่งเน้นในส่วนของการขยายผลิตภัณฑ์และนวัตกรรม การเรียนรู้ที่จะปรับตัวจะนำไปสู่นวัตกรรมที่เพิ่มมากขึ้น มีหลายงานวิจัยที่ให้ความสนใจถึงขอบเขตของการมุ่งเน้นตลาดก่อให้เกิดนวัตกรรม การมุ่งเน้นตลาดเกี่ยวข้องกับนวัตกรรมโดยตรง และนวัตกรรมจะอธิบายถึงความแปรปรวนจำนวนมากในการปฏิบัติงาน เมื่อมีการมุ่งเน้นตลาดจะทำให้เราสรุปได้ว่า นวัตกรรมสามารถสื่อความสัมพันธ์ระหว่างการมุ่งเน้นตลาดและประสิทธิภาพได้อย่างเต็มที่ (รุ่งโรจน์ สงสระบุญ, 2558) ส่วนในงานของ สมร ดีสมเลิศ (2558) และพัฒนา เทวนิมพันธ์ (2551) พบว่า ปัจจัยการมุ่งเน้นการตลาดมีอิทธิพลทางตรงในทิศทางบวกต่อปัจจัย นวัตกรรมบริการ และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลประกอบการของธุรกิจโดยส่งผ่านนวัตกรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Chapman, Soosay & Kandampully (2002) ที่กล่าวว่า นวัตกรรมบริการเป็นหลักสำคัญในการประเมินผลกิจกรรมที่ขับเคลื่อนการมุ่งเน้นตลาดและประสิทธิภาพการทำงานของธุรกิจกีฬา

นวัตกรรมบริการจึงทำหน้าที่เป็นตัวกลางในความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของการมุ่งเน้นตลาดกับประสิทธิภาพของบริการใหม่ ๆ ในขณะที่ยานวิจัยของ พัฒนา เทวนิมพันธ์ (2551) พบว่าปัจจัยการมุ่งเน้นตลาดไม่มีอิทธิพลทางตรงในทิศทางบวกต่อความสามารถทางนวัตกรรม เนื่องจากการที่ธุรกิจกีฬามุ่งเน้นตลาดนั้นหมายถึง ธุรกิจให้ความสำคัญกับลูกค้าและคู่แข่ง อย่างไรก็ดีตาม ธุรกิจกีฬาจะต้องคำนึง และพิจารณาถึงต้นทุนและภาระค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้นด้วย ซึ่งอาจจะไม่ได้ตอบสนองต่อทุกความต้องการของลูกค้าเสมอไป เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Sukato (2014) ซึ่งให้เห็นว่าผลการดำเนินงานของบริษัทจะเพิ่มขึ้นเมื่อการมุ่งเน้นตลาดเพิ่มขึ้น โดยใช้ตัวแปรการมุ่งเน้นตลาดที่ประกอบด้วย การสร้างปัญญา (Intelligence Creation) การเผยแพร่ปัญญา (Intelligence Allocation) และการตอบสนอง (Responsiveness) แต่จะไม่ส่งผลโดยตรงต่อการดำเนินงานของธุรกิจกีฬาโดยผ่านนวัตกรรมบริการเป็นตัวกลาง (Baker & Sinkula, 1999) จะเห็นได้ว่าผลการดำเนินงานของธุรกิจกีฬาที่เหนือกว่าสำหรับธุรกิจโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็กนั้นขึ้นอยู่กับส่วนผสมระหว่างการมุ่งเน้นตลาดและนวัตกรรมใหม่ ความสำคัญของผลกระทบของนวัตกรรมต่อผลประกอบการของธุรกิจโรงแรมในกลุ่มธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก ทำให้เห็นถึงความจำเป็นในการทำความเข้าใจธุรกิจกีฬาที่กำหนดระดับและทิศทางของวัฒนธรรมนวัตกรรมภายในธุรกิจกีฬา การให้ความสำคัญกับการมุ่งเน้นตลาดในระดับสูงมีแนวโน้มที่จะเชื่อมโยงกับระดับของนวัตกรรมที่สูงขึ้น เนื่องจากความมุ่งมั่นในแนวคิดเชิงตลาดจะทำให้ธุรกิจกีฬามีนวัตกรรมเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Won & Kyounggho (2018)

ที่พบว่านวัตกรรมบริการนั้นทำหน้าที่เป็นตัวกลางระหว่างคุณค่าที่ลูกค้าได้รับจากบริการ (Customer Value) และความพึงพอใจของลูกค้าหลังจากที่ได้รับบริการ (Customer Satisfaction)

บทสรุป

จากการสังเคราะห์แนวความคิดเชิงวิชาการที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการกีฬาของฟิตเนสเซ็นเตอร์ในประเทศไทยในครั้งนี้ สามารถสรุปได้ว่า การที่ธุรกิจจะสร้างสิ่งใหม่ให้มีความแตกต่างจากคู่แข่งนั้นต้องอาศัยการได้มาซึ่งข้อมูล การบูรณาการข้อมูล และการตอบสนองข้อมูลนั้น ซึ่งกระบวนการเหล่านี้เป็นกระบวนการตามแนวความคิดของการมุ่งเน้นตลาด โดยในบทความนี้นำเสนอกระบวนการการมุ่งเน้นตลาดออกเป็น 6 กระบวนการ คือ

1. การมุ่งเน้นลูกค้า เป็นการนำเข้าข้อมูลจากลูกค้าทั้งพฤติกรรมการบริโภคและความต้องการ
2. การมุ่งเน้นคู่แข่ง เป็นการนำเข้าข้อมูลเกี่ยวกับคู่แข่งในธุรกิจการกีฬาเพื่อนำมากำหนดกลยุทธ์การแข่งขัน
3. การประสานงานภายในองค์กร
4. การรวบรวมข้อมูล
5. การกระจายข้อมูล ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นการบูรณาการข้อมูลจากการนำเข้าข้อมูล และนำข้อมูลนั้นมาสร้างบริการที่สามารถตอบสนองตลาดเป็นกระบวนการสุดท้าย ซึ่งกระบวนการเหล่านี้จะนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมบริการในธุรกิจฟิตเนสเซ็นเตอร์ ทั้งในด้านสภาพแวดล้อมการสร้างนวัตกรรม การพัฒนานวัตกรรมแบบเฉียบพลันเพื่อตอบสนองตลาดให้เร็วที่สุด และการพัฒนานวัตกรรมแบบค่อยเป็นค่อยไปเพื่อสร้างนวัตกรรมทางการแข่งขันในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2561). *ธุรกิจกีฬา: บทวิเคราะห์ธุรกิจประจำปีเดือนกันยายน 2561*. สืบค้นเมื่อ 9 เมษายน 2562, จาก https://www.dbd.go.th/download/document_file/Statistic/2561/T26/ T26_201809.pdf
- ธนุตร์ เอี่ยมอร่าม. (2560). ความคิดเห็นที่ยึดถือทรัพยากรขององค์การธุรกิจ: การประเมินคุณค่าของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี*, 11(24), 24-39.
- ธิดารัตน์ ลีลาญวัฒน์. (2557). *การศึกษาปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการธุรกิจฟิตเนสเซ็นเตอร์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย* (บัณฑิตวิทยาลัย). มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, เชียงราย.

- ประชาชาติธุรกิจ. (2562). ธุรกิจกีฬาผู้พัฒนาแสนล้าน ฟิตเนสเซ็นเตอร์ สนามเช่าสะพรั่งรับ
ดีมานด์ทะลัก. สืบค้นเมื่อ 9 เมษายน 2562, จาก
<https://www.prachachat.net/marketing/news-61764>
- ปรารธนา หลีกภัย. (2555). ผลของการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการ การมุ่งเน้นตลาดและ
การมุ่งเน้นการเรียนรู้ ที่มีต่อความสามารถทางนวัตกรรมองค์กร. *วารสารวิทยาการจัดการ*,
29(1), 54-72.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2562). ทูรฟิตเนสเซ็นเตอร์ ขึ้นราคา เหมินซื้อกิจการคู่แข่ง.
สืบค้นเมื่อ 9 เมษายน 2562, จาก <http://www.manager.co.th/Travel/ViewNews.aspx?NewsID=9550000088947>
- พยัต วุฒิรงค์. (2557). กรอบแนวคิดการพัฒนาศักยภาพในการสร้างสรรค์ นวัตกรรม
องค์กร: การบูรณาการแนวคิดทรัพยากรที่มีคุณค่าเฉพาะขององค์กรและองค์กร
แห่งการเรียนรู้. *วารสารพัฒนบริหารศาสตร์*, 54(1), 16-31.
- พัฒนา เทวนิยมนพันธ์. (2551). กลยุทธ์การตั้งราคาของธุรกิจฟิตเนสเซ็นเตอร์. *บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง*.
- รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์. (2544). ธุรกิจตลาดกีฬา. สืบค้นเมื่อ 9 เมษายน 2562,
จาก <http://www.rangsun.econ.tu.ac.th/data/06/02-07/44-09-ธุรกิจการตลาดกีฬา%20Sports%20Marketing%20Business.pdf>
- รุ่งโรจน์ สงสระบุญ. (2558). รูปแบบคุณภาพบริการโดยรวม การมุ่งเน้นตลาดและนวัตกรรมทาง
การตลาดที่มีผลต่อการดำเนินงานของโรงพยาบาลเอกชนในประเทศไทย (วิทยานิพนธ์
ปริญญาคุชฎบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสยาม, กรุงเทพฯ.
- สมคิด จาตุศรีพิทักษ์. (2559). รองนายกรัฐมนตรี ปาฐกถาพิเศษในหัวข้อ สร้างไทยให้เข้มแข็ง:
ล้มมหาหอบการค้าทั่วประเทศ ครั้งที่ 33, 1 ธันวาคม 2559.
- สมร ดีสมเลิศ. (2558). รูปแบบปัจจัยการมุ่งเน้นตลาด ปัจจัยมุ่งเน้นบริการ ปัจจัยด้านองค์กร
และปัจจัยนวัตกรรมบริการที่ส่งผลต่อผลประกอบการของธุรกิจสปาเพื่อสุขภาพใน
ประเทศไทย. *วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์)*, 7(14), 15-29.
- สำนักงานวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2557). *บทความทิศทางของธุรกิจโรงแรมขนาด
กลางและขนาดเล็ก*. สืบค้นเมื่อ 9 เมษายน 2562, จาก www.sme.go.th
- Aldas-Manzano, J., Kuster, I. & Vila, N. (2005). Market orientation and innovation: An inter-
relationship analysis. *European Journal of Innovation Management*, 8(4), 437-452.

- Baker, W. E. & Sinkula, J. M. (1999). Learning orientation, market orientation, and innovation: Integrating and extending models of organizational performance. *Journal of market focused management*, 3(4), 295–308.
- Cambra-Fierro, J., Hart, S., Mur, A.F., & Redondo, Y. P. (2011). *Looking for performance: How innovation and strategy may affect market orientation models: Innovation: Management, Policy & Practice*, 13(2), 56–72.
- Chapman, R. L., Soosay, C. & Kandampully, J. (2002). Innovation in logistic services and the new business model: A conceptual framework. *Managing service quality*, 12(6), 358–371.
- Drucker, P.F. (1985). The discipline of innovation. Harvard Business Review: Massachusetts.
- Egeren, M. V. & O'Connor, S. (1998). Drivers of market orientation and performance in services firms. *Journal of Services Marketing*, 12(1), 39–58.
- Gauzente, C. (1999). *Comparing market orientation scales: A content analysis. Marketing bulletin*, 3(2), 18–34.
- Hooper, V. A. (2006). *The impact of the alignment between information systems and marketing on business performance* (Ph.D. thesis) Victoria University of Wellington, Wellington.
- Ilic, D., Ostojic, S. & Damnjanovic, N. (2014). The importance of marketing innovation in new economy. *Sinaidunum Journal of Applied Sciences* 2014, 11(1), 34–42.
- Jaworski, B. J. & Kohli, A. K. (1993). Market orientation: Antecedents and consequences. *Journal of Marketing*, 57, 53–70.
- Jaworski, B. J., Kohli, A. K., & Sahay, A. (2000). Market-driven versus driving markets. *Journal of Academy of Marketing Science*, 28(1), 45–54.
- Kohli, A. K., & Jaworski, B. J. (1990). Market orientation: The construct, research propositions, and managerial implications. *Journal of Marketing*, 54, April 1990, 115–134.
- Lovelock, C. & Writz, J. (2011). Service marketing: People, technology, strategy. *Journal of Service Marketing*, 100–101, January, 2011, 124–151.
- Narver, J. C. & Slater, S. F. (1990). The effect of a market orientation on business profitability. *Journal of Marketing*, 54(4), 20–35.
- Nohria, N. & Gulati, R. (1996). Is slack good or bad for innovation. *Academy of Management Journal*. 39(5), 56–73.
- Oktem, S. V. M. (2000). *Market orientation and business performance in hotel industry*. Istanbul, Turkey: Vocational School, TC Maltepe University.

- Parng, B.C., Chen, M., & Chung, T. (2014). Innovation and alliance effects for tourism industry in Taiwan. *The International Journal of Organizational Innovation*, 6, January 2014, 78–93.
- Peters, T. J. & Wateman, R. H. (1982). *In search of excellence*. Cambridge, MA: Harper and Row Publishers, Inc.
- Porter, M. E. (1980). *Competitive Advantage*. New York: The Free Press.
- Selnes, F., Jaworski, B. J., & Kohli, A. K. (1995). Market orientation in United States and Scandinavian companies. *A Cross-cultural Study Journal*, 1(5), 275–286.
- Shoonhoven, C. B., Eisenhardt, K. M. & Lyman, K. (1990). *Speeding products to market: Waiting time to first product introduction in new firms*. Ithaca: Cornell University Press.
- Slater, S. F., & Narver, J. C. (1995). Market orientation and the learning organization. *Journal of marketing*. 59, 102–131.
- Street, C.T. & Cameron, A. (2007). External relationships and the small business: A review of small business alliance and network research. *Journal of Small Business Management* 2007. 45(2), 239–266.
- Sukato, N. (2014). The implementation of market orientation and innovation in SMEs. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*. 4(5), May 2014, 46–67.
- Tuan, N. P. & Yoshi, T. (2010). Organizational capabilities, competitive advantage and performance in supporting industries in Vietnam. *Asian Academy of Management Journal*, 15(1), 113–134.
- Walker, J. T., Farren, G., Andrew, D., James, G. & Laura, W. (2017). Fitness center service quality model confirmation SQAS–19. *Journal of Park and Recreation Administration*, 35(4), 49–58.
- Won, Y. J. & Kyounggho, C. (2018). Factors influencing choice when enrolling at a fitness center. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 46(6), 1043–1055.

การพัฒนาของไทยตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

เกษร เกษมชินยศ¹

¹สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

บทคัดย่อ

การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นแนวคิดการพัฒนาในกระแสรองหรือกระแสทางเลือกที่ทวีความสำคัญขึ้น จนกลายเป็นวาระการพัฒนาระดับโลก ในการประชุมสุดยอดสหประชาชาติสมัยสามัญ ครั้งที่ 70 เมื่อวันที่ 25 กันยายน ค.ศ. 2015 ได้รับรองรายงาน เรื่อง “การเปลี่ยนแปลงโลกของเรา: ปี ค.ศ. 2030 วาระสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน” พร้อมด้วยเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 17 ประการ สำหรับประเทศไทย รัฐบาลได้รับเอวาระและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 และยุทธศาสตร์ชาติ และสุดท้าย ตามรายงานการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่า ผลการพัฒนาของไทยตามดัชนีความยั่งยืนในปี ค.ศ. 2019 ไทยได้ 73 จาก 100 คะแนนเต็ม อยู่ในอันดับที่ 40 จาก 162 ประเทศทั่วโลก และอยู่ในอันดับที่ 1 ของอาเซียน โดยเป้าหมายที่ได้คะแนนดีที่สุดคือ เป้าหมายที่ 1 ขจัดความยากจน และเป้าหมายที่ได้คะแนนน้อยที่สุด ได้แก่ เป้าหมายที่ 9 อุตสาหกรรม นวัตกรรม และโครงสร้างพื้นฐาน

คำสำคัญ: การพัฒนาของไทย การพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

Thailand's Development on Sustainable Development Goals

Kaysorn Kasemcheunyot¹

¹Public Administration Program Faculty of Humanities and Social Science, Chandrakasem Rajabhat University

Abstract

Sustainable Development is considered an alternative approach or concept which gradually gained more and more attention and become as a global development agenda. In September 25, 2015, the 70th UN General Assembly had approved the agenda of “Transformation our world: The 2030 agenda for sustainable development” with 17 Sustainable Development Goals (SDGs). For Thailand, Thai Government has adopted the Sustainable Development Agenda and SDGs as a guideline for development according to the 12th National Economic and Social Development Plan and the National Strategy. Finally, according to Sustainable Development Report it has been found that Thailand's development results from SDG Index in 2019, Thailand received 73 out of 100, and was ranked at 40 out of 162 countries, considered No. 1 in ASEAN. In addition, the goal with the best score appeared to be Goal 1: End Poverty; whereas Goal 9: Industry, Innovation and Infrastructure was found to be the goal with the least score.

Keywords: Thailand's Development, Sustainable Development, Sustainable Development Goals

บทนำ

แนวคิดการพัฒนาในบริบทการพัฒนาประเทศเป็นเรื่องที่มีความสำคัญนับตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา แต่แนวคิดในระยะแรกมักจำกัดอยู่ที่การหาวิธีการเพื่อเร่งรัดพัฒนาประเทศด้วยพัฒนาและประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลายให้มีความทัดเทียมกับประเทศที่พัฒนาแล้ว แนวคิดหรือทฤษฎีกระแสหลัก (Main Stream) ในการพัฒนา ได้แก่ การพัฒนาแบบภาวะทันสมัย (Modernization) เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจ มุ่งเปลี่ยนประเทศกสิกรรมดั้งเดิมให้เป็นประเทศอุตสาหกรรมที่ทันสมัย ซึ่งผลจากการพัฒนาแบบภาวะทันสมัยนี้พบว่า เกิดความไม่สมดุลและไม่ยั่งยืน แม้ตัวเลขรายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้น แต่ก็ยังมีปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำตามมาเสมอ มีประเทศอุตสาหกรรมและประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่ (Emerging Economy) เพิ่มขึ้น แต่ทรัพยากรโลกกลับบร่อยหรือลดลง และมีปัญหาด้านสภาพแวดล้อมมากมายตามมา อาทิ ปัญหาโลกร้อน (Global Warming) ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) ต่อมาจากการตระหนักถึงการอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อม ทำให้กระแสแนวคิดเรื่อง การพัฒนาที่ยั่งยืนได้รับความสนใจในประชาคมโลกมากขึ้น จนกระทั่งองค์การสหประชาชาติได้ รับรองเป็นวาระการพัฒนาที่สำคัญ และชาติสมาชิกได้ร่วมลงนามรับเอาเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนไปปฏิบัติงานพัฒนาประเทศของตนด้วย ซึ่งประเทศไทยในฐานะสมาชิกที่ร่วมลงนามรับรองวาระการพัฒนาที่ยั่งยืนก็ได้รับแนวคิดดังกล่าวมาใช้เป็นหลักการสำคัญในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 และยุทธศาสตร์ชาติ

แนวคิดและนิยามการพัฒนาที่ยั่งยืน

การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นแนวคิดการพัฒนาที่สำคัญ ในการนิยามความหมายสามารถพิจารณาได้จากกรุปคำศัพท์ 2 คำที่ประกอบขึ้นเป็นแนวคิดนี้ ได้แก่ คำว่า “พัฒนา” และ “ยั่งยืน” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้นิยามไว้ว่า “พัฒนา” หมายถึง ทำให้เจริญ และ “ยั่งยืน” หมายถึง ยืนยง อยู่นาน เช่น ขอให้มีความสุขยั่งยืน คงทน

ดังนั้น จากนิยามข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า การพัฒนาที่ยั่งยืน หมายถึง การทำให้เจริญอย่างยืนยง อยู่ได้นาน

ในรายงานเรื่อง “อนาคตร่วมของเรา” (Our Common Future) หรือ “Brundtland Report” ของสมัชชาโลกว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (World Commission on Environment and Development: WCED) ได้ให้นิยามการพัฒนาอย่างยั่งยืนไว้ว่า หมายถึง “วิธีการพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ลดทอนความสามารถในการตอบสนองความต้องการของคนรุ่นหลัง” ซึ่งเป้าหมายสูงสุดของแนวคิดนี้อยู่ที่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรโลกโดยยังสามารถรักษาระดับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติของมนุษย์ไม่ให้เกินศักยภาพ

การผลิตของธรรมชาติ และมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ตามแนวคิด Triple bottom line ของ จอห์น เอลคิงตัน (John Elkington) ที่ประกอบด้วย Profit-People-Planet ซึ่งมีความเชื่อมโยงกัน กล่าวคือ กำไร (Profit) ในทางเศรษฐศาสตร์ มนุษย์ (People) หรือทุนมนุษย์ และโลก (Planet) หรือทุนธรรมชาติ สำหรับแนวคิดที่เป็นองค์ประกอบของการพัฒนาอย่างยั่งยืนมี 3 ประการ ได้แก่ 1) แนวคิดทางเศรษฐกิจ คือ การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ต้องเป็นการพัฒนาที่ก่อให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างมีคุณภาพ มีความสมดุล และเป็นประโยชน์ต่อประชากรส่วนใหญ่ 2) แนวคิดทางสังคม คือ การแสวงหาและรักษาไว้ซึ่งความมีเสถียรภาพของระบบสังคมและวัฒนธรรม รวมทั้งการสร้าง ความเท่าเทียมกันระหว่างคนแต่ละรุ่น การกำจัดความยากจน การรักษาความหลากหลายทางวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมของคนทุกระดับในสังคม โดยเฉพาะระดับรากหญ้าในกระบวนการตัดสินใจที่จะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน และ 3) แนวคิดทางสิ่งแวดล้อม คือ การรักษาหรืออนุรักษ์ระบบกายภาพ และชีววิทยา รวมถึงการปกป้องความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อให้เกิดเสถียรภาพในระบบนิเวศของโลก ซึ่งต้องครอบคลุมถึงสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นมาด้วย (อนันตชัย ยूरประถม, 2557)

ส่วนนิยามในบริบทประเทศไทยนั้น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2546) ได้นำเสนอเกี่ยวกับที่มาและนิยามของแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทไทยว่า ในการจัดทำข้อเสนอของประเทศไทยในการประชุมสุดยอดของโลก ว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน ณ นครโจฮันเนสเบิร์ก ประเทศแอฟริกาใต้ เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2545 นั้น คณะอนุกรรมการกำกับการอนุรักษ์ตามแผนปฏิบัติการ 21 และการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งมีหน้าที่เป็นคณะกรรมการเตรียมการประชุมสุดยอดฯ ของประเทศได้ร่วมกับสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย จัดระดมความคิดเห็นจากภาคีต่าง ๆ ได้ข้อยุติด้านคำนิยามของการพัฒนาที่ยั่งยืนว่า “การพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทไทย เป็นการพัฒนาที่ต้องคำนึงถึงความเป็นองค์รวมของทุก ๆ ด้านอย่างสมดุล บนพื้นฐานของทรัพยากรธรรมชาติภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย ด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกกลุ่ม ด้วยความเอื้ออาทรเคารพซึ่งกันและกัน เพื่อความสามารถในการพึ่งตนเอง และคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างเท่าเทียม”

ตามความหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนข้างต้นจะพบว่า มีแนวคิดมาจาก 3 แนวทางด้วยกัน คือ 1) แนวทางด้านนิเวศวิทยาซึ่งให้ความสำคัญกับคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและความยั่งยืนทางนิเวศในระยะยาว 2) แนวทางด้านสังคมที่จะต้องสามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ได้อย่างต่อเนื่องโดยคำนึงถึงความเป็นธรรมทางสังคมและการรักษาคุณภาพชีวิตของประชากร และ 3) แนวทางด้านเศรษฐกิจที่การขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานการรักษาทุนทางธรรมชาติไว้ใช้ประโยชน์สำหรับคนรุ่นปัจจุบันและรุ่นอนาคต

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาที่ยั่งยืนมีองค์ประกอบแนวคิด 3 ประการ (Klarin, 2018) คือ 1) แนวคิดด้านการพัฒนา (The Concept of Development) คือ เป็นการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมภายใต้ข้อจำกัดด้านระบบนิเวศ 2) แนวคิดด้านความจำเป็นพื้นฐาน (The Concept of Needs) คือ เป็นการกระจายทรัพยากรเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีสำหรับทุกคน และ 3) แนวคิดเกี่ยวกับคนในรุ่นอนาคต (The Concept of Future Generation) คือ เป็นความสามารถที่เป็นไปได้ในการใช้ทรัพยากรในระยะยาว เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตสำหรับคนในรุ่นอนาคต

จากแนวคิดที่กล่าวมาทั้งหมดอาจสรุปเป็นนิยามได้ว่า การพัฒนาที่ยั่งยืน คือ การพัฒนาอย่างสมดุลทั้ง 3 มิติ คือ สังคม เศรษฐกิจ และสภาพแวดล้อม เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี และสามารถส่งต่อการพัฒนาให้มีผลต่อเนื่องไปยังคนในรุ่นอนาคต

การพัฒนาที่ยั่งยืนในวาระการพัฒนาระดับโลก

ในอดีตที่ผ่านมา แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นเพียงแนวคิดการพัฒนาในกระแสรองหรือกระแสทางเลือก (Alternative Approach) แต่ในปัจจุบันได้กลายเป็นแนวคิดที่ทวีความสำคัญมากขึ้นในเวทีโลก จนกระทั่งถูกใช้เป็นวาระการพัฒนาลหลักขององค์การสหประชาชาติ

พัฒนาการของแนวคิดเริ่มจากองค์การสหประชาชาติได้จัดการประชุมเกี่ยวกับมนุษย์และสภาพแวดล้อมเป็นครั้งแรก ที่กรุงสต็อกโฮล์ม ประเทศสวีเดน (Stockholm Conference) ในปี ค.ศ. 1972 มีการนำเสนอแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และมีการจัดทำรายงานเกี่ยวกับการสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจและสภาพแวดล้อม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่ออนุรักษ์สภาพแวดล้อมและลดปัญหาความยากจน ต่อมาในปี ค.ศ. 1983 องค์การสหประชาชาติได้จัดตั้งสมัชชาโลกว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (WCED) ในปี ค.ศ. 1987 ภายใต้การนำของนายโกรฮาร์เลม บรุนด์ท์แลนด์ (Gro Harlem Brundtland) พร้อมด้วยตัวแทนสมัชชาที่มาจาก 18 ประเทศ WCED ตีพิมพ์รายงานเรื่องอนาคตร่วมของเรา (Our Common Future) หรือเรียกอีกชื่อว่า Brundtland Report ซึ่งเป็นรายงานที่กำหนดนิยามและขอบเขตของแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนได้อย่างชัดเจนและรอบด้าน และมักนิยมถูกนำมาใช้อ้างอิงในการศึกษาแนวคิดนี้เสมอ ต่อมาในปี ค.ศ. 1992 องค์การสหประชาชาติได้จัดประชุมว่าด้วยสภาพแวดล้อมและการพัฒนา หรือเรียกว่า Earth Summit หรือ Rio Conference ณ กรุงริโอ เดอ จาไนโร ประเทศบราซิล การประชุมดังกล่าวได้จัดทำปฏิญญาริโอว่าด้วยสภาพแวดล้อมและการพัฒนา (The Rio Declaration on Environment and Development) บรรจุหลักการ 27 ประการเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นพื้นฐานที่นำไปสู่การตัดสินใจและการกำหนดนโยบายในอนาคต และความสมดุลระหว่างการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมกับสภาพแวดล้อม (Socio-economic Development and the Environment) โดยเฉพาะใน “แผนปฏิบัติการ 21” (Agenda 21) ได้มีการกำหนดวัตถุประสงค์ แผนงาน และทรัพยากรที่ต้องใช้

ในการปฏิบัติตามแผนว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน และได้กลายมาเป็นแผนแม่บทว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืนระดับโลก ซึ่งประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติร่วมลงนามรับรองแผนดังกล่าว (Klarin, 2018)

แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในแผนปฏิบัติการ 21 ได้ถูกนำมาต่อยอดในการประชุมแห่งสหัฐวรรษ (Millennium Summit) ซึ่งองค์การสหประชาชาติจัดขึ้นในเดือนกันยายน ปี ค.ศ. 2000 และได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัฐวรรษ (Millennium Development Goals: MDGs) จำนวน 8 เป้าหมายครอบคลุมการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และ สิ่งแวดล้อม กำหนดระยะเวลาการพัฒนาตามเป้าหมายเป็นระยะเวลา 15 ปี ระหว่างปี ค.ศ. 2000-2015

เป้าหมาย MDGs ทั้ง 8 ข้อ เพื่อเสริมสร้างมาตรฐานชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ประกอบด้วย 1) ขจัดความยากจนและความหิวโหย 2) บรรลุความสำเร็จในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างถ้วนหน้า 3) ส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศและมอบอำนาจแก่สตรี 4) ลดอัตราการตายของเด็ก 5) สร้างเสริมสุขภาพของมารดา 6) ต่อสู้กับเชื้อเอชไอวี/โรคเอดส์ โรคมาลาเรีย และโรคภัยอื่น ๆ 7) สร้างความยั่งยืนให้กับสิ่งแวดล้อม และ 8) พัฒนาความเป็นหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาในระดับโลก

ต่อมาองค์การสหประชาชาติได้จัดการประชุมว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืนหรือเรียกว่าการประชุม Rio+20 ในเดือนมิถุนายน ปี ค.ศ. 2012 ที่ประชุมดังกล่าวได้ทำการออกรายงานเรื่อง “อนาคตที่เราต้องการ” (The Future We Want) และจัดตั้งหน่วยงาน UN High-level Political Forum on Sustainable Development นับเป็นการเริ่มกระบวนการสร้างเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) จากการประชุม Rio+20 นี้ มีผลให้ที่ประชุมใหญ่สมัชชาองค์การสหประชาชาติได้ตั้งกลุ่ม Open Working Group ขึ้นในปี ค.ศ. 2013 เพื่อกำหนดรายละเอียดของเป้าหมาย SDGs และสุดท้ายในการประชุมสุดยอดสหประชาชาติสมัยสามัญ (UN General Assembly) ครั้งที่ 70 ณ กรุงนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 25 กันยายน ค.ศ. 2015 ผู้นำประเทศกว่า 193 ประเทศได้รับรองเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. 2030 ภายใต้หัวข้อ “การเปลี่ยนแปลงโลกของเรา: ปี ค.ศ. 2030 วาระสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน” (Transformation our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development) มีการกำหนดเป้าหมาย SDGs ซึ่งประกอบด้วย 17 เป้าหมาย (Goals) 169 เป้าประสงค์ (Targets) เพื่อใช้เป็นวาระการพัฒนาต่อจากเป้าหมาย MDGs ที่หมดวาระไปแล้ว โดยเป้าหมาย SDGs นี้จะใช้เป็นวาระการพัฒนาต่อเนื่องไปอีก 15 ปีระหว่างปี ค.ศ. 2016-2030 วาระการพัฒนาตามเป้าหมาย SDGs ยังคงอยู่บนพื้นฐานองค์ประกอบของการพัฒนาที่ยั่งยืนของ WCED ทั้ง 3 มิติ คือ เศรษฐกิจ สังคม และ สิ่งแวดล้อม โดยวาระปี ค.ศ. 2030 นี้ได้ขยายมิติการพัฒนาที่ยั่งยืนจากเดิม 3 มิติ โดยเพิ่มหลักการสำคัญอีก 5 ด้าน หรือ 5P's ได้แก่ คน (People) เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านสังคม ความมั่งคั่ง

(Prosperity) เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านเศรษฐกิจ โลก (Planet) เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม สันติภาพ (Peace) และความเป็นหุ้นส่วน (Partnership) (PAHO, 2017; UN, 2015a; UN, 2015b; กมลสินทร์ พินิจภูวดล, 2559; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ตามภาพที่ 1 ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 แนวคิด 5 P's ของวาระปี ค.ศ. 2030 สำหรับการพัฒนายั่งยืน (The 2030 Agenda for Sustainable Development)

ที่มา: (PAHO, 2017)

สำหรับเป้าหมาย SDGs มี 17 เป้าหมาย ประกอบด้วย 1) ขจัดความยากจน 2) ขจัดความหิวโหย 3) การมีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี 4) การศึกษาที่เท่าเทียม 5) ความเท่าเทียมทางเพศ 6) การจัดการน้ำและสุขาภิบาล 7) พลังงานสะอาดที่ทุกคนเข้าถึงได้ 8) การจ้างงานที่มีคุณค่าและการเติบโตทางเศรษฐกิจ 9) อุตสาหกรรม นวัตกรรม โครงสร้างพื้นฐาน 10) ลดความเหลื่อมล้ำ 11) เมืองและถิ่นฐานมนุษย์ที่ยั่งยืน 12) แผนการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน 13) การรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ 14) การใช้ประโยชน์จากมหาสมุทรและทรัพยากรทางทะเล 15) การใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศทางบก 16) สังคมสงบสุข ยุติธรรม ไม่แบ่งแยก และ 17) ความเป็นหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

การพัฒนายั่งยืนในวาระการพัฒนาของไทย

แนวคิดการพัฒนายั่งยืนซึ่งเป็นวาระการพัฒนาระดับโลก ได้ถูกบรรจุลงในแผนและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทยยุคปัจจุบัน ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560 – 2564 ประกาศใช้เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2559 ซึ่งเป็นแผนที่กำหนด

ทิศทางหลักในการพัฒนาประเทศในระยะ 5 ปี สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้จัดทำขึ้นบนพื้นฐานของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ซึ่งเป็นแผนแม่บทหลักของการพัฒนาประเทศ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) รวมทั้งการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 ตลอดจนประเด็นการปฏิรูปประเทศ โดยมีหลักการสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) คือ 1) ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา 3) ยึดวิสัยทัศน์ภายใต้อายุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี 4) ยึดเป้าหมายอนาคตประเทศไทย ปี 2579 โดยที่เป้าหมายและตัวชี้วัดต่าง ๆ มีความสอดคล้องกับกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) 5) ยึดหลักการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ลดความเหลื่อมล้ำและขับเคลื่อนการเจริญเติบโต จากการเพิ่มผลผลิตภาพการผลิตบนฐานของการใช้ภูมิปัญญาและนวัตกรรม และ 6) ยึดหลักการนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างจริงจังใน 5 ปี ที่ต่อยอดไปสู่ผลสัมฤทธิ์ที่เป็นเป้าหมายระยะยาว

พื้นฐานและหลักการในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ดังกล่าวข้างต้น สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580 ซึ่งประกาศขึ้นในภายหลัง เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม พ.ศ. 2561 ยุทธศาสตร์ชาติ กำหนดวิสัยทัศน์ประเทศไทยไว้ดังนี้ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง” โดยยุทธศาสตร์ชาติได้นิยาม “ความยั่งยืน” ตามวิสัยทัศน์ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) ว่า “ความยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่สามารถสร้างความเจริญ รายได้ และคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจที่อยู่บนหลักการใช้การรักษา และการฟื้นฟูฐานทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ไม่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติจนเกินพอดี ไม่สร้างมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อมจนเกินความสามารถในการยอมรับและเยียวยาของระบบนิเวศ การผลิตและการบริโภคเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ทรัพยากรธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้นและสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพดีขึ้น คนมีความรับผิดชอบ ต่อสังคม มีความเอื้ออาทร เสียสละเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม รัฐบาลมีนโยบายที่มุ่งประโยชน์ส่วนรวมอย่างยั่งยืน และให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน และทุกภาคส่วนในสังคม ยึดถือและปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาอย่างสมดุลมีเสถียรภาพ และยั่งยืน”

จากนิยามข้างต้น สามารถพิจารณาการพัฒนาที่ยั่งยืนตามยุทธศาสตร์ชาติได้ใน 3 ประเด็นหลัก คือ

1. การพัฒนาที่สามารถสร้างความเจริญด้านรายได้ และคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างต่อเนื่อง โดยไม่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติจนเกินพอดี ไม่สร้างมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม

2. มีการผลิตและการบริโภคเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับกฎระเบียบของประชาคมโลก

3. คนมีความรับผิดชอบต่อสังคม มุ่งประโยชน์ส่วนรวมอย่างยั่งยืนทุกภาคส่วนในสังคมยึดถือและปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

รายงานการพัฒนาที่ยั่งยืน: ผลการพัฒนาของไทยตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

มูลนิธิแบร์เทลส์มันน์ (Bertelsmann Stiftung) จากประเทศเยอรมันได้ริเริ่มจัดทำรายงานเกี่ยวกับดัชนีความยั่งยืนเป็นครั้งแรก (The world's first SDG Index) ในปี ค.ศ. 2015 ซึ่งเป็นข้อมูล SDGs ของประเทศรายละเป็นสมาชิกขององค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (The Organisation for Economic Co-operation and Development: OECD) จำนวน 34 ประเทศ ต่อมามูลนิธิแบร์เทลส์มันน์และเครือข่ายการแก้ปัญหาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Solutions Network: SDSN) ได้ร่วมกันตั้งโครงการเพื่อเก็บข้อมูลและจัดทำรายงาน “ดัชนีและผังข้อมูลตามเป้าหมาย SDG” (SDG Index and Dashboards) ในปี ค.ศ. 2016 โดยมีนายเจฟฟรีย์ แซคส์ (Jeffrey Sachs) นักเศรษฐศาสตร์ซึ่งเป็นผู้อำนวยการ SDSN และที่ปรึกษาพิเศษของเลขาธิการองค์การสหประชาชาติ ดำรงตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการโครงการ และขยายผลการเก็บข้อมูลจากกลุ่มประเทศสมาชิก OECD ไปยังประเทศอื่น ๆ ที่ไม่ใช่สมาชิก OECD รวมเป็นจำนวน 149 ประเทศทั่วโลก และสุดท้ายในปี ค.ศ. 2019 ดัชนีและผังข้อมูลตามเป้าหมาย SDGs ถูกจัดทำขึ้นภายใต้ชื่อ “รายงานการพัฒนาที่ยั่งยืน” (Sustainable Development Report) โดยขยายการเก็บข้อมูลออกไปเป็นจำนวน 162 ประเทศ รายงานดังกล่าวจัดทำขึ้นเพื่อรายงานผลการตอบสนองต่อเป้าหมาย SDGs ติดตามว่า ผู้นำประเทศได้นำวาระปี ค.ศ. 2030 เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติที่ร่วมกันรับรองเมื่อปี ค.ศ. 2015 ปฏิบัติในประเทศตนอย่างไรบ้าง และเป็นการเปรียบเทียบ (Benchmark) ให้ทราบสถานะของแต่ละประเทศ แม้ว่ารายงานนี้ไม่ใช่เครื่องมือที่ติดตามการปฏิบัติตามเป้าหมาย SDGs ที่เป็นทางการ เป็นเพียงข้อมูลส่วนเสริมจากที่แต่ละประเทศได้มีการปฏิบัติด้วยความสมัครใจอยู่แล้ว แต่ก็นับได้ว่าเป็นฐานข้อมูลและแหล่งอ้างอิงสำคัญในการศึกษาภาพรวมและอันดับการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกได้ดี (สฤณี อาชวานันทกุล, 2560; Kroll, 2015)

ในการจัดทำดัชนีและผังข้อมูลตามเป้าหมาย SDGs ค่าคะแนนมาจากการเก็บข้อมูลตามตัวชี้วัด SDGs จากแหล่งข้อมูลหลากหลายแห่ง เช่น ธนาคารโลก องค์การแรงงานระหว่างประเทศ องค์การอนามัยโลก องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ รวมไปถึงสถาบันวิจัยและองค์การที่ไม่แสวงกำไร ฯลฯ แม้ว่าการเก็บข้อมูลดัชนีความยั่งยืนในแต่ละปีอาจได้ข้อมูลหลักกันและตัวชี้วัดในแต่ละปีอาจจะใช้ไม่เหมือนกัน แต่คณะผู้จัดทำรายงานได้นำค่าคะแนนที่ได้ไป

ทดสอบความสัมพันธ์เชิงเส้น (Linear Correlation) กับดัชนีการพัฒนามนุษย์ (Human Development Index: HDI) ซึ่งจัดทำโดยหน่วยงานที่มีความเป็นทางการ ได้แก่ โครงการพัฒนาแห่งองค์การสหประชาชาติ (United Nations Development Programme: UNDP) พบว่า ค่าคะแนนของดัชนีความยั่งยืนมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกับค่าคะแนนของดัชนีการพัฒนามนุษย์ กล่าวคือ ประเทศใดที่มีคะแนนความยั่งยืนในระดับสูง ประเทศนั้นมักจะมีการพัฒนามนุษย์ในระดับที่สูงในทางตรงข้าม ประเทศที่มีคะแนนความยั่งยืนต่ำมักจะเป็นประเทศที่มีการพัฒนามนุษย์ในระดับที่ต่ำด้วยเช่นกัน

ดัชนีความยั่งยืนหรือคะแนน SDG ได้ถูกจัดทำมาแล้วเป็นระยะเวลา 4 ปี ระหว่างปี ค.ศ. 2016–2019 โดยมีการเก็บข้อมูลจากจำนวนประเทศไม่เท่ากันในแต่ละปี คือ มีจำนวน 149, 157, 156, และ 162 ประเทศ ตามลำดับ มีการกำหนดค่าคะแนนระหว่าง 0–100 ใส่ระดับการพัฒนาจากน้อยไปหามาก คือ 0 เป็นระดับพัฒนาด้อยที่สุด (Worst) ไปจนถึง 100 เป็นระดับพัฒนาที่ดีที่สุด (Best)

ตารางที่ 1 คะแนน SDG ของประเทศที่ได้อันดับโลกที่ 1–3 และอันดับสุดท้าย

ปี ค.ศ.	2019		2018		2017		2016	
	ประเทศ	คะแนน	ประเทศ	คะแนน	ประเทศ	คะแนน	ประเทศ	คะแนน
ประเทศที่ได้ อันดับ 1	เดนมาร์ก	85.2	สวีเดน	85.0	สวีเดน	85.6	สวีเดน	84.5
ประเทศที่ได้ อันดับ 2	สวีเดน	85.0	เดนมาร์ก	84.6	เดนมาร์ก	84.2	เดนมาร์ก	83.9
ประเทศที่ได้ อันดับ 3	ฟินแลนด์	82.8	ฟินแลนด์	83.0	ฟินแลนด์	84.0	นอร์เวย์	82.3
ประเทศที่ได้ อันดับ สุดท้าย	แอฟริกา กลาง	39.1	แอฟริกา กลาง	37.7	แอฟริกา กลาง	36.7	แอฟริกา กลาง	26.1

ที่มา: (Sachs, et al., 2016, Sachs, et al., 2017, Sachs, et al., 2018, Sachs, et al., 2019)

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียร์ ได้แก่ เดนมาร์ก สวีเดน ฟินแลนด์ และ นอร์เวย์ เป็นกลุ่มประเทศที่มีการพัฒนาที่ยั่งยืนดีที่สลับกันตั้งแต่เริ่มมีการจัดทำดัชนีความยั่งยืนเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน โดยทุกปีมีคะแนน SDG ติดเป็นอันดับที่ 1–3 ของโลก และทั้งหมดมีคะแนนสูงกว่า 80 จากคะแนนเต็ม 100 ส่วนประเทศที่ได้คะแนน SDG ต่ำที่สุด ได้แก่ ประเทศแอฟริกากลาง ในแต่ละปีได้คะแนนระหว่าง 26.1–39.1

ตารางที่ 2 อันดับโลกและคะแนน SDG ของประเทศอาเซียน

ปี ค.ศ.	2019		2018		2017		2016	
ประเทศอาเซียน	อันดับ	คะแนน	อันดับ	คะแนน	อันดับ	คะแนน	อันดับ	คะแนน
ไทย	40	73	59	69.2	55	69.5	61	62.2
เวียดนาม	54	71.1	57	69.7	68	67.9	88	57.6
สิงคโปร์	66	69.6	43	71.3	61	69	19	74.6
มาเลเซีย	68	69.6	55	70.0	54	69.7	63	61.7
ฟิลิปปินส์	97	64.9	85	65.0	93	64.3	95	55.5
อินโดนีเซีย	102	64.2	99	62.8	100	62.9	98	54.4
เมียนมาร์	110	62.2	113	59.0	110	63.3	117	44.5
ลาว	111	62.0	108	60.6	107	61.4	107	49.9
กัมพูชา	112	61.8	109	60.4	114	58.2	119	44.4
บรูไน	มีข้อมูลไม่เพียงพอต่อการประเมิน					ไม่มีข้อมูล		

ที่มา: (Sachs, et al., 2016, Sachs, et al., 2017, Sachs, et al., 2018, Sachs, et al., 2019)

จากตารางที่ 2 พบว่า ดัชนีความยั่งยืนของกลุ่มประเทศอาเซียนนั้น ไทยมีความโดดเด่นมาก ในปี ค.ศ. 2019 ไทยมี 73 คะแนน อยู่ในอันดับที่ 40 ของโลก และคะแนนสูงเป็นอันดับที่ 1 ของกลุ่มประเทศอาเซียน จากข้อมูลย้อนหลัง 3 ปี พบว่า ทุก ๆ ปี ไทยมีคะแนนสูงติดอยู่ใน 4 อันดับแรก (Top 4) ของอาเซียน ร่วมกับ เวียดนาม สิงคโปร์ และมาเลเซีย ซึ่งเป็นอันดับโลกที่สูงกว่าประเทศที่เหลือในอาเซียนอย่างเห็นได้ชัด

สำหรับผลการพัฒนาของไทยตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ตามรายงานการพัฒนาที่ยั่งยืน ปี ค.ศ. 2019 (Sachs, et al., 2019) ได้รายงานทิศทางการพัฒนาประเทศเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา โดยมีการแบ่งระดับแนวโน้มนการพัฒนาออกเป็น 4 ระดับ ดังนี้

1. ระดับรักษาความสำเร็จไว้ได้ (On track or Maintaining SDG achievement) ผลการพัฒนาของไทยอยู่ในระดับนี้จำนวน 3 เป้าหมาย ได้แก่ เป้าหมายที่ 1 ขจัดความยากจน เป้าหมายที่ 6 การจัดการน้ำและสุขาภิบาล และ เป้าหมายที่ 8 การจ้างงานที่มีคุณค่าและการเติบโตทางเศรษฐกิจ

2. ระดับพัฒนาขึ้นปานกลาง (Moderately improving) ผลการพัฒนาของไทยอยู่ในระดับนี้จำนวน 6 เป้าหมาย ได้แก่ เป้าหมายที่ 3 การมีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี เป้าหมายที่ 5 ความเท่าเทียมทางเพศ เป้าหมายที่ 7 พลังงานสะอาดที่ทุกคนเข้าถึงได้ เป้าหมายที่ 9 อุตสาหกรรม นวัตกรรม โครงสร้างพื้นฐาน เป้าหมายที่ 11 เมืองและถิ่นฐานมนุษย์ที่ยั่งยืน และ เป้าหมายที่ 16 สังคมสงบสุข ยุติธรรม ไม่แบ่งแยก

3. ระดับชะงักงัน (Stagnating) ผลการพัฒนาของไทยอยู่ในระดับนี้จำนวน 4 เป้าหมาย ได้แก่ เป้าหมายที่ 2 ขจัดความหิวโหย เป้าหมายที่ 13 การรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เป้าหมายที่ 14 การใช้ประโยชน์จากมหาสมุทรและทรัพยากรทางทะเล และ เป้าหมายที่ 15 การใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศทางบก

4. ระดับการพัฒนาลดลง (Decreasing) ซึ่งผลการพัฒนาของไทยในปีที่ผ่านมาไม่ปรากฏเป้าหมายการพัฒนาในระดับนี้

สำหรับเป้าหมาย SDGs ที่ไม่มีข้อมูลเพียงพอ จากรายงานฉบับดังกล่าว พบว่า ผลการพัฒนาของไทยมีจำนวน 4 เป้าหมายที่ข้อมูลไม่เพียงพอต่อการเปรียบเทียบกับผลการพัฒนาในปีก่อน ได้แก่ เป้าหมายที่ 4 การศึกษาที่เท่าเทียม เป้าหมายที่ 10 ลดความเหลื่อมล้ำ เป้าหมายที่ 12 แผนการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน และ เป้าหมายที่ 17 ความเป็นหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

กล่าวโดยสรุป คือ แม้ว่าไทยไม่มีผลพัฒนาตามเป้าหมาย SDGs ใดที่มีแนวโน้มลดลงเมื่อเทียบกับปีก่อนเลยก็ตาม แต่ไทยยังคงมีแนวโน้มการพัฒนาตามเป้าหมาย SDGs ในระดับที่รักษาความสำเร็จไว้ได้ในจำนวนที่น้อยกว่าแนวโน้มการพัฒนาในระดับอื่น ๆ

นอกจากนี้ จากการพิจารณาค่าคะแนน SDG ในแต่ละเป้าหมาย พบว่า ไทยมีการพัฒนาเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาความยากจนได้ดีที่สุด กล่าวคือ ได้คะแนนความยั่งยืนเต็ม 100 คะแนน ในเป้าหมายที่ 1 ขจัดความยากจน (End Poverty) ซึ่งมีตัวชี้วัดในการจัดเก็บข้อมูล จำนวน 2 ตัวชี้วัด ได้แก่

1. สัดส่วนคนยากจนต่อจำนวนประชากร ที่มีรายได้ต่ำกว่า 1.9 เหรียญดอลลาร์ต่อวัน (Poverty headcount ratio at \$1.90/day: % population) พบว่า ไทยไม่มีประชากรยากจนที่มีรายได้ต่ำกว่า 1.9 เหรียญดอลลาร์ต่อวัน สัดส่วนจึงเป็นร้อยละ 0 ของประชากร ได้คะแนน 100 เต็ม

2. สัดส่วนคนยากจนต่อจำนวนประชากร ที่มีรายได้ต่ำกว่า 3.2 เหรียญดอลลาร์ต่อวัน (Poverty headcount ratio at \$3.20/day: % population) พบว่า ไทยมีสัดส่วนเป็นร้อยละ 0 ของประชากร ได้คะแนน 100 เต็ม

ส่วนเป้าหมายที่ได้ค่าคะแนน SDG ต่ำที่สุด และเป็นเพียงเป้าหมายเดียวที่ได้คะแนนไม่ถึงร้อยละ 50 ของคะแนนเต็ม กล่าวอีกนัยหนึ่งคือเป็นเป้าหมายที่ไทยยังไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานนั่นเอง ได้แก่ เป้าหมายที่ 9 อุตสาหกรรม นวัตกรรม และโครงสร้างพื้นฐาน (Industry, Innovation and Infrastructure) เมื่อพิจารณาข้อมูลการพัฒนาตามตัวชี้วัดตามเป้าหมายที่ 9 พบว่า ไทยมีปัญหาในการพัฒนา จำนวน 3 ตัวชี้วัดสำคัญ ได้แก่

1. สัดส่วนประชากรที่เข้าถึงอินเทอร์เน็ต (Population Using the Internet) ไทยมีประชากรที่เข้าถึงอินเทอร์เน็ตเพียงร้อยละ 52.9 ของประชากร

2. สัดส่วนบทความในวารสารวิชาการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเมื่อเทียบกับประชากรจำนวน 1,000 คน (Number of Scientific and Technical Journal Article: per 1,000 Population) ซึ่งพบว่า เรามีบทความจำนวนเพียง 0.1 เท่านั้นเมื่อเทียบกับประชากร 1,000 คน หรือเทียบให้เข้าใจง่ายขึ้น คือ คนไทยทุก ๆ 1 หมื่นคนจะสามารถผลิตบทความได้เพียงจำนวน 1 เรื่องต่อปี

3. สัดส่วนรายจ่ายภาครัฐที่ใช้ในการวิจัยและพัฒนาเมื่อเทียบกับรายได้ประชาชาติ (Research and Development Expenditure (% GDP) พบว่า ไทยมีการใช้จ่ายภาครัฐในงบ R&D เพียงร้อยละ 0.6 ของรายได้ประชาชาติ ซึ่งเป็นสัดส่วนที่น้อยกว่าประเทศที่พัฒนาแล้ว อาทิ กลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย โดยในปี ค.ศ. 2019 กลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียมีสัดส่วนรายจ่ายภาครัฐอยู่ในช่วงร้อยละ 2.0-3.3 (นอร์เวย์ ร้อยละ 2.0, ฟินแลนด์ ร้อยละ 2.7, เดนมาร์ก ร้อยละ 2.9, และ สวีเดน ร้อยละ 3.3) เมื่อเทียบกับรายได้ประชาชาติ และเป็นตัวเลขที่สูงกว่าของไทยมากกว่า 3-5 เท่าตัว

บทสรุป

แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนได้ทวีความสำคัญขึ้นมากในสถานการณ์ปัจจุบัน จากเดิมที่เป็นเพียงแนวคิดกระแสทางเลือกในการพัฒนา และได้รับการยกระดับมาเป็นวาระการพัฒนาระดับโลกที่ได้รับการรับรองจากองค์การสหประชาชาติ มีส่วนสำคัญที่ช่วยให้ทิศทางการพัฒนาของโลก เกิดความสมดุลยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นมิติในการพัฒนา 3 ด้าน สังคม เศรษฐกิจ และสภาพแวดล้อม หรือ หลักการ 5 P's ของวาระปี ค.ศ. 2030 อันได้แก่ People Planet Prosperity Peace and Partnership ขององค์การสหประชาชาติ

สำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนในประเทศไทย แม้ในรายงานการพัฒนาที่ยั่งยืน ปีค.ศ. 2019 จะจัดอันดับให้เราเป็นที่ 1 ของอาเซียนและได้คะแนนเต็มในเป้าหมายที่ 1 การขจัดความยากจน แต่ผลดังกล่าวไม่ได้แสดงว่าไทยประสบความสำเร็จในการพัฒนาที่ยั่งยืนแล้วอย่างแท้จริง โดยเฉพาะการขจัดความยากจน ไทยได้คะแนนเต็มเพราะตัวชี้วัดที่ใช้ใน SDG's Index เป็นตัวเลขที่ต่ำมาก แต่ในความเป็นจริงนั้นสังคมไทยยังมีคนจนจำนวนมาก หากพิจารณาจากเส้นแบ่งความยากจน (Poverty line) ของไทยในปี พ.ศ. 2560 คนจนของประเทศ คือ ผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 2,686 บาทต่อคนต่อเดือน และคนจนในเขตกรุงเทพมหานครคือผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 3,165 บาทต่อคนต่อเดือน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) นอกจากนี้ ผลจาก SDG's Index ที่ชี้ว่าประเทศไทยยังไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานในเป้าหมายที่ 9 เรื่องอุตสาหกรรม นวัตกรรม และโครงสร้างพื้นฐาน นับว่าเป็นการชี้ปัญหาประเทศไทยได้อย่างตรงจุด แม้ว่าไทยจะกลายเป็นประเทศอุตสาหกรรมในปัจจุบัน แต่อุตสาหกรรมไทยไม่ได้มีเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมใดที่เป็นของเราเอง อาทิ นโยบายจะทำให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตรถยนต์ของโลก

แต่รถทุกยี่ห้อที่เราผลิตและส่งออกไป ไม่มียี่ห้อที่เป็นของไทยเอง ไทยเป็นเพียงฐานการผลิตให้ บรรษัททรดข้ามชาติเท่านั้น ไทยยังจำเป็นต้องเร่งพัฒนาในเรื่องการสร้างนวัตกรรมอีกมาก ดังนั้น ในการศึกษาเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืน และการนำแนวคิดนี้มาปฏิบัติในการพัฒนาของไทย สามารถ นับได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นไปสู่อนาคตที่ดีที่ไทยจะใช้เป็นการกำหนดทิศทางการพัฒนาต่อไปได้ อย่างสมดุล สามารถเกิดผลการพัฒนาที่ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” สมดังคติพจน์ของยุทธศาสตร์ชาติ

เอกสารอ้างอิง

- กมลินทร์ พินิจกุล และคณะ. (2559). *การพัฒนาอย่างยั่งยืน* (รายงานการวิจัยภายใต้โครงการ พัฒนากฎหมายภายในเพื่อรองรับการทำงานด้านประชาคมอาเซียน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559). กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สฤณี อาชวานันทกุล. (2560). “เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน” กับการระบุประเด็น (ที่ควร) จะ เร่งด่วนสำหรับไทย. สืบค้นจาก <http://www.salforest.com/blog/6041>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *รายงานการสังเคราะห์ตัวชี้วัดด้านการศึกษาไทย ตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: פרקหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2546). *การพัฒนาที่ยั่งยืนใน บริบทไทย. เอกสารประกอบรายงานการประชุมประจำปี 2546 วันที่ 30 มิถุนายน 2546 ณ ศูนย์การประชุมและแสดงสินค้าอิมแพ็ค เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี*.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ตารางเส้นความยากจน (Poverty line) จำแนกตามจังหวัด ปี พ.ศ. 2543-2560 รายปี*. สืบค้นจาก http://social.nesdb.go.th/SocialStat/StatReport_Final.aspx?reportid=671&template=2R1C&yeartype=M&subcatid=60.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- อนันตชัย ยุธประถม และคณะ. (2557). *ความหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนา ความรับผิดชอบต่อสังคม ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.
- Kroll, Christian. (2015). *Sustainable development goals: Are the rich countries ready?*. Gütersloh, Germany: Bertelsmann Stiftung.

- Klarin, Tomislav. (2018). The concept of sustainable development: From its beginning to the contemporary issues. *Zagreb International Review of Economics & Business*, 21(1), 67–94.
- PAHO, Pan American Health organization. (2017). *Pathway to sustainable health*. Retrieved from <https://www.paho.org/salud-en-las-americas-2017/?tag=five-ps>.
- Sachs, J., Schmidt–Traub, G., Kroll, C., Durand–Delacre, D. and Teksoz, K. (2016). *SDG index and dashboards–global report*. New York: Bertelsmann Stiftung and Sustainable Development Solutions Network (SDSN).
- _____. (2017). *SDG index and dashboards report 2017*. New York: Bertelsmann Stiftung and Sustainable Development Solutions Network (SDSN).
- Sachs, J., Schmidt–Traub, G., Kroll, C., Lafortune, G., Fuller, G. (2018). *SDG Index and dashboards report 2018*. New York: Bertelsmann Stiftung and Sustainable Development Solutions Network (SDSN).
- _____. (2019). *Sustainable development report 2019*. New York: Bertelsmann Stiftung and Sustainable Development Solutions Network (SDSN).
- UN, United Nations. (2015a). *Sustainable development goals*. Retrieved from <https://sustainabledevelopment.un.org/sdgs>
- UN, United Nations. (2015b). *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*. Retrieved from <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/21252030%20Agenda%20for%20Sustainable%20Development%20web.pdf>.

ความหลากหลายของแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ กับแนวโน้มการจัดการภาครัฐในอนาคต

พงศกร ศรีรงค์ทอง¹

¹สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

บทคัดย่อ

แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่มีพัฒนาการมาตั้งแต่ปี 1980 จนถึงปัจจุบัน มีความหลากหลายในประเด็นต่าง ๆ ทั้งที่มา ความหมาย ขอบข่าย และเนื้อหา ซึ่งเป็นมุมมองความคิดจากนักวิชาการหลายท่าน ความหลากหลายดังกล่าวได้สร้างมุมมองใหม่ให้แก่ภาครัฐ และนักวิชาการให้ตระหนักและให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทำให้รับรู้ว่าการจัดการที่เหมาะสมในศตวรรษที่ 21 นั้น องค์ความรู้ที่สร้างขึ้นมานั้นจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนตามบริบทสภาพแวดล้อมเพื่อประโยชน์สูงสุด การจัดการภาครัฐแนวใหม่ได้ส่งผลกระทบต่อหลายประเทศในแง่ของการปฏิรูปการบริหารจัดการภาครัฐ โดยมีการนำแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่มาใช้ในการขับเคลื่อนและพัฒนาการบริหารจัดการและระบบราชการให้มีประสิทธิภาพ

ด้วยความที่แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่มีความหลากหลายและได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ ยังคงมีข้อโต้แย้งที่มองประชาชนเหมือนกับลูกค้าหรือผู้รับบริการ ซึ่งการจัดการภาครัฐไม่เหมือนกับภาคธุรกิจ จึงควรให้ความสำคัญกับความเป็นพลเมือง และควรปรับเปลี่ยนบทบาทจากการกำกับดูแลมาเป็นการให้บริการ ตามแนวคิดการบริการภาครัฐแนวใหม่ นอกจากนี้ยังมีแนวคิดการบริหารบ้านเมืองที่ดี ที่มาช่วยอุดช่องว่างที่ยังเป็นปัญหาของการนำแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่มาปรับใช้ ซึ่งหากนำแนวคิดทั้งสองมาผสมผสานกันและนำมาประยุกต์ใช้ก็จะส่งผลดีต่อประชาชน รวมถึงต้องให้ความสำคัญกับความยุติธรรมและการกระจายความเท่าเทียมให้เกิดขึ้นด้วย สิ่งที่เราเรียนรู้ได้จากแนวคิดนี้ สามารถนำไปพัฒนาเชื่อมโยงสู่แนวคิดใหม่ ๆ ได้ โดยต้องมีการวิเคราะห์และเติมเต็มในประเด็นที่ยังมีปัญหาเพื่อให้แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้คือการนำมาใช้กับการบริหารจัดการภาครัฐต่อไปในอนาคต

คำสำคัญ: การจัดการภาครัฐ การจัดการภาครัฐแนวใหม่ การบริการภาครัฐแนวใหม่

A variety of New Public Management concepts and the Future of Public Management

Pongsakorn Srirongthong¹

¹Public Administration Faculty of Humanities and Social Sciences, Chandrakasem Rajabhat University

Abstract

The new public management concepts have been developed since 1980 and in active until the present time. Throughout all these years and from the views of many scholars, the concepts have evolved in a variety of aspects including definition, scope, and content. The wide variety of new public management concepts also provide government sector and scholars with wider views as well as raising their awareness of the changes arising at the moment. Therefore, the paradigm shift for new management appropriate to 21st century could be initiated and implemented to achieve optimum efficiency. The new public management also results in reformation in many countries. It can be observed that new public management concepts are widely devised to mobilize the administration of their government toward the better efficiency.

Within a wide variety of concepts related to new public management, both positive and negative feedbacks and criticisms can also be found; such as the concept of regarding people as customer or clients which leads to a controversial debate. Public management is yet different from business administration, regarding citizenship of the people. Therefore, the shift of governing and administrating to providing service for the citizen should be initiated following the new public management concepts. Furthermore, the concept of good governance is considered an option to bridge the gap relating to new public management implementation difficulty. Combination and implementation of these aforementioned new public management concepts to maintain better balance can increase public benefits. In addition, this better service should be made accessible for all with fairness and equity. Learning about new public management concepts with critical thinking can lead to larger integration of new concepts that help fulfill government organizations with more alternatives and solutions for making the future of public management a success.

Keywords: Public Management, New Public Management, New Public Service

Received: 8 October 2019

Revised: 29 May 2020

Accepted: 29 June 2020

บทนำ

การจัดการภาครัฐแนวใหม่ หรือ NPM (New Public Management) เป็นปรากฏการณ์หนึ่งที่สำคัญในช่วงทศวรรษที่ 1980-1990 ที่เกิดในภาครัฐและมีผลต่อการบริหารจัดการที่นำไปสู่การปฏิรูประบบราชการของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก เป็นแนวโน้มของโลก (Global Trend) และเป็นสิ่งที่นักวิชาการและองค์กรต่าง ๆ ให้ความสนใจศึกษาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อค้นหาแนวคิดและคำตอบจากสิ่งเหล่านั้น (Sahlin-Andersson, 2000) การขยายตัวของแนวคิดนี้มีลักษณะไร้พรมแดนเช่นเดียวกับโลกาภิวัตน์ (Globalization) แต่สิ่งที่เป็นสาระสำคัญกลับมีความคลุมเครือ ซับซ้อน และมีความหลากหลาย ซึ่งเป็นผลมาจากหลายสาเหตุด้วยกัน

การจัดการภาครัฐแนวใหม่ทำให้ภาครัฐมีการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (Paradigm Shift) จากการบริหารที่ถูกท้าทายว่าไม่มีประสิทธิภาพและไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงแทนที่ด้วยแนวคิดใหม่ที่มีค่านิยมและหลักการที่แตกต่างออกไป (Osborne, 2006; Hughes, 2003) เช่น เปลี่ยนจากการเน้นที่ผลผลิตและผลลัพธ์มาให้ความสำคัญกับปัจจัยนำเข้าและกระบวนการ ใช้การวัดเชิงปริมาณ สร้างความเชี่ยวชาญ องค์กรที่มีโครงสร้างอิสระและแบนราบ การใช้สัญญาจ้าง การใช้กลไกตลาดในการจัดบริการสาธารณะ และการให้ความสำคัญกับประชาชนในฐานะลูกค้าผู้รับบริการ เป็นต้น การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ หลักการ รวมถึงความเชื่อเหล่านี้เป็นประเด็นที่นำมาสู่การถกเถียงระหว่างนักวิชาการหลายฝ่าย ซึ่งก็มีทั้งฝ่ายสนับสนุนและคัดค้าน

จากเหตุผลข้างต้น ทำให้ผู้เขียนสนใจประเด็นความหลากหลายของแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่จากมุมมองของนักวิชาการต่าง ๆ ว่าเป็นอย่างไร เนื่องจากมีความหลากหลายทั้งที่มา นิยาม ความหมาย ขอบข่ายและเนื้อหา ซึ่งต้องมีการพัฒนาให้มีความชัดเจนต่อไป และการนำมาใช้ในการบริหารงานภาครัฐนั้นก็ยังมีความขัดแย้งและข้อจำกัดในการดำเนินงานอยู่ ซึ่งจะนำเสนอเป็นประเด็นของการวิพากษ์วิจารณ์ โดยจะนำเสนอแนวโน้มของการบริหารจัดการภาครัฐในอนาคตผ่านมุมมองแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่เพื่อเป็นการตอบคำถามที่ว่า แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่มีความเหมาะสมกับการนำมาใช้ในการบริหารจัดการภาครัฐหรือไม่ อย่างไร และนำเสนอข้อเสนอนะในการพัฒนาแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่เพื่อความเหมาะสมในการจัดการภาครัฐต่อไป

ความหลากหลายของแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่

การเกิดขึ้นของแนวคิด NPM พิจารณาได้ทั้งจากปรากฏการณ์ของภาครัฐที่มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบวิธีการบริหารงานเพื่อให้สอดคล้องกับปัจจัยภายนอกและภายใน และจากการคิดเพื่อสร้างรูปแบบวิธีการบริหารภาครัฐที่ทันสมัยของนักวิชาการทั้งหลาย

เช่น Gow และ Dufour (2000) อธิบายว่า NPM เป็นแนวทางใหม่ในการศึกษาและการจัดการองค์การภาครัฐที่มีความแตกต่างจากการบริหารงานภาครัฐแบบเดิม แต่อย่างไรก็ตาม ทั้งสองส่วนมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในแง่ที่ช่วยทำให้เกิดองค์ความรู้ พัฒนาและปรับปรุง เพื่อให้ได้คำตอบที่สมบูรณ์ชัดเจนขึ้น โดยอยู่บนพื้นฐานทางทฤษฎีที่ถูกต้องและเป็นเหตุเป็นผล

ส่วนแนวคิดทางวิชาการนั้น NPM ถือว่าเกิดจากการที่ Hood (อ้างถึงใน Sahlin-Andersson, 2000) ได้ศึกษาลักษณะการบริหารงานภาครัฐของกลุ่มประเทศความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Cooperation and Development: OECD) ในช่วงทศวรรษที่ 1980 โดยได้สำรวจและเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริหารงานที่แต่ละประเทศได้ดำเนินการไปแล้ว นำมาหาความเหมือนจากการปฏิรูปภายใต้กรอบเดียวกัน และให้ข้อสังเกตถึงความแตกต่าง ในขณะเดียวกันกรอบที่เขารวบรวมออกมามี 7 ลักษณะ และเรียกแนวทางนั้นว่า “การจัดการภาครัฐแนวใหม่” (New Public Management: NPM) อาจกล่าวได้ว่า NPM เกิดขึ้นมาด้วยความตั้งใจของหลาย ๆ ส่วนที่ต่างมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ การปรับปรุงการทำงานของภาครัฐ เพียงแต่แนวทางของ NPM เกิดขึ้นในขณะที่การบริหารงานภาครัฐแบบเดิมกำลังถูกตั้งคำถามในความไม่มีประสิทธิภาพ ประกอบกับแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์และการจัดการนิยม (Managerialism) เป็นตัวเลือกที่น่าสนใจ เนื่องจากการประสบความสำเร็จของภาคเอกชนเมื่อใช้แนวทางดังกล่าว จึงมีความเป็นไปได้ที่จะนำเข้ามาใช้ในภาครัฐ เพื่อแทนที่หลักการเดิมและถูกคาดหวังว่าจะสามารถลบข้อผิดพลาดจากของเดิมด้วยของใหม่ได้

นิยามความหมายของ NPM เป็นสิ่งที่ยังขาดข้อสรุป นักวิชาการส่วนใหญ่มองว่าแนวคิด NPM เป็นกลุ่มของแนวคิดที่รวบรวมไว้ใช้สำหรับการปฏิรูป เพียงแต่ระดับของกลุ่มแนวคิดนั้นจะมีความแตกต่างกันไปตามการให้ความสำคัญของนักวิชาการ เช่น OECD, Barzelay, Osborne และ Gaebler (อ้างถึงใน Mathiasen, 1996) มองว่า NPM เป็นกระบวนทัศน์ใหม่ (New Paradigm) สำหรับการจัดการภาครัฐ ส่วน Hood (อ้างถึงใน Barzelay, 2000) เรียกแนวคิด NPM ว่าเป็นหลักความเชื่อ (Doctrinal Beliefs) ที่จะมาลดความน่าเชื่อถือของสิ่งที่การบริหารงานภาครัฐยุคก้าวหน้า (Progressive Public Administration: PPA) ให้ไว้เพียงคำตอบที่ว่า การบริหารนั้นทำอะไรบ้าง (What-to-do) หรือ Moe และ Stanton (อ้างถึงใน Bernier & Hafsi, 2006) มีความเห็นว่า NPM เป็นขบวนการเคลื่อนไหวของภาครัฐที่มุ่งเน้นว่าจะปรับปรุงผลการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐได้อย่างไร

Christensen และ Lægreid (1998) พยายามสร้างกรอบสำหรับอธิบาย NPM ว่าเป็นแนวคิดที่ซับซ้อนและถูกบรรจุไว้สำหรับการปฏิรูป (Complex concept and reform package) มีทั้งสิ่งที่เป็นนามธรรมและสิ่งที่จับต้องได้ ที่ได้ถูกรวบรวมแนวคิดต่าง ๆ เข้ามาอย่างหลวม ๆ

ส่วนองค์การที่มีส่วนสำคัญต่อแนวคิด อย่างเช่น คณะกรรมการจัดการภาครัฐ (The Public Management Committee) ของ OECD กำหนดความหมายว่า NPM เป็นกระบวนทัศน์ใหม่สำหรับการจัดการภาครัฐ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมแบบมุ่งเน้นผลงาน โดยรวมอำนาจเข้าสู่ส่วนกลางให้น้อยลง (Mathiasen, 1996) อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีมุมมองที่แตกต่างกันในการกำหนดสถานภาพของ NPM และนิยามความหมายที่มีผู้ให้ก็มีความคล้ายและแตกต่างกันบ้าง ซึ่งก็พอจะสรุปได้ว่า NPM เป็นกลุ่มของแนวคิดที่มีกรอบของหลักการทำงานภาครัฐเพื่อปรับปรุงหรือปฏิรูปให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการบริหาร

ในปี ค.ศ. 1991 Hood ได้เขียนบทความเรื่อง “Public Management for all Seasons?” โดยอธิบายหลักการทำงานของภาครัฐที่เปลี่ยนแปลงไปตามแนวโน้มของโลกด้านการบริหาร ซึ่งได้แก่ การพยายามลดขนาดและการเติบโตในการใช้จ่ายและกำลังคนของภาครัฐ การปรับสู่การแปรรูปกิจการของรัฐเป็นของเอกชน (Privatization และ Quasi-Privatization) ให้รัฐบาลหันมาใช้วิธีการอุดหนุนทางการเงิน (Subsidiarity) ในการจัดบริการสาธารณะ การพัฒนาการใช้เครื่องจักรทำงานแทนมนุษย์ (Automation) โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การออกแบบนโยบาย รูปแบบการตัดสินใจ และความร่วมมือระหว่างรัฐบาล ซึ่งหลักการทำงานที่เหมาะสมนั้น ได้แก่ 1. การจัดการแบบมืออาชีพ (“Hands-on Professional Management” in the Public Sector) 2. การมีมาตรฐานและระบบการวัดผลงานที่ชัดเจน (Explicit Standards and Measures of Performance) 3. การมุ่งเน้นที่การควบคุมผลผลิตมากกว่าวิธีการ (Greater Emphasis on Output Controls) 4. การปรับเปลี่ยนหน่วยงานให้แยกเป็นหน่วยย่อย (Shift to Disaggregation of Units in the Public Sector) 5. การเพิ่มการแข่งขันในภาครัฐ (Shift to greater competition in Public Sector) โดยอาจใช้วิธีการทำสัญญา (Contract) หรือการประมูลงาน (Tendering) 6. การหันมาใช้วิธีการปฏิบัติงานแบบเอกชนในการจัดการ (Stress on Private-sector Styles of Management Practice) และ 7. การสร้างควมมีวินัยและความประหยัดการใช้ทรัพยากร (Stress on Greater Discipline and Parsimony in Resource Use) โดยพยายามลดต้นทุน และทำงานให้ได้ผลมากขึ้นที่ใช้ทรัพยากรให้น้อย (Do more with less) (Hood, 1991)

นอกจากนี้ หากพิจารณาองค์ประกอบของ NPM ก็ยังมีความหลากหลายด้วย ไม่ว่าจะเป็นการลดขนาดองค์กร (Downsizing) การแยกหน่วยงานย่อย (Organizational Disaggregation) หรือการแยกกลุ่ม (Unbundling) ความเป็นอิสระทางการจัดการ (Managerial Autonomy) การเพิ่มการแข่งขัน (Greater Competition) การใช้กลไกกึ่งตลาด (Quasi-market Mechanisms) การทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน (Public-private Synergy) การใช้บทบาทเชิงกระตุ้น (Catalytic Role) การควบคุมผลผลิต (Output Controls) การมีมาตรฐานในผลงาน (Performance Standards) การมุ่งที่ผลลัพธ์ (Concern for Results) และการตอบสนองต่อความต้องการของ

ลูกค้า (Responsiveness to Customers) สามารถพิจารณาได้ว่า ขอบข่ายของ NPM นั้น ที่จริงแล้วเกี่ยวข้องกับ 3 เรื่องด้วยกัน คือ 1. การปรับโครงสร้างองค์การ (Organizational Restructuring) ให้ทันสมัย 2. การใช้กลไกตลาด (Use of Market Type Mechanism) ในการขับเคลื่อนการปฏิบัติงาน และ 3. การมุ่งที่ผลการปฏิบัติงาน (Focus on Performance) เป็นเป้าหมายหลัก (Haque, 2007)

การศึกษาความหลากหลายของแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ข้างต้น เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเหมือนและความแตกต่างในหลักการ แนวปฏิบัติ และการอธิบายที่นักวิชาการมีต่อ NPM ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ NPM มีความหลากหลายออกไปในประเด็นต่าง ๆ NPM เป็นแนวคิดที่สร้างกระแสให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมาก อย่างไรก็ตาม ทัศนะที่นำเสนอมานั้นล้วนเป็นประโยชน์ในแง่ที่ช่วยทำให้เห็นภาพต่าง ๆ ได้หลายแง่มุม เพื่อการปรับปรุงทั้งทฤษฎี แนวคิด และการปฏิบัติต่อไป เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางที่ควรปรับปรุงแก้ไข สำหรับการจัดการภาครัฐต่อไปในอนาคต

แนวโน้มการจัดการภาครัฐในอนาคต

การสำรวจความหลากหลายในประเด็นต่าง ๆ แสดงให้เห็นถึงความเหมือนและความแตกต่างในหลักการ แนวปฏิบัติ และการอธิบายที่นักวิชาการมีต่อการจัดการภาครัฐแนวใหม่ ซึ่งเป็นแนวคิดที่สร้างกระแสให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมาก อย่างไรก็ตาม มุมมองและทัศนะที่นำเสนอมานั้นล้วนเป็นประโยชน์ที่ช่วยทำให้เห็นภาพต่าง ๆ ได้หลายแง่มุม เพื่อการปรับปรุงทั้งทฤษฎีแนวคิดและการปฏิบัติต่อไป โดยการจัดการภาครัฐแนวใหม่ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์และโจมตีเป็นอย่างมากในประเด็นต่าง ๆ ทั้งเรื่องของพื้นฐานความคิดทางเศรษฐศาสตร์ และหลักการทางธุรกิจที่มองประชาชนเป็นผู้ร่วมการค้าทางการตลาด ไม่ใช่พลเมืองที่มีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ ทำให้สถานะของการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์กลายเป็นเพียงการบริหารธุรกิจขนาดเล็ก ขาดความเชื่อมโยงกับการบริหารและการปกครองในระบอบประชาธิปไตย (อัมพร อารังลักษณ์, 2553, น. 20) สอดคล้องกับที่ Denhardt (2008, p. 144) วิพากษ์วิจารณ์ว่า “ไม่มีใครเถียงว่าการให้บริการประชาชนเหมือนลูกค้าและการเพิ่มการแข่งขันจะให้ประโยชน์กับลูกค้ามากเพียงใด เพียงแต่การใช้ทรัพยากรไปในการเพิ่มผลผลิตและประสิทธิผล อาจจะไม่ใช่ว่าเป้าหมายที่มีคุณค่าสูงสุดในการบริหารงานภาครัฐ และต้องยอมรับว่าเป้าหมายนี้มีข้อจำกัดในตัวของมันเอง” Denhardt จึงได้พยายามเสนอทางเลือกใหม่สำหรับการบริหารจัดการภาครัฐที่ “มุ่งเน้นพลเมือง” (Citizen-First) เพื่อประโยชน์ในการสร้าง “ประชาสังคม” (Civil Society) ให้เกิดขึ้น เป็นไปตามการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ยึดกฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายหลัก และให้ความสำคัญกับประโยชน์ของประชาชนโดยใช้ชื่อว่า “การบริการภาครัฐแนวใหม่” (New Public Service) ที่ประกอบด้วยหลักการ

7 ประการ ที่ปรับจากแนวคิดของ Osborne และ Gabler (Denhardt and Denhardt, 2003) ซึ่งน่าจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงประเทศไทยในช่วงการเปลี่ยนผ่านนี้ได้ เพราะเป็นการให้ความสำคัญกับผลประโยชน์สาธารณะมากขึ้น ไม่ได้มองประชาชนว่าเป็นเพียงลูกค้า แต่มองประชาชนในฐานะที่เป็นประชาชน มีความเป็นพลเมืองของรัฐ นอกจากนั้น บทบาทของรัฐตามแนวคิด NPM ที่เน้นเพียงแค่การกำกับดูแล (Steering) แล้วปล่อยให้กลไกตลาดทำงานเอง อาจไม่เพียงพอในปัจจุบัน รัฐจำเป็นต้องเปลี่ยนบทบาทของรัฐเองมาเป็นการให้บริการ (Serving) รัฐควรรับใช้ส่งเสริมให้ภาคประชาชนมีความสามารถเข้มแข็ง โดยภาครัฐมีหน้าที่สนับสนุนเบื้องหลัง ไม่ใช่ออกหน้ากำหนดทิศทางเสียเอง มีการปรับโครงสร้างองค์การของรัฐมาเป็นโครงสร้างแบบความร่วมมือซึ่งถือว่าการตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาในปัจจุบันที่ปัญหามีลักษณะของความซับซ้อนหลากหลาย แนวทางนี้ สอดคล้องกับหลักการของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) เป็นหลักการของการสร้างประชาสังคม และการสร้างชุมชนเข้มแข็ง เพราะความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชน และชุมชนที่ดีจะนำมาซึ่ง “ความอยู่ดีมีสุข” ที่ตรงกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) และมีความสอดคล้องกับหลักการจัดการภาครัฐยุคใหม่ (หลักประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ความเป็นธรรม หลักบูรณาการ การเสริมพลังประชาชน และผลลัพธ์ คือ ประโยชน์สาธารณะ ความอยู่ดีมีสุข) ด้วย

อาจกล่าวได้ว่า แนวคิดนี้ทำให้นักรัฐประศาสนศาสตร์ได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างการบริหารจัดการภาครัฐที่มีประชาชนเป็นหัวใจสำคัญของการให้บริการอีกครั้งหนึ่ง หลังจากที่เราไปสนใจกลไกตลาดหรือการบริการทางการตลาดมาระยะหนึ่ง โดยการบริการภาครัฐหรือการบริการสาธารณะแนวใหม่ นั้นถือเป็นพื้นฐานของการพัฒนาแนวคิด “Governance” ที่กลายมาเป็นกระบวนทัศน์ใหม่ทางรัฐประศาสนศาสตร์ โดยนักวิชาการเห็นว่า ถึงเวลาแล้วที่ภาคประชาสังคมควรเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการภาครัฐ และถือเป็นการก้าวข้ามพรมแดนเข้าสู่อาณาจักรอำนาจของฝ่ายปกครองอีกครั้งหลังจากที่ภาคเอกชนทำสำเร็จมาก่อนหน้านี้จากการนำแนวคิด NPM มาใช้ โดยวิธีการใช้อำนาจปกครองที่ภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมนี้เป็นที่รู้จักในชื่อของ “Governance” ซึ่งเป็นคำที่ R.A.W. Rhodes บัญญัติขึ้น เนื่องจาก Rhodes เริ่มหันมาพิจารณาถึงผลของการปฏิรูปการบริหารจัดการภาครัฐ โดยใช้แนวคิด NPM ว่าทำให้เกิดผลอย่างไร และเห็นว่า NPM มีข้อจำกัดเนื่องจากเป็นการมองการบริหารจัดการภาครัฐเพียงมิติเดียว แต่ Governance จะเป็นกระบวนกรปกครองแนวใหม่ ซึ่งมีการปกครองโดยสังคม Rhodes ประยุกต์แนวความคิดนี้กับแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแบบเดิมกับนโยบายสาธารณะเพื่อเปลี่ยนขอบเขตระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ซึ่งในการกำหนดนโยบายต่าง ๆ จะมาจากผลของการตัดสินใจอย่างมีปฏิสัมพันธ์

ร่วมกันของภาคส่วนต่าง ๆ โดยมีรากฐานมาจากความไว้วางใจภายใต้กฎเกณฑ์ของการเจรจา และเห็นพ้องต้องกันของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเครือข่ายเหล่านี้มีการบริหารตนเองและเป็นอิสระจากรัฐ แต่รัฐก็ยังคงสามารถกำกับดูแลได้โดยอ้อมหรือโดยสมบูรณ์ได้ Governance จึงเป็นการปกครองโดยผ่านทางเครือข่ายต่าง ๆ ทำให้เกิดการยกระดับจาก “Government to Governance” ซึ่งเป็นการปกครองที่มีการผสมผสานกันระหว่าง “การปกครองโดยระบบราชการ” (Bureaucracy) “ระบบตลาด” (Market) และ “เครือข่ายต่าง ๆ” (Networks) นอกจากนี้ แนวโน้มในอนาคต Dunleavy และคณะ (2006) ได้กล่าวว่า ยุคสมัยที่รุ่งเรืองของ NPM อาจจะผ่านพ้นไปแล้ว ความสนใจและประเด็นข้อถกเถียงถูกเปลี่ยนไปสู่การปฏิรูปแบบอื่น ๆ เช่น รัฐบาลร่วมลงทุน รัฐบาลแบบเครือข่าย รัฐบาลแบบหุ้นส่วน รัฐบาลยุคดิจิทัล หรือการเป็นผู้มีส่วนได้เสียอื่น ๆ โดยเห็นได้จากงานเขียนทางวิชาการเหล่านี้มีจำนวนมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการพัฒนาแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่เพื่อความเหมาะสมในการจัดการภาครัฐ

ด้วยความที่แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่มีความหลากหลาย และยังคงมีข้อวิพากษ์วิจารณ์ในประเด็นต่าง ๆ อยู่พอสมควร การพัฒนาแนวคิดยังคงต้องดำเนินการต่อไป เพื่อให้เกิดความเหมาะสมในการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งการนำแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่มาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ควรพิจารณา 3 ประเด็นดังนี้ (Bowornwattana, 2004)

1. Beware of NPM ต้องระมัดระวังในกระแสของความคลั่งไคล้ (The Symptoms of NPM) เรื่องการใช้การจัดการภาครัฐแนวใหม่เป็นการนำแนวความคิดจากตะวันตกมาใช้ ดังนั้นเรื่องแนวคิด NPM จึงเป็นที่เชื่อกันว่าเป็นเทคนิคที่สมบูรณ์แบบ (NPM are perfect) เป็นการศึกษาในเรื่องเทคนิคการดำเนินงานที่ต้องใช้เวลานานและต้องใช้งบประมาณในการศึกษาดูงานจากต่างประเทศจำนวนมาก

2. Choose a particular NPM technique carefully เมื่อมีการนำแนวคิด NPM จากต่างประเทศเข้ามาเพื่อใช้นั้นจะต้องมีการพิจารณาอย่างละเอียดในเรื่องแนวความคิดที่เรา นำแนวความคิดนั้นมาจากที่ใด มีการให้ความสำคัญกับด้านจิตใจของข้าราชการหรือไม่ อย่างไรก็ตามมีฐานคติ (Assumption) อย่างไร ขั้นตอนการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายเป็นอย่างไร ควรมีการเลือกใช้ อย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารงานภาครัฐ

3. Watch out for the intended and unintended consequences of NPM การเฝ้าระวังเรื่องผลที่เกิดขึ้นจากการนำแนวคิด NPM มาใช้งาน เนื่องจากผลลัพธ์จากการนำแนวคิด NPM มาใช้นั้นมีทั้งผลลัพธ์ที่เป็นไปตามที่มุ่งหวังไว้หรืออาจจะไม่เป็นอย่างที่หวังไว้ก็ได้

อย่างไรก็ดี ข้อเสนอแนะที่เหล่านักวิชาการให้ไว้เพื่อให้ NPM สามารถเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการปฏิรูปในยุคปัจจุบันได้นั้นล้วนมีความเห็นตรงกันว่า การศึกษาค้นคว้า หรือทำการวิจัย ควรมีกระบวนการในเชิงประจักษ์มารองรับ เพื่อยืนยันและสรุปผลอย่างชัดเจน เป็นประโยชน์ในการพัฒนาแนวคิดต่อไป ซึ่ง Lynn (1998, อ้างถึงใน Kaboolian, 1998) เป็นผู้ที่เรียกร้องให้มีการศึกษาวิจัย NPM ในเชิงประจักษ์ เพื่อให้การปฏิรูปหลุดออกจากภาพของการเป็นกระแสนิยมหรือแฟชั่นอย่างหนึ่งเท่านั้น งานที่ควรส่งเสริมให้เกิดขึ้นในวงวิชาการ น่าจะเป็นงานที่แสดงให้เห็นถึงตรรกะทางการตลาด (Logic of Markets) และตรรกะทางการปกครอง (Logic of Governance) ในเวลาเดียวกัน การเชื่อมโยงทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์และทฤษฎีทางการเมืองเข้าด้วยกันนั้น Terry (1999) แนะนำว่าควรเพิ่มตรรกะในการจัดการเพื่อการผลิต (Logic of Productive Arrangements) ด้วย เพื่อให้ NPM สามารถมีกลไกในการทำงานได้จริงมากยิ่งขึ้น

นอกจากประเด็นที่ต้องพิจารณาในการใช้แนวคิด NPM เพื่อให้เกิดประโยชน์ข้างต้นแล้ว ผู้เขียนมีความเห็นว่ามุมมองใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแนวคิด NPM ที่จะเกิดขึ้นนั้นควรที่จะต้องย้อนกลับไปตั้งคำถามในเรื่อง “ความเป็นรัฐ” มากขึ้นว่าจะสามารถฟื้นฟูให้ดีขึ้นได้อย่างไร ทั้งในแง่ของความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐกับระบบราชการหรือประชาชน การปฏิรูปการบริหารจัดการภาครัฐต้องสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาระยะยาวของสังคมและปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งในอนาคตแนวคิดที่จะพัฒนาควบคู่ไปกับการจัดการภาครัฐแนวใหม่ก็คือ “แนวคิดเรื่องการบริหารบ้านเมืองที่ดี” หรือ “Governance” ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญในการปฏิรูประบบบริหารจัดการภาครัฐในปัจจุบันเป็นอย่างมาก และเป็นการเสริมสร้างในส่วนที่ NPM ยังขาดและถูกวิพากษ์วิจารณ์อยู่ แต่ Governance เองก็ยังไม่มีความชัดเจนในประเด็นต่าง ๆ ด้วยเช่นเดียวกัน ในขณะเดียวกันแนวคิด Governance ก็ได้กำลังก้าวเข้ามาเป็นสิ่งสำคัญที่ใช้ในการปฏิรูประบบบริหารจัดการภาครัฐและยังคงอยู่ต่อไป ซึ่งแม้ว่า Governance จะยังคงอยู่ต่อไปแต่ก็ควรจะต้องมีความชัดเจนขึ้น เช่น การให้ความสำคัญกับ “คุณค่า” (Value) เน้นค่านิยมทางรัฐประศาสนศาสตร์ให้ชัดเจน โดยนำมาปรับใช้กับการปฏิรูปการบริหารงานภาครัฐให้ดีขึ้นกว่าเดิม แนวคิด Public Management อาจกลายเป็น “Public Value Management” ตามแนวคิดของ Stoker (2006) ที่ไม่ได้มองเรื่อง “ผลลัพธ์” เพียงอย่างเดียว แต่มองในเชิงความสัมพันธ์ระหว่าง “รัฐ” กับ “พลเมือง” กล่าวคือผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการปฏิรูปการบริหารงานภาครัฐหรือการดำเนินงานของรัฐอาจจะไม่ได้ดีเลิศ แต่จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับพลเมือง ภารกิจต่าง ๆ หากมีการปฏิรูประบบบริหารงาน ก็ไม่ใช่ว่ารัฐจะเป็นผู้ดำเนินการแต่เพียงอย่างเดียว แต่รัฐกับพลเมืองต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันด้วย และที่สำคัญต้องอย่าทำให้การปฏิรูปการบริหารงาน

ภาครัฐเป็นไปในลักษณะที่ว่าระบบการบริหารงานภาครัฐขยายตัวขึ้น แต่ยังไม่ได้นำไปสู่แนวคิด Governance ยังคงมี “ความเป็นการเมือง” อยู่ ทำให้ Governance ไม่สามารถเป็นแนวคิดที่ใช้ในการปฏิรูปได้อย่างแท้จริงตามที่ควรจะเป็น

ผู้เขียนมีความเห็นว่าทั้งแนวคิดการให้ประชาชนมีส่วนร่วมแบบ Governance และแนวคิด NPM ล้วนมีประโยชน์ในการบริการประชาชน และน่าจะเป็นไปได้ที่จะนำแนวคิดทั้งสองมาผนวกรวมเข้าด้วยกัน โดยภาครัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนกำหนดความต้องการของตนแก่รัฐบาล แล้วรัฐบาลก็ใช้เครื่องมือการบริหารต่าง ๆ เพื่อบรรลุความต้องการของประชาชน ให้ประชาชนได้มีบทบาทเข้ามาตรวจสอบการใช้เครื่องมือเหล่านั้นได้ด้วย และถ้าผลลัพธ์ที่ออกมาไม่ตรงตามความต้องการของประชาชน ประชาชนสามารถร่วมลงชื่อเพื่อขอให้องค์การภาครัฐรับผิดชอบด้วยแนวทางต่าง ๆ เช่น การชดเชยเงินให้แก่ประชาชน การลงโทษผู้บริหารองค์การภาครัฐด้วยการให้ออกจากราชการ เป็นต้น

นอกจากนี้ มุมมองที่น่าจะเข้ามาเกี่ยวข้องกับการพัฒนาแนวคิด NPM ควบคู่ไปกับ Governance อีกประเด็นหนึ่งคือ “เทคโนโลยีสารสนเทศ” (Information Technology) ด้วยความจำเป็นที่ต้องการให้ทุกองค์ประกอบและทุกภาคส่วนของสังคมในการเข้ามามีส่วนร่วม (Participative Governance) การปฏิรูปการบริหารงานภาครัฐควรให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีสารสนเทศมากขึ้น เพื่อเป็นตัวช่วยในการประสานความร่วมมือและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร เป็นไปตามที่ Hughes (2003) กล่าวไว้ว่า “การบริหารงานภาครัฐจะมีแนวโน้มไปสู่การเป็นรัฐบาลยุคดิจิทัล หรือที่เรียกว่า ยุค DEG (Digital Era Governance)” ซึ่งจะช่วยให้การพัฒนาแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ควบคู่ไปกับการบริหารบ้านเมืองที่ดีนั้นมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และยังสอดคล้องกับ Dunleavy (2006) ที่เห็นว่าแนวคิดเรื่อง “รัฐบาลดิจิทัล” (Digital Government) จะเป็นแนวคิดใหม่ที่เข้ามาแทนที่แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่ทางรัฐประศาสนศาสตร์ให้ความสำคัญ โดยมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ 1. Reintegration หมายถึง การบูรณาการการทำงานของหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดการกำกับควบคุมการบริหารภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ (Government Centric) 2. Needs-based holism หมายถึง การปรับปรุงองค์การภาครัฐเพื่อให้เกิดการให้บริการสาธารณะ โดยนำความต้องการของพลเมืองมาเป็นศูนย์กลาง (Citizen Centric) และ 3. Digitalization หมายถึง การนำระบบสารสนเทศ การสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตมาใช้แทนวิธีการทำงานแบบเดิม ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน เช่น รัฐบาลฮ่องกง ปฏิรูปการบริการสาธารณะ โดยเลือกใช้โซลูชัน SAS(R) Visual Analytics ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการแก่ประชาชน โดยหน่วยงานเพิ่มประสิทธิภาพแห่งฮ่องกง (Hong Kong Efficiency Unit) ได้แนะนำเทคโนโลยีและแนวทางด้านธุรกิจใหม่ เพื่อช่วยหน่วยงานภาครัฐของฮ่องกงให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ดียิ่งขึ้น มีการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน

ด้วยการเลือกใช้ SAS(R) Visual Analytics เพื่อให้ได้มุมมองของข้อมูลเชิงลึกและเป็นไปตามเป้าหมายของหน่วยงานสำหรับการพัฒนาหน่วยงานท้องถิ่นทั่วภูมิภาคให้สามารถจัดเตรียมบริการแก่ประชาชนได้ดียิ่งขึ้น โครงการนี้ช่วยให้หน่วยงานเพิ่มประสิทธิภาพแห่งฮ้องงสามารถตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับข้อร้องเรียนของประชาชนในรูปแบบ Graphic มีการพัฒนาข้อมูลในเชิงลึก การค้นพบวิธีการเชิงนวัตกรรม เพื่อช่วยในการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นได้เป็นต้น นับว่าเป็นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาเป็นเครื่องมือช่วยในการบริหารจัดการภาครัฐอีกทางหนึ่ง

ท้ายที่สุดแล้วการปฏิรูปการบริหารงาน (Administrative Reform) เป็นเรื่องดีที่ควรดำเนินการเพื่อให้หน่วยงานภาครัฐมีการบริหารจัดการที่ดี แต่ที่เกิดขึ้นในหลาย ๆ ประเทศนั้นต้องอย่าให้เป็นเพียงแค่ “กระแสนิยม” หรือ “แฟชั่น” ที่ทำตามกันจนกลายเป็นการปฏิรูปที่ไม่สมบูรณ์ที่ประกอบไปด้วยแนวคิดและเครื่องมือต่าง ๆ ที่ไม่มีความสัมพันธ์กัน **การนำแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่มาใช้ในการบริหารจัดการภาครัฐสามารถทำได้** เนื่องจากเป็นกระบวนการที่เน้นการนำแนวคิดและเทคนิคการจัดการของภาคเอกชนมาใช้ในภาครัฐเพื่อให้การจัดการภาครัฐมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และมีผลการปฏิบัติงานและการบริการที่ดีขึ้น ทั้งนี้ก็เพื่อเป้าหมายที่จะตอบสนองความต้องการของประชาชนนั่นเอง แต่ผู้เขียนมีความคิดเห็นว่าควรนำเอาทั้งแนวคิด “Governance” และ “New Public Management” มาใช้ควบคู่กัน และให้ความสำคัญกับมุมมอง 4 มุมมองนี้ คือ

1. Value for money เป็นการให้ความสำคัญกับคุณค่าทางการเงิน โดยใช้กลไกตลาดเข้ามาดำเนินการ ปรับลดค่าใช้จ่ายของรัฐ ดำเนินการให้เกิดประสิทธิภาพ
2. Public Value Management เป็นการให้ความสำคัญกับเทคนิคการดำเนินงานของภาครัฐ โดยมองที่ผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก มีเรื่องคุณภาพและความรับผิดชอบเข้ามาเกี่ยวข้อง
3. New Digital-Era เป็นการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน และเครือข่ายต่าง ๆ
4. New Public Service เป็นการจัดบริการสาธารณะเพื่อประชาชน โดยคำนึงถึงความต้องการของประชาชนเป็นหลัก ให้ความสำคัญกับความเป็นพลเมือง

สิ่งสำคัญที่จะทำให้แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ มีความเหมาะสมกับการบริหารจัดการภาครัฐนั้นต้องเกิดขึ้นจาก “ตัวข้าราชการ” ที่ต้องปรับเปลี่ยนแนวคิดการทำงานมาให้ความสำคัญกับ “ผลประโยชน์สาธารณะ” (Public Interest) เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือข้าราชการต้องให้ความสำคัญกับประชาชน เพราะประชาชนคือเจ้าของประเทศ โดยกลไกที่จะทำให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ คือ การสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

เพื่อให้บรรลุผลตามที่ตกลงร่วมกัน รวมทั้งต้องมีกลไกในการตรวจสอบการดำเนินงานทั้งด้านกฎหมาย ค่านิยมของชุมชน บรรทัดฐานทางการเมือง มาตรฐานทางวิชาชีพ และผลประโยชน์ของพลเมือง นอกจากนี้การจัดโครงสร้างองค์การควรมีการออกแบบให้สามารถปฏิบัติงานร่วมกันได้ระหว่างหน่วยงานของรัฐกับหน่วยงานของรัฐเอง หรือหน่วยงานเอกชน รวมทั้งภาคประชาชนด้วย

ท้ายที่สุดแล้ว ผู้เขียนมีความเห็นว่ารัฐบาลจะต้องเปลี่ยนแปลงแนวคิดพื้นฐานในการจัดการภาครัฐ เพราะการปฏิบัติงานอย่างมี “ประสิทธิภาพ” ตามแนวคิดของการจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่ดำเนินการต่าง ๆ เพื่อประชาชนไม่ได้นำมาสู่ “ความยุติธรรม” และ “การกระจายความเท่าเทียมกัน” เสมอไป แนวทางการดำเนินงานของรัฐโดยทั่วไปเน้นเรื่องการจัดสรรทรัพยากรหรือการตอบสนองความต้องการ ความพึงพอใจของประชาชน มากกว่าที่จะให้ความสำคัญในเรื่องของการกระจายความเป็นธรรม เพราะฉะนั้นเมื่อรัฐบาลกำหนดเป้าหมายของการจัดการภาครัฐในเรื่องประสิทธิภาพแล้วก็จำเป็นต้องกำหนดเป้าหมายในเรื่องความเสมอภาคควบคู่กันไปด้วยเพื่อเป็นกลไกส่งเสริมให้เกิดความยุติธรรม ลดช่องว่างของความไม่เท่าเทียมกันในการจัดบริการสาธารณะด้วย ทั้งนี้ก็เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายของการจัดการภาครัฐแนวใหม่ซึ่งผลประโยชน์สุดท้ายก็จะเกิดขึ้นกับประชาชนทุกคน และมีความเหมาะสมกับการบริหารจัดการภาครัฐต่อไป

บทสรุป

พัฒนาการของแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1980 จนถึงปัจจุบัน มีความหลากหลายในประเด็นต่าง ๆ ทั้งที่มา ความหมาย ขอบข่ายและเนื้อหา ซึ่งเป็นมุมมองความคิดจากนักวิชาการหลายท่าน ความหลากหลายดังกล่าวได้สร้างมุมมองใหม่ให้แก่ภาครัฐและนักวิชาการให้ตระหนักและให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นสัญญาณให้ทุกฝ่ายรับรู้ว่าการจัดการที่เหมาะสมกับสถานการณ์ในศตวรรษที่ 21 นั้นจะพบกับความหลากหลายในแนวคิด และการโต้แย้งที่ไม่สิ้นสุด และที่สำคัญก็คือ “ไม่มีหลักการใดที่จะมีความเป็นสากลอีกต่อไป” องค์ความรู้ที่สร้างขึ้นมาขึ้นนั้นไม่สามารถเป็นแบบแผนหรือชุดของความรู้ที่เป็นเบ็ดเสร็จได้ แต่จำเป็นจะต้องมีการปรับเปลี่ยนตามบริบทสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องเพื่อประโยชน์สูงสุด

การจัดการภาครัฐแนวใหม่ได้ส่งผลกระทบต่อหลายประเทศในแง่ของการปฏิรูปการบริหารจัดการภาครัฐ โดยนำแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่มาใช้ขับเคลื่อนและพัฒนาการบริหารจัดการและระบบราชการให้มีประสิทธิภาพ ดังจะเห็นได้จากรูปแบบการบริหารจัดการภาครัฐและการปฏิรูปการบริหารงานของหลายประเทศ เช่น อังกฤษ นิวซีแลนด์ ฯลฯ ที่มีตัวแบบ

การบริหารจัดการภาครัฐที่หลายประเทศยึดถือเป็นแนวทางการปฏิรูปการบริหารจัดการภาครัฐของประเทศตน แต่ด้วยความที่แนวคิดมีความหลากหลายและได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ ยังคงมีข้อโต้แย้งบางประการที่มองประชาชนเหมือนกับลูกค้าหรือผู้รับบริการ ซึ่งการจัดการภาครัฐไม่เหมือนกับภาคธุรกิจ จึงควรให้ความสำคัญกับความเป็นพลเมืองของประชาชน และควรปรับเปลี่ยนบทบาทจากการกำกับดูแลมาเป็นการให้บริการตามแนวคิดการบริการภาครัฐแนวใหม่ นอกจากนี้ แนวคิดที่มีบทบาทเพิ่มเติมขึ้นมาก็คือการบริหารบ้านเมืองที่ดี ที่สำคัญต่อการปฏิรูปการบริหารงานภาครัฐเป็นอย่างมาก โดยมาช่วยอุดช่องโหว่ที่ยังคงเป็นปัญหาของการนำแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่มาใช้ ไม่ว่าจะ เป็นปัญหามองประชาชนเหมือนกับลูกค้าที่จำเป็นต้องให้ความสำคัญในฐานะที่เป็นพลเมือง มีสิทธิตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นต่อการบริหารงานของรัฐอีกทางหนึ่งด้วย ซึ่งหากมีการบริหารจัดการที่ดีโดยนำเอาแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ผสมผสานเข้ากับแนวคิดการบริหารบ้านเมืองที่ดี และนำมาประยุกต์ใช้ ก็จะส่งผลดีต่อประชาชน แต่ข้าราชการเองก็ต้องปรับเปลี่ยนแนวคิดการทำงานโดยให้ความสำคัญกับประชาชน มีการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการภาครัฐ รวมทั้งไม่ได้เน้นแต่ด้านประสิทธิภาพแต่ต้องให้ความสำคัญกับการความยุติธรรมและกระจายความเท่าเทียมกันให้เกิดขึ้นด้วย

อย่างไรก็ดี แม้ว่าการจัดการภาครัฐแนวใหม่จะสิ้นสุดหรือไม่ สิ่งที่เราเรียนรู้ได้จากแนวคิดนี้สามารถนำไปพัฒนาเชื่อมโยงสู่แนวคิดใหม่ ๆ ได้ โดยต้องมีการวิเคราะห์และเพิ่มเติมในประเด็นที่ยังมีปัญหาเพื่อให้แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ต่อไปในอนาคต ซึ่งก็คือการนำมาใช้กับการบริหารจัดการภาครัฐนั่นเอง

เอกสารอ้างอิง

- อัมพร อารังลักษณ์ (บรรณาธิการ). (2553). *การบริหารปกครองสาธารณะ (Public Governance) การบริหารรัฐกิจในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Barzelay, M. (2000). The new public management: a bibliographical essay for Latin American (and other) scholars. *International Public Management Journal*, 3(2), 229-265.
- Bernier, L. and Hafsi, T. (2006). The changing nature of public entrepreneurship. In C. Hood (Ed.), *Public Administration Review*, 66(3), 488-503.
- Bowornwathana, B. (2004). Putting new public management to good use: Autonomous, public organizations in Thailand. In C. Pollitt and C. Talbot (Ed.), *Unbundled government:*

- A critical analysis of the global trend to agencies, quangos and contractualisation* (pp. 247–263). London and New York: Routledge.
- Christensen, T and Lægreid, P. (1999). New public management: Design, resistance, or transformation?. *Public Productivity and Management Review*, 23(2), 169–193.
- Denhardt, J. V. and Denhardt, R. B. (2003). *The new public service: Serving, not steering*. Armonk, NY: M.E. Sharpe.
- Denhardt, R. B. (2008). *Theories of public organization* (5th ed.). Belmont, CA: Thomson-Wadsworth.
- Dunleavy, P., Margetts, H., Bastow, S. and Tinkler, J. (2006). New public management is dead. Long live digital-era governance. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 16(3): 467–494.
- Gow, J. and Dufour, C. (2000). Is the new public management a paradigm? Does it matter?. *International Review of Administrative Science*, 66, 573–597.
- Haque, S. M. (2007). Revisiting the new public management. *Public Administration Review*, 67(2), 179–182.
- Hood, C. (1991). A public management for all season?. *Public Administration*, 69(1), 3–19.
- Hughes, O. (2003). *Public management and administration*. Palrave Macmillan: New York.
- Kaboolian, L. (1998). The new public management: Challenging the boundaries of the management vs. administration debate. *Public Administration Review*, 58(3), 189–193.
- Lynn, L. E. (1998). The new public management: How to transform a theme into a legacy. *Public Administration Review*, 58(3), 231–237.
- Mathiasen, D. G. (1996). *The new public management and its critics*. Paper prepared for the conference on The New Public Management in International Perspective, Institute of Public Finance and Fiscal Law, Switzerland, 11–13 July.
- Osborne, D. (2006). The new public governance?. *Public Management Review*, 8(3), 377–387.
- Sahlin-Andersson, K. (2000). *National, international and transnational constructions of new public management*. Stockholm: SCORE.
- Stoker, G. (2006). Public values management: A new narrative for networked governance?. *American Review of Public Administration*, 36(1), 41–57.
- Terry, L. D. (1999). From Greek mythology to the real world of the new public management and democratic governance (Terry Response). *Public Administration Review*, 59(3), 272–277.

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการศึกษางานศิลปกรรมในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาระบบแผนผังของศาสนสถานในสมัยอยุธยา โดยพิจารณาจากรูปแบบงานศิลปกรรม ขนาดและตำแหน่งที่ตั้งของเจดีย์คู่ที่สามารถนำมาเป็นตัวกำหนดอายุสมัยของศาสนสถานแต่ละแห่ง โดยใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์ศิลปะในการศึกษาวิเคราะห์

การศึกษาค้นคว้า แบ่งประเด็นออกเป็น 1) ความนิยมการทำเจดีย์คู่ พิจารณาจาก 1.1) ตำแหน่งที่ตั้งของเจดีย์คู่ พบทั้งเจดีย์คู่ ที่ตั้งอยู่หน้าอาคารหลังคาคลุมและเจดีย์คู่ ที่ตั้งอยู่หลังอาคารหลังคาคลุม 1.2) รูปแบบลักษณะของเจดีย์คู่ พบว่า มีหลากหลายลักษณะดังนี้ เจดีย์ทรงปรางค์ เจดีย์ทรงสี่เหลี่ยมเพ็ญมุม เจดีย์ทรงระฆัง และเจดีย์ทรงแปดเหลี่ยม แสดงให้เห็นพัฒนาการทางด้านรูปแบบศิลปกรรมที่อยู่ในช่วงสมัยอยุธยาตอนกลางเป็นต้นมา ซึ่งสอดคล้องกับประเด็นที่ 2) ที่มาและมูลเหตุการทำเจดีย์คู่ ที่สะท้อนถึงพัฒนาการของระบบแผนผังของวัดในสมัยอยุธยาตอนกลาง ที่ลดความสำคัญและขนาดของเจดีย์ประธาน แต่กลับให้ความสำคัญกับอาคารหลังคาคลุม จนทำให้เจดีย์ที่มีขนาดและลักษณะเหมือนกัน 2 องค์ เป็นเพียงเจดีย์ประดับของวัด

คำสำคัญ: สถาปัตยกรรม สมัยอยุธยา เจดีย์คู่

The Double Pagodas in Ayutthaya Period

Orawan Chueanoi¹

¹Geography and History for Tourism Faculty of Humanities and Social Science, Chandrakasem Rajabhat University

Abstract

The article discusses a study of fine arts in Ayutthaya province, with primary purpose to examine the layout system of sacred architecture during Ayutthaya period. The examination of their forms, size, and location according to history process was conducted to determine their period of construction.

This present study focuses on two main aspects including: 1) construction trends of double pagodas; and 2) background and rationale behind the construction of double pagodas. The first aspect concerning the construction trends of double pagodas in middle Ayutthaya period was determined based on their locations and forms. In terms of their locations, they were found to be located at the front and back of a roofed building. Regarding their forms, it could be observed that double pagodas were built in many forms including Prang Pagodas, Cornered Square Pagodas, Bell Pagodas, and Octagon Pagodas. These demonstrated the development of fine arts in the middle Ayutthaya period which closely related to the second point on background and rationale behind the construction of double pagodas in middle Ayutthaya period. In addition, it could be observed in the development of sacred architecture layout in middle Ayutthaya period that the main pagodas were diminished in size and signification whereas the roofed buildings in Buddhist temple appeared to receive more attention. As a result, double pagodas could be found to only serve as decorative pagodas in middle Ayutthaya period.

Keywords: Architecture, Ayutthaya Period, Double Pagoda

บทนำ

ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่สำคัญ คือ วัด ศาสนสถานและโบราณสถาน เมื่อได้มีโอกาสเดินทางไปยังสถานที่สำคัญ ภายในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นอกจากการไหว้พระ สวดมนต์ขอพรแล้ว การชื่นชมความงดงามของงานศิลปกรรมภายในสถานที่นั้น ๆ ก็เป็นอีกหนึ่งกิจกรรมที่น่าสนใจ

บทความฉบับนี้ จะชี้ให้เห็นถึงจุดสังเกตที่น่าสนใจในการเที่ยวชมวัดและโบราณสถาน โดยยกประเด็นเรื่องการสร้าง “เจดีย์คู่” ภายในศาสนสถาน ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงนัยยะของการกำหนดอายุสมัยของศาสนสถานนั้น ๆ เพื่อเติมเต็มหรือสนับสนุนข้อมูลเอกสารที่บ่งบอกถึงอายุสมัย ประวัติการสร้างของศาสนสถานแต่ละแห่ง และยังเป็นการทำให้อ่านมีเครื่องมือในการเที่ยวชมศาสนสถาน ได้อย่างมีอรรถรสมากยิ่งขึ้น โดยใช้กระบวนการภาคสนาม ร่วมกับการใช้เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการใช้แผนผังของวัดในการกำหนดอายุ

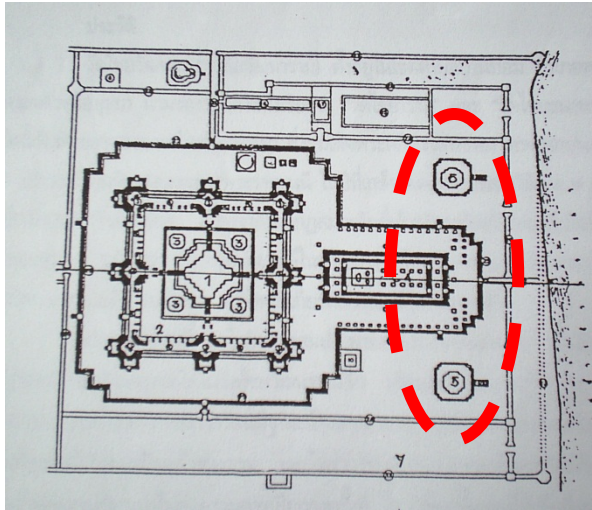
ความนิยมการทำเจดีย์คู่

จากการศึกษาและสำรวจภาคสนาม พบรูปแบบของเจดีย์คู่ตามศาสนสถานต่าง ๆ ภายในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวนพอสมควร รูปแบบที่ปรากฏมีความหลากหลาย ทั้งเจดีย์ทรงปรางค์ เจดีย์ทรงสี่เหลี่ยมเพ็ญมุม เจดีย์ทรงระฆัง และเจดีย์ทรงแปดเหลี่ยม ในครั้งนี้ จะทำการศึกษาความนิยมการทำเจดีย์คู่ 2 ประเด็น คือ ตำแหน่งที่ตั้ง และ รูปแบบของเจดีย์

ความนิยมเรื่องตำแหน่งที่ตั้งผู้ศึกษาได้ทำการตรวจสอบและพิจารณาแผนผังของวัด พื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบลักษณะร่วมที่น่าสนใจประการหนึ่งคือการทำเจดีย์คู่สามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ ดังนี้

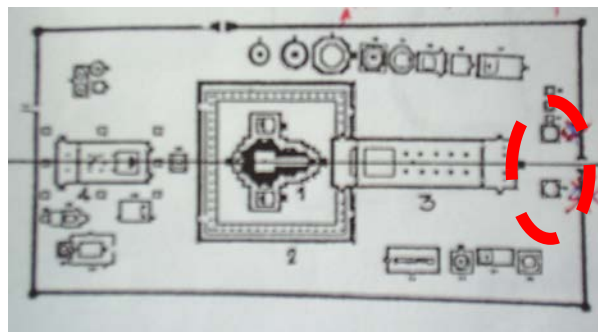
กลุ่มที่ 1 การทำเจดีย์คู่ หน้าอาคารหลังคาคลุมแบ่งกลุ่มย่อยได้อีก 3 กลุ่ม

1. เจดีย์คู่หน้าเยื้องอาคารหลังคาคลุม (พระอุโบสถ) พบที่วัดไชยวัฒนาราม ตามภาพที่นำมาแสดง (ภาพที่ 1) พบว่า มีการสร้างอาคารต่าง ๆ โดยมีเจดีย์ทรงปรางค์ เป็นประธานของวัด ด้านหน้ามีพระอุโบสถตั้งอยู่ในแนวแกนหลักของวัด โดยส่วนหน้า เยื้องหน้าข้างพระอุโบสถ ประดิษฐานเจดีย์ทรงสี่เหลี่ยมเพ็ญมุม 2 องค์

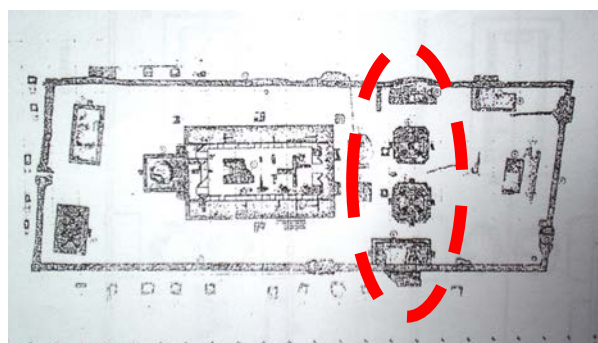

ภาพที่ 1 แผนผังวัดไชยวัฒนาราม (ปัทมา วิชิตจรรยา, 2543, หน้า 114)

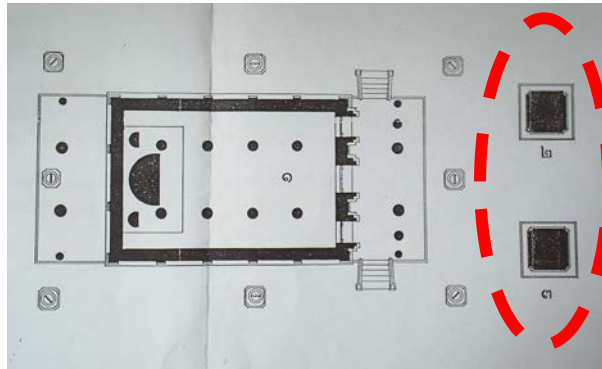
2. เจดีย์คู่หน้าตรงกับอาคารหลังคาคลุม (ภาพที่ 2-4) พบที่ วัดพุทไธสวรรย์ วัดพระยาแมนและวัดหันตราเมื่อพิจารณาแผนผังของทั้ง 3 วัด เห็นถึงความเหมือนกันของ ตำแหน่งเจดีย์คู่ ที่ตั้งอยู่ด้านหน้าสุด ถัดออกมาจากอาคารหลังคาคลุม

ภาพที่ 2 แผนผังวัดพุทไธสวรรย์ (ปัทมา วิชิตจรรยา, 2543, หน้า 454)

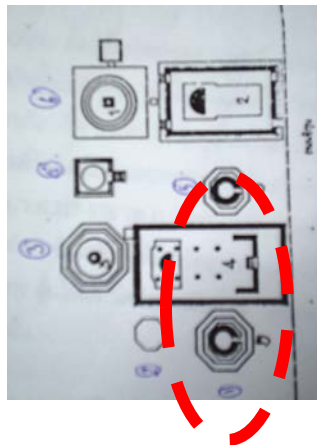

ภาพที่ 3 แผนผังวัดพระยาแมน (ปัทมา วิชิตจรรยา, 2543, หน้า 208)

ภาพที่ 4 แผนผังวัดหันตรา (ทิวา เฟื่อนปฐม, 2543, หน้า 352)

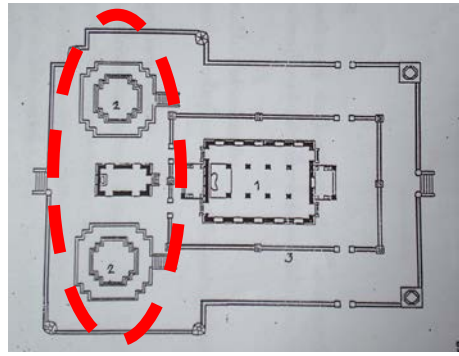
3. เจดีย์คู่ขนานด้านข้างอาคารหลังคาคลุม เมื่อพิจารณาแผนผังวัดสุวรรณาวาส (ภาพที่ 5) พบว่า มีกลุ่มอาคาร 1 กลุ่มที่ประกอบด้วย เจดีย์ในผังฐานแปดเหลี่ยม ด้านหน้ามีพระวิหาร ด้านข้างซ้าย-ขวาของพระวิหาร ประดิษฐานเจดีย์ในผังฐานแปดเหลี่ยมด้านละ 1 องค์ ซึ่งอยู่ในที่ตรงกัน

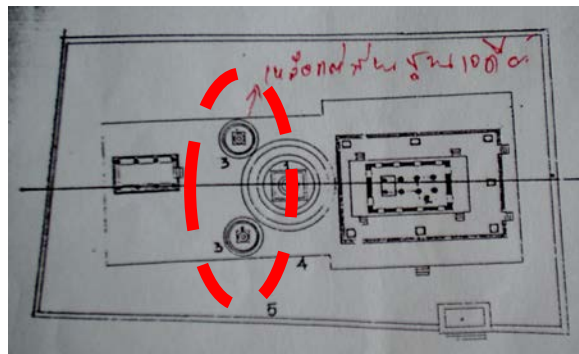
ภาพที่ 5 แผนผังวัดสุวรรณาวาส (ปัทมา วิจิตจฺจฺญ, 2543, หน้า 425)

กลุ่มที่ 2 การทำเจดีย์คู่ หลังอาคารหลังคาคลุม แบ่งกลุ่มย่อยได้อีก 2 กลุ่ม

1. เจดีย์คู่ ด้านหลังอาคารหลังคาคลุม ขนานกัน พบที่วัดชุมพลนิกายาราม (ภาพที่ 6) และวัดสีกาสมุด (ภาพที่ 7) เมื่อพิจารณาจากแผนผังที่ปรากฏ พบว่าตำแหน่งของเจดีย์คู่ของทั้งสองวัดจะอยู่ด้านหลังอาคารหลังคาคลุม แต่ก็มีลักษณะที่แตกต่างกัน กล่าวคือ เจดีย์คู่ของวัดชุมพลนิกายาราม เป็นเจดีย์ทรงสี่เหลี่ยมเพิ่มมุม ตั้งอยู่ด้านหลังพระวิหารหลวง ระหว่างเจดีย์คู่นี้ มีวิหารหลังเล็ก ๆ ตั้งอยู่ตรงกลาง ส่วนเจดีย์คู่วัดสีกาสมุด ตั้งขนานเจดีย์ประธานของวัด เจดีย์กลุ่มนี้ตั้งอยู่หลังพระอุโบสถ

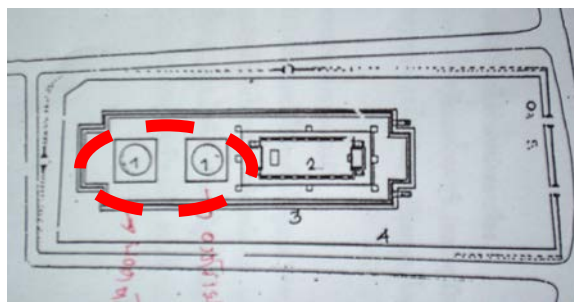

ภาพที่ 6 แผนผังวัดชุมพลนิการาราม (ปัทมา วิชิตจรรยา, 2543, หน้า 464)

ภาพที่ 7 แผนผังวัดลีกาสมุด (ปัทมา วิชิตจรรยา, 2543, หน้า 172)

2. เจดีย์คู่ ตั้งอยู่หลังอาคารหลังคาคลุม ตามแนวแกนของวัดพบที่วัดกุฎีทอง(ภาพที่ 8) จากแผนผังจะพบว่า เป็นการวางตำแหน่งเจดีย์คู่ อยู่ในแนวแกนหลักของวัด คือ ตั้งเจดีย์คู่เรียงถัดจากอาคารหลังคาคลุม นอกจากจะพบที่วัดนี้ ยังพบตำแหน่งการตั้งเจดีย์ลักษณะนี้ที่วัดสิงหารามอีกด้วย

ภาพที่ 8 แผนผังวัดกุฎีทอง (ปัทมา วิชิตจรรยา, 2543, หน้า 445)

เจดีย์คู่หน้าอาคารหลังคาคลุม เป็นที่นิยมมากกว่าการทำเจดีย์คู่หลัง ทิศทางในการวางเจดีย์คู่ คือ วางขวางแนวแกนของวัดทางด้านหน้า หรือด้านหลังของอาคารหลังคาคลุม ซึ่งมีรูปแบบเจดีย์ที่หลากหลาย ดังจะได้กล่าวในลำดับต่อไป

ความนิยมเรื่องรูปทรงของเจดีย์คู่ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้เลือกศึกษาเจดีย์คู่ที่มีการบันทึกถึงประวัติการสร้างที่เป็นลายลักษณ์อักษร ประกอบกับรูปแบบศิลปะของเจดีย์องค์นั้น ๆ ร่วมกับการศิลปกรรมอื่น ๆ ภายในวัด โดยแบ่งเป็นประเภทของเจดีย์ ได้ดังนี้

1. เจดีย์คู่ทรงปราสาท ทำการศึกษา 1 แห่ง คือเจดีย์คู่ทรงปราสาทวัดพระยาแมน (ภาพที่ 9) ตำบลคลองสระบัว อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากหลักฐานการขุดแต่งทางโบราณคดี พบว่า สิ่งก่อสร้างส่วนใหญ่ที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน มีอายุการสร้างในครั้งที่ 2 (ทรงวุฒิ ธรรมขันธ์, 2542) อยู่ในช่วงที่มีการปฏิสังขรณ์ครั้งยิ่งใหญ่ในสมัยสมเด็จพระเพทราชา (พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพันจันทนุมาศ(เจิม) กับพระจักรพรรดิพงศ์ (จาด), 2507) ซึ่งเดิมวัดนี้มีอยู่ก่อนแล้ว เป็นสถานที่จำวัดของพระอาจารย์ของสมเด็จพระเพทราชา พระองค์ทรงแสดงความกตัญญูที่มีต่อพระอาจารย์ จึงทำการบูรณะวัดนี้ แล้วเสร็จใน พ.ศ. 2237 (พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) กับพระจักรพรรดิพงศ์ (จาด), 2507) เจดีย์ทรงปราสาทคู่นี้ เป็นเจดีย์ขนาดเล็ก รูปทรงเพรียว มีจำนวนมุมมาก เล็กถี่ และเท่ากันทุกมุม มีการใช้ฐานสิงห์ และซุ้มจระนำประดับด้านของเรือนธาตุแคบจนไม่สามารถประดิษฐานพระพุทธรูปได้ ลักษณะดังกล่าวล้วนเป็นรูปแบบของปราสาทในสมัยอยุธยาตอนปลาย กล่าวคือรูปทรงของปราสาทในช่วงอยุธยาตอนต้นจะมีความที่บิดัน ส่วนฐานของปราสาทเป็นฐานบัวลูกฟัก ฐานบัวลูกแก้วอกไก่ และฐานสิงห์ ตามลำดับ

ภาพที่ 9 เจดีย์คู่ทรงปราสาทหน้าพระวิหาร วัดพระยาแมน อยุธยา
ภาพถ่ายโดยผู้เขียน เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2561

2. เจดีย์คู่ทรงสี่เหลี่ยมเพิ่มมุม จากการศึกษา เจดีย์ทรงสี่เหลี่ยมเพิ่มมุม เป็นรูปแบบของเจดีย์คู่ที่ได้รับความนิยม ดังปรากฏตามศาสนสถาน ดังนี้

2.1 วัดไชยวัฒนาราม (ภาพที่ 10) ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สร้างขึ้น พ.ศ. 2173 เพื่อเฉลิมถวัลย์การขึ้นครองราชย์ของสมเด็จพระเจ้า

ปราสาททอง สร้างบริเวณบ้านเดิมของพระราชมารดาของพระองค์ (พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) กับพระจักรพรรดิพงศ์ (จาด), 2507)

ภาพที่ 10 เจดีย์ทรงสี่เหลี่ยมเพ็ญมูม วัดไชยวัฒนาราม
ภาพถ่ายโดยผู้เขียน เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2561

2.2 วัดชุมพลนิกายาราม (ภาพที่ 11) อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สมเด็จพระเจ้าปราสาททอง โปรดให้สร้างในพ.ศ. 2175 เพื่อให้เป็นวัดเคียงคู่กับพระราชนิเวศน์ของพระองค์ที่เกาะบางนางอิน (พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) กับพระจักรพรรดิพงศ์ (จาด), 2507) สิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ภายในวัด ทั้งเจดีย์ประธานและพระอุโบสถ ได้รับการบูรณะครั้งใหญ่ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (ปัทมา วิชิตจรรยา, 2543)

ภาพที่ 11 เจดีย์คู่ภายในวัดชุมพลนิกายาราม
ภาพถ่ายโดยผู้เขียน เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2561

2.3 วัดหันตรา (ภาพที่ 12) ตำบลหันตรา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไม่มีประวัติการสร้างวัดนี้ แต่ในปีพ.ศ. 2281 สมเด็จพระเจ้าบรมโกศได้เสด็จพระราชดำเนินไปฉลองวัดหันตรา (พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม)

กับพระจักรพรรดิพงศ์ (จาด), 2507) ซึ่งถ้าเป็นวัดเดียวกัน ย่อมแสดงว่า วัดนี้สร้างขึ้นไม่ช้ากว่า พ.ศ. 2281 วัดนี้เป็นวัดที่มีการใช้งานและมีพระสงฆ์จำวัดอยู่ จึงมีการบูรณะวัดมาโดยตลอด

ภาพที่ 12 เจดีย์คู่ภายในวัดหันตรา
ภาพถ่ายโดยผู้เขียน เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2561

2.4 วัดพุทไธสวรรย์ (ภาพที่ 13) ตำบลลำไทร อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นวัดที่มีมาตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนต้น โปรดให้สร้างโดยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง) ในปีพ.ศ. 1896 (พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) กับพระจักรพรรดิพงศ์ (จาด), 2507) เอกสารต่าง ๆ มิได้กล่าวถึงการบูรณะ หรือการสร้างสิ่งก่อสร้างเพิ่มเติมภายในวัด แต่ด้วยงานศิลปกรรมที่ปรากฏ แสดงให้เห็นถึงการบูรณะและสร้างเพิ่มเติมมาโดยตลอด

ภาพที่ 13 เจดีย์คู่ด้านหน้าวัดพุทไธสวรรย์
ภาพถ่ายโดยผู้เขียน เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2561

จากการศึกษาของ ศ.ดร.สันติ เล็กสุขุม เรื่อง “เจดีย์เพิ่มมุม เจดีย์ย่อมุม สมัยอยุธยา” (สันติ เล็กสุขุม, 2529) ได้แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการและรูปแบบของเจดีย์สี่เหลี่ยมเพิ่มมุมในศิลปะอยุธยาว่าเริ่มปรากฏที่เจดีย์ศรีสุริโยทัย ซึ่งอยู่ในช่วงอยุธยาตอนกลาง ลักษณะของเจดีย์ทรงสี่เหลี่ยม

เพิ่มมุม ที่พบในเจดีย์คู่ ศิลปะอยุธยาเป็นเจดีย์สี่เหลี่ยมเพิ่มมุมที่ไม่มีการทำซุ้มยื่นแล้วดังปรากฏที่เจดีย์คูหน้าวัดไชยวัฒนารามและวัดชุมพลนิกายารามรูปแบบของเจดีย์กลุ่มนี้ มีพัฒนาการ ดังนี้ ส่วนฐาน ที่ทำด้วยชุดฐานบัวลูกแก้วอกไก่ดังปรากฏที่เจดีย์วัดหันตรา หรือการใช้ฐานสิงห์ซึ่งมีขาสิงห์ที่มีทรงเพรียวและน่องสิงห์ยึดตรงแล้ว ซ้อนกันเป็นลักษณะฐานสิงห์สมัยอยุธยาตอนปลาย อาจมีการใช้บัวกลุ่มรองรับองค์ระฆัง ซึ่งเป็นสิ่งที่แตกต่างจากเจดีย์สี่เหลี่ยมเพิ่มมุมโดยทั่วไป ที่ไม่มีการใช้บัวกลุ่มรองรับองค์ระฆัง ลักษณะดังกล่าวอาจเป็นการนำเอาลักษณะบางประการของเจดีย์ทรงเครื่องมาใช้ ดังปรากฏที่เจดีย์คู่วัดพุทไธสวรรย์

3. เจดีย์คู่วังระฆังพบตามศาสนสถาน ดังนี้

3.1 วัดกุฎีทอง ตำบลท่าวาสบุรี อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไม่ปรากฏประวัติการสร้างวัด แต่มีระบุชื่อวัดในสมัยสมเด็จพระมหาธรรมราชาธิราช กล่าวไว้ในปี.ศ. 2100 พระยาละแวก มาตั้งกองทัพรอบเกาะอยุธยา โดยตั้งกองทัพช้างในวัดสามพิหาร กองทัพผู้คนทั้งโรงช้างและวัดกุฎีทอง (พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) กับพระจักรพรรดิพงศ์ (จาต), 2507) จากข้อความในพระราชพงศาวดารทำให้กำหนดอายุได้ว่า วัดกุฎีทอง สร้างขึ้นมาพุทธศตวรรษที่ 22 แต่อาจมีการบูรณะในภายหลังและในสภาพปัจจุบันเจดีย์ด้านหลังอาคารหลังคาคลุม มีต้นไม้และวัชพืชขึ้นปกคลุม จนไม่สามารถนำภาพมาแสดงให้เห็นได้ แต่จากการสังเกตพบว่า เจดีย์คู่วัดนี้เป็นเจดีย์ทรงระฆัง

3.2 วัดสี่กัสมุด ตำบลหันตรา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไม่ปรากฏประวัติการสร้าง แต่ด้วยงานศิลปกรรมที่ปรากฏ อาจกำหนดอายุอยู่ในช่วงปลายพุทธศตวรรษที่ 20 เนื่องจากเจดีย์ประธาน เป็นเจดีย์ทรงระฆัง ที่มีฐานประทักษิณเจาะช่องซุ้มเพื่อประดับปูนปั้น ซึ่งอาจเป็นช้างหรือสิงห์ ซึ่งแสดงอิทธิพลของศิลปะสุโขทัยที่ปรากฏในศิลปะอยุธยา ในช่วงเวลาดังกล่าว เจดีย์ประธานได้รับการบูรณะโดยการพอกเพิ่มมาโดยตลอดผลจากการขุดค้นทางโบราณคดี พบว่ามีการพอกทับเจดีย์มาอย่างน้อย 2 ครั้ง (รังสี อ่วมทอง, 2542) ปัจจุบัน เจดีย์คู่วัดนี้ เหลือเพียงร่องรอยฐานเจดีย์ ประกอบกับรูปแบบของเจดีย์ประธานที่ยังเหลือหลักฐาน ทำให้สันนิษฐานว่า เจดีย์คู่วัดนี้ น่าจะเป็นเจดีย์ทรงระฆัง

3.3 วัดสิงหาราม (ภาพที่ 14) ตำบลประตูชัยอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไม่ปรากฏประวัติการสร้าง แต่ด้วยรูปแบบศิลปะวัดนี้น่าอยู่ในช่วงอยุธยาตอนกลาง เจดีย์คู่วัดแห่งนี้ ทำหน้าที่เป็นเจดีย์ประธาน มีสภาพทรุดโทรม อิฐหลุดร่อน ทำให้ชั้นลดบัวแต่ละชั้น มีลักษณะไม่ชัดเจน ส่วนยอดพังทลาย แต่เมื่อพิจารณาองค์ประกอบโดยรวมแสดงให้เห็นว่าเป็นเจดีย์ทรงระฆังในผังกลม

ภาพที่ 14 เจดีย์คู่ ด้านหลังวัดสิงหาราม

ภาพถ่ายโดยผู้เขียน เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2561

4. เจดีย์ทรงแปดเหลี่ยมพบเพียง 1 วัด คือ เจดีย์คู่วัดสุวรรณาวาส (ภาพที่ 15) ตำบลท่าวาสกรี อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา ไม่ปรากฏประวัติการสร้างจากผลการศึกษารูปทรงของเจดีย์ภายในวัดสุวรรณาวาส คงอยู่ในช่วงอยุธยาตอนกลาง (รายงานการขุดแต่งและบูรณะโบราณสถานวัดสุวรรณาวาส (ร้าง) ตำบลท่าวาสกรีอำเภอมะนัง จังหวัดยะลา, 2530)

ส่วนอาคารหลังคาคลุม คือพระวิหารหลวงและพระอุโบสถ มีรูปแบบอาคารที่ไม่ชัดเจน แต่ด้วยตำแหน่งจึงเชื่อว่าน่าจะสร้างพร้อมกับเจดีย์ประธานทั้งสององค์ ซึ่งอยู่ในช่วงอยุธยาตอนกลาง เช่นกัน

รูปแบบของทรงแปดเหลี่ยม ประกอบด้วย ฐานเชิง 1-2 ฐาน รองรับฐานบัวลูกแก้วอกไก่ อยู่ในผังแปดเหลี่ยม 3 ชั้น ฐานล่างยกสูง มีห้องคูหา ถัดขึ้นมามีฐานบัวลูกแก้วอกไก่ในผังกลม 1 ฐานรองรับองค์ระฆัง อันเป็นลักษณะของเจดีย์ทรงแปดเหลี่ยม ที่อยู่ในช่วงอยุธยาตอนกลาง (รายงานการขุดแต่งและบูรณะโบราณสถานวัดสุวรรณาวาส (ร้าง) ตำบลท่าวาสกรีอำเภอมะนัง จังหวัดยะลา, 2530)

ภาพที่ 15 เจดีย์วัดสุวรรณาวาส

ภาพถ่ายโดยผู้เขียน เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2561

ที่มาและมูลเหตุการทำเจดีย์คู่

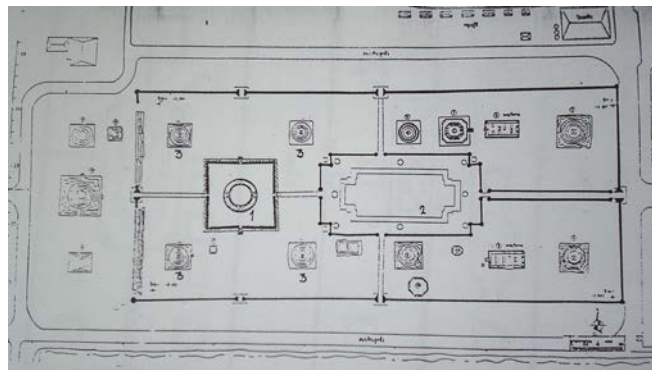
การศึกษาเจดีย์คู่ในศิลปะอยุธยา จำเป็นต้องระลึกถึงคุณลักษณะของเจดีย์คู่ คือ ต้องเป็นเจดีย์ที่มีลักษณะเหมือนกัน อยู่ในตำแหน่งที่สัมพันธ์กันและสร้างขึ้นในคราวเดียวกัน ย่อมเกิดจากการคิด การออกแบบ ที่แสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องกับสถาปัตยกรรมประธานของวัด ทั้งนี้พบที่มาและมูลเหตุของการทำเจดีย์คู่ในศิลปะอยุธยา ดังนี้

1. การลดความสำคัญของเจดีย์ประธานสิ่งก่อสร้างประธานของวัด ในสมัยอยุธยาตอนต้น คือ เจดีย์ซึ่งมีขนาดใหญ่ เมื่อเทียบสัดส่วนกับอาคารสิ่งก่อสร้างอื่นภายในวัด และมีตำแหน่งที่ตั้ง ที่อยู่ในตำแหน่งศูนย์กลางของวัด ต่อมาเจดีย์มีขนาดเล็กลง เนื่องจากการประกอบศาสนกิจที่ต้องใช้พื้นที่ภายในอาคารหลังคาคลุมมากขึ้น พระอุโบสถจึงมีความสำคัญมาแทนที่เจดีย์ ไม่เพียงแต่ขนาดของเจดีย์ที่เล็กลงเท่านั้น ลักษณะและตำแหน่งที่ตั้งของเจดีย์ ได้มีการเปลี่ยนแปลง การสร้างเจดีย์คู่เป็นประธานของวัด อาจเป็นวิธีการแก้ปัญหาเรื่องการให้ความสำคัญกับพระอุโบสถมากกว่าสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ จึงสร้างเจดีย์ให้มีขนาดเล็กลงและตั้งอยู่ท้ายพระอุโบสถ เพื่อเป็นการเน้นความสำคัญของพระอุโบสถ ซึ่งเป็นศูนย์กลางของวัด

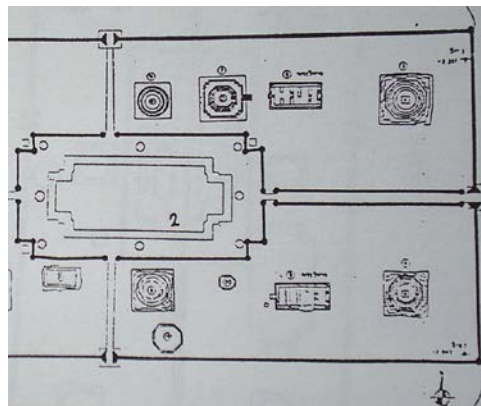
2. การลดทอนสิ่งก่อสร้างภายในวัดที่เกิดขึ้นในสมัยอยุธยาตอนปลายการสร้างเจดีย์คู่หน้าอาคารหลังคาคลุม อาจมีต้นแบบมาจากแผนผังในสมัยอยุธยาตอนต้น ที่ลดทอนส่วนของเจดีย์ประธานออก เหลือเพียงแต่อาคารหลังคาคลุมและเจดีย์ประจำมุมคู่อันหน้าเท่านั้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการลดความสำคัญของพระเจดีย์และพระวิหารลง กลับให้ความสำคัญกับพระอุโบสถ

โดยเฉพาะในสมัยอยุธยาตอนปลาย ตำแหน่งของอุโบสถมาอยู่กึ่งกลางของพื้นที่ หรือแทนที่ตำแหน่งเดิมของพระวิหารหลวง

เมื่อพิจารณาแผนผังวัดมเหยงคณ์ (ภาพที่ 16) ซึ่งเป็นวัดในสมัยอยุธยาตอนต้น ประกอบด้วย เจดีย์ประธาน รายรอบด้วยเจดีย์ประจำมุมทั้ง 4 ด้านหน้าของเจดีย์ประธานเป็นพระอุโบสถ ด้านหน้าสุดของวัด มีเจดีย์ทรงระฆัง ตั้งอยู่บริเวณมุม จากการศึกษารูปแบบของเจดีย์คู่นี้ เชื่อว่าสร้างขึ้นสมัยอยุธยาตอนต้น แต่เมื่อลองตัดเจดีย์ประธานของวัดออก เหลือเพียงแต่วิหารหรือพระอุโบสถกับเจดีย์ประจำมุมด้านหน้าของวัด (ภาพที่ 17) จึงทำให้เกิดระบบแผนผังอีกรูปแบบหนึ่งที่นิยมในสมัยหลัง คือการสร้างวัดโดยใช้อาคารหลังคาคลุมเป็นประธานของวัดและมีเจดีย์คู่นี้ ดังปรากฏในกลุ่มวัดที่ทำการศึกษาค้นคว้า เช่น วัดพระยาแมนและวัดหันตรา

ภาพที่ 16 แผนผังวัดมเหยงคณ์ (ปัทมา วิจิตจรัญ, 2543, หน้า 159)

ภาพที่ 17 ภาพตัวอย่างเมื่อตัดเจดีย์ประธานของวัดออก
จะเหลือเพียงแต่ พระอุโบสถและเจดีย์ประจำมุมด้านหน้า

คติและความนิยมเฉพาะรูปแบบที่มาและมูลเหตุ การสร้างเจดีย์คู่นี้ในข้อนี้ เกิดจากความสัมพันธ์ของเจดีย์คู่วัดกุฎีทองและวัดสิงหาราม มีความคล้ายคลึงกันในหลาย ๆ ด้าน ดังเช่น

- 1) เรื่องประวัติการสร้าง ที่ไม่มีการระบุอย่างแน่นอนในพระราชพงศาวดารหรือเอกสารอื่น
- 2) รูปแบบของเจดีย์คู่นี้ที่เป็นเจดีย์ทรงระฆัง ซึ่งมีลักษณะอยู่ในสมัยอยุธยาตอนกลาง และ

3) ตำแหน่งที่ตั้งของเจดีย์คูที่อยู่หลังอาคารหลังคาคลุมและอยู่ในแนวแกนของวัดด้วยลักษณะที่สอดคล้องกันทั้ง 3 ประการ ทำให้เกิดข้อสงสัยถึงการสร้างวัดทั้งสอง

การสร้างเจดีย์มากกว่า 1 องค์ เรียงตามแนวแกนของวัด ปรากฏหลักฐานเด่นชัดในช่วงอยุธยาตอนกลาง ดังที่เจดีย์ประธานวัดพระศรีสรรเพชญ์ ซึ่งสร้างในสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 พ.ศ. 2035 (“พระราชพงศาวดารกรุงเก่า ฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ์” ในคำให้การชาวกรุงเก่า คำให้การขุนหลวงหาวัด และพระราชพงศาวดารกรุงเก่า ฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ์, 2515) ลักษณะร่วมของเจดีย์ประธานวัดพระศรีสรรเพชญ์ที่สอดคล้องกับเจดีย์วัดกุฎีทองและวัดสิงหาราม คือ ความเป็นเจดีย์ทรงระฆัง มากกว่า 1 องค์ วางเรียงในแนวแกน หลังอาคารหลังคาคลุม ในสมัยอยุธยาตอนกลาง ทั้งประเภทของเจดีย์ จำนวน ตำแหน่งที่ตั้งและอายุสมัย มีความใกล้เคียงกัน จึงอาจกล่าวได้ว่าระเบียนแผนผังของวัดพระศรีสรรเพชญ์ อาจเป็นต้นแบบให้กับระเบียนแผนผังของวัดกุฎีทองและวัดสิงหาราม ซึ่งเป็นลักษณะที่เกิดขึ้นในสมัยนี้เท่านั้น

นอกจากนี้การสร้างเจดีย์ขึ้น เพื่อบรรจุอัฐิยังมีบันทึกอยู่ในวัดแห่งนี้ว่า ในตอนแรกโปรดให้ก่อเจดีย์ประธาน 2 องค์ เพื่อบรรจุอัฐิของสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถและอีกองค์บรรจุอัฐิของสมเด็จพระราชาธิราชที่ 3 ส่วนเจดีย์องค์ที่ 3 ก่อขึ้นในภายหลัง (หลวงบริบาลบุรีภัณฑ์, 2511) แต่ด้วยลักษณะผังที่มีการออกแบบให้เจดีย์ทั้ง 3 องค์ อยู่บนฐานเดียวกันและมีระเบียงคดล้อมรอบและบริเวณมุมภายในระเบียงคดทั้ง 4 มุม มีการประดับเจดีย์ประจํามุม ด้วยเหตุนี้ จึงไม่น่าจะเป็นไปได้ว่ามีการสร้างเจดีย์ประธานองค์ที่ 3 ขึ้นในภายหลัง

ระเบียนการวางแผนผังของวัดพระศรีสรรเพชญ์ อาจเป็นตัวกำหนดหรือเป็นต้นแบบการสร้างเจดีย์บรรจุอัฐิสมัยอยุธยาตอนกลาง ที่มีการสร้างเจดีย์หลายองค์เรียงต่อกันในแนวแกน ต้องเป็นเจดีย์ทรงระฆัง

จากหลักฐานเท่าที่ทำการศึกษาได้ในตอนนี้ ยังไม่ปรากฏว่าในช่วงอยุธยาตอนกลาง มีการทำเจดีย์รูปทรงอื่นเรียงต่อกันในแนวแกน มีเพียงแต่ในสมัยอยุธยาตอนปลายที่มีการนำเจดีย์ทรงสี่เหลี่ยมเพิ่มมุมและเจดีย์ทรงปรางค์วางเรียงต่อกันในแนวแกน ดังเช่น วัดบรมพุทธาราม

บทสรุป

การทำเจดีย์คูในศิลปะอยุธยาเริ่มปรากฏตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนกลาง พบที่วัดสิงหารามและวัดกุฎีทอง ซึ่งเป็นเจดีย์ทรงระฆังและเรียงตามแนวแกนของวัด เหมือนกันทั้งสองแห่ง ซึ่งอาจเป็นการเลียนแบบมาจากวัดพระศรีสรรเพชญ์ ทั้งเรื่องการเจดีย์ประธานมากกว่า 1 องค์เรียงตามแนวแกนและอาจแสดงให้เห็นถึงคติเรื่องเจดีย์ที่ใช้บรรจุอัฐิ ในสมัยอยุธยาตอนกลาง มักใช้เจดีย์ทรงระฆัง ซึ่งมีต้นแบบที่วัดพระศรีสรรเพชญ์และสืบทอดมายังวัดทั้งสอง

ส่วนเหตุปัจจัยสำคัญอื่น ๆ ที่ทำให้เกิดการสร้างเจดีย์คู่ในสมัยต่อมา คือ การลดความสำคัญของการทำเจดีย์ขนาดใหญ่และสืบเนื่องมาถึงการลดทอนสิ่งก่อสร้างภายในวัดให้เหลือเพียงแต่ส่วนหน้าของวัดซึ่งประกอบด้วยอาคารหลังคาคลุม

การทำเจดีย์คู่ได้รับความนิยมอย่างมากในสมัยอยุธยาตอนปลาย รูปแบบเจดีย์ที่ได้รับความนิยม คือ เจดีย์ทรงสี่เหลี่ยมเพิ่มมุมซึ่งไม่มีการทำซุ้มยื่น อันเป็นลักษณะเจดีย์ทรงสี่เหลี่ยมเพิ่มมุม สมัยอยุธยาตอนปลายและรูปแบบที่ได้รับความนิยมควบคู่กันมาคือเจดีย์ทรงปราสาท ที่มีรูปทรงเพรียวเล็ก จำนวนมุมมาก เล็กและเท่ากันทุกมุม มีการใช้ฐานสิงห์และซุ้มจระนำประดับด้านของเรือนธาตุแคบจนไม่สามารถประดิษฐานพระพุทธรูปได้ ลักษณะดังกล่าวล้วนเป็นรูปแบบของปราสาทในสมัยอยุธยาตอนปลาย ส่วนตำแหน่งที่ตั้งที่ได้รับความนิยมมากคือ วางเรียงคู่กันอยู่ด้านหน้าอาคารหลังคาคลุม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพระอุโบสถ

การศึกษาในครั้งนี้นี้ยังไม่ได้ทำการศึกษาการทำเจดีย์คู่ในศิลปะอื่น ๆ แต่พบว่าวัดพระธาตุกำแพงเพชร มีการประดับเจดีย์คู่ไว้เช่นกัน ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าทำการศึกษาถึงความสัมพันธ์ของการเกิดเจดีย์คู่ ที่ปรากฏในศิลปะอื่นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ทรงวุฒิ ธรรมขันติ. (2542). รายงานการขุดค้น ขุดแต่งและออกแบบเพื่อการบูรณะวัดพระยาแมน: โครงการขุดแต่งบูรณะและปรับปรุงสภาพแวดล้อมโบราณสถานกลุ่มคลองสระบัว จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. พระนครศรีอยุธยา: ปุราณรักษ์.
- ทิวา เผื่อนปฐม. (2543). พุทธสถาปัตยกรรมราชวงศ์บ้านพลูหลวง (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปัทมา วิจิตจฺจุญ. (2543). การศึกษาแผนผังวัดสมัยอยุธยาในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระราชพงศาวดารกรุงเก่า ฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ์ ใน คำให้การชาวกรุงเก่าคำให้การขุนหลวงหาวัด และพระราชพงศาวดารกรุงเก่า ฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ์. (2515). พิมพ์ครั้งที่ 2. พระนคร: คลังวิทยา.
- พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) กับพระจักรพรรดิพงศ์ (จาต). (2507). พระนคร: คลังวิทยา.
- พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับสมเด็จพระพนรัตน์. (2515). พิมพ์ครั้งที่ 5. พระนคร: สำนักพิมพ์บรรณาคาร.
- รังสี อ่วมทอง และคนอื่นๆ. (2542). รายงานการขุดค้น ขุดแต่งและออกแบบเพื่อการบูรณะโบราณสถานวัดลีกลาสมุข: จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. พระนครศรีอยุธยา: สุรศักดิ์ก่อสร้าง.

- กองโบราณคดี. (2530). รายงานการขุดแต่งและบูรณะโบราณสถานวัดสุวรรณवास (ร้าง) ต.ท่าवासบุรี
อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา. กรุงเทพฯ: โครงการอุทยานประวัติศาสตร์
พระนครศรีอยุธยา.
- สันติ เล็กสุขุม. (2529). *เจดีย์เพิ่มมูม เจดีย์ย้อมมูม สมัยอยุธยา*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์การพิมพ์.
- บริหารบุรีภัณฑ์. หลวง. (2511). “วัดพระศรีสรรเพชญ์” ใน พระราชวังและวัดโบราณในจังหวัด
พระนครศรีอยุธยา. พระนคร: โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี.

พัฒนาการผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเทคนิคการสอนแบบร่วมมือ
(Learning Together: LT) สำหรับการเรียนการสอนวิชาการคิดสร้างสรรค์
และนวัตกรรมทางธุรกิจ ในยุคไทยแลนด์ 4.0

ชรินทร์ พุ่มบัณฑิต¹

¹หลักสูตรบริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาพัฒนาการของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้โดยเปรียบเทียบทั้งก่อนและหลังเรียนที่นำรูปแบบการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการสอนแบบกลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน (Learning Together: LT) มาใช้ในรายวิชาการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมทางธุรกิจ และ 2. ศึกษาผลของการใช้เทคนิคการสอนแบบกลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน (Learning Together: LT) กับความพึงพอใจในการเรียนวิชาการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมทางธุรกิจ กลุ่มเรียน 101 ของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 42 คน แผนกวิชาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 โดยใช้เทคนิคการสอนแบบกลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน (Learning Together: LT) ในการศึกษาพัฒนาการของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณในการทดสอบ โดยใช้เครื่องมือสถิติในการศึกษาเป็นรูปแบบของแบบประเมินวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และใช้การทดสอบสมมติฐานทางการวิจัยด้วยสถิติ t-test กับประชากรกลุ่มเดียว

ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มประชากรที่ผู้สอนใช้เทคนิคการสอนแบบกลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน (Learning Together: LT) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่แตกต่างกันโดยมีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีความพึงพอใจในเทคนิคการสอนแบบกลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน (Learning Together: LT) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: เทคนิคการสอนแบบกลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน Learning Together ผลการเรียนรู้ การคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรมทางธุรกิจ

The Development of Academic Achievement through Learning Together Teaching Techniques for Creativity and Business Innovation Subject of Thailand 4.0

Chanin Phumbandit¹

¹Bachelor of Business Administration Program Faculty of Management Science Chandrakasem Rajabhat University

Abstract

The purposes of this research were: 1) to compare the learning achievement of students before and after the implementation of LT technique of cooperative learning in a course on creativity and business innovation; and 2) to examine students' satisfaction with the implementation of LT technique in the aforementioned course. The population in this study covered 42 third year undergraduate students majoring in Management studying in the first semester of the academic year 2018 of Chandrakasem Rajabhat University. The obtained data were analyzed using mean, percentage, standard deviation, and t-test.

The results of the study were as follows: 1) the post learning achievement of the students who participated in this study was found to be higher than that of the pre-learning achievement at the 0.5 level of statistical significance; and 2) the satisfaction of students was found to be at high level after the implementation of LT technique cooperative learning.

Keywords: Learning Together, Cooperative Learning Technique, Academic Achievement, Creativity and Business Innovation Subject

บทนำ

ทิศทางในการพัฒนาประเทศไทยที่ผ่านมา มีการพัฒนาด้านเศรษฐกิจที่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง โดยในปัจจุบันคือยุคประเทศไทย 4.0 เป็นยุคเทคโนโลยี Creativity และ Innovation เน้นการสร้างให้คนไทยสามารถคิดเองได้ โดยเป็นการเปลี่ยนจากแรงงานทักษะต่ำไปสู่แรงงานที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทักษะสูง (ขวลิต โพธิ์นคร, อ้างใน Thepouyporn, 2017) ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) จึงมีเป้าหมายที่ต้องการให้ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยสำหรับการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้าน และมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่ 3 และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ส่งเสริมคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่ และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561)

วิชาการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมทางธุรกิจ ถือว่าเป็นวิชาที่สอดคล้องกับการพัฒนาการศึกษาภายใต้กรอบประเทศไทย 4.0 ยุคศตวรรษที่ 21 เนื่องจากความคิดสร้างสรรค์ถือเป็นรากฐานที่สำคัญประการหนึ่งของขบวนการจัดการนวัตกรรม ตลอดจนการพัฒนาขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์และความสามารถในการแข่งขัน (กัลยา แก้วมา, 2558) วิชานี้ได้ชี้ให้เห็นความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ว่าเป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาขึ้นได้ และสามารถนำไปอธิบายผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในระดับองค์กร เนื่องจากผลลัพธ์เชิงสร้างสรรค์ไม่สามารถเกิดขึ้นจากปัจเจกบุคคลเพียงคนเดียว หรือความคิดสร้างสรรค์เพียงความคิดเดียวได้ เช่นเดียวกัน ปัจเจกบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์เพียงไม่กี่คนก็ไม่สามารถสร้างองค์กรเชิงสร้างสรรค์ได้ (Catmull, 2008) ดังนั้น ผู้ที่จะมีความคิดสร้างสรรค์ควรเป็นผู้ที่สามารถรับฟัง ทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมรอบตัวได้ ซึ่งการเรียนการสอนที่เหมาะสมนั้น ควรเริ่มจากการฝึกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เนื่องจากงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศจำนวนมาก พบว่า การที่นักเรียนจะเรียนได้ดีเพียงใด ไม่ได้ขึ้นอยู่กับสติปัญญาเพียงด้านเดียว แต่มีองค์ประกอบอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เช่น วุฒิภาวะ ความสนใจ แรงจูงใจ และเจตคติของนักเรียนที่มี ต่อการเรียน โดยเฉพาะเจตคติต่อการเรียน (กฤษณา คิตติ,

2536) ซึ่งการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ถือเป็นแนวความคิดที่มุ่งให้ผู้เรียนได้มีบทบาทมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนมากขึ้น ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ โดยการลงมือกระทำ ปฏิบัติแก้ปัญหา หรือศึกษาค้นคว้า ได้เป็นอย่างดี โดยผู้สอนจะทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนความคิดซึ่งกันและกัน และการมีเนื้อหา และสื่อการเรียนรู้ที่ดีที่จะช่วยเสริมให้ผู้เรียนมีความพร้อมสำหรับโลกยุคใหม่ กระทั่งต่อยอดไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต (ประชาชาติธุรกิจ, 2018)

การจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือ (Cooperative Learning) ถือเป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยเน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติงานเป็นกลุ่มย่อย หมู่คณะ หรือทีม ตามระบอบประชาธิปไตย อีกทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ทำให้สามารถปรับตัวอยู่กับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สุภานิดา ปุสุรินคำ, 2552) ช่วยพัฒนาความเชื่อมั่นของผู้เรียน พัฒนาความคิดของผู้เรียน เกิดเจตคติที่ดีในการเรียน ช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ช่วยส่งเสริมบรรยากาศในการเรียน สร้างความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนสมาชิก ส่งเสริมทักษะในการทำงานร่วมกัน ฝึกให้รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ทำให้นักเรียนมีวิสัยทัศน์ หรือมุมมองกว้างขึ้น ส่งเสริมทักษะทางสังคม ตลอดจนช่วยให้ผู้เรียนมีการปรับตัวในสังคมได้ดีขึ้น (Imel, 1991) ซึ่งงานวิจัยของ World Economic Forum (WEF) พบว่า ทักษะที่จำเป็นอย่างมากในศตวรรษที่ 21 ที่เพิ่มเติมออกมาอย่างเห็นได้ชัดเมื่อเทียบกับโลกยุคเก่าก็คือ ‘ทักษะการเข้าสังคมและอารมณ์ (Social & Emotional Skills)’ เนื่องจากมีอาชีพที่ต้องใช้ Social Skill เป็นที่ต้องการและมีจำนวนมากขึ้น (Maytwin, 2018)

ทักษะการเข้าสังคม หรือทำงานเป็นทีม ถือได้ว่าเป็นทักษะที่สำคัญสำหรับการเรียนรู้และการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 เนื่องจาก องค์ประกอบที่สำคัญในการทำงาน คือ การที่มีคนหลายคนมาอยู่ร่วมกัน เพื่อช่วยกันทำงานให้เกิดความก้าวหน้า ซึ่งในทางปฏิบัตินั้น ถือว่าเป็นเรื่องยากที่จะให้ทุกคนที่ทำงานร่วมกันมีแนวคิดไปในทิศทางเดียวกัน เพราะทุกคนต่างก็มีพื้นฐานความคิด ประสบการณ์ ความรู้ และความเข้าใจที่แตกต่างกันออกไป การพัฒนาบุคคลให้มีแนวคิดในการทำงานเป็นทีม และมีความเข้าใจไปใน ทิศทางเดียวกัน จะทำให้บุคคลต้องการที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน บนพื้นฐานของความคิดเห็นที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งการพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมจะอยู่บนพื้นฐาน ของการพัฒนาบุคคลให้มีความรู้ มีความเข้าใจร่วมกัน เพื่อทำให้เกิดทักษะ ความชำนาญ และทัศนคติที่ดีในการ ทำงานร่วมกับผู้อื่น (สุรัชย์ โฆษิตบวรชัย, 2560) ตลอดจน บุคคลมีทักษะในการทำงาน มีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน มีความรักในการทำงาน และมีความรับผิดชอบต่อตนเองและ ส่วนรวม ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต อัน จะส่งผลให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) ที่น่าสนใจรูปแบบหนึ่ง คือ กลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน (Learning Together: LT) ที่ Johnson & Johnson เป็นผู้เสนอในปี ค.ศ. 1975 ต่อมา

ในปี ค.ศ. 1984 เขาเรียกรูปแบบนี้ว่า วัฏจักรการเรียนรู้ (Circles of Learning) ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่แบ่งกลุ่มผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ กลุ่มละ 4-5 คน ที่มีความสามารถทางการเรียนแตกต่างกัน คือ เก่ง ปานกลาง อ่อน โดยสมาชิกในกลุ่มได้รับผิดชอบการทำงานร่วมกัน เช่น เป็นผู้อ่าน เป็นผู้จดบันทึก เป็นผู้นำเสนอรายงาน เป็นต้น ทำให้ทุกคนได้ช่วยกันทำงาน จนได้ผลงานสำเร็จ ถ้ากลุ่มใดมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ถือว่ากลุ่มนั้นเป็นกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของประเทศไทยในการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน คือ การมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างชาติต่าง ๆ ในภูมิภาคซึ่งมีเอกลักษณ์แตกต่างกัน ดังนั้นการเรียนการสอนที่เน้นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ ถือว่ามีความสำคัญอย่างมาก การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคนี้สามารถตอบโจทย์ของกระทรวงศึกษาธิการที่กำหนดคุณลักษณะด้านทักษะและกระบวนการของเด็กไทยในประชาคมอาเซียนได้เป็นอย่างดี (พิณพนธ์ คงวิจิตร, 2555) และงานวิจัยหลายชิ้นทั้งในระดับชาติและนานาชาติ (อารยา ปันจะมาวัด, 2556; ชัยทัศน์ ศิริเปารยะ, 2557; Kaufman, 2014; Masika & Jones, 2016; Sorensen, & Andersen., 2017; โอตา ยาคอ, 2560; กรรวัฒน์ สกลคฤหเดช, สุมณา จันทราช, ชีรโชติ สัตตานิคม และรจนา แสงताल, 2560). พบว่า จัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิคกลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน (Learning Together: LT) สามารถนำมาใช้เพื่อพัฒนาทักษะ การคิด และเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้แก่ผู้เรียนในหลายระดับชั้น ทั้งระดับอนุบาล ประถม มัธยม และมหาวิทยาลัย

จากที่มาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นอาจารย์ผู้สอนรายวิชาการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมทางธุรกิจ จึงสนใจที่จะศึกษาถึงผลของการสอนโดยใช้เทคนิคการสอนแบบกลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน (Learning Together: LT) มาใช้ในวิชาการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมทางธุรกิจ กลุ่มเรียน 101 ของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 แผนกวิชาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 เพื่อช่วยกระตุ้นการเรียนรู้ให้กับนักศึกษา ให้นักศึกษาได้พัฒนาการเรียนรู้ด้วยตัวเอง นอกจากนี้ การเรียนรู้แบบร่วมมือยังนำไปสู่การทำงาน เป็นกลุ่มและเป็นทีม เพื่อการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุข ซึ่งจะเป็นพื้นฐานการทำงานในอนาคตอีกด้วย โดยจะอาศัยแนวคิดเกี่ยวกับ วิชาการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมทางธุรกิจ (Creativity and Business Innovation) แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน (Learning Together Technique: LT) แนวคิดเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความพึงพอใจในการเรียนเป็นหลัก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาพัฒนาการของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้โดยเปรียบเทียบทั้งก่อนและหลังเรียนที่นำรูปแบบการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการสอนแบบกลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน (Learning Together: LT) มาใช้ในรายวิชาการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมทางธุรกิจ กลุ่ม 101 ของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 แขนงวิชาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561

2. ศึกษาผลของการใช้เทคนิคการสอนแบบกลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน (Learning Together: LT) กับความพึงพอใจในการเรียนวิชาการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมทางธุรกิจ กลุ่ม 101 ของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 แขนงวิชาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยทำการศึกษาเรื่อง “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเทคนิคการสอนแบบกลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน (Learning Together: LT) สำหรับการเรียนการสอนวิชาการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมทางธุรกิจ ในยุคไทยแลนด์ 4.0” จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาแขนงวิชาการจัดการ กลุ่ม 101 ชั้นปีที่ 3 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมทางธุรกิจ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 42 คน โดยทำการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 7 สิงหาคม-27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2561

สมมติฐานการวิจัย

1. นักศึกษาวิชาการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมทางธุรกิจ กลุ่ม 101 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. ความพึงพอใจนักศึกษาในวิชาการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมทางธุรกิจกลุ่ม 101 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 มีความพึงพอใจต่อเทคนิคการสอนแบบกลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน (Learning Together: LT) ในระดับมาก

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ มีดังต่อไปนี้

1. มคอ. 3 รายละเอียดของรายวิชาการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมทางธุรกิจ

2. แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา ก่อนเรียนและหลังเรียนจำนวน 2 ฉบับ แบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ โดยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และความถูกต้องของเนื้อหาเป็นรายข้อ ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนรายข้อ คือ 0.67 และ 1.00

3. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคการสอนแบบเรียนรู้ร่วมกัน (Learning Together: LT) โดยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ จำนวน 20 ข้อ ($\alpha = 0.79$) ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านสาระการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล (ภัทรวดี ทองจินดา, 2554)

การรวบรวมข้อมูล

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือตามที่ต้องการแล้ว ได้นำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 แผนกวิชาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทร์เกษม ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 กลุ่มเรียน 101 จำนวนทั้งสิ้น 42 คน ซึ่งผู้วิจัยได้ทดลอง และเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ในสัปดาห์แรกของการเรียนการสอน ผู้สอนจะเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียน โดยได้แจกคำอธิบายรายวิชาที่ระบุแผนการสอนตามมคอ. 3 โดยอธิบายถึงประเด็นหลักในการเรียนการสอนแต่ละสัปดาห์ รวมถึงให้รายละเอียดแก่นักศึกษาถึงการจัดการเรียนการสอนโดยเทคนิคการสอนแบบกลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน (Learning Together: LT) โดยบอกถึงวัตถุประสงค์ ความสำคัญ และวิธีร่วมมือกันเรียนรู้ตามเทคนิค LT รวมถึงการวัดประเมินผลงานกลุ่ม และเกณฑ์การให้รางวัลกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จสูงสุด

2. ผู้สอนให้นักศึกษาทำแบบทดสอบก่อนเรียน ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียน จำนวน 20 ข้อ เพื่อทดสอบความรู้ และนำคะแนนของนักศึกษาทั้ง 42 คน มาเรียงลำดับจากคะแนนสูงไปคะแนนต่ำสุดเพื่อ จัดกลุ่ม ๆ ละ 5-6 คน จำนวน 8 กลุ่ม

3. ผู้สอนดำเนินการจัดการเรียนรู้กับนักศึกษาทุกกลุ่มตัวอย่าง โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเทคนิคการสอนแบบเรียนรู้ร่วมกัน (Learning Together: LT) ตั้งแต่สัปดาห์แรก จนถึงสัปดาห์ที่ 15 ของการเรียนการสอน โดยผู้สอนจะทำการสอนเนื้อหาในแต่ละหัวข้อหลักในช่วงแรกของแต่ละสัปดาห์ ก่อนจะให้แบบฝึกหัดให้ผู้เรียนในแต่ละกลุ่มทำการปฏิบัติ นำเสนอ และผู้สอนทำการสรุปการเรียนรู้ของแต่ละหัวข้อในแต่ละสัปดาห์

4. ในสัปดาห์ที่ 15 ผู้สอนจะทำการทดสอบหลังเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนจำนวน 20 ข้อ โดยเป็นข้อสอบที่มีเนื้อหาคู่ขนานกับแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน และทำการสำรวจความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเทคนิคการสอนแบบเรียนรู้ร่วมกัน (Learning Together: LT) ด้วยแบบสอบถามความพึงพอใจ จำนวน 20 ข้อ รวมถึงให้นักศึกษาได้แสดงออกทางความคิดเห็นเกี่ยวกับเทคนิคการสอนนี้

5. ผู้สอนทำการตรวจนับคะแนนจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษา เพื่อนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติเพื่อตรวจสอบสมมติฐานและสรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้ จะนำคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนจากการจัดการเรียนรู้โดยเทคนิคการสอนแบบกลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน (Learning Together: LT) ตลอดทั้งเทอมที่ครอบคลุมหัวข้อการจัดการเรียนการสอนทั้งหมดตามมคอ. 3 มาทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยสถิติ t -test Dependent (ประภาพรพรณ เล็งวงศ์, 2550) และนำคะแนนจากแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เทคนิคการสอนแบบกลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน (Learning Together: LT) มาวิเคราะห์หาข้อมูล โดยหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) ซึ่งแปลความหมาย ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย		แปลความหมาย
4.51–5.00	หมายถึง	พึงพอใจมากที่สุด
3.51–4.50	หมายถึง	พึงพอใจมาก
2.51–3.50	หมายถึง	พึงพอใจปานกลาง
1.51–2.50	หมายถึง	พึงพอใจน้อย
1.00–1.50	หมายถึง	พึงพอใจน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1. นักศึกษาที่ได้รับการสอนโดยการจัดการเรียนการสอนแบบกลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน (Learning Together: LT) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ($t = 20.43$, $sig = 0.00$) โดยค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย 15.55 สูงกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนที่ค่าเฉลี่ย 9.12

2. ผลการศึกษาระดับความพึงพอใจของนักศึกษาชั้นปีที่3 กลุ่ม101 แขนงวิชาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 42 คน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.43)

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 กลุ่ม 101 ที่ศึกษาวิชาการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมทางธุรกิจ หลังการจัดการเรียนการสอนแบบกลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน (Learning Together: LT) สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนการสอนแบบกลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน (Learning Together: LT) อย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สะท้อนให้เห็นว่าการเรียนรู้แบบกลุ่มเรียนรู้ร่วมกันนั้นมีความเหมาะสม กับบริบทของนักศึกษาชั้นปีที่3 กลุ่ม101 แขนงวิชาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม คล้ายคลึงกับงานวิจัยของโสรัจจ์ แสนคำ (2560) ที่ได้ศึกษา การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค LT ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง สารในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค LT มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง สารในชีวิตประจำวัน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และงานวิจัยของ ไพศาล แสนพันธุ์, นวลใจ โคตรแสง และศศิธร แสนพันธุ์ (2560) ที่ได้ศึกษา การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง อาหารกับการดำรงชีวิต โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ ด้วยเทคนิค LT สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเชียงยืนวิทยาคม อำเภอเชียงยืน จังหวัด มหาสารคาม พบว่า ช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางเรียนสูงขึ้นและช่วยให้นักเรียนส่งงานมากขึ้นด้วย ซึ่งหากพิจารณาจะพบว่า การเรียนการสอนแบบกลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน (Learning Together: LT) นี้ ส่งเสริมการเรียนรู้ใฝ่เรียนเพิ่มขึ้น จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น โดยมีการแบ่งกลุ่มนักศึกษาออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ กลุ่มละ 5-6 คน ที่มีความสามารถทางการเรียนที่แตกต่างกัน ทำให้นักศึกษาทุกคนต่างพยายามช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับ Johnson & Johnson (อ้างในไสว พักขาว, 2544) ซึ่งเป็นผู้เสนอแนวคิดที่ เรียกว่า วัฏจักรการเรียนรู้ (Circles of Learning) รูปแบบนี้ ที่มีการกำหนดสถานการณ์และเงื่อนไข ให้ผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่ม ให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแบ่งปันเอกสาร การแบ่งงานกันทำอย่างเหมาะสม ดังนั้นทุกคนจะต้องพยายามอย่างเต็มที่และจะอาศัยเพื่อนอย่างเดียวยังไม่ได้ และนักศึกษายังได้มีโอกาสฝึกทักษะทางสังคม มีเพื่อนร่วมกลุ่มเพื่อให้ประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานหรือคะแนนของกลุ่มสูงขึ้น คล้ายคลึงกับงานวิจัยของอารยา บันจะมาวัด (2556) ที่ได้ศึกษา เรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะการทำงานเป็นทีม โดยใช้

การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน (Learning Together) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุง ในรายวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี พบว่าการเรียนรู้แบบกลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน (Learning Together) ทำให้นักเรียนเรียนเกิดความสามัคดีในการทำงาน งานประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ มีการทำงานอย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบ นักเรียนเห็นแก่ประโยชน์ของกลุ่มมากกว่าตนเอง นักเรียนเกิดปฏิสัมพันธ์กันมากขึ้น ทำให้เห็นได้ว่าการเรียนรู้แบบกลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน (Learning Together) ส่งผลให้นักเรียนมีความร่วมมือในการทำงานเป็นทีม รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง ทำให้งานประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ

2. ผลการศึกษาระดับความพึงพอใจของนักศึกษา เมื่อใช้เทคนิคการสอนแบบกลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน (Learning Together) เฉลี่ยโดยรวมมีความพึงพอใจในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.43 ซึ่งนักศึกษามีความพึงพอใจในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุด เนื่องจากผู้วิจัยได้พยายามจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติจริง ส่งเสริมให้นักศึกษาได้ทำงานกลุ่มในทุกบทบาทหน้าที่ ทำให้ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน นักศึกษาที่เก่ง เกิดความภาคภูมิใจที่ได้ช่วยแนะนำให้เพื่อนที่เรียนอ่อนกว่าให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น ส่วนนักศึกษาที่อ่อนก็ไม่ได้รู้สึกอับอายในการถามเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม คล้ายคลึงกับงานวิจัยของ Hobri, Dafik, & Hossain (2018) ที่นำเทคนิคการสอนเช่นนี้ไปใช้ในวิชาคณิตศาสตร์ที่โรงเรียนในบังคลาเทศแล้วพบว่าเทคนิค LT ทำให้ผู้เรียนมีความสุขเพิ่มขึ้น มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนเช่นนี้ โดยมีความเห็นว่า ความเห็นอกเห็นใจและช่วยเหลือกันนั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นมากที่สุด นอกจากนี้ งานวิจัยของ Schwager, Glaser, Wick, & Berger (2019) ที่ได้ใช้เทคนิคการเรียนการสอนนี้กับผู้เรียนวัยรุ่น แล้วพบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยเทคนิคนี้อย่างมาก เนื่องจากสามารถช่วยลดปัญหาสุขภาพจิตของผู้เรียนในวัยรุ่นได้เป็นอย่างดี ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนแบบกลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน (Learning Together) นั้น สามารถสร้างความพึงพอใจ และนำไปใช้เพื่อเสริมสร้างทักษะการทำงานเป็นทีมของนักศึกษาได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 การจัดกลุ่มนักศึกษาโดยใช้คะแนน อาจทำให้บางกลุ่มมีเด็กนักศึกษาที่คะแนนใกล้เคียงกันมากอยู่ ด้วยกัน ทำให้ไม่เกิดความหลากหลาย หรือบางกลุ่มมีคะแนนต่างกันมาก ซึ่งทำให้ส่งผลเรื่อง กระบวนการทำงานเป็นทีม เช่น คนเก่งจะทำงานเฉพาะคนเก่ง จะไม่ฟังคนที่ไม่เก่ง

1.2 การจัดกิจกรรมกลุ่มในช่วงแรก นักศึกษาอาจจะยังไม่สามารถร่วมมือกันเรียนรู้ได้เต็มที่เท่าที่ควร ผู้สอนควรหาวิธีเตรียมพร้อมรับมือและกระตุ้นนักศึกษาให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

1.3 ก่อนการจัดทีมให้กับนักศึกษา ควรมีกิจกรรมละลายพฤติกรรม เพื่อให้ให้นักศึกษาได้ทำกิจกรรมร่วมกันและเกิดความรู้สึกสนิทกันมากขึ้น

1.4 ในการจัดการเรียนการสอนแบบกลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน (Learning Together) นั้น ผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ได้เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างถ่องแท้ และให้ความช่วยเหลือเมื่อจำเป็น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาพัฒนาการของผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาในรายวิชาการคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรมทางธุรกิจ โดยใช้การเรียนการสอนแบบกลุ่มเรียนรู้เทคนิคอื่น ๆ เช่น เทคนิค STAD, จิกซอร์ เป็นต้น

2.2 กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักศึกษาในสายบริหารธุรกิจ สามารถนำเทคนิคการเรียนการสอนแบบกลุ่มเรียนรู้ร่วมกันไปทดลองใช้กับสาขาวิชาอื่น ๆ เพื่อเป็นการต่อยอดงานวิจัยได้

เอกสารอ้างอิง

- กรรณวัฒน์ สกลคฤหเดช, สุธมน จันทราช, ชีโรชิตี สัตตานิคม, และระจนา แสงตาล (2560). รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ Learning Together ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาด้านบริหารธุรกิจ. สุรินทร์: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์. กัลยา แก้วมา. (2558). ผู้บริหารกับบทบาทการส่งเสริมการสร้างสรรค์องค์ความรู้ในองค์กร. วารสารวิชาการการตลาดและการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 2(1), 10-11. กฤษณา คิตติ. (2536). การพัฒนาแบบวัดเจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ. ชัยทัศน์ ศิริเปารยะ. (2557). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นของ นักศึกษา สาขาวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว รายวิชาการตลาดเพื่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว (รายงานการวิจัยในชั้นเรียน). สาขาวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว คณะวิทยาการจัดการ: มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.

- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประชาชาติธุรกิจ. (2018). *การศึกษาไทยยุค 4.0 “ห้องเรียนที่ดีต้องปฏิสัมพันธ์กัน”*. สืบค้นวันที่ 6 ธันวาคม 2561, จาก <https://www.prachachat.net/education/news-245331>
- ประภาพรพรณ เล็งวงศ์. (2550). *การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการวิจัยในชั้นเรียน*. กรุงเทพฯ: อี. เค. บุคส์.
- พิณพนธ์ คงวิจิตต์. (2555). *ครูกับการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน*. *วารสารครุศาสตร์*, 40(2), 273-278.
- ไพศาล แสนพันดร, นวลใจ โคตรแสง และศศิธร แสนพันดร. (2560). *รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 1 “นวัตกรรมสร้างสรรค์ ศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ไทยแลนด์ 4.0”*. ร้อยเอ็ด: มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.
- ภัทรวิทย์ ทองจินดา. (2554). *ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับการทำโครงการต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะกระบวนการทำงานและกระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี (ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยทักษิณ, สงขลา.
- สุกนิดา ปุสุรินทร์คำ. (2552). *“ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือบน e-Learning”*. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน.
- สุรัชย์ โฆษิตบวรชัย. (2560). *ทักษะการทำงานเป็นทีม*. สืบค้นวันที่ 16 สิงหาคม 2561, จาก <http://www.dr-surachai.com/ทักษะการทำงานเป็นทีม-เพ/>
- ไสว พักขาว. (2544). *หลักการสอนสำหรับการเป็นครูมืออาชีพ*. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏ-จันทร์เกษม.
- โสรัจจ์ แสนคำ. (2560). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค LT ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง สารในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. *Veridian E-Journal Silpakorn University*, 10(1). 1506-1522.
- สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 (ฉบับย่อ)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- อารยา ปันจะมาวัด. (2556). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะการทำงานเป็นทีมโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน (Learning Together) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุง ในรายวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี*. รายงานการวิจัย สาขาธุรกิจและ คอมพิวเตอร์ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- ไธดา ยาคอ. (2560). การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค LT (Learning Together) เพื่อพัฒนาทักษะการคิดและเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาเคมีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. *วารสารนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์*, 3(1), 31-42.
- Catmull, E. (2008). "How Pixar fosters collective creativity." *Harvard Business Review*, 86: 64-72.
- Hobri, Dafik, & Hossain, A. (2018). The implementation of learning together in improving students' mathematical performance. *International Journal of Instruction*, 11(2), 483-496.
- Imel, S. (1991). Ethical practice in adult education. *ERIC Digest*, 116, 1-8.
- Kaufman, S. (2014). Learning together. *Schools: Studies in Education*, 11(2), 263-305.
- Masika, R., & Jones, J. (2016). Building student belonging and engagement: Insights into higher education students' experiences of participating and learning together. *Teaching in Higher Education*, 21(2), 138-150.
- Maytwin P., (2018). *21st-Century Skill: ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21*. สืบค้นวันที่ 19 สิงหาคม 2561, จาก <https://medium.com/base-the-business-playhouse/21st-century-Skill>
- Schwager, S., Glaser, A., Wick, K., & Berger, U. (2019). *Healthy learning together.; Development of a Tool for Schools to Prevent Psychological Problems among Children and Adolescents.*, 14(1), 3-8.
- Sorensen E.K. & Andersen. H.V. (2017). Solitude or co-existence-or learning-together-apart with digital dialogic technologies for kids with developmental and attention difficulties. *EAI Endorsed Transactions on Creative Technologies*, 4(12), 1-10.
- Thepouyporn, C. (2017). *การศึกษาไทยในยุคไทยแลนด์ 4.0*. สืบค้นวันที่ 19 สิงหาคม 2561, จาก <https://km.li.mahidol.ac.th/thai-studies-in-thailand-4-0/>

การตัดสินใจที่จะประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพของเจนเนอเรชัน Y ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

พรรัตน์ แสงหาญ¹

¹สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ คณะการจัดการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยบูรพา

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการตัดสินใจที่จะประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพ และปัจจัยเชิงสาเหตุในการตัดสินใจที่จะประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพของเจนเนอเรชัน Y ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก โดยสำรวจความคิดเห็นจากนิสิต/ นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 ของสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการสอนด้านการบริหารจัดการ ที่ตั้งอยู่ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ซึ่งผลการวิจัยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ตัดสินใจจะทำงานในภาคเอกชนหลังสำเร็จการศึกษา และตัดสินใจทำงานอื่นก่อนเพื่อให้มีประสบการณ์ จากนั้นจึงจะประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพ ส่วนปัจจัยเชิงสาเหตุในการตัดสินใจประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพ เป็นไปตามแนวคิดโมเดลการเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งประกอบด้วยการรับรู้ถึงความต้องการของตัวเองในการประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพ ทักษะและความสามารถในการประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพ ความพร้อมในการประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพ และมีปัจจัยแวดล้อมที่สนับสนุนการประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพ ที่ประกอบด้วยการให้ความรู้และการให้คำปรึกษาของมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพ และภาพลักษณ์ของสตาร์ทอัพ

คำสำคัญ: การตัดสินใจ สตาร์ทอัพ เจนเนอเรชัน Y เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

Decision-making in Start-up Business of Generation Y at the Eastern Economic Corridor

Pornrat Sadangharn¹

¹Human Resource Management Program, Faculty of Management and Tourism, Burapha University

Abstract

This research aimed at investigating the decision-making and causal factors controbuting to decision-making in start-up business in the group of generation Y studying in the area of Eastern Economic Corridor. In this survey study, the opinions of the 4th year university students studying management in the universities located in the Eastern Economic Corridor area were examined. The result showed that generation Y in the Eastern Economic Corridor area intended to run start-up businesses whereas most of them decided to gain experiences by working in organizations before establishing their own companies. Causal factors of generation Y decision-making in start-up business in the Eastern Economic Corridor area were in accordance with the Shapero's Entrepreneurial Event (SEE) model which comprised of perception of desirability, propensity to act, and perception of feasibility. In addition, surrounding factors that could support start-up business included knowleage disimination and consultation from the universities, and image of start-up business.

Keywords: Decision-making, Start-up Business, Generation Y, Eastern Economic Corridor

Received: 22 August 2019

Revised: 29 January 2020

Accepted: 24 February 2020

บทนำ

รัฐบาลได้กำหนดให้การสร้างผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นหรือสตาร์ทอัพเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการขับเคลื่อนประเทศตามวิสัยทัศน์ประเทศไทย 4.0 ที่มีเป้าหมายในการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2562) ซึ่งธุรกิจสตาร์ทอัพ หมายถึง องค์การที่จัดตั้งขึ้นเพื่อค้นหาโมเดลธุรกิจที่ทำซ้ำได้และขยายตัวได้หรือเติบโตแบบก้าวกระโดด สร้างกำไรและเพิ่มผู้ใช้ได้เรื่อย ๆ (Repeatable) และสามารถเติบโตได้อย่างรวดเร็วภายในเวลาอันสั้นจนกลายเป็นบริษัทขนาดใหญ่ (Scalable) (โครงการพัฒนาธุรกิจนวัตกรรมรายใหม่ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2561)

อย่างไรก็ดี การจะทำธุรกิจให้ประสบความสำเร็จได้ Drucker (2014 อ้างถึงใน ชัยวัฒน์ ไข่มุข, 2560) ได้เสนอไว้ว่าความสำเร็จของธุรกิจมิได้เกิดจากการมีทรัพยากรมากกว่าคู่แข่งหรือความสามารถในการคิดสิ่งใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิมเท่านั้น หากแต่จะเกิดจากความสามารถของผู้ประกอบการในการแปรเปลี่ยนสิ่งใหม่ที่ได้ค้นพบให้กลายเป็นนวัตกรรมเชิงพาณิชย์ในตลาดได้

หากพิจารณาถึงผู้ที่มีลักษณะเหมาะสมกับการประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพแล้ว จะเห็นได้ว่าคนรุ่นใหม่หรือบุคคลเจนเนอเรชัน Y เป็นผู้ที่มีลักษณะสอดคล้องกับการประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพ ทั้งนี้ บุคคลเจนเนอเรชัน Y หมายถึง ผู้ที่เกิด พ.ศ. 2520-2535 ซึ่งเกิดและเติบโตมาในยุคของการเปลี่ยนแปลงอย่างมากของสภาพแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง รวมทั้งเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า เป็นวัยที่เริ่มเข้าสู่วัยทำงาน มีลักษณะนิสัยชอบแสดงออก มีความเป็นตัวของตัวเองสูง เป็นคนทันสมัย ทันเทคโนโลยี สามารถใช้อุปกรณ์และเครื่องมือทันสมัยได้คล่องแคล่ว มีบุคลิกลักษณะที่เป็นไปตามสมัยนิยม กล้าแสดงออกและกล้าที่จะคิด กล้าทำในสิ่งใหม่ เป็นผู้มีเอกลักษณ์ มีความโดดเด่น และมีความเป็นตัวของตัวเองสูง (เดชา เดชะวัฒน์ไพศาล, 2552)

ดังนั้น การตัดสินใจจะประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพของบุคคลเจนเนอเรชัน Y จึงเป็นประเด็นสำคัญที่ควรทำการศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ การวิจัยครั้งนี้จึงได้นำโมเดลการเป็นผู้ประกอบการ (Shapero's Entrepreneurial Event: SEE) ที่เสนอโดย Shapero & Sokol (1982) มาประยุกต์ใช้ในการศึกษา ซึ่งโมเดล SEE ระบุว่า การตัดสินใจเลือกที่จะก่อตั้งธุรกิจของตนเองจะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 3 ประการ ดังนี้

1. การรับรู้ความปรารถนาของการกระทำ (Perception of Desirability) หมายถึง ความรู้สึกว่าการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ดี น่าพอใจ ได้รับความสนับสนุนยอมรับจากบุคคลอื่น
2. แนวโน้มที่จะกระทำ (Propensity to Act) หมายถึง ความโน้มเอียงที่จะกระทำพฤติกรรมตามความตั้งใจ มักเกี่ยวข้องกับการมีทักษะและความสามารถในการประกอบธุรกิจ

3. การรับรู้ความเป็นไปได้ (Perception of Feasibility) หมายถึง ความรู้สึกว่าการกระทำนั้นมีความเป็นไปได้ที่จะประสบความสำเร็จ ซึ่งครอบคลุมถึงความพร้อมในการดำเนินการประกอบธุรกิจด้วย

นอกจากโมเดล SEE ที่พบว่าสามารถอธิบายถึงการตัดสินใจเลือกประกอบธุรกิจแล้ว Autio & Salonen (1997) ยังพบว่าการให้ความรู้จากมหาวิทยาลัย และภาพลักษณ์ความสำเร็จของสตาร์ทอัพ ต่างล้วนมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพ ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงนำตัวแปรดังกล่าวมาเป็นตัวแปรในการศึกษาวิจัย ส่วนตัวแปรสำคัญอีกตัวแปร คือ รูปแบบการตัดสินใจที่จะประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพนั้น ผู้วิจัยได้นำแนวคิดตรรกะการตัดสินใจของ Sarasvathy (2001) ที่จำแนกประเภทของการตัดสินใจเป็น 2 ประเภท คือ ตัดสินใจโดยคำนึงถึงเหตุ (Causation) และการตัดสินใจโดยคำนึงถึงผล (Effectuation) โดยการตัดสินใจโดยคำนึงถึงเหตุเป็นรูปแบบการตัดสินใจที่มีกลยุทธ์ที่ชัดเจนรองรับ โดยมีสมมุติฐานว่าสามารถคาดการณ์หรือพยากรณ์เหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ การตัดสินใจเริ่มจากการมีเป้าหมาย แล้วจึงกำหนดวิธีการที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ส่วนการตัดสินใจโดยคำนึงถึงผลเป็นรูปแบบการตัดสินใจที่ไม่มีกลยุทธ์ที่ชัดเจนรองรับ แต่กลยุทธ์จะผันแปรไปตามสถานการณ์ที่ไม่อาจคาดหมายได้ การตัดสินใจจึงเริ่มจากการมีวิธีการและทรัพยากร แล้วจึงกำหนดเป้าหมายที่สามารถทำได้

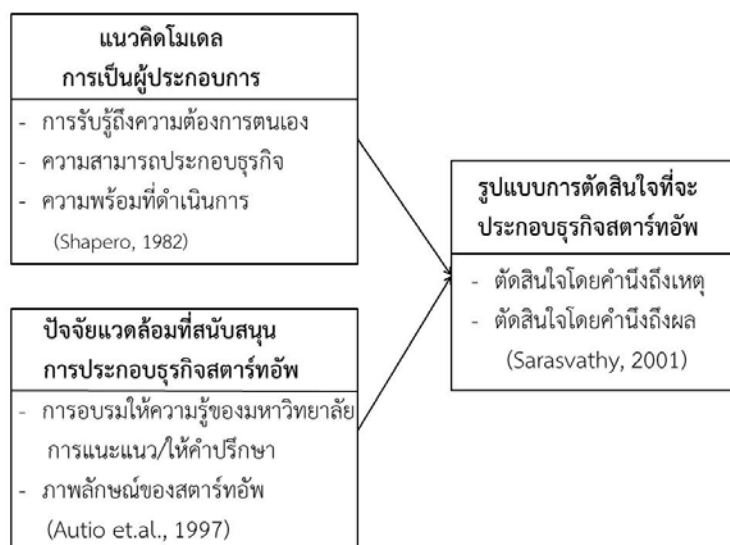
อย่างไรก็ดี จากการทบทวนงานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่างานวิจัยเกี่ยวกับการตัดสินใจที่จะประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพของเจนเนอเรชัน Y โดยตรงในประเทศไทยยังมีอยู่จำกัดส่วนใหญ่เป็นเรื่องของการดำเนินงานของธุรกิจสตาร์ทอัพ เช่น งานของสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (2560) ที่จัดทำรายงานสรุปโครงการศึกษาวิจัย Startup-Profile ที่ทบทวนวรรณกรรมและให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสตาร์ทอัพ หรืองานของณัฐนัย ตรีเนตรสัมพันธ์ และ สุทัศน์ รัตนเกื้อกังวาน (2559) ที่ศึกษาการพัฒนาโมเดลธุรกิจด้วยวิธีการสินสตาร์ทอัพ สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวกับการตัดสินใจประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพในต่างประเทศมีอยู่บ้างแต่ไม่มากนัก เช่น งานของ Gabrielsson & Polits (2011) ที่ศึกษาถึงการตัดสินใจเลือกอาชีพโดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงขับเคลื่อนบุคคลกับรูปแบบในการตัดสินใจ ในขณะที่ Nabi Holden & Walmsley (2006) ศึกษาทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการตัดสินใจประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพในกลุ่มนิสิตนักศึกษาที่กำลังจะสำเร็จการศึกษา เป็นต้น ดังนั้น จึงมีช่องว่างการวิจัย (Research Gap) ที่จะศึกษาถึงการตัดสินใจที่จะประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเจนเนอเรชัน Y ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ที่รัฐบาลมีเป้าหมายในการส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่เพื่อการยกระดับอุตสาหกรรมของประเทศ ให้เศรษฐกิจของประเทศไทยเติบโตได้ในระยะยาว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงการตัดสินใจที่จะประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพของเจนเนอเรชัน Y ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก
2. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยเชิงสาเหตุในการตัดสินใจที่จะประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพของเจนเนอเรชัน Y ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ซึ่งประกอบด้วยแนวคิดโมเดลการเป็นผู้ประกอบการ และปัจจัยแวดล้อมที่สนับสนุนการประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพ

ขอบเขตของการวิจัย

จากโมเดล SEE ของ Shapero (1982) ที่กล่าวว่าโมเดลการเป็นผู้ประกอบการสามารถอธิบายถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจที่จะประกอบธุรกิจ ประกอบกับงานของ Autio et. al. (1997) ที่กล่าวถึงปัจจัยแวดล้อมหรือบริบทที่สนับสนุนให้มีการตัดสินใจประกอบธุรกิจ จึงนำมาสู่กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สำหรับประชากรที่เป็นบุคคลเจนเนอเรชัน Y ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก มีอยู่อย่างกระจัดกระจาย และบางส่วนก็ไม่อาจผันตัวมาประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพได้อันเนื่องจากข้อจำกัดพื้นฐานอื่นๆ เช่น พื้นฐานทางครอบครัว การศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ ฯลฯ ในการวิจัยครั้งนี้จึงเจาะจงไปที่ นิสิต/ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 ผู้ที่กำลังจะก้าวสู่ตลาดแรงงานและจะเป็นเจนเนอเรชัน Y ในอนาคต ทั้งนี้ เนื่องจากมีผลการวิจัยของ Lee (2014), Swamidass (2013) และ Nabi, Holden, & Walmsley (2006) ที่ได้ระบุว่าผู้ที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยเป็นผู้ที่มีโอกาสที่จะประกอบธุรกิจ อันเนื่องมาจากความรู้และการสนับสนุนที่ได้จากมหาวิทยาลัย โดยการศึกษาในครั้งนี้ได้เก็บข้อมูล

จากนิสิต/ นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 ของสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการสอนด้านการบริหารจัดการ ที่ตั้งอยู่ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ได้แก่ จังหวัดชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา โดยมีจำนวนมหาวิทยาลัยทั้งสิ้น 6 แห่ง แต่เนื่องด้วยมหาวิทยาลัย 1 แห่ง ไม่สะดวกในการให้ข้อมูล จึงทำให้การวิจัยครั้งนี้ มีมหาวิทยาลัยที่เก็บข้อมูลได้ จำนวน 5 แห่ง โดยมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 3,455 คน สำหรับการสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ จำแนกตามรายมหาวิทยาลัย โดยคำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 359 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นมาจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นได้นำแบบสอบถามส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสร้างเครื่องมือวิจัยและผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกิจสตาร์ทอัพเพื่อตรวจสอบความถูกต้องด้านโครงสร้างของเนื้อหา พร้อมทั้งพิจารณาความถูกต้องชัดเจนของภาษาที่ใช้ (Content Validity) จำนวน 3 ท่าน แยกเป็นนักวิชาการ 2 ท่าน และผู้มีความเชี่ยวชาญด้านสตาร์ทอัพ 1 ท่าน เพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้องในเนื้อหาของข้อคำถามในแต่ละข้อว่าตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้หรือไม่ จากนั้นได้นำผลการพิจารณาจากทรงคุณวุฒิมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) หากข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50–1.00 เป็นคำถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลได้ ส่วนข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ได้พิจารณาปรับปรุง ทั้งนี้ มีข้อคำถามที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 43 ข้อ

จากนั้นได้ดำเนินการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ราย ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริงที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งได้แก่ นิสิต/ นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 3 ของสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการสอนด้านการบริหารจัดการที่ตั้งอยู่ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) ด้วยการหาความสอดคล้องภายในของค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ตามวิธีการของ Cronbach โดยได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.97

จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิที่จำแนกตามรายมหาวิทยาลัย ได้จำนวนรวม 359 คน ในการเลือกตัวอย่างที่จะให้ข้อมูล ได้ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จากนิสิต/ นักศึกษาที่พบในวันเก็บข้อมูลและยินดีให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม โดยแจกแบบสอบถามจนครบจำนวนที่กำหนดไว้ในแต่ละมหาวิทยาลัย

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการคำนวณทางสถิติ ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม นำมาวิเคราะห์โดยการหาความถี่และร้อยละ (Frequency & Percentage)
2. ตัวแปรต่าง ๆ นำมาวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD)
3. ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลการตัดสินใจที่จะประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพของเจนเนอเรชัน Y ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกกับข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM)

ผลการวิจัย

จากการแจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 359 ชุด พบว่ามีผู้ตอบแบบสอบถามกลับมาจำนวน 321 ชุด คิดเป็นอัตราตอบกลับ (Response Rate) ร้อยละ 89 สำหรับรายละเอียดการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

1. การตัดสินใจประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพของเจนเนอเรชัน Y ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

ตารางที่ 1 แสดงถึงจำนวนและร้อยละของการตัดสินใจประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพซึ่งพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ตัดสินใจทำงานอื่นก่อนเพื่อให้มีประสบการณ์ จากนั้นจึงจะประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพ จำนวน 173 คน (ร้อยละ 53.9) รองลงมา อาจจะประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพ แต่ยังไม่ตัดสินใจ จำนวน 95 คน (ร้อยละ 29.6) ไม่ประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพอย่างแน่นอน จำนวน 21 คน (ร้อยละ 6.5) ประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพทันทีเมื่อสำเร็จการศึกษา จำนวน 19 คน (ร้อยละ 5.9) และอื่น ๆ จำนวน 13 คน (ร้อยละ 4.1) ตามลำดับ

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของการตัดสินใจประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพ (n= 321)

การตัดสินใจเกี่ยวกับประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพ	จำนวน	ร้อยละ
ประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพทันทีเมื่อสำเร็จการศึกษา	19	5.9
ทำงานอื่นก่อนเพื่อให้มีประสบการณ์ จากนั้นจึงจะประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพ	173	53.9
อาจจะประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพ แต่ยังไม่ตัดสินใจ	95	29.6
ไม่ประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพอย่างแน่นอน	21	6.5
อื่น ๆ	13	4.1
รวม	321	100

2. ปัจจัยเชิงสาเหตุในการตัดสินใจที่จะประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพของเจนเนอเรชัน Y ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุในการตัดสินใจที่จะประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพของเจนเนอเรชัน Y ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ซึ่งประกอบด้วยแนวคิดโมเดลการเป็นผู้ประกอบการ และปัจจัยแวดล้อมที่สนับสนุนการประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพ มีรายละเอียดแสดงในตารางที่ 2 ที่พบว่าในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยกับแนวคิดโมเดลการเป็นผู้ประกอบการในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$, $SD = 0.70$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่ผู้ตอบแบบสอบถามความเห็นด้วยในระดับมากโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การรับรู้ถึงความต้องการของตนเองในการประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพ ($\bar{X} = 4.01$, $SD = 0.63$) รองลงมา ได้แก่ ทักษะและความสามารถในการประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพ ($\bar{X} = 3.84$, $SD = 0.62$) และความพร้อมในการประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพ ($\bar{X} = 3.36$, $SD = 0.85$) ตามลำดับ

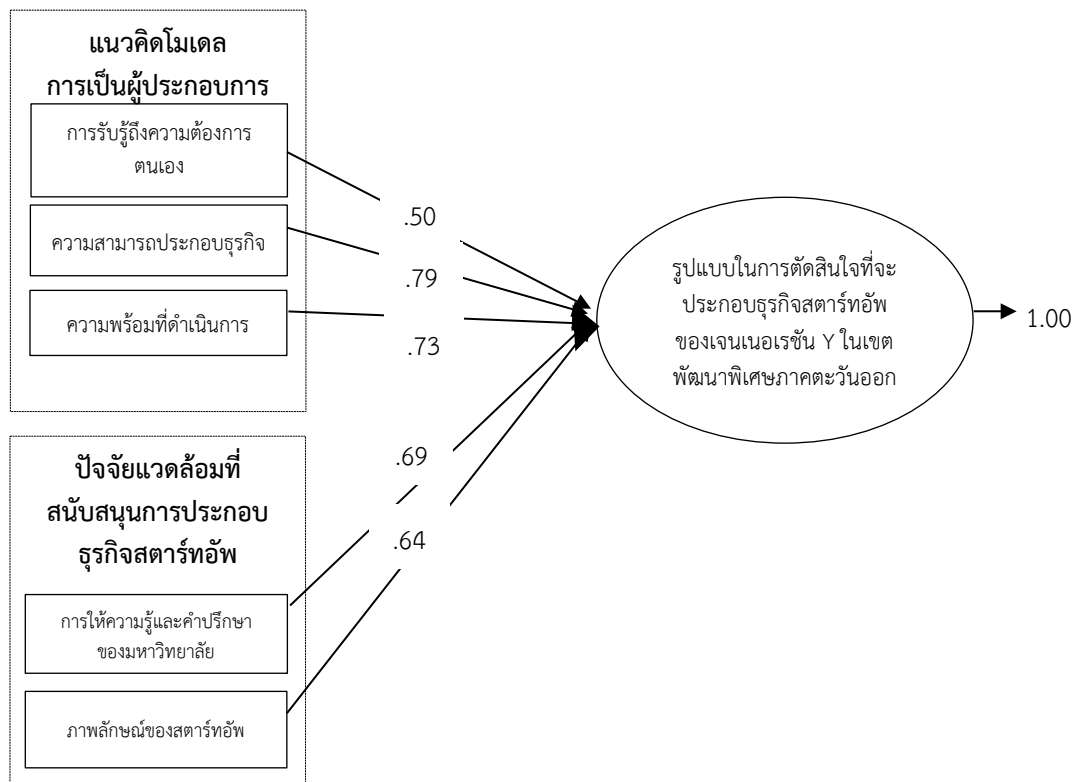
ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยกับปัจจัยแวดล้อมที่สนับสนุนการประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$, $SD = 0.63$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่ผู้ตอบแบบสอบถามความเห็นด้วยในระดับมากโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ภาพลักษณ์ของสตาร์ทอัพ ($\bar{X} = 3.82$, $SD = 0.68$) รองลงมา คือ การให้ความรู้และการให้คำปรึกษาของมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพ ($\bar{X} = 3.75$, $SD = 0.58$)

ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยกับรูปแบบการตัดสินใจที่จะประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$, $SD = 0.68$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่ผู้ตอบแบบสอบถามความเห็นด้วยในระดับมากโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ การตัดสินใจโดยคำนึงถึงผล ($\bar{X} = 3.82$, $SD = 0.68$) และรองลงมาได้แก่ การตัดสินใจโดยคำนึงถึงเหตุ ($\bar{X} = 3.78$, $SD = 0.67$)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุในการตัดสินใจที่จะประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพของเจนเนอเรชัน Y ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (n= 321)

ปัจจัยเชิงสาเหตุในการตัดสินใจ	$\bar{X}$	SD	แปลความ
แนวคิดโมเดลการเป็นผู้ประกอบการ (SEE)			
การรับรู้ถึงความต้องการของตนเอง	4.01	0.63	มาก
ทักษะและความสามารถในการประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพ	3.84	0.62	มาก
ความพร้อมในการประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพ	3.36	0.85	ปานกลาง
ภาพรวม	3.74	0.70	มาก
ปัจจัยแวดล้อมที่สนับสนุนการประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพ			
การให้ความรู้และให้คำปรึกษาของมหาวิทยาลัย	3.75	0.58	มาก
ภาพลักษณ์ของสตาร์ทอัพ	3.82	0.68	มาก
ภาพรวม	3.79	0.63	มาก
รูปแบบการตัดสินใจที่จะประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพ			
การตัดสินใจโดยคำนึงถึงเหตุ	3.78	0.67	มาก
การตัดสินใจโดยคำนึงถึงผล	3.82	0.68	มาก
ภาพรวม	3.80	0.68	มาก

เพื่อยืนยันว่าโมเดลการตัดสินใจที่จะประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพของเจนเนอเรชัน Y ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกที่พัฒนาขึ้นตามกรอบการวิจัยนี้ สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลดังกล่าว ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 โมเดลการตัดสินใจที่จะประกอบธุรกิจสตาร์อัพของเจนเนอเรชัน Y ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

จากภาพที่ 2 แสดงถึงผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดล พบค่าสถิติทดสอบไคสแควร์ เท่ากับ 59.91 df= 30 p-value = .0 NFI= .95 NNFI= .96 GFI= .96 RMSEA = .03 RMR = .025 และ SRMR = .04 จึงสรุปได้ว่าโมเดลในการวิจัยสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ หรือกล่าวอีกนัยก็คือโมเดลการตัดสินใจที่จะประกอบธุรกิจสตาร์อัพของเจนเนอเรชัน Y ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกประกอบด้วยแนวคิดการเป็นผู้ประกอบการและปัจจัยแวดล้อมที่สนับสนุนการประกอบธุรกิจสตาร์อัพ โดยที่องค์ประกอบด้าน ทักษะและความสามารถในการประกอบธุรกิจสตาร์อัพ มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด รองลงมาคือ องค์ประกอบด้านความพร้อมในการประกอบธุรกิจสตาร์อัพ การให้ความรู้และคำปรึกษาจากมหาวิทยาลัย ภาพลักษณ์ของสตาร์อัพ และการรับรู้ถึงความต้องการของตนเองในการประกอบธุรกิจสตาร์อัพตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการตัดสินใจที่จะประกอบธุรกิจสตาร์อัพของเจนเนอเรชัน Y ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกที่พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่วางแผนจะทำงานในภาคเอกชนเป็นลำดับแรก รองลงมา คือ ทำธุรกิจส่วนตัว สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ

จิรนนท์ ไวยศรีแสง (2552) ที่ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพของ นักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร และพบ เช่นเดียวกันว่า นักศึกษาตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพบริษัทหรือห้างร้านเอกชนเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ อาชีพทำงานส่วนตัวหรือประกอบอาชีพอิสระ อาชีพราชการ อาชีพรัฐวิสาหกิจ อาชีพองค์การระหว่างประเทศและอันดับสุดท้ายคืออาชีพอื่น ๆ เช่น งานบริการ ตามลำดับ

สำหรับปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อการตัดสินใจที่จะประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพของ เจนเนอเรชั่น Y ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ที่อ้างอิงจากแนวคิดโมเดลการเป็นผู้ประกอบการ ของ (Entrepreneurial Event: SEE) ที่เสนอโดย Shapero & Sokol (1982) พบว่าสอดคล้องและใกล้เคียงกับงานวิจัยจากต่างประเทศที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลในด้านการรับรู้ เช่น งานของ Barbosa, Fayolle, & Smith (2019) ที่ศึกษาถึงศึกษาถึงผลของกระบวนการรับรู้ ทัศนคติ และความมั่นใจมากเกินไป ที่มีต่อการเริ่มเข้าไปประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการ และผลวิจัย ในปัจจัยที่นิสิต/นักศึกษาต้องการความมั่นคงทางการเงินในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัย ของศิริวรรณ ไตรสรลักษณ์ (2552) ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกประกอบ อาชีพของบัณฑิต กรณีศึกษา: มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี ที่พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อ การตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพอยู่ในลำดับแรก คือ ด้านความมั่นคงในการทำงาน แต่แตกต่าง เล็กน้อยกับงานของ นพอนันต์ เพียรมั่นคง (2559) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลในการเลือกอาชีพของ นักศึกษาสาขาการจัดการการบิน สถาบันเทคโนโลยีการบิน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ตะวันออก วิทยาเขตบางพระ ที่พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลในการเลือกอาชีพด้านความสัมพันธ์กับ เพื่อนร่วมงานมีผลต่อการเลือกอาชีพของนักศึกษาเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ด้านความมั่นคง ในการทำงานความก้าวหน้าในอาชีพ และสุดท้ายคือด้านลักษณะของงาน ตามลำดับ

ปัจจัยแวดล้อมที่สนับสนุนการประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพในด้านการให้ความรู้ และการให้ คำปรึกษาของมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพ และความรู้ ความเข้าใจ สอดคล้องกับการศึกษาของ Swamidass (2013) ที่ชี้ว่ามหาวิทยาลัยควรให้การสนับสนุนการ ประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพ เนื่องจากนวัตกรรมที่เกิดขึ้นในมหาวิทยาลัยจะไม่สามารถต่อยอดเป็น ธุรกิจเชิงพาณิชย์ได้หากไม่ได้ดำเนินการในรูปแบบของสตาร์ทอัพ แต่ความสำเร็จดังกล่าว จำเป็นต้องมีการส่งเสริมปัจจัยส่วนบุคคลและเทคโนโลยีในมหาวิทยาลัยอย่างแท้จริง

ส่วนรูปแบบการตัดสินใจที่จะประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพ ซึ่งประกอบด้วยการตัดสินใจ โดยคำนึงถึงเหตุ และการตัดสินใจโดยคำนึงถึงผลนั้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Mansoori and Lackeus (2019) ที่วิเคราะห์วิธีการเข้าสู่การเป็นผู้ประกอบการใน 6 ด้าน ประกอบด้วยการตัดสินใจ โดยคำนึงถึงผล (Effectuation) การวางแผนตามสิ่งที่ค้นพบ (Discovery-driven Planning) การเป็นผู้ประกอบการ (Prescriptive Entrepreneurship) การวางแผนธุรกิจ (Business Planning) การสร้าง

สตาร์ทอัพที่ให้ความสำคัญกับคุณค่าที่ผู้บริโภค โดยมุ่งเน้นการลดขั้นตอนที่ไม่สำคัญหรือสูญเสียทรัพยากรโดยเปล่าประโยชน์ (The Lean Startup Methodology) และการคิดออกแบบ (Design Thinking) และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Gabriele and Politis (2011) ที่ศึกษาถึงอิทธิพลที่มีต่อการตัดสินใจเป็นผู้ประกอบการ โดยจำแนกเป็นการตัดสินใจที่คำนึงถึงเหตุ (Causation) และการตัดสินใจที่คำนึงถึงผล (Effectuation) ซึ่งผลการวิจัยพบว่าผู้ประกอบการที่มีแรงจูงใจในการประกอบอาชีพ (Career Motive) จะใช้รูปแบบการตัดสินใจที่คำนึงถึงผล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัยครั้งนี้ จำแนกเป็น 2 ประเด็นคือ ข้อเสนอเกี่ยวกับการนำผลวิจัยไปใช้ในทางปฏิบัติกับข้อเสนอสำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งต่อไป มีรายละเอียด ดังนี้

1. ข้อเสนอเกี่ยวกับการนำผลวิจัยไปใช้ในทางปฏิบัติ

จากผลการวิจัยที่พบว่านิสิต/ นักศึกษาที่กำลังจะสำเร็จการศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการสอนด้านการบริหารจัดการ ที่ตั้งอยู่ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ส่วนใหญ่ยังไม่วางแผนอาชีพหลังสำเร็จการศึกษา รวมถึงยังไม่ตัดสินใจประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพหลังสำเร็จการศึกษา แม้จะมีการรับรู้ถึงความต้องการของตนเองในการประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพ และมีความรู้และความสามารถในการประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพ แต่ยังไม่มีความพร้อมมากพอที่จะประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพนั้น ดังนั้น ในทางปฏิบัติมีข้อเสนอแนะให้มหาวิทยาลัยสร้างเสริมความพร้อมที่จะประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพ ดังต่อไปนี้

1.1 มหาวิทยาลัยควรส่งเสริมพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับธุรกิจสตาร์ทอัพให้มากขึ้นสำหรับผู้สนใจจะประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพ โดยอาจจัดให้มีการเรียนการสอนหลักสูตรเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพ และการกำหนดให้ผู้เรียนลงทะเบียนเรียนวิชาเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพ ซึ่งเป็นการให้ความรู้ในเชิงลึก นอกเหนือไปจากการอบรมในระยะสั้น ที่สามารถดำเนินการได้ตลอดเวลา

1.2 มหาวิทยาลัยควรมีโครงการแนะนำอาชีพหลังสำเร็จการศึกษา เพื่อให้นิสิต/ นักศึกษาจะได้ประเมินตนเองและวางแผนการประกอบอาชีพที่ตรงกับความสนใจของตน

1.3 ด้วยรูปแบบการตัดสินใจโดยคำนึงถึงผล มหาวิทยาลัยควรปลูกฝังให้นิสิต/ นักศึกษา เข้าใจถึงการบริหารความไม่แน่นอน การบริหารการเปลี่ยนแปลง และการบริหารความเสี่ยงด้วยเครื่องมือทางการบริหารตามแต่กรณี

2. ข้อเสนอสำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาถึงการตัดสินใจประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพด้วยรูปแบบการตัดสินใจรูปแบบอื่น ๆ เช่น การวางแผนตามสิ่งที่ค้นพบ (Discovery-driven Planning) การเป็นผู้ประกอบการ

(Prescriptive Entrepreneurship) การวางแผนธุรกิจ (Business Planning) การสร้างสตาร์ทอัพที่ให้ความสำคัญกับคุณค่าที่ผู้บริโภค โดยมุ่งเน้นการลดขั้นตอนที่ไม่สำคัญหรือสูญเสียทรัพยากรโดยเปล่าประโยชน์ (The Lean Startup Methodology) และการคิดออกแบบ (Design Thinking)

2.2 ควรศึกษาถึงการตัดสินใจประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพในกลุ่มนิสิต/นักศึกษาในสาขาวิชาอื่น เช่น วิศวกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์สุขภาพ หรือสาขาอื่น ๆ ซึ่งมีโอกาสที่จะพัฒนามาเป็นผู้ประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพได้

2.3 ควรศึกษาในกลุ่มเป้าหมายที่สนใจประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพอย่างชัดเจน เช่น กลุ่มที่เข้าร่วมการนำเสนอผลงาน (Startup Pitching) ในเวทีต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2562). *ปฏิรูปกระทรวงวิทย์ฯ จัดทัพกระทรวงใหม่ ตอบโจทย์ Thailand 4.0*. [ข่าว]
- สืบค้นจาก <https://www.mhesi.go.th/main/th/34-news/news-gov/7355-newministry>
- โครงการพัฒนาธุรกิจนวัตกรรมรายใหม่ มหาวิทยาลัยศิลปากร. (2561). *กิจกรรม Startup Thailand League 2018*. [ข่าวกิจกรรม]
- สืบค้นจาก http://www.startup.su.ac.th/?page_id=203
- จิรนนท์ ไวยศรีแสง. (2552). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร* (ปริญญานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ชัยวัฒน์ ใบไม้. (2560). สตาร์ทอัพ: นิยามความสำคัญ และแนวทางการวิจัย. *วารสารนักบริหาร*, 37(2), 10-21.
- ณัฐนัย ตริเนตรสัมพันธ์ และ สุทัศน์ รัตนเกื้อกังวาน. (2559). การพัฒนาโมเดลธุรกิจด้วยวิธีการสินสตาร์ทอัพ. *วารสารวิจัยและพัฒนา มจร.*, 39(3), 337-351.
- เดชา เดชะวัฒนไพศาล. (2552). การรับรู้คุณลักษณะของ เจเนอเรชันวายและแรงจูงใจในการทำงาน: มุมมองระหว่างเจเนอเรชันต่าง ๆ ในองค์กร. *จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์*, 31(3), 1-25.
- นพอนันต์ เพียรมั่นคง. (2559). *ปัจจัยที่ส่งผลในการเลือกอาชีพของนักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาการจัดการ การบินสถาบันเทคโนโลยีการบิน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตบางพระ. การประชุมมหาดไทยวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 7* (หน้า 24-38). มหาวิทยาลัยมหาดไทย.

- สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. (2560). รายงานสรุปโครงการศึกษาวิจัย THAILAND ISO STARTUP PROFILE. สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย.
- ศิริวรรณ ไตรสรลักษณ์. (2552). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 กรณีศึกษา นักศึกษามหาวิทยาลัยศรีประทุม วิทยาเขตชลบุรี (ปริญญาานิพนธ์บริหารธุรกิจ มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีประทุม, ชลบุรี.
- Autio, E., Yli-Renko., & Salonen, A. (1997). International growth of young technology based firms: A resource-based network model. *Journal of Enterprising Culture*, 5(1), 57-73.
- Barbosa, S.D., Fayolle, A. & Smith, B.R. (2019). Biased and overconfident, unbiased but going for it: How framing and anchoring affect the decision to start a new venture. *Journal of Business Venturing*, (in Press).
- Gabrielsson, J. & Polits, D. (2011). Career motives and entrepreneurial decision-making: Examining preferences for causal and effectual logics in the early stage of new ventures. *Small Business Economics*, 36, 281-298.
- Lee, J. y. (2014). Seven hundred days of startup: A day in the life of a medical student in silicon valley, *Academic Psychiatry*, 38(1), 52-54.
- Mansoori, Y., & Lackeus, M. (2019). Comparing effectuation to discovery-driven planning, prescriptive entrepreneurship, business planning, lean startup, and design thinking, *Small Business Economics*, [Research] Retrieved from <https://doi.org/10.1007/s11187-019-00153-w>
- Nabi, G., Holden, R., & Walmsley, A. (2006). Graduate career-making and business start-up: A literature review. *Education and Training*, 48(5), 373-385.
- Sarasvathy, S.D. (2001). Causation and effectuation: Toward a theoretical shift from economic inevitability to entrepreneurial contingency. *Academy of Management Review*, 6(2), 243-288.
- Shapero, A. and Sokol, L. (1982). The social dimension of entrepreneurship, in Kent, C. A., Sexton, D.L. & Vesper, K.H. (Eds.): *Encyclopedia of entrepreneurship*, Prentice-Hall, Englewood Cliffs, New Jersey, pp.72-90.
- Swamidass, P.M. (2013). University startups as a commercialization alternative: Lessons from three contrasting case studies. *The Journal of Technology Transfer*, 38(6), 788-808.

การจัดการร้านค้าปลีกที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

วริน วัฒนมะโน¹ และอรไท ชั่วเจริญ²

¹นักศึกษาโครงการพิเศษ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง

²อาจารย์ที่ปรึกษา ภาควิชาสถิติ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการจัดการของร้านค้าปลีก และ 2) ศึกษาความสัมพันธ์การจัดการร้านค้าปลีกกับการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 424 ตัวอย่าง โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ทดสอบที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยเพียร์สัน (Pearson Correlation)

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อยู่ที่ร้อยละ 76.2 อายุอยู่ระหว่าง 31-40 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี มีสถานภาพโสด และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 10,001-30,000 บาท ในภาพรวมการจัดการของร้านค้าปลีก มีระดับความสำคัญในระดับมาก ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศต่างกันส่งผลให้พฤติกรรมภายหลังการซื้อในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกที่แตกต่างกัน ส่วนด้านระดับการศึกษา และด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ต่างกันส่งผลให้การรับรู้ถึงความต้องการหรือปัญหา และการประเมินทางเลือกในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2 พบว่า การจัดการร้านค้าปลีกมีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกในภาพรวม ($r = .430$) แยกรายด้านการจัดการร้านค้าปลีกมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีก ด้านการรับรู้ถึงความต้องการหรือปัญหา ($r = .392$) ด้านการแสวงหาข้อมูล ($r = .312$) ด้านการประเมินทางเลือก ($r = .233$) ด้านการตัดสินใจซื้อ ($r = .323$) และพฤติกรรมภายหลังการซื้อ ($r = .284$) โดยสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

คำสำคัญ: การจัดการร้านค้าปลีก การตัดสินใจเลือกซื้อสินค้า ร้านค้าปลีก

Retail Management Influencing Consumers' Purchasing Decision in Bangkok and Metropolitan Area

Warin Watanamano¹ and Orathai Chuacharoen²

¹Special project students Master of Business Administration Program Ramkhamhaeng university

²Advisor, Statistics Department, Faculty of Science Ramkhamhaeng university

Abstract

This study was conducted to: 1) examine the retail management and 2) investigate the relationship between the retail management and consumers' purchasing decisions in Bangkok and metropolitan area. The samples consisted of 424 consumers who have recently purchased products from a retail store. Questionnaires were used in the data collection. The data were analyzed using descriptive statistic including percentage, means, and standard deviation. In addition, t-test, One-way Analysis of Variance (ANOVA) and Pearson Correlation were computed to verify the relationship between the retail management and consumers' purchasing decisions.

It could be observed in the findings that, the majority of the participants (76.2%) were single females between the age of 31–40 with bachelor's degree, and average monthly incomes of 10,001–30,000 baht. In addition to the overall investigation, the retail management could impose a high level of influence to consumers' purchasing decisions. Further, Type-I hypothesis test revealed that the differences in personal factors among genders resulted in different post-purchase behaviors, which could then affect their purchasing decisions. Likewise, consumers with different education and income levels appeared to have different needs, and thus their purchasing patterns could be found different. This difference could be observed to have a statistical significance at the level of 0.05. Finally, the results of type-II hypothesis test could be described as follows: the retail management was found to be in relation to the purchasing decision ($r = .430$). In five dimensions; which included demand or problem recognition ($r = .392$), information searching ($r = .312$), alternative appraisal ($r = .233$), purchasing decision ($r = .323$), and post purchase behavior ($r = .284$) were found to have a statistical significance relation at the level of 0.05.

Keywords: Retail Management, Purchasing Decision, Retail Stores

Received: 28 October 2019

Revised: 24 February 2020

Accepted: 27 February 2020

บทนำ

ร้านค้าปลีกเป็นกิจการที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายสินค้า หรือบริการโดยตรงแก่ผู้บริโภค เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคคนสุดท้าย (วรวิทย์ อุ๋นใจ, 2562) ภาคการค้าปลีกมีความสำคัญต่อประเทศเป็นอย่างยิ่ง โดยสัดส่วนของภาคธุรกิจการค้าปลีก-ค้าส่งมีสัดส่วนร้อยละ 16.1 ของ GDP ขณะที่การขยายตัวของภาคการค้าปลีก-ค้าส่ง ยังช่วยนำการพัฒนาสู่จังหวัดต่าง ๆ และทำให้เกิดการจ้างงานมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 16 ของการจ้างงานทั่วประเทศ โดยตลอดระยะเวลากว่า 20 ปีที่ผ่านมา ภาคการค้าปลีกมีการลงทุนอย่างต่อเนื่อง คัดยอแต่เดิมเงินการลงทุนของกลุ่มค้าปลีก (Modern Chain Store) จากปี 2016-2018 อยู่ที่ประมาณ 130,200 ล้านบาท (เฉลี่ยปีละประมาณ 43,400 ล้านบาท) ซึ่งนับเป็นอัตราที่สูงมาก นอกจากนั้นยังเป็นแหล่งเชื่อมโยงและกระจายสินค้าขั้นสุดท้ายจากผู้ผลิตไปสู่ผู้บริโภค โดยความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิตร้านค้าปลีกและผู้บริโภคเป็นความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งในสังคมไทยในอดีต ด้วยรูปแบบของร้านค้าปลีกเป็นธุรกิจที่มีลักษณะเป็นร้านค้าขายสินค้าที่ใช้เพื่อการอุปโภคบริโภคที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตตั้งอยู่ในแหล่งชุมชนโดยใช้เงินลงทุนไม่สูงมาก มีการบริหารงานภายในครอบครัวไม่ซับซ้อนด้วยการซื้อมาและขายสินค้าไป ไม่มีการใช้เทคโนโลยีและการบริหารจัดการสมัยใหม่มากนักด้วยลักษณะของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมข้างต้นทำให้ธุรกิจค้าปลีกเป็นที่นิยมในการประกอบอาชีพมีอัตราการดำเนินธุรกิจค้าปลีกแบบดั้งเดิมได้เพิ่มจำนวนร้านค้าปลีกสูงขึ้น

แต่ในปัจจุบันการอยู่รอดของร้านค้าปลีกยากขึ้น เพราะต้องเผชิญกับมรสุมในหลาย ๆ มิติ ทั้งการถูกดิสรัปชันจากเทคโนโลยีที่เข้ามาเปลี่ยนความต้องการและพฤติกรรมผู้บริโภค รวมถึงแนวโน้มการเติบโตของเศรษฐกิจที่กำหนดกำลังซื้อของผู้บริโภค ทำให้ร้านค้าปลีกต้องดิ้นรนให้แตกด้วยสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป ทำให้สินค้าและผู้ประกอบการค้าปลีกต้องเตรียมรับมือการเปลี่ยนแปลงตามข้อมูลของ Krungsri Research (Krungsri Research, 2562) ซึ่งในปี 2562-2564 วิจัยกรุงศรีคาดการณ์ว่าร้านค้าปลีกสมัยใหม่จะเติบโตในอัตราร้อยละ 2.5-3.5 ซึ่งธุรกิจยังได้แรงหนุนจากการเติบโตต่อเนื่องของภาคท่องเที่ยวและการลงทุนตามแผนงานต่าง ๆ ของภาครัฐที่ทำให้สังคมเมืองขยายตัวออกสู่รอบนอก ส่งผลให้ผู้ประกอบการไทยและต่างชาติลงทุนขยายสาขาต่อเนื่องเพื่อครอบคลุมกลุ่มลูกค้าทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด อีกทั้งการเติบโตของนักท่องเที่ยว (ประชาชาติ, 2559) แนวโน้มการท่องเที่ยวปี 2569 ประเมินว่า ความเป็นไปได้ที่จะเห็นนักท่องเที่ยวจีนจำนวน 25 ล้านคนมาท่องเที่ยวประเทศไทยภายใน 5-10 ปีข้างหน้า ซึ่งอาจจะถือได้ว่าเป็นการเพิ่มโอกาสทางธุรกิจแก่ภาคค้าปลีก ดังนั้น ร้านค้าปลีกก็ต้องปรับตัว และตอบสนองความต้องการของคนกลุ่มนี้ให้ได้ เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีกำลังซื้อสูง อีกทั้งมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจจากภาครัฐ เช่นการลดหย่อนภาษีท่องเที่ยวทำให้มีการจับจ่ายใช้สอยมาตรการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยโดยนำบัตรสวัสดิการแห่งรัฐมาใช้จ่ายที่ร้านค้าปลีก อีกทั้งปัจจัยหนุนอื่น

เช่น การเพิ่มขึ้นของชนชั้นกลางทำให้มีรายได้สูงขึ้น และการขยายตัวของชุมชนเมือง (Krungsri Research, 2561) โดยองค์การสหประชาชาติประเมินระดับความเป็นเมืองไทยจะเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 49.2 ปี 2560 เป็นร้อยละ 51.4 ในปี 2563 จึงถือได้ว่าเป็นโอกาสสำคัญสำหรับร้านค้าปลีก แต่อย่างไรก็ตามด้วยลักษณะของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมที่มีลักษณะเป็นร้านค้าขายสินค้าที่ใช้เพื่อการอุปโภคบริโภคที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตตั้งอยู่ในแหล่งชุมชนโดยใช้เงินลงทุนไม่สูงมาก มีการบริหารงานภายในครอบครัวไม่ซับซ้อนด้วยการซื้อมาและขายสินค้าไปจะต้องเผชิญกับอุปสรรคจากการถูกกดดันจากกำลังซื้อของกลุ่มรายได้ร่ำรวยและล่างที่ซบเซาโดยเฉพาะผู้บริโภคในต่างจังหวัด อีกทั้งการแข่งขันของธุรกิจมีแนวโน้มรุนแรงขึ้น ทั้งจากผู้ประกอบการในธุรกิจเดียวกันและผู้ประกอบการที่มาจากธุรกิจอื่นรวมถึงคู่แข่งรายใหม่จากในและต่างประเทศ ที่เห็นช่องทางการเติบโตของภาคค้าปลีกไทย นอกจากนี้ยังมีคู่แข่งจากร้านค้าออนไลน์ซึ่งมีทิศทางการเติบโตรวดเร็ว (Krungsri Research, 2562) ด้านสมาคมผู้ค้าปลีกไทยคาดปี 2566 ยอดขายออนไลน์ของไทยจะมีสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 10 ของยอดขายค้าปลีกรวมจากประมาณร้อยละ 2-3 ในปี 2561 ส่งผลให้ร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมต้องมีการปรับตัวเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากมีการแข่งขันที่สูงจากการได้รับผลกระทบจากเศรษฐกิจที่ชะลอตัว และพฤติกรรมผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไป ที่นิยมซื้อของผ่านร้านโมเดิร์นเทรด หรือซื้อผ่านร้านค้าออนไลน์มากขึ้น ด้วยเหตุนี้ร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมของไทยจึงต้องปรับตัวรูปแบบธุรกิจ เพื่อความอยู่รอดของธุรกิจโดยการนำการจัดการของร้านค้าปลีกมาใช้ในการประกอบธุรกิจเพื่อทำการแข่งขันกับธุรกิจค้าปลีกจากต่างประเทศ เช่น การปรับรูปแบบการจัดการโดยใช้การจัดการสมัยใหม่การปรับปรุงร้านค้า เป็นต้น

ดังนั้น เพื่อให้ทราบถึงการจัดการของร้านค้าปลีก ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และความสัมพันธ์การจัดการร้านค้าปลีกกับการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลจึงนำไปสู่การศึกษาการจัดการร้านค้าปลีกที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการของร้านค้าปลีกของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์การจัดการร้านค้าปลีกกับการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

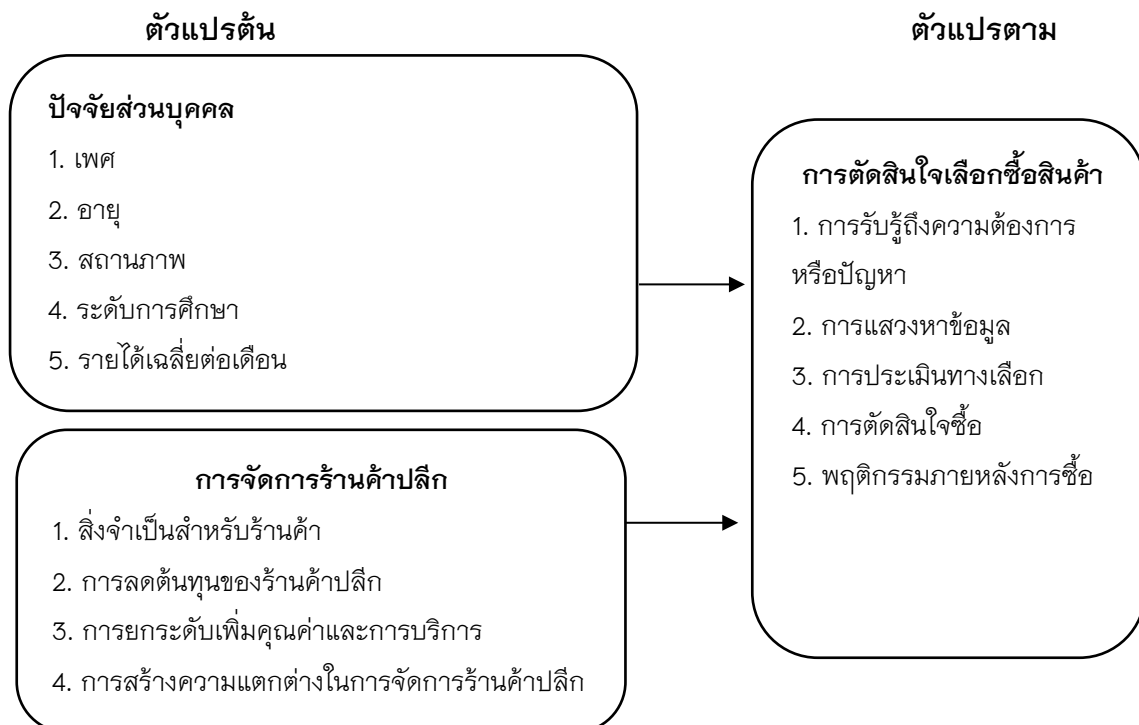
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มผู้บริโภคซื้อสินค้าร้านค้าปลีกในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เนื่องจากผู้วิจัยไม่สามารถระบุจำนวนของกลุ่มผู้บริโภคซื้อสินค้าร้านค้าปลีกในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลได้ ผู้วิจัยจึงได้ใช้สูตรโดยใช้วิธีการคำนวณจากสูตรทายามาเน่ (Yamane, 1973) ทำให้สามารถคำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 400 ตัวอย่าง ทั้งนี้มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 424 ตัวอย่าง ซึ่งลักษณะของกลุ่มตัวอย่างคือ กลุ่มผู้บริโภคซื้อสินค้าร้านค้าปลีกในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. **ตัวแปรต้น** ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา และรายได้ และปัจจัยด้านการจัดการร้านค้าปลีก ได้แก่ สิ่งจำเป็นสำหรับร้านค้า การลดต้นทุนของร้านค้าปลีก การยกระดับเพิ่มคุณค่าและการบริการ และการสร้างความแตกต่างในการจัดการร้านค้าปลีก

2. **ตัวแปรตาม** ได้แก่ การรับรู้ถึงความต้องการหรือปัญหา การแสวงหาข้อมูล การประเมินทางเลือก การตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมภายหลังการซื้อ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกันทำให้การตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีความแตกต่างกัน
2. การจัดการร้านค้าปลีกมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

วิธีดำเนินการวิจัย

ในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาครั้งนี้คือ กลุ่มผู้บริโภคซื้อสินค้าร้านค้าปลีกในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ขั้นตอนการสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดพื้นที่เจาะจง ในจังหวัดกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พื้นที่ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ เขตจตุจักร เขตบางกะปิ เขตพระนคร เขตธนบุรี จังหวัดกรุงเทพมหานคร อำเภอนครชัยศรี และอำเภอเมืองจังหวัดนครปฐม

ขั้นตอนที่ 2 ทำการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการแบบสะดวก

เครื่องมือการวิจัย

การศึกษานี้ผู้ศึกษาใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้บริโภคตามลักษณะประชากรและพฤติกรรม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check-List)

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการร้านค้าปลีกของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดซึ่งประกอบด้วยคำตอบย่อยที่แบ่งเป็น 5 ระดับ โดยใช้มาตรวัดประมาณค่า (Rating Scale) และให้คะแนนแต่ละระดับตั้งแต่ค่าคะแนนน้อยที่สุด คือ 1 ถึงค่าคะแนนมากที่สุดคือ 5 และมีเกณฑ์ในการให้คะแนนดังนี้

ความสำคัญมากที่สุด	หมายถึง 5 คะแนน
ความสำคัญมาก	หมายถึง 4 คะแนน
ความสำคัญปานกลาง	หมายถึง 3 คะแนน
ความสำคัญน้อย	หมายถึง 2 คะแนน
ความสำคัญน้อยที่สุด	หมายถึง 1 คะแนน

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ลักษณะเป็นคำถามปลายปิดซึ่งประกอบด้วยคำตอบย่อย

ที่แบ่งเป็น 5 ระดับ โดยใช้มาตรวัดประมาณค่า (Rating Scale) และให้คะแนนแต่ละระดับตั้งแต่ค่าคะแนนน้อยที่สุด คือ 1 ถึงค่าคะแนนมากที่สุดคือ 5 และมีเกณฑ์ในการให้คะแนนดังนี้

เห็นด้วยมากที่สุด	หมายถึง 5 คะแนน
เห็นด้วยมาก	หมายถึง 4 คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	หมายถึง 3 คะแนน
เห็นด้วยน้อย	หมายถึง 2 คะแนน
เห็นด้วยน้อยที่สุด	หมายถึง 1 คะแนน

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ เป็นคำถามแบบปลายเปิดที่ให้ตอบแบบสอบถาม ตามความคิดเห็นการจัดการร้านค้าปลีกที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

การรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ผู้วิจัยเก็บแบบสอบถามออนไลน์ทั้งในส่วนของปลายปิดและปลายเปิด จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 424 คน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลทุติยภูมิ ได้จากการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลจากแหล่งสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องจากเอกสารสิ่งพิมพ์ งานวิจัยในประเทศไทย
2. ข้อมูลปฐมภูมิ ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามใช้วิธีการแจกแบบสอบถามออนไลน์โดยทำการขอความร่วมมือในการกรอกแบบสอบถามจากผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าจากร้านค้าปลีกในเขตกรุงเทพและปริมณฑล ระยะเวลาในการแจกแบบสอบถามเริ่มตั้งแต่เดือน กันยายน พ.ศ. 2562 จนถึงตุลาคม พ.ศ. 2562

การวิเคราะห์ข้อมูล และแปลความ

ผู้วิจัยได้กำหนดระดับความเชื่อมั่นไว้ที่ร้อยละ 95 โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าจากร้านค้าปลีกในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล นำมาแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage) นำเสนอในรูปสถิติเชิงพรรณนา

ส่วนที่ 2 องค์ประกอบการจัดการของร้านค้าปลีกของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และส่วนที่ 3 การตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล นำมาวัดหาค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) โดยหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) นำเสนอในรูปสถิติเชิงพรรณนา

2. ข้อมูลสถิติเชิงอนุมาน (Interferential Statistics) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน โดยการทดสอบสมมติฐาน มีดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกันทำให้มีการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลแตกต่างกัน โดยตัวแปรเพศใช้การวิเคราะห์ทดสอบที (T-test) ส่วนตัวแปรอายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way Analysis of Variance)

สมมติฐานข้อที่ 2 การจัดการร้านค้าปลีกมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ใช้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยเพียร์สัน (Pearson Correlation)

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ พบว่า เป็นเพศหญิง ร้อยละ 76.2 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 70.0 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 74.1 สถานภาพโสด ร้อยละ 72.9 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในช่วง 10,001-30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 74.1

สำหรับการจัดการร้านค้าปลีกของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ระดับความสำคัญการจัดการของร้านค้าปลีกภาพรวมในระดับความสำคัญมาก ($\bar{X} = 4.07$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านการยกระดับเพิ่มคุณค่าสินค้าและการบริการ มีระดับความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 4.24$) ด้านสิ่งจำเป็นสำหรับร้านค้าในระดับความสำคัญมาก ($\bar{X} = 4.12$) ด้านการลดต้นทุนของร้านค้าปลีกในระดับความสำคัญมาก ($\bar{X} = 3.97$) และด้านการสร้างความแตกต่างในการจัดการร้านค้าปลีกในระดับความสำคัญมาก ($\bar{X} = 3.95$)

ส่วนด้านการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีก พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ระดับความคิดเห็นของการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกภาพรวมให้อยู่ที่ระดับความคิดเห็นมาก ($\bar{X} = 3.69$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการรับรู้ถึงความต้องการหรือปัญหาที่มีระดับความคิดเห็นมาก ($\bar{X} = 3.93$) ด้านการประเมินทางเลือกมีระดับความคิดเห็นมาก ($\bar{X} = 3.67$) ด้านพฤติกรรมภายหลังการซื้อ มีระดับความคิดเห็นมาก ($\bar{X} = 3.67$) ด้านการแสวงหาข้อมูลมีระดับความคิดเห็นมาก ($\bar{X} = 3.63$) และด้านการตัดสินใจซื้อ มีระดับความคิดเห็นมาก ($\bar{X} = 3.54$)

จากสมมติฐานการวิจัย สามารถสรุปผลการทดสอบสมมติฐานทางสถิติได้ดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกันทำให้มีการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลแตกต่างกัน

ตารางที่ 1 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1

ปัจจัยส่วนบุคคล	เพศ	อายุ	ระดับการศึกษา	สถานภาพ	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน
การตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีก					
1. การรับรู้ถึงความต้องการหรือปัญหา	Sig = .850 ไม่แตกต่าง	Sig = .096 ไม่แตกต่าง	Sig = .012* แตกต่าง	Sig = .998 ไม่แตกต่าง	Sig = .015* แตกต่าง
2. การแสวงหาข้อมูล	Sig = .419 ไม่แตกต่าง	Sig = .162 ไม่แตกต่าง	Sig = .886 ไม่แตกต่าง	Sig = .110 ไม่แตกต่าง	Sig = .762 ไม่แตกต่าง
3. การประเมินทางเลือก	Sig = .131 ไม่แตกต่าง	Sig = .101 ไม่แตกต่าง	Sig = .012* แตกต่าง	Sig = .274 ไม่แตกต่าง	Sig = .009* แตกต่าง
4. การตัดสินใจซื้อ	Sig = .672 ไม่แตกต่าง	Sig = .428 ไม่แตกต่าง	Sig = .319 ไม่แตกต่าง	Sig = .750 ไม่แตกต่าง	Sig = .766 ไม่แตกต่าง
5. พฤติกรรมภายหลังการซื้อ	Sig = .003* แตกต่าง	Sig = .572 ไม่แตกต่าง	Sig = .432 ไม่แตกต่าง	Sig = .113 ไม่แตกต่าง	Sig = .275 ไม่แตกต่าง
ภาพรวม	Sig = 0.388 ไม่แตกต่าง	Sig = .210 ไม่แตกต่าง	Sig = .889 ไม่แตกต่าง	Sig = .412 ไม่แตกต่าง	Sig = .428 ไม่แตกต่าง

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ไม่แตกต่าง

จากตารางที่ 1 พบว่า การวิเคราะห์ทดสอบที (t-test) ระหว่างเพศกับการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีก และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ระหว่างอายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนกับการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีก ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศกับการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีก พบว่า ภาพรวมมีค่านัยสำคัญอยู่ที่ระดับ 0.388 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ที่ระดับ 0.05 ดังนั้น สรุปได้ว่าผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่มีเพศต่างกันการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่มีเพศต่างกันการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกแตกต่างกัน 1 ด้าน คือ ด้านพฤติกรรมภายหลังการซื้อ มีค่านัยสำคัญอยู่ที่ระดับ 0.003 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ที่ระดับ 0.05

2. ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุกับการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีก พบว่า ภาพรวมมีค่านัยสำคัญอยู่ที่ระดับ 0.210 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ที่ระดับ 0.05 ดังนั้น สรุปได้ว่าผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่มีอายุต่างกันมีการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าผู้บริโภค

ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่มีอายุต่างกันมีการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกไม่แตกต่างกันทุกด้านที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ที่ระดับ 0.05

3. ปัจจัยส่วนบุคคลด้านระดับการศึกษากับการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีก พบว่า ภาพรวมมีค่านัยสำคัญอยู่ที่ระดับ 0.889 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ที่ระดับ 0.05 ดังนั้น สรุปได้ว่าผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่มีระดับการศึกษาต่างกันการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกแตกต่างกัน 2 ด้าน คือ ด้านการรับรู้ถึงความต้องการหรือปัญหามีค่านัยสำคัญอยู่ที่ระดับ 0.012 และด้านการประเมินทางเลือกมีค่านัยสำคัญอยู่ที่ระดับ 0.012 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ที่ระดับ 0.05

4. ปัจจัยส่วนบุคคลด้านสถานภาพกับการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีก พบว่า ภาพรวมมีค่านัยสำคัญอยู่ที่ระดับ 0.412 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ที่ระดับ 0.05 ดังนั้น สรุปได้ว่าผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่มีสถานภาพต่างกันมีการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่มีสถานภาพต่างกันการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกไม่แตกต่างกันทุกด้านที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ที่ระดับ 0.05

5. ปัจจัยส่วนบุคคลด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีก พบว่า ภาพรวมมีค่านัยสำคัญอยู่ที่ระดับ 0.428 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ที่ระดับ 0.05 ดังนั้น สรุปได้ว่าผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันมีการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกแตกต่างกัน 2 ด้าน คือ ด้านการรับรู้ถึงความต้องการหรือปัญหามีค่านัยสำคัญอยู่ที่ระดับ 0.015 และด้านการประเมินทางเลือกมีค่านัยสำคัญอยู่ที่ระดับ 0.009 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 2 การจัดการร้านค้าปลีกมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ตารางที่ 2 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2

การตัดสินใจเลือก ซื้อสินค้าในร้านค้าปลีก	การจัดการร้านค้าปลีก				รวมการจัดการ ร้านค้าปลีก
	1. สิ่งจำเป็น สำหรับ ร้านค้า	2. การลด ต้นทุนของ ร้านค้าปลีก	3. การ ยกระดับ เพิ่มคุณค่า สินค้าและ การบริการ	4. การสร้าง ความแตกต่าง ในการจัดการ ร้านค้าปลีก	
1. การรับรู้ถึงความ ต้องการหรือปัญหา	$r = .324^{**}$ Sig = .000* สัมพันธ์กัน	$r = .296^{**}$ Sig = .000* สัมพันธ์กัน	$r = .380^{**}$ Sig = .008* สัมพันธ์กัน	$r = .315^{**}$ Sig = .000* สัมพันธ์กัน	$.392^{**}$ Sig = .000* สัมพันธ์กัน
2. การแสวงหา ข้อมูล	$r = .236^{**}$ Sig = .000* สัมพันธ์กัน	$r = .280^{**}$ Sig = .000* สัมพันธ์กัน	$r = .290^{**}$ Sig = .008* สัมพันธ์กัน	$r = .243^{**}$ Sig = .000* สัมพันธ์กัน	$.312^{**}$ Sig = .000* สัมพันธ์กัน
3. การประเมิน ทางเลือก	$r = .130^{**}$ Sig = .008* สัมพันธ์กัน	$r = .249^{**}$ Sig = .000* สัมพันธ์กัน	$r = .113^{**}$ Sig = .020* สัมพันธ์กัน	$r = .286^{**}$ Sig = .000* สัมพันธ์กัน	$.233^{**}$ Sig = .000* สัมพันธ์กัน
4. การตัดสินใจซื้อ	$r = .192^{**}$ Sig = .000* สัมพันธ์กัน	$r = .297^{**}$ Sig = .000* สัมพันธ์กัน	$r = .205^{**}$ Sig = .008* สัมพันธ์กัน	$r = .384^{**}$ Sig = .000* สัมพันธ์กัน	$.323^{**}$ Sig = .000* สัมพันธ์กัน
5. พฤติกรรมภายหลัง การซื้อ	$r = .219^{**}$ Sig = .000* สัมพันธ์กัน	$r = .263^{**}$ Sig = .000* สัมพันธ์กัน	$r = .206^{**}$ Sig = .008* สัมพันธ์กัน	$r = .264^{**}$ Sig = .000* สัมพันธ์กัน	$.284^{**}$ Sig = .000* สัมพันธ์กัน
รวมการตัดสินใจ เลือกซื้อสินค้าใน ร้านค้าปลีก	$r = .304^{**}$ Sig = .000* สัมพันธ์กัน	$r = .389^{**}$ Sig = .000* สัมพันธ์กัน	$r = .332^{**}$ Sig = .008* สัมพันธ์กัน	$r = .415^{**}$ Sig = .000* สัมพันธ์กัน	$r = .430^{**}$ Sig = .000* สัมพันธ์กัน

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า การจัดการร้านค้าปลีกมีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีก ($r = .430$) พบว่า การจัดการร้านค้าปลีก ได้แก่ สิ่งจำเป็นสำหรับร้านค้า การลดต้นทุนของร้านค้า การยกระดับเพิ่มคุณค่าและการบริการ และการสร้างความแตกต่างในการจัดการร้านค้าปลีกมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกทั้งหมดทุกด้าน ได้แก่ ด้านการรับรู้ถึงความต้องการหรือปัญหา ($r = .392$) ด้านการแสวงหาข้อมูล ($r = .312$) ด้านการประเมินทางเลือก ($r = .233$) ด้านการตัดสินใจซื้อ ($r = .323$) และพฤติกรรมภายหลังการซื้อ ($r = .284$) ที่มีระดับความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกันทำให้การตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีความแตกต่างกัน

จากผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่มีเพศต่างกันการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลไม่แตกต่างกันและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เพศต่างกันการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกด้านพฤติกรรมภายหลังการซื้อแตกต่างกัน ส่วนภาพรวมของระดับการศึกษาผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ระดับการศึกษาที่ต่างกันการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกแตกต่างกัน 2 ด้าน คือ ด้านการรับรู้ถึงความต้องการหรือปัญหา มีค่า และด้านการประเมินทางเลือก และภาพรวมของรายได้เฉลี่ยต่อเดือนผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันมีการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกแตกต่างกัน 2 ด้าน คือ ด้านการรับรู้ถึงความต้องการหรือปัญหา และด้านการประเมินทางเลือก สามารถอภิปรายได้ ดังนี้

1.1 ปัจจัยส่วนบุคคลมีการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกที่แตกต่างกันในด้านเพศ เพราะเพศชายมีการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกมากกว่าเพศหญิงซึ่งสอดคล้องกับพันธุทิพย์ ดีประเสริฐดำรง (2559)

1.2 ปัจจัยส่วนบุคคลมีการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกที่แตกต่างกันในด้านระดับการศึกษา เพราะผู้บริโภคที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกด้านการรับรู้ถึงความต้องการหรือปัญหา น้อยกว่าผู้บริโภคที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ปริญญาโท และสูงกว่าปริญญาโท ซึ่งไม่สอดคล้องกับวรรณาทองเย็น (2561)

1.3 ปัจจัยส่วนบุคคลมีการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกที่แตกต่างกันในด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน เพราะผู้บริโภคที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท มีระดับการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีก ด้านการรับรู้ถึงความต้องการหรือปัญหาน้อยกว่าผู้บริโภคที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-30,000 บาท และ 30,001-60,000 บาท ซึ่งจะสอดคล้องกับปฏิกร ทิพย์เลอเลิศ (2558)

2. ผลการศึกษาการจัดการร้านค้าปลีกมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

จากผลการวิจัย พบว่า การจัดการร้านค้าปลีกมีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกที่มีระดับความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สามารถอธิบายได้ ดังนี้

การจัดการร้านค้าปลีกมีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีก โดยการจัดการร้านค้าปลีกทั้งด้านสิ่งจำเป็นสำหรับร้านค้า การลดต้นทุนของร้านค้าปลีก การยกระดับเพิ่มคุณค่าสินค้าและบริการ และการสร้างความแตกต่างในการจัดการร้านค้าปลีกมีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกซึ่งสอดคล้องกับ(วรรณ ทงเย็น, 2561)

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติ

1. ด้านสิ่งจำเป็นสำหรับร้านค้า ร้านค้าปลีกควรเน้นการจัดวางผังร้านค้าและการจัดการเรียงสินค้าแบ่งหมวดหมู่ตามประเภทสินค้าเพื่อให้เกิดความสะดวกสบายต่อการใช้บริการของลูกค้า โดยมีการติดป้ายราคาสินค้าเพื่อให้ลูกค้าทราบราคาสินค้าอย่างชัดเจน อีกทั้งควรมีความหลากหลายของสินค้าและบริการเพื่อสร้างทางเลือกให้กับลูกค้า และมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายเพื่อกระตุ้นยอดขายของสินค้า ซึ่งจะส่งผลให้ลูกค้าตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีก

2. ด้านการลดต้นทุนของร้านค้าปลีก ร้านค้าปลีกควรเน้นการมีสินค้าให้บริการที่มีตราสินค้าที่มีความน่าเชื่อถือเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับลูกค้าว่าร้านค้าปลีกมีสินค้าที่มีคุณภาพ เน้นการพิจารณาจากความต้องการของลูกค้าเป็นหลักโดยการสำรวจความต้องการลูกค้า อีกทั้งควรมีการเลือกขนาดบรรจุภัณฑ์ที่หลากหลายเพื่อสร้างทางเลือกให้กับลูกค้า และมีการลดต้นทุนทางด้านของใช้สิ้นเปลือง เช่น บรรจุภัณฑ์ซึ่งสอดคล้องกับยุคปัจจุบันที่ใส่ใจถึงพลาสติกจะส่งผลให้ลูกค้าตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีก

3. ด้านการยกระดับเพิ่มคุณค่าและบริการ ร้านค้าปลีกควรเน้นความสะดวกในการเลือกซื้อสินค้าและบริการ เน้นการให้ความรู้ลึกซึ้งตลอดภายในร้านค้าปลีก มีการให้บริการที่พอใจประทับใจ คงไว้ซึ่งความภักดี การสร้างความเป็นมิตรให้กับลูกค้า และการให้ความรู้เรื่องสินค้าและข้อมูลการใช้ประโยชน์ จะส่งผลให้ลูกค้าตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีก

4. ด้านการสร้างความแตกต่างในการจัดการร้านค้าปลีก ร้านค้าปลีกควรเน้นการสร้าง ความแตกต่างด้านสินค้าและบริการจากร้านค้าอื่น เน้นความแตกต่างด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับคนในชุมชนโดยอาจจะมีการทำ CSR การมอบทุนการศึกษาให้กับเด็กในชุมชน และสร้างความแตกต่างด้านการตกแต่งร้านค้าที่มีเอกลักษณ์จะส่งผลให้ลูกค้าตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีก

5. ปัจจัยส่วนบุคคลในด้านเพศ การศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าร้านค้าปลีก ดังนั้น ร้านค้าปลีกจะต้องมีการจัดการร้านค้าปลีกให้สอดคล้องกับ

ความต้องการของผู้บริโภคตั้งแต่ด้านการรับรู้ถึงความต้องการของผู้บริโภค สร้างทางเลือกให้กับผู้บริโภค และมีการบริการหลังการขาย

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจในการให้บริการลูกค้า เพื่อจะได้ทราบถึงระดับความพึงพอใจของลูกค้าและนำมาพัฒนาร้านค้าปลีกต่อไป
2. เนื่องจากการเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลเฉพาะในส่วนของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปจึงควรมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากต่างจังหวัด เพื่อให้ทราบข้อมูลในมุมมองที่กว้างขึ้นและนำมาพัฒนาร้านค้าปลีกต่อไป
3. ควรมีการศึกษาเจาะจงร้านค้าปลีกที่ต้องการจะศึกษาเพื่อจะได้รู้ถึงความต้องการของผู้บริโภคอย่างเฉพาะเจาะจงและนำมาพัฒนาร้านค้าปลีกต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ประชาชาติ. (2559). การท่องเที่ยวไทยอีก 10 ปีข้างหน้า อยู่ตรงไหนในโลก?.

สืบค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2562, จาก

<https://www.facebook.com/PrachachatOnline/posts/10154615770958814:0>

ปฏิกร ทิพย์เลอเลิศ. (2558). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคจากร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในจังหวัดกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. (การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

พันธุ์ทิพย์ ดีประเสริฐดำรง. (2559). ส่วนประสมการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าร้าน LOFTของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. (การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

วรรณ ทงเย็น. (2561). แนวทางการจัดการการตลาดสำหรับร้านค้าปลีกขนาดเล็ก: กรณีศึกษาอำเภอเมืองสมุทรปราการ. วารสารเกษมบัณฑิต, 19, 140-149.

วรุฒิ ชุ่มใจ. (2562). บทวิเคราะห์สถานการณ์ “ค้าปลีกไทย” ปี 2019 “ชิม-ทรง-เสียง” พร้อม 8 มาตรการเพิ่มโอกาสเติบโต. สืบค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2562, จาก <https://www.brandbuffet.in.th/2019/02/thai-retailers-association-outlook-for-retail-in-2019/>

Krungsri Research. (2561). ธุรกิจร้านค้าปลีกสมัยใหม่. สืบค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2562, จาก https://www.krungsri.com/bank/getmedia/ece23010-e01f-42ee-a944-264c479bbd46/IO_Modern_Trade_180905_TH_EX.aspx

Krungsri Research. (2562). *ธุรกิจร้านค้าปลีกสมัยใหม่*. สืบค้นเมื่อ 5 กันยายน 2562,
จาก https://www.krungsri.com/bank/getmedia/4728f783-fc87-49fc-9ba8-caa969f66d3f/IO_Modern_Trade_190829_TH_EX.aspx
Yamane, Taro. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*, (3rd ed). New York: Harper and Row Publications.

การประเมินโครงการกิจกรรมเพื่อสังคมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้การประเมินแบบ CIPP Model โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) นนทบุรี

สมศักดิ์ จีเพ็ชร¹

¹สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 นนทบุรี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินโครงการกิจกรรมเพื่อสังคมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้าน บริบท ปัจจัย กระบวนการ ผลผลิต และความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบชิป (CIPP Model) เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ การวิเคราะห์เอกสาร แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าแบบ 5 ระดับ และการสนทนากลุ่ม วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ (1) แบบสอบถามวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (2) ข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสาร และข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า ด้านบริบท วัตถุประสงค์ของโครงการมีความสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด และปัจจัยมีความเพียงพอเพื่อดำเนินการกิจกรรมตามโครงการเมื่อประเมินภายหลังจากดำเนินโครงการ พบว่า ผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีผลการประเมินรายด้าน ดังนี้ (1) ด้านบริบทอยู่ในระดับมาก รายการที่ประเมิน คือ สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาความรู้และประสบการณ์ของนักเรียน (2) ด้านปัจจัยอยู่ในระดับมาก รายการที่ประเมิน คือ การดำเนินการไม่ขัดแย้งกับกฎระเบียบของราชการงบประมาณมีความเหมาะสมเพียงพอ (3) ด้านกระบวนการอยู่ในระดับมาก รายการที่ประเมิน คือ กิจกรรมมีความเหมาะสม พัฒนาความรู้และคุณธรรมของนักเรียน หน่วยงานที่ใช้บริการและชุมชนให้ความร่วมมือ (4) ด้านผลผลิตอยู่ในระดับมาก รายการที่ประเมิน คือ นักเรียนรู้รักสามัคคี ส่งเสริมการมีจิตสาธารณะของนักเรียน นักเรียนได้เรียนรู้ธรรมชาติ คุณธรรม จริยธรรม พัฒนาคุณธรรมจริยธรรม นักเรียนมีความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี นักเรียนสามารถปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมอย่างมีความสุข และบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ คือ นักเรียนได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติ ธรรมชาติ คุณธรรม และจริยธรรม จิตสาธารณะ รู้รักสามัคคี ลักษณะการเป็นผู้นำ และ ผู้ตามที่ดี และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ในระดับมาก

คำสำคัญ: การประเมินโครงการ กิจกรรมเพื่อสังคม การประเมินแบบชิป ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

Assessment of Social Activities Based on the Philosophy of Sufficiency Economy Project Using CIPP Model Bodindecha (Sing Singha Seni) Nonthaburi School

Somsak Jeepet¹

¹Secondary Educational Service Area Office 3, Nonthaburi

Abstract

The purpose of this research was to assess social activities based on the philosophy of sufficiency economy project in terms of context, input, process, and product evaluation. The assessment model entitled CIPP Model was employed in this program assessment. In addition, the instruments used for collecting data were including: a five point Likert Scale questionnaire, document analysis, and focus group. Data from questionnaire were statistically analyzed using the frequency, percentage, mean, and standard deviation; while document and focus group data were analyzed using content analysis.

It could be observed in the research results that in context evaluation, objectives of the project were consistent with the policies of the supervisory authorities. Furthermore, input evaluation implied that there was sufficient input to carry out activities according to the project. In addition, it was also found that the outcomes were at high level after the implementation of the program. Evaluation results were as follows: (1) the context evaluation was rated at a high level with contribution from the items concerning the fact that the project was consistent with the sufficiency economy philosophy and also raising the level students' knowledge and experience; (2) input evaluation was rated at a high level with contribution from items concerning the implementation of projects which was in accordance with government regulations and adequate project budget; (3) process evaluation was rate at a high level with contribution from items concerning activities suitable for the project, benefits regarding students' knowledge and moral development; and cooperation with external organizations and communities; (4) product evaluation was rated at a high level with contribution from items concerning development and promotion of unity among the students, public mind, Dharma, morality, ethics, good leadership and good followers and students could adjust to live happily in society. And project objectives achievement was students had learned and practiced: Dharma morality and ethics, public mind, love harmony, good characteristics of leadership and good fellowship that could foster ability to smoothly coexist with others at a high level.

Keywords: Project Evaluation, Social Activity, CIPP Model, Philosophy of Sufficiency Economy

Received: 10 May 2019

Revised: 12 March 2020

Accepted: 23 March 2020

บทนำ

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร ทรงสร้างทฤษฎีใหม่ภายใต้ความหมายของคำว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” โดยทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้ประเทศรอดพ้นและยืนหยัดภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้อย่างมั่นคง และเพื่อเป็นหนทางสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตของประชาชนในทุกระดับ ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน หรือรัฐ ในการปฏิบัติงานเพื่อเป็นแนวทางพัฒนาประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง มีความพอประมาณ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความไม่ประมาท มีเหตุผลและสร้างภูมิคุ้มกันต่อผลกระทบต่าง ๆ อันเกิดจากภายนอกและภายในอย่างรอบคอบ

โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) นนทบุรี เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ผ่านการประเมินเป็นโรงเรียนที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ และบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง “สถานศึกษาพอเพียง” โดยกระทรวงศึกษาธิการมาแล้ว และจากข้อเสนอแนะเพื่อชี้ทิศทางการพัฒนาในอนาคตของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ตามรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) (2556) โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) นนทบุรี เห็นว่าควรทำโครงการเพื่อแก้ปัญหาพฤติกรรมในสังคมที่เน้นจิตสำนึกของผู้เรียน โดยมอบหมายให้คณะกรรมการนักเรียนเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินงาน มีคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อช่วยติดตามพฤติกรรมของผู้เรียนที่บ้านและในชุมชน พร้อมกับขอความร่วมมือผู้ปกครองและชุมชนประพฤติปฏิบัติให้เป็นแบบอย่าง วิธีดำเนินงานควรเริ่มด้วยการปลูกใจให้เกิดความตระหนัก (Awareness) เห็นประโยชน์และคุณค่าของคนในสังคมที่มีคุณธรรม ปัญญาธรรม และสามัคคีธรรม ซึ่งจะช่วยให้สังคมมีความเจริญและอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เมื่อเกิดความตระหนักในคุณค่าและประโยชน์จะเกิดความปรารถนาที่จะกระทำ (Attempt) ด้วยความเต็มใจ เมื่อได้ทำเป็นประจำทุกวันเป็นปกติวิสัยจนเป็น “วิถีชีวิตประชาธิปไตย” ก็ถือว่าประสบความสำเร็จ (Achievement) ในการดำเนินงานตามโครงการ ประกอบกับผู้ประเมินในฐานะผู้ที่เคยบริหารสถานศึกษาได้รับรางวัลสถานศึกษาที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอน และบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง “สถานศึกษาพอเพียง” มาแล้ว จึงได้ดำเนินการพัฒนาต่อยอดยกระดับการดำเนินการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นโครงการที่มีกิจกรรมเพื่อสังคมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ธรรมะ คุณธรรม และจริยธรรม มีสำนึกสาธารณะ อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ปฏิบัติตนเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี รู้รักสามัคคี สามารถเผยแพร่ความรู้สู่สังคมผ่านกิจกรรมเพื่อสังคมได้ และเมื่อได้ดำเนินการตามโครงการกิจกรรมเพื่อสังคมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี)

นนทบุรี ได้แล้วนั้น จะต้องมีการติดตามประเมินผลการดำเนินการตามโครงการเพื่อให้ทราบถึงความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโครงการและเป้าหมายของโครงการโดยการดำเนินการประเมินนั้นควรเป็นไปตามหลักวิชาการที่ถูกต้องเหมาะสม จึงนำรูปแบบซีป (CIPP Model) มาใช้ในการประเมินโครงการเพื่อให้ทราบถึงความสอดคล้องของโครงการต่อนโยบายของหน่วยงาน บังคับบัญชา ความเหมาะสมเพียงพอของทรัพยากร มีกระบวนการดำเนินโครงการที่ดี รวมทั้งการประสพผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ แล้วเผยแพร่สื่อสารความสำเร็จของโครงการ ผู้บริหาร ครู ผู้เกี่ยวข้อง นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์ของวิจัย

เพื่อประเมินโครงการกิจกรรมเพื่อสังคมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) นนทบุรี ในด้านบริบท ด้านปัจจัย ก่อนการดำเนินโครงการ ประเมินหลังการดำเนินการในด้านบริบท ด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้ทั้งประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และในการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากประชากรนั้น กำหนดขนาดตัวอย่างตามกำหนดขนาดตัวอย่างของ Krejcie และ Morgan (ส่งศักดิ์ ทิตาราม, สรชัย พิศาลบุตร, และเกียรติภูมิ ชูเกียรติศิริ, 2554) ดังนี้

1. การประเมินด้านบริบท ปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต ในทุกกิจกรรมของโครงการ ประชากรเป็นผู้บริหารและครู จำนวน 72 คน ใช้ประชากรในการวิจัย
2. การประเมินด้านบริบท ปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต ในกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี วิสามัญ ประชากรเป็นนักเรียน 500 คน ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 217 คน และประชากรเป็นผู้ปกครอง จำนวน 500 คน ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 217 คนในการวิจัย
3. การประเมินด้านบริบท ปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต ในกิจกรรมธรรมศึกษา ประชากรเป็นนักเรียน จำนวน 914 คน ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 269 คน และประชากรเป็นผู้ปกครอง จำนวน 914 คน ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 269 คน ในการวิจัย
4. การประเมินด้านบริบท ปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต ในกิจกรรมสู่อาราม ประชากรเป็นนักเรียน จำนวน 76 คน ผู้ปกครอง จำนวน 76 คน ใช้ประชากรในการวิจัย

5. การประเมินด้านบริบท ปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต ในกิจกรรมโรงเรียนคู่พัฒนา (Twinning School) ประชากรเป็นนักเรียน จำนวน 80 คน และผู้ปกครอง จำนวน 80 คน ใช้ประชากรในการวิจัย

6. การประเมินด้านบริบท ปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต ในกิจกรรมศิลปะสู่ชุมชน ประชากรเป็นนักเรียน จำนวน 44 คน และผู้ปกครอง จำนวน 44 คน ใช้ประชากรในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. **ตัวแปรต้น** เป็นกิจกรรมตามโครงการกิจกรรมเพื่อสังคมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 5 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมปลูกเลี้ยง-เนตรนาวิวิธปัญญา กิจกรรมธรรมศึกษา กิจกรรมสู่อาราม กิจกรรมโรงเรียนคู่พัฒนา (Twinning School) และกิจกรรมศิลปะสู่ชุมชน

2. ตัวแปรตาม ประกอบด้วย

2.1 ความสอดคล้องด้านบริบท และความเพียงพอด้านปัจจัย เพื่อการดำเนินการโครงการ

2.2 ผลการประเมินด้านบริบท ด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต

2.3 การบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาโครงการกิจกรรมเพื่อสังคมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) นนทบุรี

2. กำหนดรูปแบบการประเมินเป็นแบบซีพี (CIPP Model) ประกอบด้วย การประเมินบริบท (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพแวดล้อมที่เป็นนโยบายจากหน่วยงานต้นสังกัด ความต้องการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โอกาสหรือแนวทางที่จะไปสู่ความสำเร็จตามความ มุ่งหวัง การประเมินปัจจัย (Input Evaluation) เป็นการประเมินแนวทางการใช้ทรัพยากร ด้าน บุคลากร วัสดุ ทรัพย์สิน เวลาที่ใช้ไป และงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงาน รวมทั้งความคุ้มค่า เพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินการดำเนินการกิจกรรมตามโครงการ มีกระบวนการ วิธีการ ที่มีประสิทธิภาพ นำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลที่ได้จากการดำเนินโครงการ และการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้ เป็นการวัดความสำเร็จจากความพยายามในการบรรลุเป้าหมาย (Stufflebeam, 2004)

3. กำหนดและจัดทำกรอบการประเมิน ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของการวิจัย ตัวแปรที่ศึกษา ตัวบ่งชี้ แหล่งข้อมูล ผู้ให้ข้อมูล วิธีการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และเกณฑ์การประเมิน

4. ศึกษาวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) โครงการกิจกรรมเพื่อสังคมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) นนทบุรีถึงความสอดคล้องกับบริบทของโครงการได้แก่ ค่านิยม 12 ประการ นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พันธกิจ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 วิสัยทัศน์ พันธกิจ โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) นนทบุรี เพื่อวิเคราะห์ความสอดคล้องกับโครงการด้านบริบท และศึกษาวิเคราะห์แผนพัฒนาการศึกษา และแผนปฏิบัติการปีการศึกษา 2559 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) นนทบุรี เพื่อวิเคราะห์ความเพียงพอด้านปัจจัยเบื้องต้นในการดำเนินการตามโครงการ แล้วสรุปผลการวิเคราะห์

5. สร้างแบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อการประเมินโครงการ จำนวน 3 ฉบับ เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้ง 3 ฉบับประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบ ประกอบด้วย ตำแหน่ง อายุ ชั้นเรียน สถานภาพ (ชาย/หญิง) ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเพื่อประเมิน ด้านบริบท ด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต ซึ่งเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (นลินี ฌ นคร, 2550) เพื่อเก็บข้อมูลจากประชากรและกลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 3 ฉบับ โดยแยกตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ฉบับที่ 1 ผู้บริหารและครูเป็นผู้ตอบ จำนวน 25 ข้อ ฉบับที่ 2 นักเรียนเป็นผู้ตอบ จำนวน 23 ข้อ ฉบับที่ 3 ผู้ปกครองเป็นผู้ตอบ จำนวน 14 ข้อ โดยมีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

5.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา ผลการวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาคุณธรรม รูปแบบการประเมินแบบชิป (CIPP Model) โครงการกิจกรรมสู่สังคมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) นนทบุรี

5.2 สร้างแบบสอบถาม จำนวน 3 ฉบับ ได้แก่ ฉบับที่ 1 ผู้บริหารและครู เป็นผู้ตอบ ฉบับที่ 2 นักเรียนผู้ร่วมกิจกรรม เป็นผู้ตอบ และฉบับที่ 3 ผู้ปกครองนักเรียนที่ร่วมกิจกรรม เป็นผู้ตอบ ซึ่งแต่ละฉบับครอบคลุมด้านบริบท ปัจจัย กระบวนการดำเนินการ และด้านผลผลิตของโครงการ เป็นแบบวัด 5 ระดับ คือ 1 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด 2 หมายถึง ระดับน้อย 3 หมายถึง ระดับปานกลาง 4 หมายถึง ระดับมาก 5 หมายถึง ระดับมากที่สุด (สมถวิล วิจิตรวรรณ, 2554)

5.3 นำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาความสอดคล้อง (IOC) และจากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมีค่าความสอดคล้อง แต่ละฉบับเกิน 0.6 ได้ปรับปรุงรายชื่อตามให้ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ

5.4 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้มาวิเคราะห์หาค่า ความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีหาค่าความเที่ยงตรงแบบสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น คือ แบบสอบถามสำหรับผู้บริหารครูมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 แบบสอบถามสำหรับนักเรียนมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93 แบบสอบถามสำหรับ

ผู้ปกครองนักเรียนมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 จึงนำไปเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย (สมถวิล วิจิตรวรรณ, 2554)

5.5 นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากประชากร และกลุ่มตัวอย่าง เก็บรวบรวมแยกประเภท นับจำนวนแบบสอบถาม แล้วนำมาวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ แล้วสรุปผล

6. จัดสนทนากลุ่ม (Focus group) ครูที่ปรึกษากิจกรรมตามโครงการ โดยการจัดเตรียมรายการหัวข้อสนทนาโดยบูรณาการ วัตถุประสงค์ของโครงการ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และกรอบการประเมินแบบชิป (CIPP Model) เชิญครูตัวแทนกิจกรรม ทั้ง 5 กิจกรรมร่วมสนทนากลุ่ม ณ สถานที่กำหนด สรุปผลบันทึกการสนทนากลุ่ม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการใน 3 ขั้นตอน คือ 1) จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยการศึกษาวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อพิจารณาด้านบริบท และด้านปัจจัยดำเนินการโครงการ 2) จากประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียนโดยแบบสอบถาม และ 3) จากการสนทนากลุ่มครูที่ปรึกษากิจกรรมในโครงการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย ดำเนินการวิเคราะห์ ดังนี้

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ แบบสอบถามประเมินโครงการ วิเคราะห์ ความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)
2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการศึกษาวิเคราะห์เอกสาร และการสนทนากลุ่มครูที่ปรึกษากิจกรรม ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย การประเมินการประเมินโครงการกิจกรรมเพื่อสังคมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) นนทบุรี มีดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับโครงการกิจกรรมเพื่อสังคมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) นนทบุรี ก่อนการดำเนินโครงการ จากการวิเคราะห์เอกสาร พบว่า

1.1 ด้านบริบทที่สอดคล้องกับหน่วยงานต้นสังกัดได้แก่ ค่านิยมหลัก 12 ประการของ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ นโยบายกระทรวงศึกษาธิการเฉพาะการศึกษาขั้นพื้นฐาน พันธกิจของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3

1.2 ด้านปัจจัยมีความพร้อม และเพียงพอในการดำเนินโครงการ ได้แก่ ด้านสถานที่โรงเรียนมีสถานที่เพียงพอกับความต้องการ ด้านความรู้มีหลักสูตรและสาระวิชาที่นักเรียนได้เรียนรู้ ด้านบุคลากรมีความเพียงพอ และด้านงบประมาณมีความเพียงพอ

2. ผลการประเมินโครงการกิจกรรมเพื่อสังคมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) นนทบุรี หลังการดำเนินโครงการ ตามกรอบการประเมินรูปแบบซีป (CIPP Model) จากแบบสอบถาม พบว่า มีผลการประเมินโดยรวมในระดับมาก โดยมีผลการประเมินรายด้าน ดังนี้

2.1 ด้านบริบทมีผลการประเมินในระดับมาก โดยมีรายการประเมิน ได้แก่ สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาความรู้และประสบการณ์ของนักเรียน เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนผู้เข้าร่วมโครงการ เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม สอดคล้องกับความต้องการของสังคม และบุคลากรมีความพร้อม

2.2 ด้านปัจจัย มีผลการประเมินในระดับมาก โดยมีรายการประเมิน ได้แก่ งบประมาณตามโครงการมีความเหมาะสมเพียงพอ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในโครงการมีความพร้อม

2.3 ด้านกระบวนการ มีผลการประเมินในระดับมาก โดยมีรายการประเมิน ได้แก่ กิจกรรมตามโครงการมีความเหมาะสม พัฒนาความรู้และคุณธรรมของนักเรียน หน่วยงานที่ใช้บริการและชุมชนให้ความร่วมมือ กิจกรรมตามโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียน กิจกรรมให้ความรู้ด้านธรรมะ ศิลปะ และภาษาแก่ชุมชน เป็นการสร้างความร่วมมือที่ดีระหว่างโรงเรียนและหน่วยงาน ชุมชน และครูและนักเรียนร่วมกันเตรียมการดำเนินกิจกรรม

2.4 ด้านผลผลิต มีผลการประเมินในระดับมาก โดยมีรายการประเมิน ได้แก่ นักเรียนรักสามัคคี ส่งเสริมการมีจิตสาธารณะของนักเรียน นักเรียนได้เรียนรู้ธรรมะ คุณธรรม จริยธรรม จากการเข้าร่วมกิจกรรม พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน นักเรียนมีความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี นักเรียนสามารถปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมอย่างมีความสุข นักเรียนได้เรียนรู้ปฏิสัมพันธ์ที่ดีเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีต่อหน่วยงาน ชุมชน และสังคม

3. ผลการประเมินโครงการกิจกรรมเพื่อสังคมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) นนทบุรี ตามกรอบการประเมินรูปแบบซีป (CIPP Model) จากการสนทนากลุ่ม พบว่า มีผลการประเมินรายด้าน ดังนี้

3.1 ด้านบริบท ผู้เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญและประโยชน์ของโครงการ โครงการสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เกิดประโยชน์ต่อนักเรียนและโรงเรียน ได้รับความร่วมมือจากองค์กรและชุมชน พัฒนาความรู้และประสบการณ์แก่นักเรียน

3.2 ด้านปัจจัย ผู้เกี่ยวข้องเข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการ มีทรัพยากรเพียงพอต่อการดำเนินการ

3.3 ด้านกระบวนการ ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวางแผน ดำเนินการ ติดตามงาน และปรับปรุงกรรม ดำเนินการต่อเนื่องเกินเวลาที่กำหนดไว้ของโครงการเนื่องจากครู และนักเรียนประสงค์ดำเนินการต่อเนื่อง นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง

3.4 ด้านผลผลิต มีประโยชน์ที่เกิดขึ้นคุ้มค่ามากเมื่อเทียบกับงบประมาณและวัสดุที่ใช้ไป นักเรียนได้รับการพัฒนาความรู้ ประสพการณ์ คุณธรรม จริยธรรม มีจิตสาธารณะ มีลักษณะการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี รักความสามัคคี และสามารถอยู่ร่วมกับคนในชุมชน และสังคมอย่างมีความสุข

4. ผลการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการกิจกรรมเพื่อสังคมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) นนทบุรี จากการวิจัยพบว่า บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ คือ นักเรียนได้เรียนรู้และปฏิบัติจนมีธรรมะ คุณธรรม และจริยธรรม เกิดจิตสาธารณะ เกิดความรู้รักสามัคคี เกิดลักษณะการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีในตนเอง การอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

จากการประเมินโครงการกิจกรรมเพื่อสังคมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) นนทบุรี ขอนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาโครงการกิจกรรมเพื่อสังคมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) นนทบุรี พบว่า ด้านบริบท มีความสอดคล้องกับค่านิยมหลัก 12 ประการ ของ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ นโยบายกระทรวงศึกษาธิการเฉพาะการศึกษาขั้นพื้นฐาน พันธกิจของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 และด้านปัจจัยมีความพร้อมในการดำเนินโครงการ คือ ด้านสถานที่ โรงเรียนมีสถานที่เพียงพอกับความต้องการ ด้านความรู้ มีหลักสูตรและสาระวิชาที่นักเรียนได้เรียนรู้ ด้านบุคลากรมีความเพียงพอ ด้านงบประมาณ มีความเพียงพอ จึงสามารถดำเนินการโครงการได้ สอดคล้องกับแนวคิดของสมคิด พรมจัญ (2552) และ สุภมาส อังคุโชติ (2545) ได้แก่ การประเมินสภาพแวดล้อมเป็นการประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สำคัญ ความเป็นไปได้ของโครงการ เป็นโครงการที่ตอบสนองปัญหาหรือความต้องการจำเป็นที่แท้จริง สอดคล้องกับนโยบายขององค์กร หรือนโยบายของหน่วยเหนือ และการประเมินปัจจัยเบื้องต้น เป็นการประเมินปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการว่า เหมาะสม โดยดูว่าปัจจัยที่จะใช้มีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการมีความเหมาะสมเพียงพอ กิจกรรมที่ได้เลือกสรรแล้วที่กำหนดไว้ในโครงการมีความเป็นไปได้ และสอดคล้องกับแนวคิดของ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2549)

และสุวิมล ว่องวาณิช (2543) การประเมินก่อนเริ่มโครงการประกอบด้วย การประเมินบริบท อันเป็นการประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อกำหนดโครงการ การประเมินบริบทเป็นการประเมิน สภาพเศรษฐกิจและสังคม การเมือง ตลอดจนปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ อันนำไปสู่ทิศทางและ วัตถุประสงค์ของโครงการ และการประเมินปัจจัยหรือทรัพยากร เป็นการตรวจสอบความพร้อม ด้านทรัพยากรทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ ตลอดจนระบบบริหารและการจัดการ ที่จะทำให้ บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด อีกทั้งมีความเป็นไปได้ทางด้านทรัพยากร

2. ผลการประเมินโครงการกิจกรรมเพื่อสังคมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) นนทบุรี ตามกรอบการประเมินรูปแบบซีบี (CIPP Model) ด้วยแบบสอบถาม พบว่า มีผลการประเมินโดยรวมในระดับมาก โดยมีผลการประเมิน คือ ด้านบริบท มีผลการประเมินในระดับมาก โดยมีรายการประเมิน ได้แก่ สอดคล้องกับหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาความรู้และประสบการณ์ของนักเรียน เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม สอดคล้องกับความต้องการของสังคม ด้านปัจจัย มีผลการประเมินในระดับมาก โดยมีรายการ ประเมิน ได้แก่ งบประมาณตามโครงการมีความเหมาะสมเพียงพอ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในโครงการ มีความพร้อม ด้านกระบวนการ มีผลการประเมินในระดับมาก โดยมีรายการประเมิน ได้แก่ กิจกรรมตามโครงการมีความเหมาะสม หน่วยงานที่ใช้บริการและชุมชนให้ความร่วมมือ กิจกรรม ตามโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียน กิจกรรมให้ความรู้ด้านธรรมะ ศิลปะ และ ภาษาแก่ชุมชน เป็นการสร้างความร่วมมือที่ดีระหว่างโรงเรียนและหน่วยงาน ชุมชน และครูและ นักเรียนร่วมกันเตรียมการดำเนินกิจกรรม ด้านผลผลิตได้รับการประเมินระดับมาก โดยมี รายการประเมิน ได้แก่ นักเรียนรู้จักสามัคคี ส่งเสริมการมีจิตสาธารณะของนักเรียน นักเรียนได้ เรียนรู้ธรรมะ คุณธรรม จริยธรรมจากการเข้าร่วมกิจกรรม พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน นักเรียนมีความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี นักเรียนสามารถปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีต่อหน่วยงาน ชุมชนและสังคม สอดคล้องกับการประเมินโครงการ ขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาของกันยา ลาตปะละ (2553) พบว่า ด้านปัจจัยเบื้องต้น ผู้บริหารและครู เห็นว่ามีความเหมาะสม ได้แก่ มีนโยบาย แผนปฏิบัติงาน ประจำปี ที่น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาขับเคลื่อนในสถานศึกษา ด้านกระบวนการ ดำเนินงาน ผู้บริหารและครูเห็นว่า โครงการมีความเหมาะสม ได้แก่ การใช้แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา ท้องถิ่นในชุมชน ที่ส่งเสริมการเป็นอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน และ ด้านผลผลิต ผู้บริหารและครู เห็นว่ามีความเหมาะสม ได้แก่ นักเรียนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงได้ ส่วนผู้เรียนเห็นว่ามีความเหมาะสม ได้แก่ นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และผลการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมนักเรียนของ สมศักดิ์ จีเพ็ชร (2552) พบว่า ด้านบริบทของโครงการมีความสอดคล้อง กับ พระราชบัญญัติ

การศึกษาแห่งชาติ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน นโยบายรัฐบาล นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นโยบายองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี และความต้องการของกรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ปกครองในระดับมาก ด้านปัจจัยเบื้องต้นสำหรับการดำเนินการโครงการมีความพร้อมในระดับมาก ด้านกระบวนการดำเนินงานตามโครงการทั้ง 6 กิจกรรมอยู่ในระดับมาก ด้านผลผลิตทำให้นักเรียนมีคุณธรรม ด้านความขยัน ความสุภาพ ความมีวินัย และความสามัคคี เพิ่มขึ้นในระดับมาก และนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วิทยา เมฆขำ และคณะ (2550) ในตัวชี้วัดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐานรากกับความพอดี พบว่า ด้านเอื้ออาทรต่อกัน ชุมชนรู้จักสามัคคี มีการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้แบบประชาชนมีส่วนร่วมในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต ตามเงื่อนไขคุณธรรม ประกอบด้วย การมีพื้นฐานของการมีสติปัญญาไตร่ตรองก่อนคิดที่จะลงมือทำ ปลุกจิตสำนึกรักสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ ร่วมกันรักษาสภาพแวดล้อมในชุมชนให้คงอยู่ถึงคนรุ่นหลัง ยึดเส้นทางสายกลาง ไม่เบียดเบียนตนเองและคนอื่น การอยู่ด้วยกันด้วยความสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

3. ผลการประเมิน โครงการกิจกรรมเพื่อสังคมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียน บดินทรเดชา(สิงห์ สิงหเสนี)นนทบุรี ตามกรอบการประเมินรูปแบบชิป (CIPP Model) จากการสนทนากลุ่ม พบว่า มีผลการประเมิน คือ ด้านบริบท ผู้เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญและประโยชน์ของโครงการ โครงการสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เกิดประโยชน์ต่อนักเรียนและโรงเรียน ได้รับความร่วมมือจากองค์กรและชุมชน พัฒนาความรู้และประสบการณ์แก่นักเรียน ด้านปัจจัย ผู้เกี่ยวข้องเข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการ มีทรัพยากรเพียงพอต่อการดำเนินการ ด้านกระบวนการ ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวางแผน ดำเนินการติดตามงาน และปรับกิจกรรม ดำเนินการต่อเนื่องเกินเวลาที่กำหนดไว้ของโครงการเนื่องจากครูและนักเรียนประสงค์ดำเนินการต่อเนื่อง นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ด้านผลผลิต มีประโยชน์ที่เกิดขึ้นคุ้มค่ามากเมื่อเทียบกับงบประมาณและวัสดุที่ใช้ไป นักเรียนได้รับการพัฒนาความรู้ ประสบการณ์ คุณธรรม จริยธรรม มีจิตสาธารณะ มีลักษณะการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี รักความสามัคคี และสามารถอยู่ร่วมกับคนในชุมชน และสังคมอย่างมีความสุข สอดคล้องกับสาระสำคัญจากการนำเสนอของกลุ่มพัฒนากรอบแนวคิดทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (2546) ได้แก่ ความพอเพียง เป็นทั้งวิธีการ (Means) ที่คำนึงถึงความสมดุลพอประมาณอย่างมีเหตุผลและการสร้างภูมิคุ้มกันที่เหมาะสม ในขณะที่เดียวกันก็นำไปสู่ผลของการกระทำ (Ends) ที่ก่อให้เกิดความสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและนำไปสู่ความยั่งยืนของการพัฒนา โดยมี “ทางสายกลาง” เป็นหัวใจสำคัญของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไม่ใช่การอยู่อย่างโดดเดี่ยว (Independence) หรือพึ่งพิงภายนอกหรือคนอื่นทั้งหมด (Dependence) แต่เน้นความคิดและ

การกระทำที่จะพึ่งตนเอง (Self-reliance) เป็นหลัก ก่อนที่จะไปพึ่งคนอื่น ๆ ความพอเพียง จะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อม ๆ กัน คือ ความพอประมาณ (Moderation) ความมีเหตุผล (Reasonableness) และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี (Self-immunity) ถ้าขาดคุณลักษณะใดคุณลักษณะหนึ่งไปก็จะไม่สามารถเรียกได้ว่าเป็นความพอเพียง และสอดคล้องกับแนวทางการจัดกิจกรรมในสถานศึกษาตามที่ถวัลย์ ภาสกร (2550) ได้นำเสนอไว้ ได้แก่ ปัจจัยด้านสังคม คือ รู้จักช่วยเหลือสังคมหรือชุมชน ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี ปฏิบัติความสามัคคี ปฏิบัติความเสียสละ เผยแพร่องค์ความรู้เศรษฐกิจพอเพียง ปัจจัยด้านวัฒนธรรม คือ สืบสานวัฒนธรรมไทย สร้างจิตสำนึกรักไทยรักบ้านเกิด พัฒนาและอนุรักษ์อาหารประจำท้องถิ่น พัฒนาอนุรักษ์ดนตรีไทย เพลงไทย พัฒนาอนุรักษ์โบราณสถานและโบราณวัตถุ ปัจจัยด้านศาสนา ส่งเสริมศาสนา ปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชน ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

4. ผลการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการกิจกรรมเพื่อสังคมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) นนทบุรี พบว่า การดำเนินโครงการบรรลุวัตถุประสงค์ คือ นักเรียนได้เรียนรู้และปฏิบัติจนมีธรรมะ คุณธรรม และจริยธรรมเกิดจิตสาธารณะ เกิดความรู้รักสามัคคี เกิดลักษณะการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี สามารถปรับตัวให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขในระดับมากสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2552) เรื่องจิตพอเพียงกับการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่า หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นความหวังสำคัญเพื่อการแก้วิกฤตสังคมในปัจจุบันและเป็นหลักยึดมั่นเพื่อการเดินทางไปในอนาคตของสังคมไทยและของโลก จุดเริ่มต้นอยู่ที่บุคคลแต่ละคนที่จะต้องมีความพอเพียงในหลายด้าน มีพฤติกรรมพอเพียงพอประมาณอันเกิดจากจิตซึ่งจะนำไปสู่ผลผลิต และผลลัพธ์ที่มีคุณค่าอันพึงปรารถนา การดำเนินการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคล ครอบครัว หน่วยงาน ไปจนถึงชุมชน และประเทศชาติ จะเกิดประโยชน์เมื่อมีการนำไปใช้เป็นองค์ความรู้ในการเรียนการสอน และเป็นแนวทางในการฝึกอบรมพัฒนาเยาวชนไทยให้เป็นผู้ที่มีจิตและพฤติกรรมที่เหมาะสม ซึ่งจะนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของบุคคล และผลประเมินการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของศักดิ์ชัย นิรันทรี (2550) พบว่า คุณธรรมจริยธรรมส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นขนบธรรมเนียมนิยมที่เน้นการอบรมปลูกฝังให้นักเรียนอยู่ในกรอบพฤติกรรมของระเบียบวินัย โดยโรงเรียนมัธยมศึกษาเน้นเรื่อง ความมีระเบียบวินัยเป็นอันดับแรก ตามด้วยความรับผิดชอบ การมีสัมมาคารวะ ความซื่อสัตย์สุจริต การปฏิบัติตามหลักและคำสอนทางศาสนา เสียสละ และมีคุณธรรมจริยธรรมอื่น ๆ ที่เชื่อมโยงกับเนื้อหาของกลุ่มสาระวิชาต่าง ๆ เป็นตัวเสริมให้คุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนมีลักษณะที่กว้างขึ้น โดยโรงเรียนมีกิจกรรมใหม่ ๆ ในการสร้างเสริมนักเรียนมากขึ้น เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความสามารถ แสดงความคิดของตนเองมากขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 - 1.1 ควรนำแนวทางการประเมินโครงการไปปรับใช้กับสถานศึกษาในสังกัด
 - 1.2 ควรกำหนดแนวทางให้สถานศึกษาดำเนินการประเมินโครงการทั้งด้านบริบท ปัจจัย กระบวนการ และผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อจะได้ทราบถึงประสิทธิภาพของโครงการ
2. สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ควรนำรูปแบบไปประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการต่าง ๆ ที่ดำเนินการไปแล้ว เพื่อให้ทราบผลของการดำเนินงาน และเกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่
3. โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) นนทบุรี ควรนำผลการประเมินไปศึกษาและปรับใช้ในการจัดทำแผนพัฒนา แผนปฏิบัติการประจำปี รายงานการประเมินตนเอง การพัฒนาต่อยอดคุณธรรมนักเรียน เช่น การพัฒนานักเรียนคุณธรรมดีเด่น ครอบครัวยุติธรรม ขยายการสอบธรรมศึกษาให้ครอบคลุมนักเรียนทุกคน เพิ่มจำนวนนักเรียนในกิจกรรมสู่อาราม และ โรงเรียนคู่พัฒนา (Twinning School)

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยสำรวจความต้องการของชุมชนด้านการมีส่วนร่วมของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) นนทบุรี หรือสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน
2. ควรทำการวิจัยประเมินตามรูปแบบซีป (CIPP Model) ในโครงการอื่นตามแผนปฏิบัติการโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) นนทบุรี
3. ควรทำการวิจัยเรื่องการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนของกลุ่มสาระวิชาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เอกสารอ้างอิง

- กันยา ลาตปะละ. (2553). การประเมินโครงการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 1 (รายงานการวิจัย). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2552). จิตพอเพียงที่ยั่งยืน. ใน เอกสารประกอบการสัมมนาโครงการวิจัยแม่บท: การวิจัยและพัฒนากระบวนการพัฒนาประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.).

- นลินี ณ นคร. (2550). *เครื่องมือวิจัย ใน เอกสารการเรียนรู้การทำวิจัยด้วยตนเอง*. สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิทยา เมฆขำ และคณะ. (2550). *การถ่ายทอดแนวทางการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา ภูมิปัญญาท้องถิ่นตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดนนทบุรี* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ศักดิ์ชัย นิรัญทวี. (2550). *รายงานการประเมินการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดีการพิมพ์.
- ส่งศักดิ์ ทิตาราม, สรชัย พิศาลบุตร, และเกียรติภูมิ ชูเกียรติศิริ. (2554). ประชากร กลุ่มตัวอย่างและ การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาสถิติ วิจัย และการ ประเมินผลการศึกษา*. สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สมคิด พรหมจ้อย. (2552). *เทคนิคการประเมินโครงการ* (พิมพ์ครั้งที่ 6). นนทบุรี: จตุพรดีไซน์.
- สมถวิล วิจิตรวรรณ. (2554). *การสร้างเครื่องมือวัดเจตพิสัย ในประมวลสาระชุดวิชาการวิจัย และสถิติทางการศึกษา*. สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สมศักดิ์ จีเพ็ชร. (2552). *การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมนักเรียน โรงเรียนวัดตึก (จำลอง ศิลปวิทยา)*. นนทบุรี: โรงเรียนวัดตึก (จำลองศิลปวิทยา).
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2549). *วิธีวิทยาการประเมินศาสตร์แห่งคุณค่า* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุกมาศ อังคุโชติ. (2545). *รูปแบบการประเมินนโยบาย แผนงาน และโครงการ ใน ประมวลสาระ ชุดวิชาการประเมินนโยบาย แผนงาน และโครงการ*. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2543). *รายงานการวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนาระบบการประเมินผลภายในของ สถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2556). *รายงาน การประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) นนทบุรี*. กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน).
- Stufflebeam, D. L. (2004). The 21st-century CIPP model origins, development, and use. In M. C. Alkin (Ed), *Evaluation roots: Tracing theorists' views and influences* (pp.246-266). California, CA: Sage Publication, Inc.

ผลของการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบบทบาทสมมติ เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในเด็กปฐมวัย

สินีนานู แสงแพง¹ และปัทมาวดี เล่ห์มงคล²

¹สาขาวิชาปฐมวัยศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

²สาขาวิชาปฐมวัยศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบบทบาทสมมติเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในเด็กปฐมวัย กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา คือ เด็กปฐมวัย อายุระหว่าง 4-5 ปี กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาล 2 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนวัดเฉลิมพระเกียรติ (พิบูลบำรุง) ตำบลบางศรีเมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 จำนวน 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบบทบาทสมมติ จำนวน 12 แผน และแบบทดสอบความเป็นพลเมืองในเด็กปฐมวัย การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบบทบาทสมมติ มีความเป็นพลเมืองสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบบทบาทสมมติ

คำสำคัญ: นิทาน การจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบบทบาทสมมติ ความเป็นพลเมืองในเด็กปฐมวัย

The Effects of Storytelling with Role Play Activity Provision to Promote Citizenship in Young Children

Sineenat Saengpaeng¹ and Pattamavadi Lehmongkol²

¹Program in Early Childhood Faculty of Education, Kasetsart University

²Program in Early Childhood Faculty of Education, Kasetsart University

Abstract

The purpose of this study was to examine the outcome of roleplay story-telling activity to promote citizenship in young learners. The participants of this study consisted of 25 male and female young learners aged from 4 to 5 years, studying in the second semester of kindergarten 2, in the academic year of 2018, at Wat Chaloem PhraKiat School (Phiboon Bamrung), Bang Si Mueang Sub-district, under the govern of Nonthaburi Primary Education Office Area 1. Twelve lesson plans of roleplay story-telling instructional activities and the test of citizenship in young learners were employed as research instruments. Descriptive statistics including mean and standard deviation were computed to analyse the data.

The results of the study revealed that young learners who participated in Roleplay story-telling instructional activities had higher test scores of than those who did not participate in the activities.

Keywords: Storytelling, Storytelling with Role Play Activities, Citizenship in Young Children

บทนำ

ปัจจุบันสภาพสังคมไทยเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยี เด็กเป็นสมาชิกหนึ่งของสังคมย่อมที่จะต้องเรียนรู้ในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ซึ่งมีความหลากหลาย ซับซ้อน มโนทัศน์ (Concept) และกระบวนทัศน์ (Paradigm) ของบุคคลจึงถูกปรับเปลี่ยนตามกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการดำรงชีวิต วิธีชีวิตท่ามกลางความร่วมมือและแข่งขันทั้งในระดับสังคมโลก ประเทศชาติ และบุคคลที่มีสถานะความเป็นพลเมือง (Citizenship) ดังนั้นนับว่าพลเมือง (Citizen) มีความสำคัญต่อการดำรงอยู่และพัฒนาประเทศ พลเมืองเป็นกำลังของประเทศที่จะนำไปสู่ความเจริญ ความก้าวหน้า ความมั่นคงอย่างยั่งยืน ด้วยเหตุนี้ประเทศต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องพัฒนาพลเมืองให้เป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพ ซึ่งการพัฒนาพลเมืองนั้นเป็นกระบวนการทางสังคม (Socialization Process) ที่ต้องเรียนรู้ร่วมกันผ่านสถาบันทางสังคม (Social Institution) ที่ทำหน้าที่ต่าง ๆ เริ่มจากสถาบันครอบครัวมาสู่สถาบันการศึกษา รวมทั้งสถาบันอื่นไม่ว่าจะเป็นสถาบันทางเศรษฐกิจ สถาบันทางการเมือง สถาบันทางด้านศาสนา สถาบันสื่อสารมวลชน ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการทำให้ประชาชนปฏิบัติตามสถานภาพ บทบาท หน้าที่ของพลเมืองดี และการที่พัฒนาพลเมืองไปสู่การเป็นพลเมืองดีมีคุณภาพได้นั้น จำเป็นต้องให้พลเมืองมีการศึกษา มีจิตสำนึก มีความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ของตนและสังคมส่วนรวม ซึ่งการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองเป็นรูปแบบการศึกษาในวิถีชีวิตผ่านกระบวนการทางสังคม ทั้งในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียน และการเรียนรู้ทางสังคมอื่นที่เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ในแวดวงการศึกษาที่ผ่านมาให้ความสำคัญกับการพัฒนาความเป็นพลเมืองให้กับเยาวชน หรือวัยรุ่นที่จะก้าวเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ เพราะเห็นว่าวัยนี้สามารถมีความเข้าใจสมมติฐานต่าง ๆ สามารถพิจารณามุมมองที่หลากหลาย เข้าใจสิ่งที่เป็นเหตุเป็นผล และมีความเชื่อส่วนบุคคล แต่ในความเป็นจริงการพัฒนาพลเมืองผ่านการศึกษาในระบบโรงเรียนต้องเริ่มที่ระดับปฐมวัย เพราะการศึกษাপฐมวัยเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาบุคคลทั้งในด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจ ซึ่งเป็นการพัฒนาที่นำไปสู่ความยั่งยืน (Sustainable) โดยต้องพัฒนาคนเป็นศูนย์กลางและการเริ่มต้นการพัฒนาที่ถูกที่ควรต้องเริ่มต้นในเด็กปฐมวัย ดังที่องค์การ UNICEF ได้กล่าวไว้ว่า “เด็กเป็นพื้นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืน” (Children are the Foundation of Sustainable Development) (UNICEF, 2015 อ้างใน สิริรินทร์ ลัดดาภิบาล บุญเชิดชู, 2559) ดังนั้นการพัฒนาความเป็นพลเมืองในระดับปฐมวัยจึงเป็นพื้นฐานที่สำคัญต่อการพัฒนามโนทัศน์ ทักษะ (Skill) และคุณลักษณะ (Character) ของบุคคลให้สอดคล้องกับลักษณะของสังคมที่พึงประสงค์ โดยเป็นพลเมืองดีมีคุณภาพของประเทศ สำหรับประเทศไทยปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาความเป็นพลเมืองให้มีความตระหนักรู้

ในตนและสังคม มีส่วนร่วมอย่างมีคุณภาพ โดยมีความรับผิดชอบ เคารพสิทธิผู้อื่น เคารพความแตกต่าง เคารพกติกา และการรับผิดชอบต่อสังคม

ปัจจุบันสังคมไทยกำลังตื่นตัวและให้ความสำคัญในเรื่องของความเป็นพลเมืองกันอย่างมาก ไม่เว้นแม้แต่เด็ก ๆ ที่ควรจะต้องมีความเข้าใจในเรื่องของความเป็นพลเมืองให้มาก เห็นได้จากในคู่มือการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) ระดับการศึกษาปฐมวัย (2-5 ปี) ได้กล่าวถึงตัวบ่งชี้ที่ 3.2 เด็กสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ โดยที่เด็กต้องสามารถนำหลักประชาธิปไตยมาใช้ในวิถีชีวิตประจำวันเพื่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเหมาะสมตามวัย ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่หรือครูที่ต้องสร้างความเข้าใจเรื่องความเป็นพลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตยอย่างถูกต้องให้แก่เด็ก ๆ เพราะสิ่งนี้ถือเป็นพื้นฐานที่สำคัญสิ่งหนึ่งที่จะทำให้เราทุกคนสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสมและเกิดความสุข

วรารักษ์ สามโกเศศ (2554) ได้กล่าวถึง “พลเมือง” ในระบอบประชาธิปไตยว่า แตกต่างจากพลเมืองของระบอบอื่นที่พลเมืองจะมี “คุณสมบัติ” อย่างไร จะเป็นไปตามที่ผู้มีอำนาจประสงค์จะให้ เป็น ขณะที่ระบอบประชาธิปไตยเจ้าของอำนาจอิสระสูงสุดคือประชาชน ดังนั้นประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจอิสระจึงกำหนดชีวิตตนเองได้ “ประชาชน” ในระบอบประชาธิปไตยจึงแตกต่างหลากหลายได้ เมื่อแตกต่างหลากหลายได้ จึงต้องเคารพซึ่งกันและกัน และใช้กติกาในการแก้ปัญหาจึงจะสามารถอยู่ร่วมกันและปกครองกันตามวิถีทางประชาธิปไตยได้ ดังนั้น “พลเมือง” ในระบอบประชาธิปไตย จึงหมายถึงสมาชิกของสังคมที่มีอิสรภาพ (Liberty) และพึ่งตนเองได้ (Independent) ใช้สิทธิเสรีภาพโดยควบคู่กับความรับผิดชอบต่อ เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เคารพความแตกต่าง เคารพหลักความเสมอภาค เคารพกติกา ไม่แก้ปัญหาด้วยความรุนแรง ตระหนักว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ร่วมรับผิดชอบต่อสังคม มีจิตสาธารณะ และกระตือรือร้นที่จะรับผิดชอบต่อหรือร่วมขับเคลื่อนสังคมและแก้ปัญหารับผิดชอบต่อหรือร่วมขับเคลื่อนสังคมและแก้ปัญหาสังคมในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ในครอบครัว ชุมชนจนถึงระดับประเทศ ระดับอาเซียน และระดับประชาคมโลก

เด็กปฐมวัยเริ่มเข้าใจและเริ่มมีจินตนาการ มีการเลียนแบบ นิทานจึงเป็นหัวใจสำคัญของเด็กทำให้เด็กมีจินตนาการอันกว้างไกล เนื่องมาจากการมีนิทานเป็นสื่อ และในการจัดประสบการณ์ทุก ๆ กิจกรรม ครูควรจะใช้นิทานเป็นสื่อในการเรียนรู้ของเด็ก ผลจากการที่เด็กได้ฟังนิทาน ทำให้เด็กจดจำได้นานและสามารถเชื่อมโยงประสบการณ์ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ถ้านิทานที่ครูเล่าให้เด็กฟังนั้นตรงกับชีวิตจริงและสามารถเชื่อมโยงกันได้ จุดสำคัญอยู่ที่ครูมีกลวิธีในการเล่านิทาน การกำหนดตัวแสดงในนิทานที่มีความหมายและให้บทบาทของการแสดงที่เป็นสื่อให้เด็กจดจำได้ดี

การเล่นนิทานเป็นเทคนิคหนึ่งที่ยิมนนำมาใช้กับเด็กปฐมวัย เพราะนิทานเป็นสื่อสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัยที่มีประสิทธิภาพมาก ไม่มีเด็กคนใดไม่ชอบนิทาน นิทานสามารถสร้างจินตนาการ ความฝัน ความคิด ความเข้าใจและการรับรู้ให้กับเด็ก (ขวัญนุช บุญอยู่สง, 2546) ซึ่งรูปแบบการเล่นนิทานที่ยิมนใช้กันเสมอ ๆ คือการเล่นนิทานประกอบอุปกรณ์หรือสิ่งประดิษฐ์ที่ผู้เล่าจัดทำขึ้น เพื่อใช้เป็นอุปกรณ์ประกอบการเล่นนิทานที่สำคัญ เพราะสามารถทำให้เด็กสนุกและตื่นตาไปกับนิทานที่เล่าเป็นอย่างดี กุลยา ตันติผลาชีวะ (2548) ซึ่งสอดคล้องกับ เบญจวรรณ กิสุขพันธ์ (2547) ที่กล่าวว่าสื่อที่ยิมนนำมาใช้ประกอบการเล่นนิทานที่ดีที่สุด คือ นิทาน ต้องเป็นนิทานที่มีเนื้อหาเข้าใจง่าย สื่อความหมายได้ดี มีภาพประกอบที่ชัดเจน สีสันสดใส แสดงจุดเด่นของเรื่องและตัวละครได้เป็นอย่างดี

การเล่นนิทานเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมความเป็นพลเมืองในเด็กปฐมวัย เพราะนิทานเป็นเรื่องของจินตนาการที่ให้ความบันเทิง เต็มเปี่ยมไปด้วยความสนุกสนาน โลกของเด็กเป็นโลกที่สดใสด้วยวัยที่มีจินตนาการ นิทานจะส่งเสริมความเป็นพลเมือง เพื่อให้เด็กรู้จักการเคารพสิทธิของผู้อื่น การเคารพความแตกต่าง และการเคารพกติกา เพื่อที่จะอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

วิธีสอนโดยใช้บทบาทสมมติ เป็นวิธีสอนอีกวิธีหนึ่งที่เปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการสอน เพราะเด็กได้ร่วมแสดงบทบาทเป็นตัวละครในนิทานที่ตนเองชื่นชอบ นอกจากนี้ยังได้สะท้อนความคิด ความรู้สึกของตัวละครที่ตนสวมบทบาท ทำให้เด็กเข้าใจความเป็นพลเมืองได้เป็นอย่างดี อีกทั้งเด็กวัยนี้ชอบแสดงท่าทางเลียนแบบเป็นบุคคลต่าง ๆ

ผู้ศึกษาในฐานะที่เป็นครูปฐมวัยที่ทำหน้าที่สอนระดับชั้นอนุบาลปีที่ ๒ โรงเรียนวัดเฉลิมพระเกียรติ (พิบูลบำรุง) ตำบลบางศรีเมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร เขต 1 จากประสบการณ์ที่ผ่านมาพบว่า สภาพแวดล้อมของโรงเรียนตั้งอยู่ในชุมชนและอยู่ติดกับวัด เด็กที่เข้ามาศึกษามีหลากหลายรูปแบบ มีทั้งเด็กที่มีครอบครัวสมบูรณ์ มีพ่อแม่ อาศัยอยู่ร่วมกัน เด็กที่อาศัยอยู่กับตายาย และมีพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว เป็นต้น ซึ่งจากการสังเกตเด็กส่วนใหญ่ในชั้นเรียนขาดความเป็นพลเมือง มีพฤติกรรมปฏิบัติตนที่แตกต่างกันไป เช่น ไม่มีระเบียบวินัย แชงคิวเพื่อน แย่งของเล่นจากเพื่อน หรือเมื่อจัดกิจกรรมในชั้นเรียน เช่น เมื่อให้ทำกิจกรรมสร้างสรรค์ ตอนที่ใช้สีเทียน เด็กหยิบสีเทียนของเพื่อนมาโดยไม่ขออนุญาตก่อน เป็นต้น ดังนั้นผู้ศึกษาจึงอยากปลูกฝังและส่งเสริมความเป็นพลเมือง ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ การเคารพสิทธิผู้อื่น การเคารพความแตกต่าง และการเคารพกฎกติกา ซึ่งเป็นด้านที่มีความสำคัญและใกล้ตัวเด็ก โดยใช้การจัดกิจกรรมการเล่นนิทานประกอบบทบาทสมมติ เพื่อช่วยให้เด็กได้เรียนรู้อย่างสนุกสนานและมีความสุข

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเล่นิทานประกอบบทบาทสมมติ เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในเด็กปฐมวัย

ขอบเขตการศึกษา

ในการศึกษานี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตการศึกษา ดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นเด็กปฐมวัยชาย-หญิง อายุ 4-5 ปี กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 25 คน ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนวัดเฉลิมพระเกียรติ (พิบูลบำรุง) ตำบลบางศรีเมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร เขต 1

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรจัดกระทำ ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเล่นิทานประกอบบทบาทสมมติ

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความเป็นพลเมืองในเด็กปฐมวัยในด้าน การเคารพสิทธิผู้อื่น การเคารพความแตกต่าง และการเคารพกฎกติกา

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษานี้ครอบคลุมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเล่นิทานประกอบบทบาทสมมติเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในเด็กปฐมวัย

ขอบเขตด้านระยะเวลา

การศึกษานี้ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 โดยทำการทดลองเป็นระยะเวลา จำนวน 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน ได้แก่ วันอังคาร และวันพุธ ครั้งละ 30 นาที โดยเริ่มตั้งแต่เวลา 09.30-10.00 น.

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1. ครูได้ทราบแนวทางในการจัดกิจกรรมการเล่นิทานประกอบบทบาทสมมติ เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในเด็กปฐมวัย
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นิทานประกอบบทบาทสมมติมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีขึ้น

วิธีดำเนินการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1. แผนการจัดกิจกรรมการเล่นิทานประกอบบทบาทสมมติเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในเด็กปฐมวัย จำนวน 12 แผน
2. แบบทดสอบความเป็นพลเมืองในเด็กปฐมวัยจำนวน 15 ข้อ

การรวบรวมข้อมูล

การศึกษาเรื่องผลของการจัดกิจกรรมการเล่นิทานประกอบบทบาทสมมติ เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในเด็กปฐมวัย ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขอความร่วมมือกับผู้บริหารโรงเรียนโรงเรียนวัดเฉลิมพระเกียรติ (พิบูลบำรุง) ในการทำการศึกษา
2. ผู้ศึกษานำแบบทดสอบความเป็นพลเมืองในเด็กปฐมวัยก่อนการทดลอง (Pretest) และทำการทดสอบในเด็ก
3. ผู้ศึกษาดำเนินการทดลองด้วยตนเองโดยทดลองทั้งหมด 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน วันละ 30 นาที ในช่วงเวลา 09.30–10.00 น. ของวันอังคารและวันพุธ จนสิ้นสุดการทดลอง
4. เมื่อดำเนินการทดลองไปจนครบ 6 สัปดาห์ ผู้ศึกษาทำการทดสอบความเป็นพลเมืองในเด็กปฐมวัย หลังการทดลอง (Posttest)

ตารางที่ 1 ตารางการจัดกิจกรรมการเล่นิทานประกอบบทบาทสมมติ

สัปดาห์ที่	วันที่ทำการทดลอง	ชื่อเรื่อง	ความเป็นพลเมือง
1		ทดสอบก่อนการทดลอง (Pretest)	
2	วันอังคาร วันพุธ	เรื่องขอยืมหนอยนะ	การเคารพสิทธิผู้อื่น
3	วันอังคาร วันพุธ	เรื่องลูกเปิดขี้เหร่	การเคารพความแตกต่าง
4	วันอังคาร วันพุธ	เรื่องดีมากจ๊ะ	การเคารพกฎกติกา
5	วันอังคาร วันพุธ	เรื่องช้างกับมดแดง	การเคารพสิทธิผู้อื่น
6	วันอังคาร วันพุธ	เรื่องวัวดำกับวัวขาว	การเคารพความแตกต่าง
7	วันอังคาร วันพุธ	เรื่องช้างน้อยคอยได้	การเคารพกฎกติกา
8		ทดสอบหลังการทดลอง (Posttest)	

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำคะแนนและผลที่ได้จากการทดสอบความเป็นพลเมืองในเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลอง กับเด็กกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมาวิเคราะห์ค่าทางสถิติและแปลผลตามความเป็นจริง
2. สรุปข้อมูลจากแบบบันทึกหลังจากการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบบทบาทสมมติ เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในเด็กปฐมวัย ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

สถิติที่ใช้ในการศึกษา

1. การหาค่าเฉลี่ย
2. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา

การศึกษาคครั้งนี้เป็นการศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบบทบาทสมมติ เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในเด็กปฐมวัย โดยผู้ศึกษาได้รวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์และนำมาเสนอผลการศึกษา ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลคะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเป็นพลเมืองในเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบบทบาทสมมติ

ตอนที่ 2 ผลคะแนนของเด็กปฐมวัยรายด้านที่แสดงถึงความเป็นพลเมือง ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบบทบาทสมมติ

ตอนที่ 1 ผลคะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเป็นพลเมืองในเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบบทบาทสมมติ

ตารางที่ 2 ผลคะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบบทบาทสมมติ (n = 25)

เลขที่	คะแนนก่อนการจัดกิจกรรม	คะแนนหลังการจัดกิจกรรม	ผลต่างคะแนนก่อนและหลังการจัดกิจกรรม
	Pretest	Posttest	
1	8	14	6
2	4	9	5
3	5	12	7
4	7	15	8
5	6	13	7
6	6	12	6
7	8	15	7

ตารางที่ 2 (ต่อ)

เลขที่	คะแนนก่อนการจัดกิจกรรม	คะแนนหลังการจัดกิจกรรม	ผลต่างคะแนนก่อนและ หลังการจัดกิจกรรม
	Pretest	Posttest	
8	5	11	6
9	5	13	8
10	7	12	5
11	7	14	7
12	9	12	3
13	10	15	5
14	8	13	5
15	10	15	5
16	7	13	6
17	5	12	7
18	8	15	7
19	8	13	5
20	9	13	4
21	6	15	9
22	5	11	6
23	7	15	8
24	8	13	5
25	6	15	9

จากตารางที่ 2 พบว่าคะแนนความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยรายบุคคลก่อนได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นิทานประกอบบทบาทสมมติ มีคะแนนสูงสุดเท่ากับ 10 และต่ำสุดเท่ากับ 4 ส่วนคะแนนความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยรายบุคคลหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นิทานประกอบบทบาทสมมติ มีคะแนนสูงสุดเท่ากับ 15 และคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 9

**ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยโดยรวมก่อนและ
หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบบทบาทสมมติ (n=25)**

กลุ่มเป้าหมาย	μ	σ	ระดับความสามารถ
ก่อนจัดประสบการณ์	6.96	1.65	ต่ำ
หลังจัดประสบการณ์	13.23	1.61	สูง

จากตารางที่ 3 พบว่า คะแนนเฉลี่ยความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยโดยรวมก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบบทบาทสมมติ ก่อนได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบบทบาทสมมติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.96 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.65 และความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบบทบาทสมมติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 13.23 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.61 โดยหลังการทดลองสูงกว่าการทดลอง

**ตอนที่ 2 ผลคะแนนของเด็กปฐมวัยรายด้านที่แสดงถึงความเป็นพลเมือง ก่อนและหลัง
การจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบบทบาทสมมติ**

**ตารางที่ 4 แสดงผลคะแนนของเด็กปฐมวัยรายด้านที่แสดงถึงความเป็นพลเมือง ก่อนและ
หลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบบทบาทสมมติ (n=25)**

ความเป็นพลเมือง	ก่อนจัดประสบการณ์		หลังจัดประสบการณ์	
	μ	σ	μ	σ
1. ด้านการเคารพลิทธิผู้อื่น	1.40	0.50	3.80	1.00
2. ด้านการเคารพความแตกต่าง	2.44	0.96	4.56	0.58
3. ด้านการเคารพกฎกติกา	3.12	0.67	4.84	0.37

จากตารางที่ 4 พบว่า คะแนนเฉลี่ยความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย ด้านการเคารพลิทธิผู้อื่น ก่อนจัดประสบการณ์ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.40 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.50 หลังจัดประสบการณ์ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.00

คะแนนเฉลี่ยความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย ด้านการเคารพความแตกต่าง ก่อนจัดประสบการณ์ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.44 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.96 หลังจัดประสบการณ์ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.58

คะแนนเฉลี่ยความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย ด้านการเคารพกฎกติกา ก่อนจัดประสบการณ์ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.12 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.67 หลังจัดประสบการณ์ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.84 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.37

สรุปด้านการเคารพกฎกติกา สูงสุดก่อนได้รับการจัดกิจกรรมคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.12 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.67 หลังจัดประสบการณ์ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.84 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.37 น้อยที่สุด ด้านการเคารพสิทธิผู้อื่น มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.40 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.50 หลังจัดประสบการณ์ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.00

อภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเล่นนิทานประกอบบทบาทสมมติ เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่นนิทานประกอบบทบาทสมมติ ผลการศึกษา พบว่า

จากการทดลองผลของการจัดกิจกรรมการเล่นนิทานประกอบบทบาทสมมติเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในเด็กปฐมวัย 3 ด้าน ประกอบด้วย การเคารพสิทธิผู้อื่น การเคารพความแตกต่าง การเคารพกฎกติกา ผลการศึกษาปรากฏว่า การจัดกิจกรรมการเล่นนิทานประกอบบทบาทสมมติ เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ก่อนการจัดประสบการณ์เด็กมีความเป็นพลเมืองด้านการเคารพกฎกติกา สูงกว่าด้านอื่น ลำดับต่อมาคือด้านการเคารพความแตกต่าง และด้านการเคารพสิทธิผู้อื่นตามลำดับ และหลังการจัดประสบการณ์ พบว่าเด็กมีความเป็นพลเมืองด้านการเคารพกฎกติกา สูงที่สุด ลำดับต่อมาคือ ด้านการเคารพความแตกต่าง และด้านการเคารพสิทธิผู้อื่นตามลำดับ ซึ่งผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเล่นนิทานประกอบบทบาทสมมติสามารถส่งเสริมความเป็นพลเมืองในเด็กปฐมวัยได้

การจัดกิจกรรมการเล่นนิทานประกอบบทบาทสมมติเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในเด็กปฐมวัย โดยในวันที่ 1 เป็นการจัดกิจกรรมการเล่นนิทาน วันที่ 2 เด็กแสดงบทบาทสมมติประกอบการเล่นนิทานและส่งเสริมความเป็นพลเมืองในเด็กปฐมวัย ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวสามารถส่งเสริมความเป็นพลเมืองในเด็กปฐมวัยได้ตามหัวข้อ ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมการเล่นนิทานประกอบบทบาทสมมติ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ผ่านประสบการณ์ตรง โดยได้เล่นและแสดงบทบาทสมมติเป็นตัวละครในนิทาน ซึ่งตัวละครแต่ละตัวมีลักษณะแตกต่างกันไป เช่น หน้าตา อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด และการกระทำต่าง ๆ ที่ทำให้เด็กได้เรียนรู้และเข้าใจถึงความเป็นพลเมืองในด้านต่าง ๆ

ได้แก่ ด้านการเคารพสิทธิผู้อื่น ด้านการเคารพความแตกต่าง และด้านการเคารพกฎกติกา ในขณะที่เด็กได้ฟังนิทานและแสดงบทบาทสมมติประกอบนิทานนั้น เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ผ่านประสบการณ์ตรง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ Dewey (1952) กล่าวว่า การเรียนรู้กับวัตถุจากการปฏิบัตินั้นหรือกระทำกับวัตถุโดยใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าในการสำรวจ เพื่อให้เด็กค้นพบความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ผ่านประสบการณ์ตรงจะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ถาวรและคงทน ชูศรี สนิทประชากร (2551) กล่าวว่า การแสดงบทบาทสมมติจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องชัดเจน เพราะในเรื่องนั้น ๆ จะเป็นเรื่องที่สมมติจากเรื่องจริง ซึ่งเป็นการได้ฝึกให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่จะนำไปปฏิบัติในสภาพจริงด้วย เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออก มีการอภิปรายและวิเคราะห์เรื่องราวหรือเนื้อหาในนิทาน ซึ่งเป็นประโยชน์ในการฝึกให้เด็กได้แก้ปัญหา ตัดสินใจ และสามารถนำการแก้ปัญหาไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ นอกจากนี้ในการแสดงบทบาทสมมติ ผู้ที่สวมบทบาททุกคนจะรู้สึกว่ามีอิสระที่จะแสดงลักษณะของบทบาทของตนให้ดีที่สุดเท่าที่เขาจะทำได้โดยธรรมชาติแม้ว่าเขาจะได้รับคำพูดของตัวละครเขาก็ไม่ควรท่องจำหรือพูดตามนั้น เขาควรพยายามเข้าใจความนึกคิด บทบาทของเขาในสถานการณ์นั้นและแสดงความรู้สึกในบทบาทของเขาออกมาให้ดีที่สุด

2. การใช้นิทานเป็นสื่อเสริมเรื่อง สามารถส่งเสริมให้เด็กมีความเป็นพลเมืองมากขึ้นและเป็นสื่อการสอนที่สามารถสอดแทรกในเรื่องความเป็นพลเมืองด้านต่าง ๆ ได้อย่างดี และตอบสนองความต้องการของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับ จินตนา หมู่ผึ้ง (2554) กล่าวถึงการนำนิทานมาใช้กับเด็กปฐมวัยไว้ว่า นิทานช่วยสอนให้เด็กมีพฤติกรรมที่ดี และเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ได้เรียนรู้แบบอย่างความดีงาม เรียนรู้เกี่ยวกับคุณธรรม นำมาใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตจริง ได้ฝึกทักษะการฟัง การพูด เรียนรู้ภาษา มีความกล้าแสดงออก ในการโต้ตอบจากการฟังนิทานและสมมติดี ปริบูรณ์ (2550) กล่าวถึงการเล่านิทานว่า เป็นวิธีการให้ความรู้ที่ทำให้เด็กสนใจในการเรียนรู้สามารถจดจำกล้าแสดงออกและมีแรงจูงใจที่จะเปิดรับพฤติกรรมที่พึงปรารถนานิทานจึงมีคุณค่า นอกจากนี้ยังช่วยตอบสนองความต้องการของเด็ก เช่น ความอยากรู้อยากเห็น ความสัมพันธ์ผล ความต้องการเป็นที่ยอมรับ เนื้อหาของนิทานที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการดังกล่าวยังสามารถช่วยให้เด็กสมปรารถนาและมีความสุข กระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ เกริก ยूनพันธ์ (2539) กล่าวถึงคุณค่าของนิทานว่า นิทานช่วยทำให้เด็กเกิดความรู้สึกร่วมในขณะที่ฟัง ทำให้เกิดความเพลิดเพลิน ผ่อนคลาย ทำให้เด็กมีความละเอียดอ่อน รู้จักการรับและการให้มองโลกในแง่ดี สร้างความกล้าให้กับเด็ก ทั้งนี้ยังช่วยเสริมสร้างจินตนาการและช่วยให้เด็กรู้จักใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบบทบาทสมมติมาใช้ในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในเด็กปฐมวัยนั้น เด็กสามารถบอกความหมายหรืออธิบายลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความเป็นพลเมืองด้านต่าง ๆ ได้ และมีความเป็นพลเมืองที่ดีขึ้น ซึ่งการจัดกิจกรรม

การเล่นิทานประกอบบทบาทสมมติ เป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ผ่านประสบการณ์ตรง ซึ่งทำให้เด็กมีความสุข สนุกสนาน ทำท่าย ช่วยเหลือเด็กกระตือรือร้น มีความสนใจและตั้งใจทำกิจกรรม และยังเป็นการช่วยให้เด็กเชื่อมั่นในตนเอง เข้าใจตนเองและเข้าใจผู้อื่นที่เกี่ยวข้องได้ดีขึ้น เด็กได้เรียนรู้และเข้าใจถึงพฤติกรรมของตัวละครแต่ละตัวที่แสดงออกถึงความเป็นพลเมืองด้าน ต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการเคารพสิทธิผู้อื่น ด้านการเคารพความแตกต่าง และด้านการเคารพกฎกติกา หากเด็กปฐมวัยได้รับการฝึกฝนอยู่สม่ำเสมอ เด็กก็จะมีความเป็นพลเมืองในตนเองมากยิ่งขึ้นและสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขต่อไป

ผลการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า ผลของการจัดกิจกรรมการเล่นิทานประกอบบทบาทสมมติสามารถส่งเสริมความเป็นพลเมืองในเด็กปฐมวัยได้ ดังนั้นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยที่สนใจส่งเสริมความเป็นพลเมืองในเด็กปฐมวัย สามารถนำวิธีการใช้การจัดกิจกรรมการเล่นิทานประกอบบทบาทสมมติให้กับเด็กปฐมวัยได้ โดยการสอนมุ่งยึดที่ตัวเด็กเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้เด็กได้พูดคุยแสดงความคิดเห็น มีปฏิสัมพันธ์และลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง การศึกษาครั้งนี้สามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับครูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัยนำไปใช้ในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็ก และเหมาะสำหรับนำไปใช้ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

1. ในการศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเล่นิทานประกอบบทบาทสมมติเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในเด็กปฐมวัย ควรเพิ่มจำนวนนิทานที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองมากขึ้นและเล่นิทานเรื่องเดิมซ้ำกันหลาย ๆ ครั้ง
2. ควรมีการยืดหยุ่นเวลาในการจัดกิจกรรมการเล่นิทานประกอบบทบาทสมมติ เพื่อให้เด็กเกิดความเข้าใจในการถ่ายทอดลักษณะพฤติกรรมของตัวละครที่แสดงออกถึงความเป็นพลเมืองในด้านนั้น ๆ มากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการจัดกิจกรรมการเล่นิทานประกอบบทบาทสมมติไปพัฒนาทักษะในด้านอื่น ๆ เช่น ด้านคุณธรรมจริยธรรม ภาษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ศิลปะ
2. ควรมีการศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเล่นิทานประกอบบทบาทสมมติเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในเด็กปฐมวัยกับเด็กช่วงอายุอื่น

เอกสารอ้างอิง

- เกริก ชื่นพันธ์. (2539). *การเล่านิทาน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2548). การเลือกนิทานสอนเด็ก. *วารสารการศึกษาปฐมวัย*, (1): 30-37.
- ขวัญนุช บุญอยู่สง. (2546). *การส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยการเล่านิทานคณิต* (ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. สาขาการศึกษาปฐมวัยศึกษา). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- จินตนา หมู่ผึ้ง. (2554). *นิทานสำหรับเด็ก*. กรุงเทพฯ: ต้นอ้อ แกรมมี.
- ชูศรี สนิทประชากร. (2551). *การจัดกิจกรรมการแสดงบทบาทสมมติ*. กรุงเทพฯ: วัชรการพิมพ์.
- เบญจวรรณ กิสุขพันธ์. (2547). *สื่อประกอบการเล่านิทาน*. กรุงเทพฯ: บุ๊คพอยท์.
- ปณิดา ทองมูล. (2555). *ผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติที่มีต่อความรู้เรื่องภาวะโลกร้อนของเด็กปฐมวัย* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาปฐมวัยศึกษา). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- วรากรณ์ สามโกเศศ. (2554). การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง. *วารสารครุศาสตร์*, (2), 254-267.
- สมศักดิ์ ปริสุทธะ. (2550). *นิทาน ความสำคัญและประโยชน์*. ราชบุรี: สถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- สิรินทร์ ลัดดาภิรมย์ บุญเชิดชู. (2559). STEM TO STEAM PLUS STREAM AND STEMM ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย. *วารสารศึกษาศาสตร์*, (1), 6-16.
- Dewey, J. (1952). *Experience and education*. New York: Simon & Schuster.

รูปแบบการบริหารการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความพอเพียงของนักเรียน มัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

สิริพร บุญพา¹ อารินทร์ รสานนท์² โกศล มีคุณ³ และนรา สมประสงค์⁴

¹คุษฎบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา

²ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา

³ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา

⁴ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของการพัฒนาความพอเพียง และ พัฒนารูปแบบการบริหารการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความพอเพียงของนักเรียน โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 500 คน ได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือวิจัยที่ใช้เป็นแบบวัดตัวแปร 11 แบบวัด เป็นแบบวัดมาตราประมาณค่า มีค่าความเที่ยง (α) ตั้งแต่ .731 ถึง .899 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลมีทั้งสถิติพื้นฐาน และ สถิติอ้างอิง โดยสถิติอ้างอิงที่ใช้ทดสอบสมมติฐานได้แก่ การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ การวิเคราะห์องค์ประกอบ และการวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยเชิงสาเหตุของการพัฒนาความพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร คือ กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะเดิม และ/หรือกลุ่มตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ สามารถอธิบายจิตลักษณะพอเพียงของนักเรียนได้ร้อยละ 39.6 และอธิบายพฤติกรรมพอเพียงได้ร้อยละ 34.6 ถึง 37.8 โดยตัวแปรอธิบายสำคัญ คือ การมีวินัยในตน ในการปฏิบัติอย่างพอเพียง การได้รับการสนับสนุนทางสังคมให้พอเพียง ความเชื่ออำนาจในตนทัศนคติต่อความพอเพียง บรรยากาศโรงเรียนแบบพอเพียง และ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน 2) รูปแบบการบริหารการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความพอเพียงด้วยการพัฒนาปัจจัยเชิงสาเหตุของการพัฒนาความพอเพียงตามวิธีการทางจิตพฤติกรรมศาสตร์ภายใต้การบริหารทรัพยากร (4M) ด้วยวงจรคุณภาพ (P-D-C-A) ของ Deming รูปแบบดังกล่าวผ่านเกณฑ์ความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ ค่าเฉลี่ยรายด้านตั้งแต่ ร้อยละ 90.00 ถึง 92.14 ค่าเฉลี่ยโดยรวม ร้อยละ 90.89 (ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 70/75)

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหารการพัฒนา ความพอเพียง ปัจจัยเชิงสาเหตุ

Administrative Model for The Development of Sufficiency for Junior High School Students under Bangkok Metropolitan Administration

Siriphon Boonpha¹ Tharin Rasanond² Kosol Meekhun³ and Nara Somprasong⁴

¹Ph.D Educational Administration, University of Phayao

²Thesis Advisor Educational Administration, University of Phayao

³Thesis Advisor Educational Administration, University of Phayao

⁴Thesis Advisor Educational Administration, University of Phayao

Abstract

The purposes of this research were to study the causal factors of sufficiency development in junior high school students, and to determine the administrative model for the development of sufficiency in junior high school students under Bangkok Metropolitan Administration. The research methodology was mixed method of quantitative & qualitative. The samples were 500 junior high school students in schools under Bangkok Metropolitan Administration, derived from multi-stage random sampling. Research instruments were set of 11 summative rating scales with reliability (α) between .731 and .899. The descriptive and inferential statistics were used to analyze the obtained data. The inferential statistics for hypothesis testing were Stepwise Multiple Regression Analysis, Confirmatory Factor Analysis, and Path Analysis.

The research findings were: 1) the causal factors of sufficiency development in junior high school students under Bangkok Metropolitan Administration included the group of Psycho-Trait variables, or Psycho-Situation variables which could explain 39.6% of Sufficiency-Psycho for, and accounted for 34.6% to 37.8% of Sufficiency Behavior. The following variables including Sufficiency Self-Discipline, Sufficiency Social Support, Belief in Internal Locus of Control of Reinforcement, Attitudes toward Sufficiency, Sufficiency School Atmosphere, and Locus of Control were considered important explanatory variables. 2) The Administrative Model for the development of the sufficiency could be conducted according to the sufficiency causal factors regarding Psycho-Behavioral Science Method, and implemented through 4M-Administrative Resources in cyclical procedure of Deming (P-D-C-A); and 2) the derived model was approved to be practical by the experts with average scores of 90.00% to 92.14% in individual aspects and 90.89% for overall aspects which was considered above the preset standards of 70/75.

Keywords: Administrative Model, Sufficiency, Causal Factor

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อความสุขของคนไทยทุกคน โดยมีเป้าหมายการพัฒนาประเทศ คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” โดยยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ พัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และ มีคุณภาพ (ราชกิจจานุเบกษา, 2561, หน้า 8) ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ที่เน้นการพัฒนาประเทศที่มีหลักการสำคัญ คือ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” และกำหนดเป้าหมายหลักให้คนไทยมีคุณลักษณะเป็นคนไทยที่สมบูรณ์ คือ มีวินัย ทัศนคติ และพฤติกรรมตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม เป็นพลเมืองตื่นรู้ สามารถปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันสถานการณ์ มีความรับผิดชอบ และทำประโยชน์ต่อส่วนร่วมมีสุขภาพกายและใจที่ดี มีความเจริญงอกงามทางจิตวิญญาณ มีวิถีชีวิตที่พอเพียงมีความเป็นไทย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) ขณะที่กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 โดยยึดเป็นหลักการสำคัญของการจัดการ ศึกษาเพื่อให้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางดำรงชีวิตและเป็นหลักปฏิบัติเพื่อการดำรงชีวิตในสังคมอย่างพอเพียงเท่าทันและเป็นสุข (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

การพัฒนาเยาวชนไทยให้มีพฤติกรรมที่น่าปรารถนานั้น จะต้องมีการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเยาวชนจะต้องศึกษาถึงสาเหตุของพฤติกรรม ในการวิเคราะห์หาสาเหตุของพฤติกรรมนั้น สามารถศึกษาจากรูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) ของแมกนัสสันและเอนด์เลอร์ (Magnusson & Endler, 1977) ตลอดจนทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งแนวคิดทฤษฎีการบริหารการศึกษา และรูปแบบการพัฒนา โดยยึดหลักการบริหารวงจรคุณภาพ (P-D-C-A) ของเดมิ่ง (Deming cycle) และ การบริหารทรัพยากร (4M) จึงทำให้สามารถกำหนดกรอบแนวคิดของการศึกษาได้อย่างชัดเจนและเหมาะสมยิ่งขึ้น

การพัฒนาความพื่อนั้น เหมาะสมที่จะทำได้ตั้งแต่เป็นวัยรุ่นหรือเยาวชน เพราะมีความสำคัญต่อการพัฒนาไปสู่การเป็นประชากรคุณภาพของประเทศ การพัฒนาบุคคลไม่ว่าจะเป็นลักษณะทางจิตใจหรือพฤติกรรมจะประสบความสำเร็จได้ต้องมียึดมั่นความรู้เกี่ยวกับจิตลักษณะหรือพฤติกรรมนั้น ๆ จะต้องทราบปัจจัยเชิงสาเหตุของจิตลักษณะและพฤติกรรมดังกล่าว และอาจรวมถึงการมีนวัตกรรมที่เหมาะสมกับการพัฒนาด้วย การวิจัยนี้มุ่งนำเสนอสาระเกี่ยวกับ การศึกษา

ปัจจัยเชิงสาเหตุของความพอเพียงของนักเรียนวัยรุ่น และศึกษารูปแบบการบริหารการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความพอเพียงของนักเรียนกลุ่มดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษากับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 2 ประการ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของการพัฒนาความพอเพียง
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความพอเพียงของนักเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยครั้งนี้ มี 3 ด้าน คือ ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล ขอบเขตด้านเนื้อหา และขอบเขตด้านเวลา และแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

การวิจัยระยะที่ 1

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล ได้แก่ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร คือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 38,474 คน (กลุ่มงานนโยบายและแผนการศึกษา สำนักงานยุทธศาสตร์การศึกษา, 2561) กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวนประมาณ 500 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยนี้ศึกษาความพอเพียงของนักเรียน ซึ่งมีตัวแปรตาม คือ จิตลักษณะและพฤติกรรมพอเพียง และตัวแปรอิสระ มี 3 กลุ่ม จำนวน 8 ตัวแปร

ขอบเขตด้านเวลา เริ่มดำเนินการวิจัย ตั้งแต่ กรกฎาคม 2561 ถึง กุมภาพันธ์ 2562

การวิจัยระยะที่ 2

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้ให้ความเห็น/ข้อเสนอแนะ คือ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 คน และ ผู้ประเมินรูปแบบการบริหารการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความพอเพียง คือ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน เลือกโดยเจาะจงกำหนดคุณสมบัติ

ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการศึกษารูปแบบการบริหารการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความพอเพียงของนักเรียน โดยตัวแปรตาม คือ ผลการประเมินรูปแบบการบริหารการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ตัวแปรอิสระ คือ รูปแบบการบริหารการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความพอเพียงของนักเรียน มัธยมศึกษาตอนต้น

ขอบเขตด้านเวลา เริ่มดำเนินการวิจัย ตั้งแต่ มีนาคม ถึง มิถุนายน 2562

สมมติฐานของการวิจัย

1. กลุ่มตัวแปรสถานการณ์ทางสังคมสามารถอธิบายจิตลักษณะและพฤติกรรมพอเพียงของนักเรียนได้ไม่น้อยกว่า 25%
 2. เมื่อเพิ่มกลุ่มตัวแปรปัจจัยเชิงเหตุ สามารถอธิบายจิตลักษณะและพฤติกรรมพอเพียงของนักเรียนได้เพิ่มขึ้นจากการอธิบายโดยกลุ่มตัวแปรสถานการณ์ทางสังคมไม่น้อยกว่า 5% (Cohen, 1977)
 3. รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของจิตลักษณะ และพฤติกรรมพอเพียงของนักเรียนมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์
- สมมติฐานที่ 4 รูปแบบการบริหารการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความพอเพียงของนักเรียนผ่านเกณฑ์ประเมินการนำไปใช้ได้ทางปฏิบัติ คือ 70% รายด้าน, 75% โดยรวม

นิยามศัพท์เฉพาะ

รูปแบบการบริหาร หมายถึง การพัฒนาภายใต้การบริหารทรัพยากร (4M) ด้วยวงจรคุณภาพ (P-D-C-A) ของ Deming

รูปแบบการพัฒนา หมายถึง กระบวนการของการพัฒนารูปแบบ โดยแบ่งออก 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การพัฒนารูปแบบจากการวิจัยระยะที่ 1 2) การจัดทำการบริหาร รูปแบบการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร และตรวจสอบความเป็นไปได้ในการบริหารรูปแบบดังกล่าว

ความพอเพียง หมายถึง ลักษณะทางจิตใจของนักเรียนที่ไม่คิดเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น และการตั้งใจพึ่งตนเอง รวมทั้งการแสดงออกในการปรับตัวด้านการเรียน การดำเนินชีวิต และการยอมรับนวัตกรรมในการเรียน การดำเนินชีวิต

วิธีการวิจัย (Methodology)

การวิจัยระยะที่ 1

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 38,474 คน (กลุ่มงานนโยบายและแผนการศึกษา สำนักงานยุทธศาสตร์การศึกษา, 2561) การเลือกตัวอย่าง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ G*Power version 3.1 (Faul, Erdfelder, Buchner, & Lang, 2009) ได้จำนวนขั้นต่ำ 322 คน แต่ได้เลือกมา 500 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน คือ สุ่มกลุ่มเขต กลุ่มโรงเรียน ห้องเรียน และสุ่มนักเรียน ห้องละ 30 คน ได้ 500 คน ตัวอย่างที่ได้มาเป็นนักเรียนชาย ร้อยละ 49 นักเรียนหญิงร้อยละ 51 นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 29 มัธยมศึกษาปีที่ 2 ร้อยละ 39 และ มัธยมศึกษาปีที่ 3 ร้อยละ 32

2. เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบวัดตัวแปรตามและตัวแปรอิสระ จำนวน 11 แบบวัด เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง 9 แบบวัด และแบบวัดที่มีผู้วิจัยอื่นสร้างไว้ 2 แบบวัด (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2557; ดุจเดือน พันธุมนาวิน, 2557)

ในส่วนแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ได้ทำการสร้างตามหลักวิชาการ มีการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ ทดลองใช้ และตรวจสอบคุณภาพ แบบวัดมีค่า item-total correlation (r) ตั้งแต่ .20 ถึง .80 และมีค่าความเที่ยงชนิดสัมประสิทธิ์อัลฟ่า (Alpha Coefficient α) .731 ถึง .899

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยประสานกับผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อเก็บข้อมูลจากนักเรียนที่สุ่มได้ด้วยตนเอง ได้แบบสอบถาม (ซึ่งรวมแบบวัด) จำนวน 540 ฉบับ ตรวจสอบแล้วพบว่ามีความสมบูรณ์ จำนวน 500 ฉบับ จึงถือว่าเป็นข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างของนักเรียน 500 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลมีทั้งสถิติบรรยายและสถิติอ้างอิง โดยสถิติอ้างอิงที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis: MRA) วิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) โดยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis: CFA) และ การวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล (Path analysis)

การวิจัยระยะที่ 2

1. การกำหนดผู้ให้ความเห็น/ข้อเสนอแนะ และการกำหนดผู้ประเมิน

การกำหนดผู้ให้ความเห็น/ข้อเสนอแนะ คือ ผู้เชี่ยวชาญ 10 คน และการกำหนด ผู้ประเมิน คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive) โดยการกำหนดคุณสมบัติ

2. เครื่องมือ เป็นแบบสัมภาษณ์ข้อเสนอแนะความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ และแบบประเมินรูปแบบการบริหารการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความพอเพียงของนักเรียนสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิใช้ประเมิน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ สรุปแนวทางการบริหารการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความพอเพียงและสังรูปแบบการบริหารฯ พร้อมแบบประเมินสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาสำหรับข้อมูลสัมภาษณ์ และ การวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐานสำหรับข้อมูลจากการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบสมมติฐาน

การวิจัยระยะที่ 1

ชื่อตัวแปร และสัญลักษณ์ ได้แก่

ตัวแปรตาม คือ จิตลักษณะพอเพียง (SPsy) พฤติกรรมพอเพียงด้านการเรียน (SLB) พฤติกรรมพอเพียงด้านการดำเนินชีวิต (SLfB)

ตัวแปรอิสระ มี 3 กลุ่มตัวแปร ได้แก่ 1) กลุ่มจิตลักษณะเดิม (Psy) ประกอบด้วย ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน (FOSC) และ ความเชื่ออำนาจในตน (SBLC) 2) กลุ่มสถานการณ์ทางสังคม (SS) ประกอบด้วย การรับรู้การปฏิบัติอย่างพอเพียงของผู้บริหารและครู (SRDT) การได้รับการสนับสนุนทางสังคมให้พอเพียง (SSS) และ บรรยากาศโรงเรียนแบบพอเพียง (SSA) 3) กลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์ (SPsy) ประกอบด้วย การมีวินัยในตนในการปฏิบัติอย่างพอเพียง (SSD) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพอเพียง (SKn) และ ทศนคติต่อความพอเพียง (SAtt)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยระยะที่ 1

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุการพัฒนาความพอเพียงของนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยสังเขป เป็นดังต่อไปนี้

1.1 ผลการวิเคราะห์การอธิบายจิตลักษณะพอเพียงของนักเรียน พบว่า

1.1.1 กลุ่มตัวแปรสถานการณ์ทางสังคมอธิบายจิตลักษณะพอเพียงของนักเรียนได้ร้อยละ 20.7 ตัวแปรที่ร่วมอธิบายได้ คือ การได้รับการสนับสนุนทางสังคมให้พอเพียง ($\beta=.296$) และบรรยากาศของโรงเรียนแบบพอเพียง ($\beta=.221$)

1.1.2 กลุ่มตัวแปรสถานการณ์ทางสังคม ร่วมกับกลุ่มตัวแปรจิตลักษณะเดิมสามารถอธิบายจิตลักษณะพอเพียงได้ร้อยละ 35.4 กลุ่มตัวแปรสถานการณ์ทางสังคมร่วมกับกลุ่มตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ สามารถอธิบายได้ร้อยละ 35.2 กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะเดิม และ/หรือกลุ่มตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ สามารถร่วมกับกลุ่มตัวแปรสถานการณ์ทางสังคมอธิบายได้ร้อยละ 39.6 แสดงให้เห็นว่าเมื่อเพิ่มกลุ่มตัวแปรจิตลักษณะเดิม และ/หรือกลุ่มตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์สามารถอธิบายได้เพิ่มจากการใช้กลุ่มตัวแปรสถานการณ์ทางสังคมเพียงอย่างเดียว ร้อยละ 14.5 ถึง 18.9 โดยตัวแปรที่อธิบายได้ดี คือ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ($\beta = .277$), การมีวินัยในตนในการปฏิบัติอย่างพอเพียง ($\beta = .220$) บรรยากาศโรงเรียนแบบพอเพียง ($\beta = .110$) ทศนคติต่อความพอเพียง ($\beta = .110$) และการได้รับการสนับสนุนทางสังคมให้พอเพียง ($\beta = .103$) ดังตาราง 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบการอธิบายจิตลักษณะพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น
ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ด้วยกลุ่มตัวแปรต่าง ๆ

กลุ่มตัวแปรอธิบาย								
สถานการณ์ทางสังคม		สถานการณ์ และจิตลักษณะเดิม		สถานการณ์ และจิตตามสถานการณ์		สถานการณ์ จิตลักษณะเดิมและจิตตามสถานการณ์		% แตกต่างของการอธิบาย
ตัว(แปร) ทำนาย สำคัญ	ค่า β	ตัว(แปร) ทำนาย สำคัญ	ค่า β	ตัว(แปร) ทำนาย สำคัญ	ค่า β	ตัว(แปร) ทำนาย สำคัญ	ค่า β	
SSS	.296	FOSC	.368	SSD	.294	FOSC	.277	
SSA	.221	SBLC	.142	SAtt	.181	SSD	.220	
		SSA	.120	SSS	.157	SAtt	.110	
		SSS	.115	SSA	.149	SSA	.110	
						SSS	.103	
$R^2 = .207$		$R^2 = .354$		$R^2 = .352$		$R^2 = .396$		14.5 To 18.9

หมายเหตุ ตัวแปรและค่า β ที่เสนอในตารางมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .05$) ในการอธิบายทั้งสิ้น

1.2 ผลการวิเคราะห์การอธิบายพฤติกรรมพอเพียงด้านการเรียนของนักเรียน พบว่า

1.2.1 กลุ่มตัวแปรสถานการณ์ทางสังคมอธิบายพฤติกรรมพอเพียงด้านการเรียนของนักเรียน ได้ร้อยละ 12.1 ตัวแปรที่รวมอธิบายได้ดี คือ การได้รับการสนับสนุนทางสังคมให้พอเพียง ($\beta = .234$) และบรรยากาศของโรงเรียนแบบพอเพียง ($\beta = .160$)

1.2.2 กลุ่มตัวแปรสถานการณ์ทางสังคม ร่วมกับกลุ่มตัวแปรจิตลักษณะเดิมสามารถอธิบายพฤติกรรมพอเพียงด้านการเรียน ได้ร้อยละ 20.7 กลุ่มตัวแปรสถานการณ์ทางสังคมร่วมกับกลุ่มตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์อธิบายฯ ได้ร้อยละ 33.7 กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะเดิม และ/หรือจิตลักษณะตามสถานการณ์ สามารถร่วมกับกลุ่มตัวแปรสถานการณ์อธิบายฯ ได้ร้อยละ 34.6 แสดงให้เห็นว่าเมื่อเพิ่มกลุ่มตัวแปรจิตลักษณะเดิมและ/หรือกลุ่มตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ สามารถอธิบายพฤติกรรมพอเพียงด้านการเรียนได้เพิ่มจากการใช้กลุ่มตัวแปรสถานการณ์ทางสังคมเพียงอย่างเดียว ร้อยละ 8.6 ถึง 22.5 โดยตัวแปรที่อธิบายได้ดี การมีวินัยในตนในการปฏิบัติอย่างพอเพียง ($\beta = .484$) ความเชื่ออำนาจในตน ($\beta = .114$) และบรรยากาศโรงเรียนแบบพอเพียง ($\beta = .097$) ดังตาราง 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบการอธิบายพฤติกรรมพอเพียงด้านการเรียนของนักเรียน
มัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ด้วยกลุ่มตัวแปรต่าง ๆ

กลุ่มตัวแปรอธิบาย								% แตกต่าง ของการ อธิบาย
สถานการณ์ทางสังคม		สถานการณ์ และจิตลักษณะเดิม		สถานการณ์ และจิตตามสถานการณ์		สถานการณ์ จิตลักษณะเดิมและจิตตามสถานการณ์		
ตัวแปร	ค่า	ตัวแปร	ค่า	ตัวแปร	ค่า	ตัวแปร	ค่า β	
ทำนายสำคัญ	β	ทำนายสำคัญ	β	ทำนายสำคัญ	β	ทำนายสำคัญ		
SSS	.234	FOSC	.242	SSD	.520	SSD	.484	
SSA	.160	SBLC	.207	SSS	.129	SBLC	.114	
		SSA	.116			SSA	.097	
$R^2 = .121$		$R^2 = .207$		$R^2 = .337$		$R^2 = .346$		8.6 To 22.5

หมายเหตุ ตัวแปรและค่า β ที่เสนอในตารางมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .05$) ในการอธิบายทั้งสิ้น

1.3 ผลการวิเคราะห์การอธิบายพฤติกรรมพอเพียงด้านการดำเนินชีวิตของนักเรียนพบว่า

1.3.1 กลุ่มตัวแปรสถานการณ์ทางสังคมอธิบายพฤติกรรมพอเพียงด้านการดำเนินชีวิตของนักเรียน ได้ร้อยละ 15.5 ตัวแปรที่รวมอธิบาย คือ การได้รับการสนับสนุนทางสังคมให้พอเพียง ($\beta = .277$) และ บรรยากาศของโรงเรียนแบบพอเพียง ($\beta = .168$)

1.3.2 กลุ่มตัวแปรสถานการณ์ทางสังคม ร่วมกับกลุ่มตัวแปรจิตลักษณะเดิมสามารถอธิบายพฤติกรรมพอเพียงด้านการดำเนินชีวิตได้ร้อยละ 22.9 กลุ่มตัวแปรสถานการณ์ทางสังคมร่วมกับตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ สามารถอธิบายได้ร้อยละ 37.2 กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะเดิม และ/หรือกลุ่มตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ สามารถร่วมกับกลุ่มตัวแปรสถานการณ์อธิบายได้ร้อยละ 37.8 แสดงให้เห็นว่าเมื่อเพิ่มกลุ่มตัวแปรจิตลักษณะเดิมและ/หรือกลุ่มตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ สามารถอธิบายได้เพิ่มจากการใช้กลุ่มตัวแปรสถานการณ์ทางสังคมเพียงอย่างเดียว ร้อยละ 7.4 ถึง 22.3 โดยตัวแปรที่อธิบายได้ดี คือ การมีวินัยในตนในการปฏิบัติอย่างพอเพียง ($\beta = .418$) การได้รับการสนับสนุนทางสังคมให้พอเพียง ($\beta = .128$) ทศนคติต่อความพอเพียง ($\beta = .108$) และ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ($\beta = .094$)

ดังตาราง 3

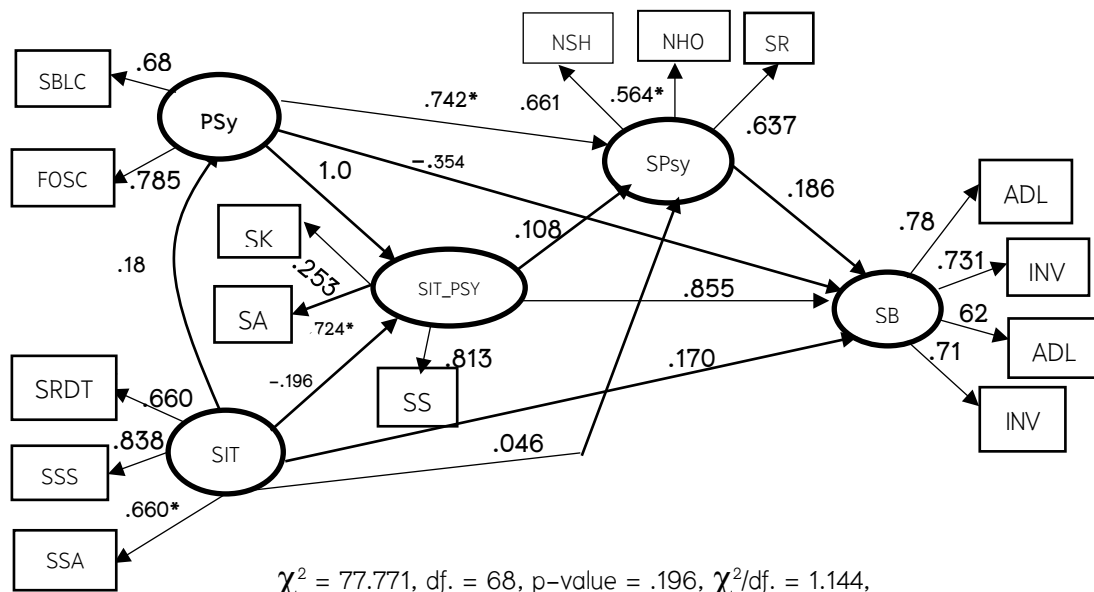
ตารางที่ 3 เปรียบเทียบการอธิบายพฤติกรรมพอเพียงด้านดำเนินชีวิตของนักเรียน
มัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ด้วยกลุ่มตัวแปรต่าง ๆ

กลุ่มตัวแปรอธิบาย								% แตกต่าง ของการ อธิบาย
สถานการณ์ทางสังคม		สถานการณ์ และจิตลักษณะเดิม		สถานการณ์ และจิตลักษณะตามสถานการณ์		สถานการณ์ จิตลักษณะเดิมและจิตตามสถานการณ์		
ตัวแปร)	ค่า	ตัวแปร)	ค่า	ตัวแปร)	ค่า	ตัวแปร)	ค่า β	
ทำนายสำคัญ	β	ทำนายสำคัญ	β	ทำนายสำคัญ	β	ทำนายสำคัญ		
SSS	.277	FOSC	.294	SSD	.445	SSD	.418	
SSA	.168	SSS	.185	SSS	.153	SSS	.128	
		SBLC	.101	SAtt	.133	SAtt	.108	
						FOSC	.094	
$R^2 = .155$		$R^2 = .229$		$R^2 = .372$		$R^2 = .378$		7.4 To 22.3

หมายเหตุ ตัวแปรและค่า β ที่เสนอในตารางมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .05$) ในการอธิบายทั้งสิ้น

2. ผลการศึกษารูปแบบปัจจัยเชิงสาเหตุของความพอเพียงของนักเรียน มัธยมศึกษาตอนต้น กับข้อมูลเชิงประจักษ์

การวิเคราะห์ตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบปัจจัยเชิงสาเหตุความพอเพียงของนักเรียนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า รูปแบบปัจจัยเชิงสาเหตุดังกล่าวมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดี โมเดลมีค่าสถิติต่าง ๆ ที่ยอมรับได้ กล่าวคือ มีค่า $\chi^2 = 77.771$, $df = 68$, $p\text{-value} = .196$, $\chi^2 / df = 1.144$, ค่า GFI = .980, ค่า AGFI = .965, ค่า CFI = .996, ค่า RMSEA = .017, และค่า RMR = .014 ปัจจัยเชิงสาเหตุในกรอบแนวคิดทั้งหมดสามารถใช้อธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมความพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในสังกัดกรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 65 [R^2 of Model (SB) = 0.65] ดังภาพ 1

ผ่านเกณฑ์ Model อธิบายพฤติกรรมพอเพียงได้ร้อยละ 65

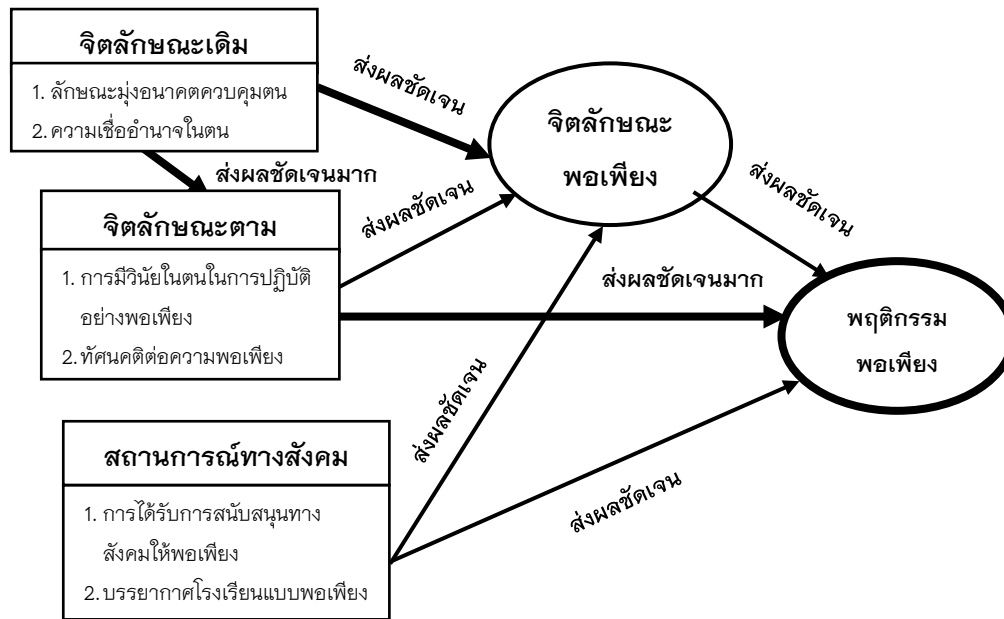
หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภาพ 1 รูปแบบปัจจัยเชิงสาเหตุของความพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (ผลการวิเคราะห์ตัวแปร)

การวิจัยระยะที่ 2

สรุปผลการวิจัยระยะที่ 1 ทั้งส่วนที่ศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความพอเพียงของนักเรียน และรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ สามารถสังเคราะห์เป็น “รูปแบบการพัฒนาความพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร” ภาพ 2 แล้วนำไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 คน เพื่อให้ความเห็น/ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำรูปแบบไปใช้ปฏิบัติจริงในเชิงการบริหาร ตาราง 5

การที่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครมีพฤติกรรมพอเพียงมากหรือน้อยนั้น มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องที่ชัดเจนมาก คือ จิตลักษณะเดิม (ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน และความเชื่ออำนาจในตน) ซึ่งมีแนวโน้มส่งผลต่อจิตลักษณะพอเพียง และจิตลักษณะตามสถานการณ์ (การมีวินัยในตนในการปฏิบัติอย่างพอเพียง และทัศนคติต่อความพอเพียง) มีแนวโน้มส่งผลไปยังพฤติกรรมพอเพียง การพัฒนาจิตลักษณะพอเพียง หรือ การพัฒนาสถานการณ์ทางสังคม อาจมีผลต่อพฤติกรรมพอเพียงอยู่บ้าง

ภาพ 2 รูปแบบการพัฒนาความพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร

ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 10 คน ที่ให้สัมภาษณ์ “การบริหารรูปแบบการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น” ในประเด็นเกี่ยวกับ Deming Cycle (P-D-C-A) และปัจจัยบริหาร 4Ms และสร้างเป็น “ข้อเสนอการบริหารการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร” แล้วนำข้อเสนอแนวทางการบริหาร ดังกล่าว เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน เป็นผู้ประเมิน

จากการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า รูปแบบการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในสังกัดกรุงเทพมหานคร รายด้าน มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 90.00 ถึง 92.14 ค่าเฉลี่ยโดยรวมร้อยละ 90.89 เมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ร้อยละ 70/75 แสดงว่า รูปแบบการบริหาร ดังกล่าวผ่านเกณฑ์ทั้งรายด้าน และโดยรวม ผลการวิเคราะห์ ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์ประเมินความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติของการบริหารรูปแบบฯ

แนวทางการบริหาร (ด้าน)	ค่าคำนวณ			เทียบเกณฑ์ 75%
	คะแนนรวม	เฉลี่ย	เฉลี่ยร้อยละ	
1. การวางแผน	126	25.2	90.00	ผ่าน
2. การปฏิบัติ	127	25.4	90.71	ผ่าน
3. การติดตาม/ประเมิน	127	25.4	90.71	ผ่าน
4. การยอมรับ/ปรับปรุง	129	25.8	92.14	ผ่าน
รวม	509	25.45	90.89	ผ่าน

สรุปผลการวิจัยได้ว่า

1. กลุ่มตัวแปรสถานการณ์ทางสังคมสามารถอธิบายจิตลักษณะพอเพียงและพฤติกรรมพอเพียงของนักเรียน ได้ร้อยละ 12.1 ถึง 20.7
2. กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะเดิม และ/หรือกลุ่มตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์สามารถอธิบายจิตลักษณะพอเพียงของนักเรียนได้ร้อยละ 39.6 และอธิบายพฤติกรรมพอเพียงของนักเรียน ได้ร้อยละ 34.6 ถึง 37.6
3. รูปแบบการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ในระดับดี
4. รูปแบบการบริหารการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ค่าเฉลี่ยรายด้าน ตั้งแต่ร้อยละ 90.00 ถึง 92.14 ค่าเฉลี่ยโดยรวม ร้อยละ 90.89 (ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 70/75)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลที่เป็นสรุปผลการวิจัยกำหนดเป็นประเด็นอภิปรายที่จะนำเสนอต่อไป

หนึ่งเนื่องจากมีตัวแปรที่เกี่ยวข้องในแต่ละกลุ่มหลายตัวแปร การเสนอและอภิปรายในระดับตัวแปรจะมีสาระมากเกินกว่าจะนำเสนอในบทความนี้ จึงกำหนดขอบเขตการเสนอและอภิปรายเพียงระดับกลุ่มตัวแปรเท่านั้น

ประเด็นที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวแปรสถานการณ์ทางสังคมสามารถอธิบายจิตลักษณะพอเพียงและพฤติกรรมพอเพียงของนักเรียน ได้ร้อยละ 12.1 ถึง 20.7 ซึ่งไม่ถึงร้อยละ 25 นั้น ผลดังกล่าวไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ที่กล่าวว่า “กลุ่มตัวแปรสถานการณ์ทางสังคมสามารถอธิบายจิตลักษณะและพฤติกรรมพอเพียงของนักเรียนได้ไม่น้อยกว่า 25%” ผลที่ได้พบดังกล่าวอาจเป็นเพราะเหตุผลอย่างน้อยสองประการ คือ ประการแรก ตัวแปรปัจจัยด้านสถานการณ์ทางสังคมที่นำมาศึกษายังไม่เหมาะสมกับตัวแปรผลซึ่งจะต้องประมวลเอกสารและค้นหาต่อไป ประการที่สอง จิตลักษณะพอเพียงเป็นลักษณะทางจิตใจ การอธิบายลักษณะดังกล่าวซึ่งเป็นลักษณะภายในและค่อนข้างเป็นนามธรรมอาจทำได้ยาก ดังที่งานวิจัยของดุจเดือน พันธุมนาวิน (2556) ได้พบว่าตัวแปรสถานการณ์ทางสังคมมีเพียง 1 จาก 5 ตัวแปร ที่อธิบายความสุขในชีวิต (ซึ่งเป็นลักษณะทางจิตใจ) ของนักศึกษาได้อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม มีงานวิจัยที่พบว่ากลุ่มตัวแปรสถานการณ์ทางสังคมสามารถอธิบายจิตลักษณะได้มากกว่าร้อยละ 25 เช่น งานวิจัยของนิออน พิณประดิษฐ์ (2557) ที่พบว่ากลุ่มตัวแปรสถานการณ์ทางสังคมอธิบายความไว้วางใจสังคม อย่างฉลาดของนักศึกษาได้ร้อยละ 32.2

ในส่วนที่การวิจัยพบว่ากลุ่มตัวแปรสถานการณ์ทางสังคมอธิบายพฤติกรรมพอเพียงของนักเรียนได้น้อยกว่าร้อยละ 25 เช่นกันนั้น ผลดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของนีออน พินประดิษฐ์ (2557) ที่พบว่า กลุ่มตัวแปรสถานการณ์ ทางสังคมอธิบายพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์กับคนแปลกหน้าของนักศึกษาได้เพียงร้อยละ 18.4 ขณะที่ผลการวิจัยของปราณี จ้อยรอด (2552) พบบทบาทที่ชัดเจนของกลุ่มตัวแปรสถานการณ์ทางสังคมโดยพบว่า การได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากครู ความรับผิดชอบต่อสังคม การได้รับตัวแบบจากเพื่อน และการได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากสื่อ สามารถร่วมกันอธิบายพฤติกรรมกรับสื่ออินเทอร์เน็ตอย่างมีวิจารณญาณได้ร้อยละ 37 และผลวิจัยของภาวนา ประมณฑ์ (2555) ก็พบว่า กลุ่มตัวแปรสถานการณ์ทางสังคม (การเข้าสอนเสริม การมีแบบอย่างที่ดีและการได้รับการสนับสนุนทางสังคม) สามารถทำนายพฤติกรรมการวางแผนชีวิตของนักศึกษา ได้ร้อยละ 33

ประเด็นที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะเดิม และ/หรือกลุ่มตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ สามารถอธิบายจิตลักษณะพอเพียงของนักเรียนได้ร้อยละ 39.6 เพิ่มจากที่อธิบายโดยกลุ่มตัวแปรสถานการณ์ทางสังคม ร้อยละ 14.5 ถึง 18.9 ขณะที่กลุ่มตัวแปรเหล่านี้ อธิบายพฤติกรรมพอเพียงของนักเรียนได้ร้อยละ 34.6 ถึง 37.6 เพิ่มจากที่อธิบายโดยกลุ่มตัวแปรสถานการณ์ทางสังคมได้ร้อยละ 7.40 ถึง 22.5 (สูงกว่าร้อยละ 5 ทุกกรณี) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 ที่กล่าวว่า “กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะเดิม และ/หรือจิตลักษณะตามสถานการณ์ สามารถอธิบายความพอเพียงของนักเรียน ได้เพิ่มจากที่อธิบายโดยกลุ่มตัวแปรสถานการณ์ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 5”

ผลการวิจัยที่พบในประเด็นที่ 2 นี้ สนับสนุนแนวคิดทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism model) ของ Magnusson & Endler (1977) ที่มีสาระสำคัญว่า การใช้ตัวแปรเชิงเหตุหลายประเภท ประเภทละหลายตัวแปร สามารถอธิบายพฤติกรรม (หรือจิตลักษณะสำคัญ) ของบุคคลได้มากกว่าการใช้ตัวแปรน้อยประเภท และน้อยตัวแปร ผลวิจัยนี้นอกจากสนับสนุนแนวคิดรูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยมดังกล่าว ยังสอดคล้องกับผลวิจัยของจุฑาเดียน พันธุมนาวิน (2553, 2556) นีออน พินประดิษฐ์ (2557) และฤกษ์ชัย คุณูปการ (2553) ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับผลวิจัยของคอสต้า และกาลลิก (Costa & Kallick, 2004) อีกด้วย

ประเด็นที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดี ผลดังกล่าวสนับสนุนสมมติฐานการวิจัยข้อ 3 ที่กล่าวว่า “รูปแบบปัจจัยเชิงสาเหตุของความพอเพียงของนักเรียนสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์”

จากที่พบว่า รูปแบบการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความพอเพียงของนักเรียน มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยกลุ่มตัวแปรเชิงสาเหตุในรูปแบบ (Model) คือ กลุ่มจิตลักษณะเดิม (PSY)

ได้แก่ ความเชื่ออำนาจในตน, ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน กลุ่มสถานการณ์ทางสังคม (SIT) ได้แก่ การได้รับการสนับสนุนทางสังคมให้พอเพียง, บรรยากาศโรงเรียนแบบพอเพียง กลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์ (SIT_PSY) ได้แก่ การมีวินัยในตนในการปฏิบัติอย่างพอเพียง, ทักษะคิดต่อความพอเพียง และ จิตลักษณะพอเพียง (SPsy) ร่วมกันสามารถอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมพอเพียงของนักเรียนได้ร้อยละ 65 ผลดังกล่าวนี้สนับสนุนแนวคิดรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism model) ของ Magnusson & Endler (1977) ที่อธิบายในสาระสำคัญว่าพฤติกรรมของบุคคลเกิดจากปัจจัยสำคัญอย่างน้อย 4 กลุ่ม คือ กลุ่มสถานการณ์ทางสังคม กลุ่มจิตลักษณะเดิม กลุ่มจิตลักษณะเดิมร่วมกับสถานการณ์ และกลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์

ผลวิจัยที่พบว่า รูปแบบการพัฒนาศอคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ สอดคล้องกับผลงานของ ญัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์ (2550) ที่ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และ อนุ เจริญวงศ์ระยับ (2552) ได้ทำวิจัยเรื่องการรับรู้สภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาและลักษณะส่วนบุคคลที่เอื้อต่อการเป็นอาสาสมัครอย่างยั่งยืนในนักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่าโมเดลมีความกลมกลืนใกล้เคียงกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ในระดับดี

ผลการวิจัยในส่วนนี้ที่สนับสนุนแนวคิดรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยมยังสอดคล้องกับผลวิจัยของดุจเดือน พันธุมนาวิน (2556) ที่ศึกษาปัจจัยเชิงเหตุและผลของพฤติกรรมเสี่ยงอย่างมีสติของนักศึกษาระดับมัธยมศึกษา และผลวิจัยของนิตอน พินประดิษฐ์ (2557) ที่ศึกษาระบบดัชนีความไว้วางใจอย่างฉลาดของนักศึกษาปริญญาตรีมหาวิทยาลัยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยที่งานวิจัยทั้งสองเรื่องศึกษาโดยใช้กรอบแนวคิดรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยมมาแล้วก่อนหน้านงานวิจัยนี้

ประเด็นที่ 4 ผลการวิจัยระยะที่ 2 พบว่า รูปแบบการบริหารการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ (ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 70/75)

ผลดังกล่าวสนับสนุนสมมติฐานการวิจัยที่ 4 ที่กล่าวว่า “รูปแบบการบริหารการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความพอเพียงของนักเรียนผ่านเกณฑ์การประเมินการนำไปใช้ได้ทางปฏิบัติ คือ 70% ร้อยละ 75% โดยรวม” ที่พบดังกล่าวอธิบายได้ว่า

รูปแบบการบริหารการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความพอเพียงของนักเรียนนี้ เป็นองค์ความรู้พื้นฐานที่ได้มาจากการวิจัยระยะที่ 1 และ เสริมด้วยองค์ความรู้ในการวิจัยระยะที่ 2 โดยผู้เชี่ยวชาญทำให้มีพื้นฐานทางวิชาการถูกต้องเหมาะสม มั่นใจในการนำไปใช้จริง เพราะการพัฒนาที่มีพื้นฐานทางวิชาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานวิจัยนั้นมีโอกาสทำสำเร็จสูงกว่าการพัฒนาทั่ว ๆ ไป

ที่ดำเนินการโดยขาดพื้นฐานทางวิชาการ ดังที่ Nation et al. (2002) เห็นว่า การพัฒนาที่ประสบความสำเร็จควรมาจากพื้นฐานทางวิชาการ คือ เป็นองค์ความรู้จากงานวิจัย

อย่างไรก็ตาม การประเมินรูปแบบเป็นการเน้นที่ด้านการบริหาร มิได้ลงลึกทางวิชาการ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาลักษณะที่เป็นปัจจัยสำคัญของจิตลักษณะและพฤติกรรมพอเพียง ความสำเร็จทางวิชาการของรูปแบบการบริหารการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จึงต้องขึ้นกับการจัดการทางวิชาการดังกล่าวด้วย

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

ข้อเสนอแนะการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. เครื่องมือที่สร้างขึ้นในการวิจัยนี้ ได้ดำเนินการโดยยึดมาตรฐานทางวิชาการ จึงมั่นใจที่จะนำไปใช้ได้กับการศึกษาหรือวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างหรือบริบทที่ใกล้เคียงกัน
2. ผู้บริหาร ครูที่ปรึกษา สามารถนำแนวทางจากการศึกษานี้ไปใช้ในการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความพอเพียงให้แก่แก่นักเรียนวัยรุ่น ในสังกัดกรุงเทพมหานคร หรือสังกัดอื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกันได้
3. ครูผู้สอนสามารถใช้องค์ความรู้จากการวิจัยนี้ เพื่อสร้างความเข้าใจและใช้เป็นแนวทางการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความพอเพียงของนักเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1. ดังที่ได้พบว่า ตัวแปรปัจจัยเชิงสาเหตุ 6 จาก 8 ตัวแปร ในงานวิจัยนี้สามารถอธิบายความพอเพียงได้ประมาณร้อยละ 34 ถึง 39 จึงคาดว่าอาจยังมีตัวแปรสำคัญที่น่าจะนำมาศึกษาเพิ่มเพื่อพัฒนารูปแบบให้สมบูรณ์ขึ้นได้อีก ซึ่งตัวแปรเหล่านั้นจะได้จากการประมวลเอกสารอย่างเข้มข้น
2. การวิจัยยังได้พบผลที่มีทั้งสนับสนุนและไม่สนับสนุนบทบาทของ “กลุ่มตัวแปรสถานการณ์ทางสังคม” ที่มีต่อความพอเพียงของนักเรียน จึงเป็นประเด็นที่ควรจะต้องทำวิจัยเพื่อหาข้อสรุปที่ชัดเจนต่อไป
3. ผู้บริหารสถานศึกษาอาจใช้รูปแบบการพัฒนาความพอเพียงนี้ทำเป็นงานวิจัยนำร่อง และประเมินผลการพัฒนา ซึ่งอาจเป็นงานวิจัยในการกิจของระดับผู้บริหารได้ เช่น ทำเป็นโครงการวิจัยการพัฒนานักเรียนในระดับโรงเรียน หรือ ระดับกลุ่มโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มงานนโยบายและแผนการศึกษา สำนักงานยุทธศาสตร์การศึกษา. (2561). รายงานสถิติการศึกษา ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2557). การวิจัยเพื่อสร้างแบบวัดความเชื่ออำนาจในตนทั่วไปและเฉพาะกิจเพื่อใช้กับวัยรุ่นไทยและการประเมินคุณลักษณะของคะแนนจากแบบวัด. *วารสารจิตวิทยาพฤติกรรมศาสตร์: ระบบพฤติกรรมไทย*, 11(2), 121-189.
- ดุจเดือน พันธุมนาวิน. (2553). ผลสำเร็จของการพัฒนาพฤติกรรมครูคณิตศาสตร์ ด้วยการฝึกจิตลักษณะและทักษะแบบบูรณาการ: หลักฐานจากงานวิจัยสองขั้นตอน. *วารสารจิตวิทยาพฤติกรรมศาสตร์: ระบบพฤติกรรมไทย*, 7(1-2), 66-109.
- ดุจเดือน พันธุมนาวิน. (2556). ปัจจัยเชิงเหตุและผลของพฤติกรรมเสี่ยงอย่างมีสติของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา. การวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ดุจเดือน พันธุมนาวิน. (2557). การวิจัยเพื่อพัฒนาแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนด้วยเทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบ: แบบวัดทั่วไปและแบบวัดเฉพาะกิจและการประเมินคุณภาพจากการใช้. *วารสารจิตวิทยาพฤติกรรมศาสตร์: ระบบพฤติกรรมไทย*, 11(2), 189-131.
- นีออน พิณประดิษฐ์. (2557). วิจัยระบบดัชนีความไว้วางใจสังคมอย่างฉลาดของนักศึกษาปริญญาตรีมหาวิทยาลัยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. การวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์. (2550). การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ปราณี จ้อยรอด. (2552). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการรับสื่ออินเทอร์เน็ตอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ในเขตกรุงเทพมหานคร (ปริญญาโทวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ภาวนา ประมณฑ์. (2555). ปัจจัยเชิงเหตุและผลของพฤติกรรมการวางแผนชีวิต ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, กรุงเทพฯ.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2561) *ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561-2580)*. ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 135 ตอนที่ 82 ก 13 ตุลาคม 2561.
- ฤกษ์ชัย คุณูปการ. (2553). ผลการฝึกอบรมทางจิตวิทยาพฤติกรรมศาสตร์ที่มีต่อพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านสิทธิและหน้าที่ของนักศึกษามหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: การวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- อนุ เจริญวงศ์ระยับ. (2552). การรับรู้สภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาและลักษณะส่วนบุคคลที่เอื้อต่อการเป็นอาสาสมัครอย่างยั่งยืนในนักศึกษาระดับปริญญาตรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

- Cohen, J. (1977). *Statistical power analysis for the behavioral sciences*. New York: Academic Press.
- Costa, A.L. & Kallick B. (2004). *Assessment Strategies for self-directed Learning*, Thousand Oaks, CA: Corwin Press/Sage Publications.
- Faul, F., Erdfelder, E., Buchner, A., & Lang, A. G. (2009). Statistical power analysis using G*power 3.1: Tests for correlation and regression analyses. *Behavior Research Methods*, 41(4), 1149–1160. Retrieved May 15, 2018, from <https://doi.org/10.3758/BRM.41.4.1149>.
- Magnusson, D. & Endler, N.S. (1977). *Personality at the crossroad: Current issues in interactionism psychology*. New Jersey: LEA Plublishers.
- Nation, M., Crusto, C., Wandersman, A., Kumpfer, K. L., Seybolt, D., Morrissey-Kane, E., & Davino, K. (2003). What works in prevention principles of effective prevention programs. *American Psychologist*, 58(6/7), 449–456.

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาบทความ (Reviewers)
ที่ลงเผยแพร่ในวารสารจันทร์เกษมสาร ปีที่ 26 ฉบับที่ 1 มกราคม–มิถุนายน 2563

รายชื่อ

ศาสตราจารย์นวลเกียรติคุณจันทร์	ทัศนชัยกุล
ศาสตราจารย์ ดร.ฐาปนา	บุญหล้า
รองศาสตราจารย์ ดร.จำเนียร	บุญมาก
รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฏฐ์	กุลิสร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ชนชัย	ยมจินดา
รองศาสตราจารย์ ดร.นภาพร	สิงห์ตัด
รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์	สังข์ทอง
รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันทา	เลาหนันทน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรียานุช	อภิบุญโยภาส
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณีวรรณ	ผิวนิม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วงพักตร์	ภูพันธ์ศรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร	ดาบเพชร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรางค์	ธรรมไวยหาร

หลักเกณฑ์การลงตีพิมพ์ในวารสารจันทร์เกษมสาร

เวลาเผยแพร่	เผยแพร่เป็นประจำทุกปี ๆ ละ 2 ฉบับ โดยกำหนดออกตรงตามเวลาอย่างต่อเนื่อง คือ ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน และ ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม
เจ้าของวารสาร	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทร์เกษม
ติดต่อกองบรรณาธิการ	สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทร์เกษม โทร 0-2942-5800, 0-2942-6800 (ต่อ 9001-9007) แฟกซ์: 0-2512-1845 อีเมล: research.rdi@chandra.ac.th

มาตรฐานวารสาร

ปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานวารสารวิชาการกลุ่มสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ โดยกองบรรณาธิการ ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิตามเกณฑ์ที่ อว. และ สกสว. กำหนด ทั้งจากภายในและภายนอก ในสัดส่วนที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมากกว่าผู้ทรงคุณวุฒิภายใน ระบบการพิจารณาประเมินบทความใช้ระบบที่ผู้เขียนและผู้อ่านไม่ทราบชื่อซึ่งกันและกัน (Double blind) โดยผู้อ่าน (Reviewer) เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีตำแหน่งทางวิชาการ และ/หรือเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในระดับปริญญาเอก มีความเชี่ยวชาญในสาขาและมีผลงานวิจัยอย่างต่อเนื่องหรือสอดคล้องกับบทความที่นำเสนออย่างน้อย 2 คน

เรื่องที่ลงวารสาร

1. เป็นบทความวิจัย (Research Articles) หรือบทความวิชาการ (Articles) ในกลุ่มสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
2. ต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ใดมาก่อน รวมทั้งไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาหรือส่งเพื่อตีพิมพ์ที่อื่นซ้ำในเรื่องเดียวกัน
3. เนื้อหา ส่วนประกอบใด ๆ ของบทความ เป็นความคิดเห็นของผู้เขียนแต่ละท่าน กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยหรือรับผิดชอบ
4. ต้นฉบับที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารจันทร์เกษมสารต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ประเมินบทความตามกระบวนการ และได้รับการยอมรับจากผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความอย่างน้อย 2 คน
5. ผู้เขียนต้องยินยอมปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กองบรรณาธิการวารสารกำหนด รวมทั้งต้องยินยอมให้บรรณาธิการแก้ไขความสมบูรณ์ของบทความได้ก่อนเผยแพร่
6. ผู้เขียนต้องกรอกข้อมูลในระบบฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลางของประเทศไทย (Thai Journals Online–ThaiJO) โดยเข้าไปที่ www.tci-thaijo.org

คำแนะนำการเตรียมต้นฉบับ

1. บทความทุกบทที่ส่งมาให้พิจารณา ต้นฉบับพิมพ์ในกระดาษเอ 4 ความยาวระหว่าง 14–16 หน้า โดยใช้ชนิดและขนาดของตัวอักษรตามที่กำหนด

2. บทความทุกบทต้องมีชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียนทุกคน บทคัดย่อ คำสำคัญ ที่เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ชื่อภาษาอังกฤษเฉพาะคำขึ้นต้นให้พิมพ์เป็นตัวพิมพ์ใหญ่ โดยแยกบทคัดย่อออกจากเนื้อหา ใช้ตัวอักษรแบบ TH Niramit AS

3. หัวข้อในบทความประกอบด้วย

3.1 บทคัดย่อ (ภาษาไทย) ประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ใช้ตัวหนา ขนาด 18 ชื่อผู้เขียน ใช้ตัวหนา ขนาด 15 สังกัดที่ทำงาน ใช้ตัวปกติ ขนาด 12 ให้ระบุไว้ในบรรทัดต่อจากชื่อ-สกุล บทคัดย่อ ใช้ตัวหนาขนาด 16 เนื้อความใช้ตัวปกติ ขนาด 16

ชื่อเรื่องภาษาไทย (ชิดขวา)

ชื่อผู้เขียนภาษาไทย¹ (ชิดขวา)¹

¹สังกัดที่ทำงานภาษาไทย (ชิดขวา)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาแบบฝึกทักษะภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการโรงแรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะข้ามวัฒนธรรมสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

3.2 บทคัดย่อ (ภาษาอังกฤษ) ประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ใช้ตัวหนา ขนาด 18 ชื่อผู้เขียน ใช้ตัวหนา ขนาด 15 สังกัดที่ทำงาน ใช้ตัวปกติ ขนาด 12 ให้ระบุไว้ในบรรทัดต่อจากชื่อ-สกุล บทคัดย่อ ใช้ตัวหนาขนาด 16 เนื้อความใช้ตัวปกติ ขนาด 16

ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ (ชิดขวา)

ชื่อผู้เขียนภาษาอังกฤษ¹ (ชิดขวา)¹

¹สังกัดที่ทำงานภาษาอังกฤษ (ชิดขวา)

Abstract

The purposes of this research were 1) to develop French for Tourism and Hotel Industries Lessons for Developing Cross-cultural Competency Among Undergraduates

3.3 คำสำคัญทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (Keywords) อยู่ต่อกจากบทคัดย่อ 3-5 คำ ใช้ตัวปกติขนาด 14 ส่วนหัวข้อคำว่าคำสำคัญใช้ตัวหนา ขนาด 14

3.4 เนื้อหาบทความ แบ่งเป็น 1 คอลัมน์ หัวข้อใช้ตัวหนา ขนาด 16 เนื้อความ ใช้ตัวปกติ ขนาด 16

3.5 เนื้อหาบทความวิจัยประกอบด้วยหลักสำคัญคือ บทนำที่กล่าวถึงความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย (ประชากรและกลุ่มตัวอย่างตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย) กรอบงานวิจัย (ถ้ามี) สมมติฐานการวิจัย (ถ้ามี) วิธีดำเนินการวิจัย (เครื่องมือการวิจัยการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล) ผลการวิจัย (ให้นำเสนอข้อมูลหรือตารางผลการวิเคราะห์ สังเคราะห์) อภิปรายผลการวิจัย ข้อเสนอแนะการวิจัย (ข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป) เอกสารอ้างอิง

3.6 เนื้อหาบทความวิชาการ ประกอบด้วยหลักสำคัญคือ บทนำ เนื้อหา บทสรุป เอกสารอ้างอิง

4. รูปแบบตาราง ชื่อตาราง ใช้ตัวหนา ขนาด 16 หัวข้อตาราง ใช้ตัวหนา ขนาด 14 เนื้อหาในตาราง ใช้ตัวปกติ ขนาด 14 ดังนี้

ตารางที่ 1 คะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจแต่ละด้านของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่สถานสงเคราะห์

ผู้สูงอายุหญิง (n=29)			
ความพึงพอใจ	$\bar{X}$	SD	ระดับความพึงพอใจ
ด้านที่พักอาศัย	x.xx	.xx	มากที่สุด
ด้านอาหาร	x.xx	.xx	มาก

5. ใช้การอ้างอิงตามแนว เอพีเอ (APA–American Psychological Association edition 6) ทั้งเอกสารอ้างอิงที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

6. ห้ามใช้เลขข้ออัตโนมัติ

7. ต้องทำการตั้งค่ากระดาษ ดังนี้

7.1 ตั้งค่านำกระดาษ

- บน-ล่าง 3 ซม.
- ซ้าย-ขวา 2.54 ซม.
- เย็บกระดาษ 0.91 ซม.
- ตำแหน่งเย็บกระดาษ ซ้าย

7.2 ตั้งค่าการย่อหน้า (Paragraph)

การจัดแนว กระจายแบบไทย

ระดับเค้าร่าง เนื้อความ

การเยื้อง ซ้าย-ขวา 0 ซม. พิเศษ ไม่มี

ระยะห่าง ก่อน-หลัง 0 w. ระยะห่างบรรทัด หนึ่งเท่า

7.3 ตั้งค่า tabs

1.0.6 นิ้ว/1.52 ซม.

1.10.85 นิ้ว/2.16 ซม.

1.1.11.1 นิ้ว/2.79 ซม.

1)1.35 นิ้ว/3.34 ซม.

ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิง อ้างอิงโดยการเรียงลำดับตามตัวอักษร

1. หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2554). *การวิเคราะห์พหุระดับ*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Schumacker, R. E., & Lomax, R. G. (1996). *A beginner's guide to structural equation modeling*.
New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.

2. บทความวารสาร

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่พิมพ์ (ฉบับที่), หน้า

อังคินันท์ อินทรกำแหง และคณะ. (2549). การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุและดัชนีวัด ภาวะ
วิกฤตชีวิตสตรีไทยสมรสวัยกลางคนที่ทำงานนอกบ้านในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล.
วารสารพฤติกรรมศาสตร์, 12(1), 561-569.

Gardner, M., & Steinberg, L. (2005). Peer influence of risk-taking, risk preference, and risky
decision-making in adolescence and adulthood: An experimental study. *Developmental
Psychology*, 41, 625-635.

2.1 รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหา ดังนี้

2.1.1 (ผู้แต่ง, ปีพิมพ์, เลขหน้า) ไว้ท้ายข้อความที่อ้างอิง

(สุนีย์ มัลลิกะมาส, 2549, น. 200–205)

(McCartney & Phillips, 2006, pp. 498–499)

(Murphy, 1999, p. 85)

กรณีที่ไม่ปรากฏเลขหน้าให้ลงแค่ชื่อผู้แต่งกับปีพิมพ์ไว้ในวงเล็บเดียวกัน

(สุนีย์ มัลลิกะมาส, 2549)

2.1.2 ผู้แต่ง (ปีพิมพ์, เลขหน้า) กรณีมีการระบุชื่อผู้แต่งในเนื้อหาแล้ว ไม่ต้องระบุไว้ในวงเล็บท้ายข้อความที่อ้างอิงอีก

ลดาพร บุญฤทธิ (2539, น. 49) ได้ศึกษาถึง.....

Kanokon Boonsarngsuk (2002, p. 14) studied.....

กรณีที่ไม่ปรากฏเลขหน้าให้ลงแค่ชื่อผู้แต่งกับปีพิมพ์โดยลงปีพิมพ์ไว้ในวงเล็บ

ลดาพร บุญฤทธิ (2539)

2.1.3 ผู้เขียนตั้งแต่ 1–7 คน ต้องใส่ชื่อทั้งหมดทุกคน

2.1.4 ถ้ามากกว่า 7 คน ให้ใส่ชื่อคนแรก + และคณะ

2.1.5 ต้นฉบับของหนังสือที่ผู้เขียนนำมาอ้างอิง ให้ระบุชื่อผู้เขียนตามหน้าเล่ม

ยึดตามต้นฉบับ

3. วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ และภาคานิพนธ์

ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์. (ระดับของปริญญาโท/ปริญญาตรี). ชื่อสถาบัน, สถานที่.

นำชัย คุณฤกษ์ชัยสกุล. (2550). การศึกษาความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นพหุระดับปัจจัยภาวะผู้นำ ปัจจัยกลุ่มสาระการเรียนรู้และปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อเครือข่ายการแลกเปลี่ยนทางสังคมในที่ทำงานและตัวแปรผลทางด้านจิตพิสัยของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

Nickels, D. W. (2005). *The relationship between IT–business alignment and organizational culture: An exploratory study* (Doctoral dissertation). University of Memphis, Memphis, TN.

4. แหล่งข้อมูลออนไลน์

ชื่อผู้แต่ง. (วัน เดือน ปีของเอกสาร). ชื่อเรื่อง [รูปแบบเอกสาร]. สืบค้นจาก ...

เช่น [รายงานการสำรวจ]

[บทวิเคราะห์]

[ข่าว]

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2560). รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2560 [รายงานการสำรวจ]. สืบค้นจาก

<http://www.etda.or.th/documents-for-download.html>

<http://www.etda.or.th/documents-for-download.html>

Pew Hispanic Center. (2004). *Changing channels and crisscrossing culture: A survey of Latinos on the news media* [Data file and code book]. Retrieved from

<http://pewhispanic.org/datasets/>

วารสารจันทร์เกษมสาร ปีที่ 26 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2563)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ความรู้ ความคิด และผลงานที่เกี่ยวกับการศึกษาและการวิจัย ในแนวทางสร้างสรรค์ และเป็นประโยชน์ทางวิชาการของมหาวิทยาลัย
2. ส่งเสริมให้คณาจารย์ บุคลากรของมหาวิทยาลัย ผลิตผลงานทางวิชาการ เผยแพร่ต่อสาธารณชน ในรูปแบบบทความวิชาการและวิจัย
3. เพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนแนวคิด หรือความรู้ที่เกี่ยวข้องกับผลงานวิชาการ ระหว่าง นักวิชาการในมหาวิทยาลัยกับสังคมภายนอก

ที่ปรึกษา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทร์เกษม
รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการและวิจัย
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิศิษฐ์ ปิ่นทองวิชัยกุล

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

นางณพัชญ์ปภา สว่างนุวัตรกุล

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ปราโมทย์ ประสาทกุล	มหาวิทยาลัยมหิดล
ศาสตราจารย์ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ศาสตราจารย์พรณี บัวเล็ก	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทร์เกษม
รองศาสตราจารย์วรรณดี สุทธิรักษา	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์อังคินันท์ อินทรกำแหง	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทร์เกษม
39/1 ถนนรัชดาภิเษก แขวงจันทร์เกษม เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900
โทรศัพท์ 0-2942-6800 ต่อ 9001-9007 แฟกซ์ 0-2512-1845
E-mail: research.rdi@chandra.ac.th

กองจัดการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิชิต	ธิอิน
เรืออากาศเอกหญิงพิรดา	อนุเวช
นางรัชนี	พลพิบูลย์
นางสาวกัลยกร	วงศ์รักษ์
นางสาวทิพย์อนงค์	จินตวิจิต
นางสาวนรรชนา	ทาสุวรรณ
นางสาวศิริพร	สุวัฒนสุข
นายฐปนนท์	อ่อนศรี
นายวิระพงศ์	รุกขพันธ์
นายเอกพล	กันทอง

เลขากองจัดการ

นางสาวดวงทอง	มากเอียด
นายวิศรุต	พิพิธกุล

ศิลปกรรม-ภาพปก

นายฐปนนท์	อ่อนศรี
นางสาวนรรชนา	ทาสุวรรณ

พิมพ์ที่:

มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

เลขที่ 39/1 ถนนรัชดาภิเษก แขวงจันทรเกษม เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900

โทรศัพท์ 0-2942-5800, 0-2942-6800 (ต่อ 9001-9007)

แฟกซ์ 0-2512-1845 อีเมล: research.rdi@chandra.ac.th

Institute of
Research
and ***Development***
Chandrakasem Rajabhat University

ISSN (Online) : 2651-1975
ISSN (Print) : 0858-0006

**สถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม**

39/1 ถนนรัชดาภิเษก แขวงจันทรเกษม เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900
โทรศัพท์ : 0-2942-5800, 0-2942-6800 (ต่อ 9001-9007)
แฟกซ์ : 0-2512-1845 อีเมล : research.rdi@chandra.ac.th